

VETERINÁRNÍ A FARMACEUTICKÁ UNIVERZITA BRNO

Ústav cizích jazyků a dějin veterinárního lékařství

LATINA PRO FARMACEUTY

PhDr. Radoslava Šenkýřová, Ph.D.

BRNO 2009

ÚVODNÍ ČÁST

Hláskosloví

Latinská abeceda

Písmo přejali Římané od Řeků prostřednictvím Etrusků. Ve své konečné podobě má latinská abeceda 24 písmen: Aa, Bb, Cc, Dd, Ee, Ff, Gg, Hh, Ii, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Qq, Rr, Ss, Tt, Uu, Vv, Xx, Yy, Zz.

V uvedeném soupisu chybí písmeno J, které se podle starého úzu označuje písmenem I. V lékařské terminologii se připouští psaní J mezi dvěma samohláskami a na začátku slova před samohláskou. J se rovněž používá v botanickém názvosloví.

Písmeno K se v latinských slovech vyskytuje pouze ojedinele. Častěji se s ním setkáváme v lékařské terminologii u některých řeckých výrazů. Nebývá zde jednota v přepisu, vyskytnou se tedy řecká slova psaná s K i s C (častější je C), např. cystis i kystis.

Zvláštní písmeno CH v latinské abecedě nebylo. Proto slova začínající na CH jsou ve slovníku uvedena pod C.

Písmena Y a Z se vyskytují pouze ve slovech řeckých.

Velká písmena se píšou na začátku vět, u jmen vlastních a u slov od nich odvozených, v botanické nomenklatuře u jmen rodů a všech vyšších taxonů, v receptech na začátku každého řádku a někdy také v názvech léků a drog.

Výslovnost

Znaky latinské abecedy vyslovujeme většinou shodně s češtinou. Odchylně vyslovujeme:

hláska	výslovnost	příklad
ae	é	herbae [herbé]
oe	é	lagoena [lagéna]
oe na konci slova	oé	aloë [aloé]
c před e, i, y, ae, oe	c	cellula [celula]
c před a, o, u, před souhláskou a na konci slova	k	capsula [kapsula] doctor [doktor] lac [lak]
i na začátku slova před samohláskou a uvnitř slova mezi dvěma samohláskami	j	iēiūnum [jéjúnum] maior [major]
i před samohláskou uvnitř a na konci slova	ij	gentiāna [gencijána] māteria [máterija]
di	dy	medicāmentum [medykámentum]
ni	ny	minimus [minymus]
ti	ty	tinctūra [týnktúra]
ti před samohláskou a před dvojhláskami ae, oe	ci	fūctiō [fúncijó] substantiae [substancijé]
ti po s, t, x před následující samohláskou a ve slovech řeckých	ty	combustiō [kombustyjó] aetiologia [étyjologija]
s mezi dvěma samohláskami, po l, r, n a mezi samohláskou a m	z	rosa [roza], pulsus [pulzus], plasma [plazma]
qu	kv	aqua [akva], quīnque [kvínkve]
ngu	ngv	unguentum [ungventum]
ex před samohláskou	egz	exitus [egzitus]
ph	f	pharmacia [fármacija]
rh	r	haemorrhagia [hémoragija]
th	t	therapia [terapija]

Délka slabik

Slabiky v latině mohou být krátké a dlouhé. Délka se označuje jen ve zvláštních případech (např. gramatických) vodorovnou čárkou nad příslušnou samohláskou, krátkost obloučkem.

Slabika může být v latině dlouhá přirozeně, obsahuje-li dlouhou samohlásku nebo dvojhlásku, např. *nātūra*, *lagoena*, nebo postavením, následují-li za krátkou samohláskou alespoň dvě souhlásky, např. *unguentum*, *substantia*. Spojení **b, p, d, t, g, c s l** nebo **r** nemá platnost skupiny souhlásek, např. *cerebrum*.

Pozn. Z technických důvodů je v textu označeno dlouhé ypsilon znakem *ÿ*.

Přízvuk

Přízvuk se v písmu neoznačuje, pouze v případě potřeby se značí šikmou čárkou nad příslušnou slabikou. Slova dvojslabičná mají přízvuk na první slabice, např. *gúttá*, *púlsus*. U slov trojslabičných a víceslabičných se přízvuk řídí délkou předposlední slabiky, je-li dlouhá (přirozeně nebo postavením), je přízvuk na ní, např. *unguéntum*, je-li krátká, je přízvuk na třetí slabice od konce, např. *scátúla*.

Tvarosloví

Latinská slova se podobně jako česká dělí podle významu na deset slovních druhů:

podstatné jméno	nōmen substantivum	substantivum (subst.)
přídavné jméno	nōmen adiectivum	adjektivum (adj.)
zájmeno	prōnōmen	
číslovka	numerāle	
sloveso	verbum	
příslovce	adverbium	adverbium (adv.)
předložka	praepositiō	
spojka	coniunctiō	
citoslovce	interiectiō	
částice	particula	

Z uvedených slovních druhů se v lékařské terminologii systematicky uplatňují substantiva, adjektiva, číslovky a předložky, v omezené míře potom slovesa. Substantiva, adjektiva a některé číslovky skloňujeme, slovesa časujeme – slova ohebná. Předložky patří ke slovům neohebným.

Při skloňování rozeznáváme v latině u každého jména tři základní jmenné kategorie:

rod (genus)	mužský	masculinum	maskulinum (m.)
	ženský	fēmininum	femininum (f.)
	střední	neutrum	neutrum (n.)
číslo (numerus)	jednotné	singulāris	singulár (sg.)
	množné	plūrālis	plurál (pl.)
pád (cāsus)	1. nōminatīvus	nominativ (nom.)	
	2. genitīvus	genitiv (gen.)	
	3. datīvus	dativ (dat.)	
	4. accūsātīvus	akuzativ (ak.)	
	5. vocātīvus	vokativ (vok.)	
	6. ablātīvus	ablativ (abl.)	

Z latinských šesti pádů v lékařské terminologii převažuje nominativ a genitiv. Akuzativ a ablativ se vyskytují hlavně v předložkových spojeních. Vokativ se nevyužívá vůbec (z tohoto důvodu je při skloňování vypouštěn) a dativ pouze ojediněle.

U každého substantiva je třeba si zapamatovat nominativ a genitiv singuláru a rod. Podle způsobu skloňování se substantiva v latině rozdělují do **pěti deklinací**, které jsou určovány zakončením kmene.

I. deklinace	a-kmeny
II. deklinace	o-kmeny
III. deklinace	souhláskové kmeny a i-kmeny
IV. deklinace	u-kmeny
V. deklinace	e-kmeny

Adjektiva mají stejné skloňování jako substantiva. Je nutné si u nich pamatovat všechny tvary v nominativu singuláru a u jednovýchodných adjektiv III. deklinace také genitiv singuláru. Adjektiva se skloňují podle prvních třech deklinací.

Při časování se rozeznává v latině u každého slovesa pět základních kategorií:

osoby (persōnae)	tři, nemají zvláštní označení		
číslo (numerus)	jednotné množné	singulāris plūrālis	singulár (sg.) plurál (pl.)
čas (tempus)	přítomný minulý minulý předminulý budoucí I. budoucí II.	praesēns imperfectum perfectum plūsquamperfectum futūrum primum futūrum exāctum	prézens imperfektum perfektum plusquamperfektum futurum první futurum druhé
způsob (modus)	oznamovací rozkazovací spojovací	indicātīvus imperātīvus coniūctīvus	indikativ imperativ konjunktiv
rod (genus)	činný trpný	āctīvum passīvum	aktivum pasívum

Podle zakončení prezentačního kmene zařazujeme slovesa do **čtyř konjugací**:

1. konjugace	a-kmeny
2. konjugace	e-kmeny
3. konjugace	souhláskové kmeny
4. konjugace	i-kmeny

Syntaktická struktura řeckolatinských lékařských termínů

Řeckolatinské lékařské termíny rozdělujeme na jednoslovné (např. extractum – výtažek, suppositōrium – čípek, herba – nat') a viceslovné (např. pulvis subtilis – jemný prášek, tabuleta obducta – obalená tableta, sirupus compositus – složený sirup).

Jednoslovné termíny bývají vyjádřeny substantivem v nominativu. Může se jednat o neodvozené slovo, např. aqua – voda, caput – hlava, o slovo odvozené prefixací, např. antebrachium – předloktí, dyspnoë – dušnost, o slovo odvozené sufixací, např. medicāmentum – lék, arthritīs – zánět kloubů, o slovo odvozené prefixací i sufixací, např.

respīrātiō – dýchání, hyperaciditās – zvýšená kyselost žaludeční šťávy, o složené slovo, např. hydrargyrum – rtuť, phytotherapia – léčení léky rostlinného původu.

Víceslovné termíny jsou pojmenování věcí, jevů a činností více slovy vymezujícími význam obecného termínu. Tyto termíny vznikají:

Spojením substantiva adjektivem, přičemž platí

adjektivum se shoduje se substantivem v rodě, čísle a pádě, např. aqua purificāta

adjektivum stojí za substantivem, ke kterému patří, např. tinctūra amāra

počet adjektiv se řídí determinační potřebou, čárky mezi adjektivy se nedělají, např. aqua carminātīva rubra

adjektivum obecného významu (dlouhý, velký, vrozený atd.) bývá obvykle, zvláště v diagnóze, na konci termínu, např. luxātiō coxae congenita

adjektiva příslušející k termínu jsou řazena za termínem v opačném sledu než v češtině, např. plasma humānum normāle mixtum refrīgerātum – zmrazená smíšená normální lidská plazma.

Shodným přívlastkem dále může být i číslovka, např. ūna dosis – jedna dávka. Patří sem i spojení, kdy je shodný přívlastek vyjádřen substantivem v nominativu, např. mūsculus adductor – sval přitahovač, zpravidla se však při praktickém použití první slovo v latině i češtině vypouští.

Spojením dvou substantiv, z nichž druhé má platnost neshodného přívlastku. Stojí nejčastěji v genitivu a do češtiny ho obvykle překládáme adjektivem, např. ūrtīcae herba – kopřivová nať, helianthī oleum – slunečnicový olej. Neshodný přívlastek může být vyjádřen i předložkovým spojením, např. status post operātiōnem – stav po operaci, aqua prō iniectione – voda pro injekci. Při skloňování rozvíjeného substantiva se neshodný přívlastek nemění.

Kombinací obou typů přívlastků vznikají složitější víceslovné termíny, např. sināpis etheroleum artificiāle – umělá hořčičná silice, adeps lānae cum aquā – lanolin.

I. LEKCE

Substantiva a adjektiva I. deklinace (a-kmeny)

Do I. deklinace patří substantiva, která mají v nom. sg. koncovku **-a** a v gen. sg. koncovku **-ae**, např. *gutta*, *ae*, *f.* – kapka. Jsou většinou **feminina**, pouze jména mužských bytostí jsou **maskulina**, např. *collēga*.

Pádové koncovky I. deklinace:

nom.	sg.	-a	pl.	-ae
gen.		-ae		-ārum
dat.		-ae		-īs
ak.		-am		-ās
abl.		-ā		-īs

Příklad skloňování:

nom.	sg.	<i>gutt-a</i>	pl.	<i>gutt-ae</i>
gen.		<i>gutt-ae</i>		<i>gutt-ārum</i>
dat.		<i>gutt-ae</i>		<i>gutt-īs</i>
ak.		<i>gutt-am</i>		<i>gutt-ās</i>
abl.		<i>gutt-ā</i>		<i>gutt-īs</i>

Podle vzoru *gutta* se skloňují i **adjektiva** ženského rodu, např. *amāra* (hořká), *dextra* (pravá), *pūra* (čistá). Maskulina mají koncovku **-us** nebo **-er** a neutra **-um** (viz II. deklinace), slovníkový zápis *amārus*, *a*, *um*.

Příklad skloňování:

nom.	sg.	<i>capsula gelatīnōsa</i>	pl.	<i>capsulae gelatīnōsae</i>
gen.		<i>capsulae gelatīnōsae</i>		<i>capsulārum gelatīnōsārum</i>
dat.		<i>capsulae gelatīnōsae</i>		<i>capsulīs gelatīnōsīs</i>
ak.		<i>capsulam gelatīnōsam</i>		<i>capsulās gelatīnōsās</i>
abl.		<i>capsulā gelatīnōsā</i>		<i>capsulīs gelatīnōsīs</i>

Poznámky ke skloňování:

1. Ablativ sg. se liší od nominativu sg. pouze délkou samohlásky.
2. Dativ pl. a ablativ pl. je u všech deklinací stejný.
3. Maskulina a feminina mají vždy ak. sg. zakončen **-m** a ak. pl. **-s**.
4. Latinský bezpředložkový ablativ překládáme do češtiny sedmým pádem.

Cvičení

1. Přeložte do češtiny:

Cellulae. *Costa*. *Vertebrae*. *Clāvicula*. *Mandibula et maxilla*. *Vēnae et artēriae*. *Artēria corōnāria*. *Vēsīca fellea*. *Vēsīca ūrīnāria*. *Tībia sinistra*. *Fībula dextra*. *Spīna scapulae*. *Vēna cava*. *Valvulae vēnārum*. *Glandula thyroīdea*. *Fascia lāta*. *Valva aortae*. *Vēna portae*. *Tunica mūcōsa*. *Tunica mūcōsa vēsīcae ūrīnāriae*. *Insufficiētia*. *Insufficiētia valvulae*. *Vertebra frācta*. *Frāctūra vertebrārum*. *Frāctūra complicāta*. *Frāctūra ulnae complicāta*. *Frāctūra tībiae dextrae*. *Ruptūra tunicae mūcōsae*. *Guttae*. *Ad scatulam*. *In lagoenā*. *Aqua pūrificāta*. *Tabulettā obducta*. *Belladonnae herba*. *Tīnctūra amāra*. *Calendulae tīnctūra*. *Scatula tabulettārum*. *Lagoena mixtūrae*. *Matricāriae tīnctūra*. *Olla pastae*. *Gentiānae tīnctūra*. *Tormentillae tīnctūra*. *Valeriānae guttae*. *Ad chartās cērātās*. *Lagoena aquae carminātīvae*. *Scatula pulmōnāriae herbae*. *Capsulae gelatīnōsae in scatulā*. *Plantae medicīnālēs* – *frangula*, *farfara*, *prīmula*, *liquirītia*, *tīlia*.

2. Utvořte spojení a přeložte:

frāctūra (*vertebra*, *costae*, *fībula sinistra*)

(althaea, ůrtřca, melissa, salvia, malva) herba
 in (aqua, vĕnae, charta cĕrĕta)
 scatula (tabulettae, herba, capsulae gelatĩnĕsae)
 aqua (půrus, a, um, mentha, carminatĩvus, a, um)
 tunica můcĕsa (lingua, vĕsřca fellea)
 ex (artĕria, olla pastae, lagoenae půrae)

3. Řekněte v plurálu:

frĕctůra complicĕta	guttam tĩnctůrae
vertebra frĕcta	ruptůrae aortae
lagoena aquae	chartĕ cĕrĕtĕ
tunica můcĕsa	spĩna scapulae
melissae herba	vĕnam cavam

4. Doplnĕte koncovky:

Belladonn... tĩnctůra. Pasta in oll... Ex herb... Frĕctůra cost... Vĕna lingu... Frĕctůra mandibul... Ulna sinist...
 Scapula dext... Īnsufficiencia valv... aort... Ad lagoen... půr... Ex chart... cĕrĕt... Lagoena camphor... aqu... Scatula
 menth... herb... Gutta valerĩan... tĩnctůr...

5. Přelořte do latiny:

Kafr. Do bunĕk. Kopřřvovĕ nař. Levĕ lopatka. Lahviĕka kapek. Nař řepřku lĕkařskĕho. Kost lůtkovĕ a holennĩ.
 Źelatinovĕ tobolka. Źaludeĕnĩ tinktura. Zlomenina řebra. Zlomenĕ řebra. Prasknutĩ aorty. V dutĕ řřle. Tablety pod
 jazyk. Do řistĕ vody. Tablety v krabiĕce. Nedomykavost chlopnĩ. Pod zlomeninou kosti loketnĩ. Lahviĕka hořķe
 tinktury. Krabiĕka obalenůch tablet. Ćiřtĕnĕ voda v lĕhvi.

6. Kontrolnĩ cviĕenĩ. Doplnĕte koncovky a přelořte:

frĕctůra clĕvicul...
 lagoena mixtůr... stomachic...
 ad aqu... půrificĕt...
 in tunic... můcĕs... lingu...
 scatula ůrtřc... herb...
 camphor... olla
 ruptůra artĕri... corĕnĕri...
 sub scapul... sinistr...
 ex vĕn... cav...
 Īnsufficiencia vĕsřc... felle...

Přehled recepturnĩch zkratek

amp.	ampulla	ampulka
aq.	aqua	voda
aq. purif.	aqua půrificĕta	ĕiřtĕnĕ voda
aq. ophth.	aqua ophthalmica	oĕnĩ voda
c. f(orm).	cum formulĕ	s opisem receptu
caps., cps.	capsula, capsulae	tobolka, tobolky
gtt., gutt.	gutta, guttae	kapka, kapky
herb.	herba	nař
lag.	lagoena	lĕkovka, lĕhev
mixt.	mixtůra	mixtura, smĕř
oll.	olla	kelĩmek
past., pst.	pasta	pasta
scat.	scatula	krabiĕka
sig.	signĕtůra, signum	oznaĕenĩ, signatura

tab(l), tbl.
tct., tinct.

tabuletta, tabulettae
tinctūra

tableta, tablety
tinktura

Slovička

ad (předl. s ak.)	do, k
agrimonia, ae, f.	řepík lékařský
althaea, ae, f.	proskurník
amārus, a, um	hořký
aorta, ae, f.	aorta, srdečnice
aqua, ae, f.	voda
artēria, ae, f.	artérie, tepna
belladonna, ae, f.	rudík
calendula, ae, f.	měsíček
camphora, ae, f.	kafr
capsula, ae, f.	pouzdro, obal, tobolka
carminātīvus, a, um	karminativní, větrový, působící proti nadýmání
cavus, a, um	dutý
cellula, ae, f.	buňka
cērātus, a, um	voskováný
charta, ae, f.	papír
clāvicula, ae, f.	klavikula, klíční kost
collēga, ae, m.	kolega
complicātus, a, um	komplikovaný, složitý, obtížný
coronārius, a, um	koronární, věnčitý, korunový
costa, ae, f.	žebro
dexter, tra, trum	pravý
ē, ex (předl. s abl.)	z, ze, zevnitř, podle
et	a
farfara, ae, f.	podběl
fascia, ae, f.	povázka, pruh, obvaz, obinadlo
felleus, a, um	žlučový
fībula, ae, f.	kost lýtková
frāctūra, ae, f.	fraktura, zlomenina
frāctus, a, um	zlomený
frangula, ae, f.	krušina
gelatīnōsus, a, um	želatinový
gentiāna, ae, f.	hořec
glandula, ae, f.	žláza
gutta, ae, f.	kapka
herba, ae, f.	rostlina, bylina, nat'
in (předl. s ak. na ot. kam, s abl. na ot. kde)	do, na
Insufficiētia, ae, f.	v, ve, na
lagoena, lagēna, ae, f.	insuficience, nedostatečnost, neschopnost, selhání činnosti
lātus, a, um	láhev, lahvička
lingua, ae, f.	široký
liquiritia, ae, f.	jazyk
malva, ae, f.	lékořice
mandibula, ae, f.	sléz
matricāria, ae, f.	dolní čelist
maxilla, ae, f.	heřmáněk
melissa, ae, f.	horní čelist
	meduřka

mentha, ae, f.	máta
mixtura, ae, f.	mixtura, směs
mūcōsus, a, um	hlenovitý, hlenový
obductus, a, um	obalený
olla, ae, f.	kelímek
pasta, ae, f.	pasta
planta, ae, f.	ploska, chodidlo, rostlina
plantae medicīnālēs	léčivé rostliny
porta, ae, f.	průchod, brána
přīmula, ae, f.	prvosienka
pulmōnāria, ae, f.	plicník
pūrificātus, a, um	čištěný
pūrus, a, um	čistý
ruptūra, ae, f.	trhlina, prasknutí
salvia, ae, f.	šalvěj
scapula, ae, f.	lopatka
scatula, ae, f.	krabička
sinister, tra, trum	levý
spīna, ae, f.	trn, hřeben, páteř
stomachicus, a, um	žaludeční
sub (předl. s ak. na ot. kam, s abl. na ot. kde)	pod
tabuleta, ae, f.	tableta
thyroīdea, ae, f. (glandula)	štítná žláza
thyroīdeus, a, um	štítný, ke štítné chrupavce patřící
tibia, ae, f.	kost holenní
tilia, ae, f.	lípa
tinctūra, ae, f.	tinktura, lihový výtažek drog
tormentilla, ae, f.	nátržník
tunica, ae, f.	vrstva, obal, stěna
tunica mūcōsa	sliznice
ulna, ae, f.	kost loketní
ūrīnārius, a, um	močový
ūrīca, ae, f.	kopřiva
valeriāna, ae, f.	kozlík
valva, valvula, ae, f.	chlopeň
vēna, ae, f.	žila
vertebra, ae, f.	obrateř
vēsīca, ae, f.	měchýř

Klíč ke kontrolnímu cvičení

fractūra clāviculae (zlomenina klíční kosti)
 lagoena mixturae stomachicae (lahvička žaludeční tinktury)
 ad aquam pūrificātam (do čištěné vody)
 in tunicam mūcōsam linguae (na jazykovou sliznici), in tunicā mūcōsā linguae (na jazykové sliznici)
 scatula ūrīcae herbae (krabička kopřivové natě)
 camphorae olla (kelímek kafru)
 ruptūra artēriae corōnāriae (prasknutí věnčité tepny), ruptūra artēriarum corōnāriarum (prasknutí věnčitých tepen)
 sub scapulam sinistram (pod levou lopatku), sub scapulā sinistrā (pod levou lopatkou)
 ex vēnā cavā (z duté žíly), ex vēnīs cavīs (z dutých žil)
 insufficientia vēsīcae felleae (nedostatečnost žlučníku)

Živá latinská slova

Ad Kalendas Graecas.

Ex privata industria.

Historia – magistra vitae.

In absentia.

In memoriam.

In natura.

In praesentia.

Nulla rosa sine spinis.

Pro forma.

Tabula rasa.

O řeckých kalendách, což znamená nikdy.

Z vlastní snahy, péle.

Dějiny jsou učitelkou života.

V nepřítomnosti.

Na paměť, k uctění památky.

V přirozené podobě.

V přítomnosti.

Není růže bez trní.

Pro formu, ze slušnosti, jen tak.

Vymazaná, nepopsaná deska.

II. LEKCE

Substantiva a adjektiva II. deklinace (o-kmeny)

1. Do II. deklinace patří substantiva zakončená v nom. sg. na **-us, -er**, v gen. sg. na **-i**. Jsou zpravidla **mužského rodu**, např. sirupus, i, m. – sirup, cancer, crī, m. – rakovina.

Pádové koncovky:

nom.	sg. -us, -er	pl. -i
gen.	-i	-ōrum
dat.	-ō	-is
ak.	-um	-ōs
abl.	-ō	-is

Příklad skloňování:

nom.	sg. sirup-us	pl. sirup-i
gen.	sirup-i	sirup-ōrum
dat.	sirup-ō	sirup-is
ak.	sirup-um	sirup-ōs
abl.	sirup-ō	sirup-is

Poznámka ke skloňování:

Substantiva zakončená v nom. sg. na **-er** zpravidla při skloňování vypouštějí samohlásku **-e-**.

K rodovým výjimkám patří:

methodus, i, f.	metoda
periodus, i, f.	období
vīrus, i, n.	vir, jed
jména stromů	sambūcus, i, f. – bez crataegus, i, f. – hloh atd.

2. Do II. deklinace patří substantiva zakončená v nom. sg. na **-um**, v gen. sg. na **-i**, např. unguentum, i, n. – mast. Jsou **středního rodu**.

Pádové koncovky:

nom.	sg. -um	pl. -a
gen.	-i	-ōrum
dat.	-ō	-is
ak.	-um	-a
abl.	-ō	-is

Příklad skloňování:

nom.	sg. unguent-um	pl. unguent-a
gen.	unguent-i	unguent-ōrum
dat.	unguent-ō	unguent-is
ak.	unguent-um	unguent-a
abl.	unguent-ō	unguent-is

Poznámky ke skloňování:

1. Pro neutra všech deklinací platí, že v singuláru i plurálu je akuzativ stejný jako nominativ.
2. Nominativ a akuzativ plurálu neuter má vždy koncovku **-a**.

Podle vzoru sirupus se skloňují mužské tvary adjektiv I. a II. deklinace zakončené v nom. sg. na **-us** nebo **-er** (**-e-** při skloňování zpravidla vypadá), např. longus (dlouhý), niger (černý).

Příklad skloňování:

nom.	sg.	mūsculus longus	pl.	mūsculī longī
gen.		mūsculī longī		mūsculōrum longōrum
dat.		mūsculō longō		mūsculīs longīs
ak.		mūsculum longum		mūsculōs longōs
abl.		mūsculō longō		mūsculīs longīs

Tvary adjektiv I. a II. deklinace pro střední rod zakončené v nom. sg. na -um skloňujeme stejně jako unguentum, např. siccum (suché), fluidum (tekuté).

Příklad skloňování:

nom.	sg.	extractum siccum	pl.	extracta sicca
gen.		extractī siccī		extractōrum siccōrum
dat.		extractō siccō		extractīs siccīs
ak.		extractum siccum		extracta sicca
abl.		extractō siccō		extractīs siccīs

Cvičení**1. Přeložte do češtiny:**

Humerus. Mūsculī digitōrum. Sēptum nāsī. Dorsum nāsī. Bulbus oculī. Calculus felleus. Ventriculus cerebrī. Collum humerī. Ātrium dextrum. Palātum dūrum. Mūsculus dorsī. Ligāmenta carpī. Ligāmetum lātum. Cavum uterī. Mūsculus obliquus et rēctus. Mūsculus longus collī. Tunica mūcōsa intestīnī crassī.

Cancer ventriculī. Vīrus periculōsum. Frāctūra radiī. Signa morbī. Frāctūra collī humerī. Ruptūra artēriae cerebrī. Ruptūra tunicae mūcōsae rēctī. Morbī contagiōsī – morbillī, varicella, rubeola.

Emplastrum. Betulae folium. Glycerolī suppositōria. Equisētī herba. Sub signō venēnī. Periculūm in morā. Cellulōsum lignī. Aconitī tīnctūra. Līnī oleum. Belladonnae extractum. Anīsī etheroleum. Guttae in vitrō. Carvī etheroleum. Millefoliī herba. Aurantiī sirupus. Myrtillī folium. Rubī īdaeī succus. Olivae oleum raffinātum. Amygdalae oleum raffinātum. Olla vaselīnī flāvī. Lāna gossypīī dēpūrāta. Hypericī extractum oleōsum. Olla glycerolī unguentī. Scatula eucalyptī foliī.

2. Slova v závorkách dejte do správného tvaru:

Remedia prō (adultī). Post (cibus). (Foeniculum) etheroleum. Praeventia ante (morbillī). Methodus (bonus, a, um). Suppositōria in (scatula). Contrā (morbus). Cancer (uterus). (Levisticum) folium. Signa (morbus + ventriculus). Vitrum (acidum sulfuricum). In (brachium + dexter, tra, trum). Lagoena (sirupus + compositus, a, um). Lagoena (succus + dēpūrātus, a, um). Post (ruptūra + mūsculus).

3. Z daného slovního materiálu vytvořte spojení a přeložte:

frāctūra + carpus
 humerus + dexter, tra, trum
 calamus + herba
 iūniperus + lignum
 sambūcus + niger, a, um
 rubus fruticōsus + folium
 vitrum + acidum sulfuricum + concentrātus, a, um
 periodus + longus, a, um + morbus
 malva + folium + siccus, a, um
 lagoena + aurantium + sirupus
 rheum + extractum + siccus, a, um
 olla + acidum boricum + unguentum
 eucalyptus + etheroleum + lagoena
 scatula + glycerolum + suppositōria
 periculūm + cancer + intestīnum + crassus, a, um

4. Uveďte v opačném čísle:

vēnā	collī humerī
vitriīs	periodō longā
humerī	sirupum compositum
morbo	brachium sinistrum
oleīs	centaurī herbae
guttam	oculus dexter
nervum	extractō siccō
scatula	vaselīna alba
digitōs	mūsculī longī
ollae	ūrtīcae foliī

5. Přeložte do latiny:

Divizna. Před jídlem. Třezalková nať. Příznak spalniček. Nakažlivé onemocnění. Mateřídoušková nať. Nosní dutina. Předstíh a komora (srdeční). Tekuté výtažky. Krček kosti vřetení. Pomerančová šťáva. Zlomený prst. Slepé střevo. Krabička vaty. Borová mast. Pravé oko. Bílá vazelína. Svaly jazyka. Koncentrovaná kyselina. Žlučový kamínek. Žaludeční sliznice. Láhev slunečnicového oleje. Suchý krušinový výtažek. Zlomenina levé pažní kosti. Kefírek měsíčkové masti. Kapka anýzové silice. Lahvička lněného oleje.

6. Kontrolní cvičení. Utvořte předložková spojení a přeložte:

contrā (morbillī; morbus + periculōsus, a, um; calculī + felleus, a, um)
ex (cibus; vaselinum + flāvus, a, um; salvia + folium)
post (periculum; periodus + longus, a, um; frāctūra + digitī)
in (membrum; oculus + sinister, tra, trum; acidum boricum)
ad (succus; vitrum + guttae; sirupus + compositus, a, um)

Přehled recepturních zkratk

ac., acid.	acidum	kyselina
	acidus	kyselý
acet.	acētum	ocet
	acēticus	octový
anhydr.	anhydricus	bezvodý
aquos.	aquōsus	vodný
arom.	arōmaticus	aromatický, vonný
bac.	bacillus	tyčinka
comp.	compositus	složený
conc.	concentrātus	koncentrovaný
dil(ut).	dilūtus	zředěný
empl.	emplastrum	náplast
extr.	extractum	výtažek, extrakt
fol.	folium, folia	list, listy
glob.	globulus	kulička, globule
guttator.	guttātōrium	kapátko
hyd(r).	hydrōsus	vodný, s vodou
isoton.	isotonicus	isotonický
liq.	liquidus	tekutý
	liquidum	tekutina
No.	numerō	v počtu, počtem
obd.	obductus	obalený
ol.	oleum	olej
ol(eos).	oleōsus	olejový
ophth(al).	ophthalmicus	oční

pro adult.
 pro baln.
 pro med.
 s. a.
 s. s. v., sub sig. ven.
 sic(c).
 sir.
 supp.
 ung.
 ven.
 vitr.

prō adultīs
 prō balneō
 prō medicō
 sine antimicrobicō
 sub signō venēnī
 siccus
 sirupus
 suppositōrium, suppositōria
 unguentum
 venēnum
 vitrum

pro dospělé
 ke koupeli
 pro lékaře
 bez antimikrobiální přísady
 pod označením jed
 suchý
 sirup
 čípek, čípky
 mast
 jed
 lahvička, lékovka

Slovička

acidum, ī, n.
 acidum boricum
 acidum sulfuricum
 aconitum, ī, n.
 adultus, ī, m.
 (a)etheroleum, ī, n.
 albus, a, um
 amygdala, ae, f.
 anīsum, ī, n.
 ante (předl. s ak.)
 ātrium, īī, n.
 aurantium, īī, n.
 betula, ae, f.
 bonus, a, um
 brachium, īī, n.
 bulbus, ī, m.
 caecus, a, um
 calamus, ī, m.
 calculus, ī, m.
 cancer, crī, m.
 carpus, ī, m.
 carvum, ī, n.
 cavum, ī, n.
 cellulōsum, ī, n.
 cellulōsum lignī
 centaurium, īī, n.
 cerebrum, ī, n.
 cibus, ī, m.
 collum, ī, n.
 compositus, a, um
 concentrātus, a, um
 contagiōsus, a, um
 contrā (předl. s ak.)
 crassus, a, um
 crataegus, ī, f.
 dēpūrātus, a, um
 digitus, ī, m.
 dorsum, ī, n.
 dūrus, a, um

kyselina
 kyselina boritá
 kyselina sírová
 oměj
 dospělý, vyspělý, dorostlý
 silice
 bílý
 mandle
 anýz
 před
 předsíň, síň
 pomeranč
 bříza
 dobrý
 paže
 cibule, koule, rozšíření trubkovitého orgánu
 slepý
 puškvorec
 kamínek
 rakovina, nádor
 zápěstí
 kmín
 dutina, dutý prostor, vyhloubenina
 celulóza, polysacharid, buničina
 buničitá vata
 zeměžluč
 mozek
 jídlo, pokrm, strava
 krk, krček, šíje
 složený
 koncentrovaný
 contagiózní, nakažlivý, přenosný
 proti
 tlustý
 hloh
 čištěný
 prst
 záda, hřbet
 tvrdý, pevný

emplastrum, ī, n.	náplast
equisētum, ī, n.	přeslička
eucalyptus, ī, f.	eukalypt, blahovičník
extractum, ī, n.	extrakt, výtažek
flāvus, a, um	žlutý
fluidus, a, um	tekutý
foeniculum, ī, n.	fenykl
folium, ī, n.	list
glycerolum, ī, n.	glycerol
gossypium, ī, n.	bavlna, bavlník, vata
helianthus, ī, m.	slunečnice
humerus, ī, m.	kost pažní
hypericum, ī, n.	třezalka
intestinum, ī, n.	střevo
iūniperus, ī, f.	jalovec
lāna, ae, f.	vlna
levisticum, ī, n.	libeček
ligāmentum, ī, n.	vaz, pruh, pouto, obvaz
lignum, ī, n.	dřevo
linum, ī, n.	len
longus, a, um	dlouhý
methodus, ī, f.	metoda
millefolium, ī, n.	řebříček
mora, ae, f.	prodlení, odklad
morbillī, ōrum, m.	spalničky
morbus, ī, m.	nemoc, choroba, onemocnění
mūsculus, ī, m.	sval
myrtillus, ī, m.	borůvka
nāsus, ī, m.	nos
nervus, ī, m.	nerv
niger, gra, grum	černý
oblīquus, a, um	šikmý, kosý
oculus, ī, m.	oko
oleōsus, a, um	olejnatý, olejový
oleum, ī, n.	olej
olīva, ae, f.	oliva
palātum, ī, n.	patro
periculōsus, a, um	nebezpečný
periculum, ī, n.	nebezpečí
periodus, ī, f.	perioda, období
post (předl. s ak.)	po
praeuentia, ae, f.	prevence, předcházení nemoci
prō (předl. s abl.)	pro, za
radius, ī, m.	kost vřetenní, paprsek, poloměr
raffinātus, a, um	rafinovaný, čištěný, přečištěný rafinací
rēctum, ī, n. (intestinum)	konečník
rēctus, a, um	rovný, přímý, správný
remedium, ī, n.	lék, léčivo, účinný prostředek
rheum, ī, n.	reveň
rubeola, ae, f.	zarděnky
rubus (ī, m.) fruticōsus	ostružiník
rubus (ī, m.) īdaeus	maliník
sambūcus, ī, f.	bez
sēptum, ī, n.	přepážka
serpyllum, ī, n.	mateřídouška

siccus, a, um	suchý
signum, i, n.	znamení, označení, známka
sirupus, i, m.	sirup
sterilisātus, a, um	sterilizovaný, zbavený všech mikroorganismů
succus, i, m.	šťáva
suppositōrium, ii, n.	čípek
unguentum, i, n.	mast
uterus, i, m.	děloha
varicella, ae, f.	plané neštovice
vaselinum, i, n.	vazelína
venēnum, i, n.	jed
ventriculus, i, m.	žaludek, komora, dutina
verbascum, i, n.	divizna
vīrus, i, n.	vir, jed
vitrum, i, n.	sklenička, lahvička

Klíč ke kontrolnímu cvičení

contrā morbillōs – proti spalničkám, contrā morbum periculōsum – proti nebezpečné nemoci, contrā calculōs felleōs – proti žlučovým kamínkům
 ex cibō – z jídla, vyvolaný jídlem, ex vaselinō flāvō – ze žluté vazelíny, ex salviae foliō – ze šalvějového listu
 post periculum – po nebezpečí, post periodum longam – po dlouhém období, post frāctūram digitōrum – po zlomenině prstů
 in membrum – do končetiny, in membrō – na končetině, in oculum sinistrum – do levého oka, in oculō sinistrō – v levém oku, in acidum boricum – do kyseliny borité, in acidō boricō – v kyselině borité
 ad succum – do šťávy, ad vitrum guttārum – do lahvičky kapek, ad sirupum compositum – do složeného sirupu

Živá latinská slova

Ad absurdum.	K nesmyslnosti, pošetile, nevhodně.
Ad infinitum.	Do nekonečna.
Curriculum vitae.	Životopis.
De facto.	Ve skutečnosti.
Errata.	Chyby, omyly.
Ex libris.	Z knih, umělecky provedené označení vlastníka knihy na nálepce nebo razítku.
Ex officio (offo).	Z povinnosti, z úřední moci.
Numerus clausus.	Omezený počet.
Per ardua ad astra.	Přes obtíže ke hvězdám.
Pleno titulo (P.T.)	Plným titulem.
Post festum.	Pozdě (přijít).
Post scriptum (P.S.).	Po napsání, dodatek.
Terminus a quo.	Doba, od kdy, počáteční lhůta.
Terminus ad quem.	Doba, lhůta konečná.
Terminus technicus.	Odborný výraz.

III. LEKCE

Řecká substantiva I. a II. deklinace

Do I. deklinace patří:

1. Substantiva rodu ženského zakončená v nom. sg. na -a, v gen. sg. na -ae. Odpovídají zcela latinskému skloňování. Patří sem názvy nemocí – anaemia, epilēpsia, pneumonia aj., názvy speciálních oborů – anatomia, chīrurgia, pharmacia aj., původní anatomické názvy (v praxi se vyskytují pouze ve slovech odvozených a složených) – kardiā (srdce), mētrā (děloha) aj.

2. Substantiva zakončená v nom. sg. na -ē, v gen. sg. na -ēs. Jsou rodu ženského, např. systolē, ēs. f. – srdeční stah.

Koncovky:		Příklad skloňování:
nom.	-ē	systol-ē
gen.	-ēs	systol-ēs
dat.	-ae	systol-ae
ak.	-ēn	systol-ēn
abl.	-ē	systol-ē

Plurál je zcela podle latinské I. deklinace. Většinou se však tato substantiva v plurálu nevyskytují.

3. Substantiva zakončená v nom. sg. na -ēs, v gen. sg. na -ae. Jsou rodu mužského, např. diabētēs, ae, m. – úplavice. Řecké koncovky se zachovaly v ak. a abl. sg., je zde však možné použít i koncovky latinské I. deklinace. O plurálu platí totéž, co v předchozí skupině.

Koncovky:		Příklad skloňování:
nom.	-ēs	diabēt-ēs
gen.	-ae	diabēt-ae
dat.	-ae	diabēt-ae
ak.	-ēn (-am)	diabēt-ēn i diabēt-am
abl.	-ē (-ā)	diabēt-ē i diabēt-ā

Do II. deklinace patří řecká substantiva rodu mužského zakončená v nom. sg. na -os a substantiva rodu středního zakončená v nom. sg. na -on. Řecká koncovka -os odpovídá latinské koncovce -us a řecká koncovka -on latinské koncovce -um.

Anatomické termíny s koncovkou -os v nom. sg. jsou základem pro tvoření slov odvozených a složených, samostatně se nevyskytují a tedy neskloňují, např. nephros (ledvina), ophthalmos (oko). Některé řecké termíny se latinizovaly a přijaly v nom. sg. koncovku -us, např. oesophagus (jícen), bronchus (průduška). Skloňují se jako latinská substantiva II. deklinace podle vzoru sirupus. Neutra zakončená v nom. sg. na -on, např. cōlon (tračník), enteron (střevo), si zachovávají původní koncovku -on i v ak. sg., ostatní pády jsou podle latinské II. deklinace.

Příklad skloňování:

nom.	sg.	cōl-on	pl.	cōl-a
gen.		cōl-ī		cōl-ōrum
dat.		cōl-ō		cōl-īs
ak.		cōl-on		cōl-a
abl.		cōl-ō		cōl-īs

Pokud se neutra latinizovala, přijala latinskou koncovku -um a skloňují se podle II. deklinace latinské, např. crānium (lebka).

Cvičení

1. Přeložte do češtiny:

Enteron. Nephros. Stomachus. Ophthalmos. Cholē. Encephalon. Bronchus dexter et sinister. Cōlon trānsversum. Sceletum truncī. Organa oculī. Rhaps palātī. Sūtūrae crānīī. Tunica mūcōsa cōlī. Ischaemia. Apnoē. Ascītēs. Phlegmonē. Post diphtheriam. Icterus neonātōrum. Pneumonia acūta. Diabētēs mellītus. Cancer oesophagī. Atrophia mūsculī. Signa anaemiae. Causa epilēpsiae ignōta. Frāctūra crānīī complicāta. Anaemia post haemorrhagiam. Spasmus intestīnī crassī. Haemorrhagia ē causā ignōtā. Absinthīi herba. Thymī etheroleum. Aqua ophthalmica. Remedium contrā diarrhoeam. Remedia stomachica. Lagoena tīnctūrae stomachicae.

2. Doplňte odpovídající český a řecký termín:

cerebrum, oculus, intestinum, intestinum crassum, ventriculus, sūtūra, remedium, uterus, vertebra.

3. Utvořte správné spojení:

signa (ascītēs)
dyspnoē (congenitus, a, um)
remedia contrā (dyspnoē)
bacillus (diphtheria)
scatula (thymus + herba)
therapia (diabētēs mellītus)
haemorrhagia post (ruptūra + artēria)
in (cōlon + trānsversus, a, um)
contrā (spasmus – pl. + bronchus – pl.)
vitrum (aqua + ophthalmicus, a, um)
ad (therapia + icterus)
perīculum (ischaemia + cerebrum)

4. Přeložte do latiny:

Srdeční stah. Zrychlené dýchání. Pod náplastí. Lebeční dutina. Příznaky dušnosti. Léčení průjmu. Vrozené onemocnění. Krvácení z jícnu. Svalová křeč. Zlomenina krčku vřetenní kosti. Lék na chudokrevnost. S příznaky zánětu plic. Kostra paže – kost pažní. Kelímek oční masti. Suchý aloový výtažek. Tekutý tymiánový výtažek. Kozlíková tinktura v lahvičce. Dieta při cukrovce. Sliznice průdušnice a průdušek. Krabička s glycerolovými čípkami.

5. Kontrolní cvičení. Utvořte správná spojení a přeložte:

signa (phlegmonē)
scatula (absinthium + herba)
diaeta in (diarrhoea)
spasmus (mūsculus – pl.)
remedia contrā (pneumonia + acūtus, a, um)
lagoena cum (tīnctūra + stomachicus, a, um)
post (haemorrhagia + ventriculus)
cancer (cōlon + trānsversus, a, um)
causa (icterus + neonātus – pl.)
ad (thymus + extractum)

Slovíčka

absinthium, ii, n.
acūtus, a, um
aloē, es, f.
anaemia, ae, f.
anatomia, ae, f.

pelyněk
akutní, ostrý, prudký, silný, náhle vzniklý, prudce probíhající
aloe
anémie, chudokrevnost
anatomie, nauka o normální formě a stavbě těla

apnoë, ës, f.	apnoe, zástava dechu
ascitës, ae, m.	vodnatelnost
atrophia, ae, f.	atrofie, zmenšení normálně vyvinutého orgánu, tkáně, popřípadě buňky
bacillus, i, m.	bacil, tyčinkový mikrob, tyčinka
bronchus, i, m.	průduška
causa, ae, f.	příčina, důvod
chirurgia, ae, f.	chirurgie, lékařský obor léčící mechanickými výkony, především operaci
cholë, ës, f.	žluč
cölon, i, n.	tračník
congenitus, a, um	vrozený
cranium, ii, n.	lebka
cum (předl. s abl.)	s, se
diabëtës, ae, m.	úplavice
diabëtës mellitus	úplavice cukrová, cukrovka
diaeta, ae, f.	dieta, životospráva, úprava životosprávy jako prevence vzniku chorob nebo jako součást léčebného procesu
diarrhoea, ae, f.	diarea, průjem
diastolë, ës, f.	diastola, ochabnutí srdeční svaloviny
diphtheria, ae, f.	diftérie, záškrt
dyspnoë, ës, f.	dyspnoe, porucha dýchání, dýchavičnost, dušnost
encephalon, i, n.	mozek
enteron, i, n.	střevo
epilëpsia, ae, f.	epilepsie, skupina poruch mozku projevujících se opakovanými záchvaty různého charakteru
haemorrhagia, ae, f.	hemoragie, krvácení
icterus, i, m.	ikterus, žloutenka
ignötus, a, um	neznámý
ischaemia, ae, f.	ischémie, místní nedokrevnost tkáně
kardiä	srdce
mëträ	děloha
neonätus, i, m.	novorozenec
nephros, i, m.	ledvina
oesophagus, i, m.	jícen
ophthalmicus, a, um	oční
ophthalmos, i, m.	oko
organum (organon), i, n.	orgán, ústrojí
pharmacia, ae, f.	farmacie, obor zabývající se výzkumem, výrobou, kontrolou a vydáváním léků
pharmacön, i, n.	lék, léčivo, léčebná látka
phlegmonë, ës, f.	flegmóna, neohraničený hnisavý zánět, který se šíří řídkými tkáněmi organismu
pneumonia, ae, f.	pneumonie, zánět plic
r(h)aphë, ës, f.	šev
sceletum, i, n., sceleton, i, n. nebo	skelet, kostra
sceletus, i, m.	
spasmus, i, m.	křeč, sevření, křečový stah
spondylus, i, m.	obratel
sütüra, ae, f.	sutura, šev, spojení mezi kostmi (lebečními), steh, sešití rány
stomachus, i, m.	žaludek
systolë, ës, f.	systola, stažení svaloviny srdeční komory
tachypnoë, ës, f.	tachypnoe, zrychlené dýchání
therapia, ae, f.	terapie, léčení, léčba
thymus, i, m.	tymián
trachëa, ae, f.	průdušnice
tränsversus, a, um	příčný, napříč jdoucí
truncus, i, m.	trup, kmen nervový, cévní

Klíč ke kontrolnímu cvičení

signa phlegmonēs – příznaky flegmóny, neohraničeného hnisavého zánětu
scatula absinthii herbae – krabička pelyňkové natě
diaeta in diarrhoeā – dieta při průjmu
spasmus mūsculōrum – svalová křeč
remedia contrā pneumoniam acūtam – léky proti akutnímu zánětu plic
lagoena cum tinctūrā stomachicā – lahvička se žaludeční tinkturou
post haemorrhagiam ventriculī – po krvácení ze žaludku
cancer cōlī trānsversī – rakovina příčného tračníku
causa icterī neonātōrum – příčina novorozenecké žloutenky
ad thymī extractum – do thymiánového výtažku

C o z n a m e n á

Achillova pata	slabé, zranitelné místo
danajský dar	dar přinášející škodu, zkázu
jablko sváru	příčina, důvod sporu
Sísyfovská práce	těžká, namáhavá, avšak marná a bezúčelná práce
Tantalova muka	velké, nadměrné a dlouhotrvající fyzické a duševní utrpení

IV. LEKCE

Substantiva III. deklinace (souhláskové kmeny a i-kmeny)

U substantiv III. deklinace jsou v nom. sg. různá zakončení, v gen. sg. je vždy koncovka -is. Pro správné skloňování je třeba znát genitivní kmen, který dostaneme z tvaru genitivu singuláru odtržením koncovky -is. K získanému tvaru potom přidáváme příslušné koncovky ostatních pádů.

III. deklinace zahrnuje substantiva všech tří rodů a u každého substantiva je nutné osvojit si rod zvlášť. Obecně lze o rodu substantiv III. deklinace říci:

Mužského rodu jsou většinou substantiva zakončená

nom. sg.	gen. sg.	příklad
-ō	-ōnis, -inis	pulmō, ōnis – plíce
-or	-ōris	dolor, ōris – bolest
-ōs	-ōris	flōs, ōris – květ
-ēn	-ēnis	liēn, ēnis – slezina
-ēs	-edis, -etis	pariēs, etis – stěna
-is	-eris	pulvis, eris – prášek
-l	-lis	alcohol, is – alkohol
-ex	-icis	cortex, icis – kůra

Ženského rodu jsou většinou substantiva zakončená

nom. sg.	gen. sg.	příklad
-s	-pis, -bis, -tis, -dis	pars, tis – část
-x	-cis, -gis	nux, cis – ořech
-ix (-īx)	-icis (-īcis)	rādīx, īcis – kořen
-tās	-ātis	dēformitās, ātis – znetvoření
-dō	-dinis	longitūdō, inis – délka
-gō	-ginis	cartilāgō, inis – chrupavka
-iō	-iōnis	iniectiō, ōnis – injekce
-is	-idis	parōtis, idis – příušní žláza
-ītis	-ītidis	bronchītis, ītidis – zánět průdušek

Středního rodu jsou většinou substantiva zakončená

nom. sg.	gen. sg.	příklad
-us	-eris, -oris, -ūris	genus, eris – rod
-men	-minis	sēmen, inis – semeno
-ur	-uris, -oris	sulfur, uris – síra
-e	-is	rēte, is – síť
-al	-ālis	animal, ālis – živočich
-ar	-āris	cochlear, āris – lžičce

Pádové koncovky maskulin a feminin:

nom.	sg.	různé koncovky	pl.	-ēs
gen.		-is		-um, -ium
dat.		-ī		-ibus
ak.		-em		-ēs
abl.		-e		-ibus

Příklady skloňování:

nom.	sg.	dol-or	pl.	dol-ēs
gen.		dol-ōr-is		dol-ōr-um
dat.		dol-ōr-ī		dol-ōr-ibus
ak.		dol-ōr-em		dol-ōr-ēs
abl.		dol-ōr-e		dol-ōr-ibus

nom.	sg. aur-is	pl. aur-ēs
gen.	aur-is	aur-ium
dat.	aur-ī	aur-ibus
ak.	aur-em	aur-ēs
abl.	aur-e	aur-ibus

Maskulina a feminina III. deklinace je možno podle počtu slabik v nom. a gen. sg. rozdělit do dvou skupin – na rovnoslabičná (v nom. a gen. sg. mají stejný počet slabik, např. auris, gen. auris) a nerovnoslabičná (v gen. sg. mají větší počet slabik než v nom. sg., např. dolor, gen. dolōris).

Podle vzoru dolor se skloňují nerovnoslabičná maskulina a feminina, která mají v gen. sg. před koncovkou -is jednu souhlásku.

Podle vzoru auris se skloňují rovnoslabičná maskulina a feminina a z nerovnoslabičných maskulin a feminin ta, která mají v gen. sg. před koncovkou -is dvě souhlásky.

Pádové koncovky neuter:

nom.	sg. různé koncovky	pl. -a, -ia
gen.	-is	-um, -ium
dat.	-ī	-ibus
ak.	= nom.	= nom.
abl.	-e, -ī	-ibus

Příklady skloňování:

nom.	sg. corp-us	pl. corpor-a
gen.	corpor-is	corpor-um
dat.	corpor-ī	corpor-ibus
ak.	corp-us	corpor-a
abl.	corpor-e	corpor-ibus

nom.	sg. cochle-ar	pl. cochleār-ia
gen.	cochleār-is	cochleār-ium
dat.	cochleār-ī	cochleār-ibus
ak.	cochle-ar	cochleār-ia
abl.	cochleār-ī	cochleār-ibus

Podle vzoru cochlear se skloňují neutra zakončená v nom. sg. na -e, -al, -ar. Všechna ostatní neutra se skloňují podle vzoru corpus.

Poznámky ke skloňování:

1. U maskulin a feminin je v pl. akuzativ stejný jako nominativ (platí i ve IV. a V. deklinaci).

2. Substantiva febris, is, f. horečka
sitis, is, f. žízeň
tussis, is, f. kašel

mají v ak. sg. koncovku -im (febrim, sitim, tussim) a v abl. sg. koncovku -ī (febrī, sitī, tussī).

3. Substantivum os (kost) má v gen. pl. koncovku -ium (ossium).

4. Substantivum vās (céva) se v sg. skloňuje podle III. deklinace, ale v pl. podle II. deklinace.

Cvičení

1. Přeložte do češtiny:

Tempora. Caput femoris. Auris media. Os sacrum. Ossa carpī. Ossa crāniī. Cortex cerebri. Cavum ōris. Vāsa vāsōrum. Dentēs incisivī. Cervix uterī. Cartilāgō thyroīdea. Rēte vēnōsum. Articulātiō carpī. Digitī pedis. Partēs corporis. Mūsculī abdōminis. Cartilāgō sēptī nāsī. Mūsculus longus capitis. Apex pulmōnis dextrī. Mūsculus flexor pollicis. Pariēs ventriculī cordis sinistrī.

Inflammātiō pūrulenta. Dēformitās thōrācis. Vulnus carpī. Dolor pedum. Laesiō articulātiōnis. Lēge artis. Tumor uterī. Ulcus duodēnī. Luxātiō coxae. Therapia līchēnis. Mors subita. Vitium cordis congenitum. Fūctiō laesa liēnis. Signa tūberculōsis ossium. Sānātiō per pīmam intentiōnem. Frāctūra femoris lateris dextrī. Per os. Pulvis adpersōrius. Genera herbārum. Sulfuris suspensiō. Solūtiō ad dēsinfeciōnem. Iniectiōnēs intrāvēnōsae. Remedia prō Infantibus. Sāl amārum. Remedium contrā tussim. Papāveris flōs. Cinchonae cortex. Valeriānae rādīx. Lagoena alcoholis. Cochlear foeniculī mellis. Ribis nigrī succus. Secālis cornūtī pulvis. Līnī sēminis mūcilāgō. Taraxacī rādīx cum herbā. Crataegi folium cum flōre.

2. Utvořte spojení:

sāpō + kalīnus, a, um
 mel + dēpūrātus, a, um
 vulnus + lacer, a, um
 laesiō + cartilāgō
 aqua + prō + iniectiō
 Digitālis purpurea + folium
 ventriculus + cor + dexter, tra, trum
 liquirītia + rādīx + mundātus, a, um
 piper + niger, gra, grum + sēmen
 post + operātiō + tumor
 extractiō + dēns canīnus
 Līchēn islandicus + dēcoctum
 articulātiō + humerus + laesus, a, um
 dolor + abdōmen + acūtus, a, um
 scatula + cum + pulvis + adpersōrius, a, um

3. Utvořte protikladné termíny:

ante operātiōnem	extractum fluidum
tumor malignus	ā capite
tussis cum febrī	morbus chronicus
locus frīgīdus	color albus
succus dēpūrātus	oculus sinister

4. Uved'te v nom. sg.:

ōra	cortice cerebrī
flōrēs	lateris sinistrī
sēminibus	collō femoris
suppositōria	ulceris crūris
nucibus	pulverem compositum
vaselīnō flāvō	dolōre acūtō

5. Uved'te gen. sg. a rod těchto substantiv:

digitus, genus, pūs, spasmus, corpus, carpus, iūniperus
 iniectiō, sāpō, plantāgō, pulmō, longitūdō
 rādīx, cervīx
 diabētēs, pariēs
 dyspnoē, rēte
 cor, color, flexor

6. Z uvedeného slovního materiálu vytvořte vhodná spojení a vyskloňte:

femur	siccus, a, um
pulvis	longus, a, um
os	dexter, tra, trum
extractum	compositus, a, um
herba	fluidus, a, um

7. Určete, který termín významově mezi ostatní nepatří:

flōs, rādīx, extractum, cortex, herba, folium
albus, flāvus, niger, siccus, purpureus
suppositōrium, tabuleta, pulvis, vitrum, solūtiō
tilia, taraxacum, iūniperus, betula, sambūcus, crataegus
brachium, caput, vulnus, abdōmen, vās, oculus

8. Přeložte do latiny:

Podkožní injekce. Transfúze krve. Hluboké rány. Vrozené vykloubení. Maková semena. Jitrocelový list. Pravá strana. Výtažek námele. Lék proti horečce. Odvar krušinové kůry. Bolesti po operaci. Roztok pro infúzi. Zlomenina krčku stehenní kosti. Hnis v ráně. Zásyp pro děti. Chronický žaludeční vřed. Svaly hlavy a krku. Krvácení po vytažení zubu. Porušená činnost ledvin. Lžíce malinové šťávy. Krabička s nitrožilními injekcemi. Léčení rány s komplikacemi.

9. Kontrolní cvičení. Utvořte spojení a uveďte je v ak. a abl. sg.:

mel + crūdus, a, um
pulvis + compositus, a, um
dēformitās + congenitus, a, um
vulnus + abdōmen
pars + dūrus, a, um
latus + dexter, tra, trum + corpus
operātiō + tumor + benignus, a, um
verbascum + flōs + siccus, a, um
frāctūra + os + longus, a, um
rheum + rādīx + siccus, a, um

Přehled recepturních zkratk

aq. pro inj.	aqua prō iniectiōne	voda na injekci
cort.	cortex	kůra
crm.	cremor	krém
emuls.	emulsiō	emulze
exp.	expeditiō, expeditiōnēs	balení
fl(or).	flōs, flōrēs	květ, květy
inj.	iniectiō	injekce
l. a.	lēge artis	podle pravidel umění
liq.	liquor	tekutina
lot.	lōtiō	omývadlo, lotion
p.	pars, partēs	část, části
pro inf.	prō īnfantibus	pro děti
pro inj.	prō iniectiōne	pro injekci
pro ord.	prō ordinātiōne	pro ordinaci
p(u)lv.	pulvis, pulverēs	prášek, prášky
p(u)lv. adsp.	pulvis adspersōrius	zasýpací prášek
rad.	rādīx	kořen
s. n.	suō nōmine	svým jménem, názvem
sem.	sēmen	semeno
sol.	solūtiō	roztok
sol. conc.	solūtiō concentrāta	koncentrovaný roztok
sol. ol.	solūtiō oleōsa	olejový roztok
susp.	suspensiō	suspenze

Slovička

ā, ab (předl. s abl.)
 abdōmen, inis, n.
 adpersōrius, a, um
 alcohol, is, m.
 animal, ālis, n.
 apex, icis, m.
 ars, artis, f.
 articulātiō, ōnis, f.
 auris, is, f.

benignus, a, um
 bronchit̄is, it̄idis, f.
 calidus, a, um
 caput, itis, n.
 cartilāgō, inis, f.
 cervīx, icis, f.
 chronicus, a, um
 cinchona, ae, f.
 cochlear, āris, n.
 color, ōris, m.
 cor, cordis, n.
 corpus, oris, n.
 cortex, icis, m.
 coxa, ae, f.
 crūdus, a, um
 crūs, crūris, n.
 dēcoctum, ī, n.
 dēformitās, ātis, f.
 dēns, dentis, m.
 dēns canīnus
 dēns incīsīvus
 dēsīnfectiō, ōnis, f.
 Digitālis (is, f.) purpurea
 dolor, ōris, m.
 duodēnum, ī, n.
 extractiō, ōnis, f.
 fēbris, is, f.
 femur, oris, n.
 flexor, ōris, m. (mūsculus)
 flōs, ōris, m.
 frīgidus, a, um
 functiō, ōnis, f.
 genus, eris, n.
 ĩnfāns, antis, m., f.
 ĩnflammatiō, ōnis, f.
 ĩnfūsiō, ōnis, f.

inīectiō, ōnis, f.
 ĩntrāvēnōsus, a, um
 kalīnus, a, um
 lacer, a, um
 laesiō, ōnis, f.
 laesus, a, um
 latus, eris, n.

od
 břicho
 zasýpací
 alkohol
 živočich
 hrot, vrchol, špička
 umění
 kloub, kloubní spojení
 ucho
 benigní, nezhoubný, neškodný
 bronchitida, zánět průdušek
 teplý, ohřátý
 hlava, hlavice
 chrupavka
 hrdlo, šije, krk, krček
 chronický, dlouhotrvající, vleklý
 chinovník
 lžice
 barva
 srdce
 tělo, těleso, hrbol, vyvýšenina
 kůra, slupka, povrchová vrstva
 kyčel, kyčelní kloub
 syrový, surový
 bérec
 odvar
 deformita, znetvoření, zohavení
 zub
 špičák
 řezák
 dezinfekce, odstraňování infekce ničením choroboplodných zárodků
 náprstník červený
 bolest, bolestivost
 dvanáctník
 extrakce, vytažení, vyluhování
 horečka
 stehno, kost stehenní
 ohybač (sval)
 květ
 chladný, studený
 funkce, činnost, úkon, úkol
 rod, druh, pohlaví
 nemluvně, dítě
 zánět, zápal
 infúze, vpravování většího množství tekutiny do organismu z léčebných
 důvodů, zpravidla nitrožilně
 injekce
 intravenózní, nitrožilní
 draselný
 tržný, potrháný, nerovného okraje
 léze, poškození, porucha
 poškozený, porušený
 bok, strana

lĕx, lĕgis, f.	zákon, pravidlo
liĕn, ĕnis, m.	slezina
liĕhĕn, ĕnis, m.	lišej, lišejník
Lĕhĕn islandicus	lišejník islandský
locus, ĩ, m.	mĕsto
longitūdō, ĩnis, f.	dĕlka
luxātiō, ōnis, f.	luxace, vykloubení, vymknutí
malignus, a, um	maligní, špatný, zhoubný
medius, a, um	střední
mel, mellis, n.	med
mors, tis, f.	smrt
mūcilāgō, ĩnis, f.	hlen, sliz
nux, nucis, f.	ořech
operātiō, ōnis, f.	operace, práce, chirurgický výkon
os, ossis, n.	kost
ōs, ōris, n.	ústa
papāver, eris, n.	mák
pariĕs, etis, m.	stĕna
parōtis, idis, f. (glandula)	přiušní žláza
pars, tis, f.	část, díl
per (předl. s ak.)	přes, skrz, pro, během
pĕs, pedis, m.	noha
piper, eris, n.	pepř
plantāgō, ĩnis, f.	jitrocel
pollex, icis, m.	palec ruky
profundus, a, um	dole ležící, hluboký
pulmō, ōnis, m.	plice
pulvis, eris, m.	prach, prášek
pūrulentus, a, um	hnisavý
pūs, pūris, n.	hnis
rādĭx, ĩcis, f.	kořen
rādĭx mundāta	loupaný kořen
rĕn, is, m.	ledvina
rĕte, is, n.	síť
ribes, is, n.	rybíz
sacer, cra, crum	svatý, křížový
sāl, salis, m., n.	sůl
sānātiō, ōnis, f.	vyléčení, vyhojení, uzdravení
sānātiō per prĕmam intentiōnem	hojení rány primárnĕ, bez komplikací
sānātiō per secundam intentiōnem	hojení rány druhotnĕ, s komplikacemi
sanguis, ĩnis, m.	krev
sāpō, ōnis, m.	mýdlo
Secāle (is, n.) cornūtum	námel
sĕmen, ĩnis, n.	semeno
sine (předl. s abl.)	bez
sitis, is, f.	žízeň
solūtiō, ōnis, f.	roztok
subcutāneus, a, um	podkožní
subitus, a, um	náhly, nenadálý
sulfur, sulphur, uris, n.	síra
suspĕnsiō, ōnis, f.	suspenze, rozptýlení, drobných pevných částecek v tekutinĕ
taraxacum, ĩ, n.	pampeliška
tempus, oris, n.	čas, pl. spánky
thōrāx, cis, m.	hrudník, hrudní koš
trānsfūsiō, ōnis, f.	transfúze, přelévání

tūberculōsis, is, f.	tuberkulóza
tumor, ōris, m.	zduření, nádor, novotvar
tussis, is, f.	kašel
ulcus, eris, n.	vřed
vās, vāsis, n.	céva, nádoba
vēnōsus, a, um	žilní, žilový, žilnatý
vitium, iī, n.	chyba, vada, kaz
vulnus, eris, n.	rána, poranění

Klíč ke kontrolnímu cvičení

mel crūdum, mel crūdum, melle crūdō
pulvis compositus, pulverem compositum, pulvere compositō
dēformitās congenita, dēformitātem congenitam, dēformitāte congenitā
vulnus abdōminis, vulnus abdōminis, vulnere abdōminis
pars dūra, partem dūram, parte dūrā
latus dextrum corporis, latus dextrum corporis, latere dextrō corporis
operātiō tumōris benignī, operātiōnem tumōris benignī, operātiōne tumōris benignī
verbasī flōs siccus, verbasī flōrem siccum, verbasī flōre siccō
frāctūra ossis longī, frāctūram ossis longī, frāctūrā ossis longī
rheī rādīx sicca, rheī rādīcem siccā, rheī rādīce siccā

Živá latinská slova

Alma mater.	Matka živelka, označení pro univerzitu.
Conditio sine qua non.	Základní podmínka.
De iure.	Podle práva.
Ex tempore.	Vzhledem k době, podle doby.
Homo homini lupus.	Člověk člověku vlkem.
Honoris causa.	Pro poctu, z pocty, čestný.
Nihil novi sub sole.	Nic nového pod sluncem.
Nomen omen.	Jméno – znamení, „mluvící jméno“.
Pia fraus.	Zbožná lež.
Repetitio est mater studiorum.	Opakování je matka učení (moudrosti).
Veritas vincit.	Pravda vítězí.

V. LEKCE

Řecká substantiva III. deklinace

Řecká substantiva III. deklinace můžeme podle koncovek nom. sg. rozdělit do čtyř skupin:

1. Nom. sg. zakončen **-ēr**, gen. sg. **-ēris**, např. ůrētēr, ēris, m. – močůvod

Tato substantiva jsou převážně **maskulina** a skloňují se stejně jako souhláskové kmeny latinské III. deklinace typu dolor.

Příklad skloňování:

nom.	sg.	ūrēt-ēr	pl.	ūrētēr-ēs
gen.		ūrētēr-is		ūrētēr-um
dat.		ūrētēr-ī		ūrētēr-ibus
ak.		ūrētēr-em		ūrētēr-ēs
abl.		ūrētēr-e		ūrētēr-ibus

Poznámka:

Výjimkou je slovo gastēr – žaludek, které je femininum a vypouští při skloňování hlásku **-ē-** (ostatní si ji ponechávají v průběhu celého skloňování).

2. Nom. sg. zakončen **-is**, gen. sg. **-idis**, např. parōtis, idis, f. – přůšní žláza

Tato substantiva jsou **feminina** a skloňují se stejně jako souhláskové kmeny latinské III. deklinace typu dolor.

Příklad skloňování:

nom.	sg.	parōt-is	pl.	parōtid-ēs
gen.		parōtid-is		parōtid-um
dat.		parōtid-ī		parōtid-ibus
ak.		parōtid-em		parōtid-ēs
abl.		parōtid-e		parōtid-ibus

Z klinicko-patologického názvosloví do této skupiny patří termíny se sufixem **-ītis** (gen sg. **-ītidis**), který označuje zánět, např. arthritīs, tūdis, f. – zánět kloubu. Sufix **-ītis** je v příslušných termínech připojen zpravidla ke genitivnímu kmeni řeckého názvu orgánu nebo jeho části, zřídka latinského.

3. Nom. sg. zakončen **-is**, gen. sg. **-is**, např. dosis, is, f. – dávka

Tato substantiva jsou **feminina** a skloňují se jako latinská rovnoslabičná substantiva III. deklinace. V gen. a ak. sg. se vedle latinských koncovek **-is** a **-im** udržují i původní řecké koncovky **-eos** a **-in**, kterým se dává přednost v terminologii klinické, v abl. sg. je vždy koncovka **-ī**.

Příklad skloňování:

nom.	sg.	dos-is	pl.	dos-ēs
gen.		dos-is (-eos)		dos-ium
dat.		dos-ī		dos-ibus
ak.		dos-im (-in)		dos-ēs
abl.		dos-ī		dos-ibus

Mezi řecká rovnoslabičná substantiva patří skupina klinicko-patologických termínů se sufixem **-ōsis**, který označuje blíže neurčené nezánetlivé onemocnění, např. arthrōsis, is, f. – nezánetlivé degenerativní onemocnění kloubu.

4. Nom. sg. zakončen **-ma**, gen. sg. **-matis**, např. gramma, atis, n. – gram

Tato substantiva jsou **neutra**. Skloňujeme je jako latinská neutra III. deklinace typu corpus, pouze v dat. a abl. pl. se užívá častěji koncovka II. deklinace **-īs** místo koncovky **-ibus**.

Příklad skloňování:

nom.	sg.	gramma	pl.	grammat-a
gen.		grammat-is		grammat-um
dat.		grammat-i		grammat-Is (grammat-ibus)
ak.		gramma		grammat-a
abl.		grammat-e		grammat-Is (grammat-ibus)

Z klinicko-patologické terminologie sem patří termíny se sufixem -ōma (gen. sg. -ōmatis). Označují nádorové onemocnění nebo druh nádoru, např. lipōma, tis, n. – nezhoubný nádor z tukové tkáně.

Cvičení

1. Přeložte do češtiny:

Derma. Systēma vāsōrum. Mūsculus massētēr. Mūsculus sphinctēr. Glandula parōtis. Lobus hēpatis. Pharynx et larynx. Partēs basis crāniī. Tunica mūcōsa ūrētēris.
Cholēcystītis. Propter encephalitidem. Ōtītis media. Fibrōma uterī. Oedēma pulmōnum. Prognōsis incerta. Symptōmata gastrītidis. Stenōsis corōnāria. Haematōma subcutāneum. Arthrītis suppūrātīva. Nephrītis pūrulenta. Paracentēsis tympanī. Prophylaxis contrā tetanum. Frāctūra cum oedēmate. Perīculum necrōsis pāncreatis. Syndrōma immūnodēficiēntiae acqūisītae. Cōma ex traumate capitis. Cum diagnōsī carcinōmatis mammae. Cataplasma. Sināpis sēmen. Arachidis oleum. Cannabis herba. Adonidis flōs. Solūtiō prō narcōsī. Dosis therapeutica. Pulvis prō gargarismate. Remedium contrā bronchītidem acūtam. Gramma ricinī oleī prō dosī.

2. Řekněte odpovídající český a řecký termín:

glandula, ventriculus, mūsculus, rēn, cor, cartilāgō, articulātiō, os.

3. Utvořte názvy zánětů od těchto termínů:

gastēr, appendix, bronchus, encephalon, cōlon, hēpar, enteron, larynx, nephros, derma, arthron, neuron.

4. Utvořte názvy neznámých onemocnění od těchto termínů:

neuron, arthron, nephros, hēpar, vīrus, spondylos.

5. Utvořte názvy nádorů od těchto termínů:

lipos, adēn, mūs, osteon, chondros.

6. Utvořte správná spojení:

(mays, orýza, trīticum) amyllum
(galeopsis, ononis, myrtillus) herba
symptōma (cōma, encephalītis, sēpsis)
oedēma (cerebrum, larynx, carpus)
in (cōma, arthrōsis, bronchītis acūta)
necrōsis (os, digitus pedis, cortex rēnis)
emesis post (operātiō, narcōsis, trauma)

7. Přeložte do latiny:

Prudký zánět žaludku. Bez poranění. Jistá diagnóza. Dávka léků. Poškození svěrače. Příznaky zánětu tenkého střeva. Oddenek kosatce. Pravý močůvod. Kořen jehlice trnité. Krabička s kloktadlem. Operace bez narkózy. Odumření tkáně způsobené nedokrvěním. V kukuřičném škrobu. Léky proti zvracení. Kašovitý obklad z lněného semene. Sepse po akutním zánětu jater. Lahvička hořčičné silice. Krevní výron po injekci. Bolesti při chronickém zánětu žlučníku. Největší dávka pro děti.

8. Kontrolní cvičení. Utvořte spojení a uveďte je v pl.:

cum + oedēma + articulātiō
in + basis + crānium

laesiō + mūsculus + massētēr
sine + narcōsis + longus, a, um
sub + glandula parōtis
ad + dosis + therapeuticus, a, um
operātiō + propter + cholēcystītis
haematōma + membrum + post + trauma
dosis + remedium + contrā + sēpsis
cum + prognōsis + sānātiō + incertus, a, um

Přehled recepturních zkratk

d., dos.	dosis, dosēs	dávka, dávky
garg.	gargarisma	kloktadlo
p. a.	prō analysi	k analýze
p. d.	prō dosi	pro jednu dávku

Slovička

acquiſītus, a, um	získaný, nabytý během života
adēn, adenos, m.	žláza
adenōma, tis, n.	adenom, nezhoubný nádor ze žlázového epitelu
adonis, idis, f.	hlaváček
amylum, i, n.	škrob
appendicitis, itidis, f.	apendicitida, zánět červovitého výběžku slepého střeva
appendix, icis, f.	přívěsek
arachis, idis, f.	podzemnice
arthritiſ, itidis, f.	artritida, zánět kloubu
arthron, i, n.	kloub
arthrōsis, is, f.	artróza, nezářtlivé degenerativní onemocnění kloubu
basis, is, f.	báze, spodina, základna
cannabis, is, f.	konopí
carcinōma, tis, n.	karcinom, zhoubný epitelový nádor, rakovina
cataplasma, tis, n.	těstovitý, kašovité obklad
certus, a, um	jistý, pevný
cholēcystītis, itidis, f.	cholecystitida, zánět žlučníku
chondrōma, tis, n.	chondrom, nezhoubný nádor z chrupavčité tkáně
chondros, i, m.	chrupavka
cōlitiſ, itidis, f.	kolitida, zánět tračníku
cōma, tis, n.	kóma, hluboké bezvědomí
derma, tis, n.	kůže
dermatitiſ, itidis, f.	dermatitida, zánět kůže
diagnōsis, is, f.	diagnóza, rozpoznání, určení choroby
dosis, is, f.	dávka
emesis, is, f.	vrhnutí, zvracení, dávení
encephalitiſ, itidis, f.	encefalitida, zánět mozku
enteritiſ, itidis, f.	enteritida, zánět tenkého střeva
fibrōma, tis, n.	fibrom, nezhoubný nádor z vazivové tkáně
galeopsis, idis, f.	konopice
gargarisma, tis, n.	kloktadlo
gastēr, gastris, f.	žaludek, břicho
gastritiſ, itidis, f.	gastritida, zánět žaludku

gramma, tis, n.	gram, písmeno
haematōma, tis, n.	hematom, krevní výron, podlitina, modřina
hēpar, atis, n.	játra
hēpatītis, ītidis, f.	hepatitida, zánět jater
hēpatōsis, is, f.	hepatóza, jaterní onemocnění vzniklé následkem toxických vlivů
immūnodēficiētia, ae, f.	imunodeficience, imunologická nedostatečnost
incertus, a, um	nejistý, pochybný
īris, idis, f.	duhovka, kosatec
laryngītis, ītidis, f.	laryngitida, zánět hrtanu
larynx, gis, m.	hrtan
lipōma, tis, n.	lipom, nezhoubný nádor z tukové tkáně
lipos, ī, m.	tuk
lobus, ī, m.	lalok
mamma, ae, f.	prs, prsní žláza
massētēr, ēris, m. (mūsculus)	žvýkač, sval žvýkací
maximus, a, um	největší
mays, maydis, f.	kukuřice
myōma, tis, n.	myom, nezhoubný nádor ze svalové tkáně
mŷs, myos, m.	sval
narcōsis, is, f.	narkóza, celkové znečlivění vyvolané účinkem narkotik
necrōsis, is, f.	nekróza, místní odumření tkáně nebo orgánu v živém organismu
nephritis, ītidis, f.	nefritida, zánět ledvin
nephrōsis, is, f.	nefróza, nezářlivé onemocnění ledvin
neurītis, ītidis, f.	neuritida, zánět nervu
neuron, ī, n.	nervová buňka
neurōsis, is, f.	neuróza, funkční duševní porucha bez zjevného mozkového poškození
oedēma, tis, n.	edém, otok, místní nahromadění tkáňového moku ve tkáních
ononis, idis, f.	jehlice trnitá
orŷza, ae, f.	rýže
osteōma, tis, n.	osteom, nezhoubný nádor z kostní tkáně
osteon, ī, n.	kost
ōtītis, ītidis, f.	otitida, zánět ucha
pāncreas, tis, n.	pankreas, slinivka břišní
paracentēsis, is, f.	paracentéza, otevření, propíchnutí dutého orgánu
pharynx, gis, m.	hltan
prognōsis, is, f.	prognóza, předpověď, předurčení průběhu choroby a konečného výsledku léčení
prophylaxis, is, f.	profylaxe, ochrana před nemocí, která by mohla nastat, léčebnými prostředky
propter (předl. s ak.)	pro, kvůli
rhizōma, tis, n.	oddenek
ricinī oleum	ricinový olej
sēpsis, is, f.	seps, "otrava krve"
sināpis, is, f.	hořčice
sphinctēr, ēris, m. (mūsculus)	svěrač (sval)
spondylōsis, is, f.	spondylóza, nezářlivé onemocnění meziobratlových plotének
stenōsis, is, f.	stenóza, zúžení
suppurātivus, a, um	supurativní, hnisavý, produkující hnis
symptōma, tis, n.	symptom, příznak, projev
syndrōma, tis, n.	syndrom, soubor příznaků charakterizujících chorobný stav
systema, tis, n.	system, soubor, soustava
tetanus, ī, m.	tetanus
therapeuticus, a, um	terapeutický, léčebný
trauma, tis, n.	poranění, úraz
triticum, ī, n.	pšenice
tympanon, ī, n.	bubínek

ūrētēr, ēris, m.
vīrōsis, is, f.

močovod
viróza, infekční choroba způsobená viry

Klíč ke kontrolnímu cvičení

cum oedēmate articulātiōnis, cum oedēmatīs (oedēmatibus) articulātiōnum
in basim crāniī, in basī crāniī, in basēs crāniōrum, in basibus crāniōrum
laesiō mūsculī massētēris, laesiōnēs mūsculōrum massētērum
sine narcōsī longā, sine narcōsibus longīs
sub glandulam parōtidem, sub glandulā parōtide, sub glandulās parōtidēs, sub glandulīs parōtidibus
ad dosim therapeuticam, ad dosēs therapeuticās
operātiō propter cholēcystīdem, operātiōnēs propter cholēcystīdēs
haematōma membrī post trauma, haematōmata membrōrum post traumata
dosis remediī contrā sēpsim, dosēs remediōrum contrā sēpsēs
cum prognōsī sānātiōnis incertā, cum prognōsibus sānātiōnum incertīs

C o z n a m e n á

Ariadnina nit
Damoklův meč
gordický uzel
Ikarův pád

Pyrrhovo vítězství

vodítko umožňující orientaci ve spletné situaci
symbol ohrožení, nebezpečí
symbol spletné situace, těžko řešitelného problému
symbol tragického osudu člověka, který se odvážil vznést k výšinám, o kterých
jiní jenom snili
vítězství draze vykoupené, vítězství rovnající se téměř porážce

VI. LEKCE

Opakování

1. Vyskloňujte:

iniectiō subcutānea	periodus longa
cōlon trānsversum	pulvis compositus
diabētēs mellītus	rādīx mundāta
vulnus contūsūm	dēns canīnus
dosis therapeutica	latus dextrum

2. Přeložte do češtiny:

Cystis. Cholēcystis. Ūrocystis. Collum femoris. Unguis pollicis. Hallūx dexter. Mūsculī linguae. Intestīnum caecum. Ossa digitī. Brachium dextrum. Lobus pulmōnis. Sūtūra crāniī. Insertiōnēs mūsculōrum. Ātrium et ventriculus cordis. Sceletōn antebrahīī – radius et ulna.

Sine febrī. In inflammātiōne pūrulentā. Toxicōsis alimentāria. Gastrītis suspecta. Oedēma cerebrī. Encephalītis post parōtītidem. Morbus intestīnī crassī. Laesiō traumatica thōrācis. Fūnciō laesa rēnis. Ulcus ventriculī perforātum. Peritonītis post ruptūram appendīcis. Abruptiō unguis hallūcis lateris sinistrī. Contūsiō parietis abdōminis cum haematōmate. Combustiō cutis antebrahīī lateris dextrī.

Iūniperī lignum. Lagoena gargarismatis. Opium crūdum. Solūtiō prō infūsiōne. Scatula salis amārī. Līnī sēminis dēcoctum. Remedium contrā dolōrem capitis.

3. Uvedené termíny spojte se slovem therapia a s předložkou in:

bronchītis	dyspnoē congenita
rubeola	vulnus scissum
morbillī	diabētēs mellītus
arthrōsis	gastrītis acūta
congelātiō	morbus chronicus

4. Vytvořte předložková spojení:

remedium per (ōs, rēctum)

remedium contrā (tussis, dolor, febris, bronchītis acūta, angīna pectoris)

operātiō propter (tumor malignus, ulcus ventriculī, vitium cordis, luxātiō coxae, dēformātiō nāsī congenita)

extracta ex (herbae, folia, flōrēs, sēmina, corticēs, rādīcēs, bulbī)

5. K uvedeným termínům připojte názvy drog a vytvořená spojení přeložte:

folium, flōs, herba, succus, sēmen, rādīx, cortex, tīncitūra.

6. Od uvedených termínů utvořte ak. a abl. sg. a pl.:

fūnciō laesa	dosis minima
oedēma pulmōnum	sirupus compositus
pulvis adpersōrius	appendīcītis pūrulenta
iniectiō intrāvēnōsa	extractum fluidum
mūsculus massētēr	sēpsis acūta

7. Určete rod a deklinaci uvedených substantiv:

gargarisma, mamma, trauma, cataplasma

piper, papāver, cancer, sphinctēr

auris, adonis, tussis, pulvis

8. Přeložte do latiny:

Otoky nohou. V dávce. Hluboké rány. Gram oleje. Kvůli poškození chrupavky. Podezření na zánět mozkových plen. Vytažení dočasného zubu. Různé rody rostlin. Zhmoždění zápěstí. Příznaky zhoubného nádoru. Odvar z kořene

jehlice trnité. Žízeň při horečce. Pravý jaterní lalok. Lžice malinového sirupu. Zvracení po narkóze. Vakcína proti příušnicím živá.

Slovička

abruptiō, ōnis, f.	abrupce, utržení, odtržení
alimentārius, a, um	alimentární, potravinový, vztahující se k potravě, výživě, potravou způsobený
angīna, ae, f.	angína, zánět přední části hltanu, bolest v krku, silná svíravá bolest (obecně)
antebrachium, īi, n.	předloktí
cholēcystis, is, f.	žlučník
cirrhōsis, is, f.	cirhóza, zatvrdnutí orgánu zmnožením vaziva na úkor vlastní tkáně
combustiō, ōnis, f.	popálenina, opařenina
congelātiō, ōnis, f.	kongelace, omrznutí, omrzlina
contūsiō, ōnis, f.	kontuze, zhmoždění
contūsus, a, um	zhmožděný, rozdrcený
cutis, is, f.	kůže
cystis, is, f.	cysta, měchýř, váček
dēciduus, a, um	přechodný, dočasný
dēformātiō, ōnis, f.	deformace, znetvoření, zohavení
hallūx, ūcis, m.	palec u nohy
īnseritiō, ōnis, f.	inzerce, úpon, připojení orgánu na jiný orgán
mēningītis, ītidis, f.	meningitida, zánět mozkových plen
minimus, a um	nejmenší
opium, īi, n.	opium, šťáva z nezralých makovic obsahující různé alkaloidy
parōtītis, ītidis, f.	parotitida, zánět příušní žlázy
pectus, oris, n.	hrud', hrudník, prsa
perforātus, a, um	perforovaný, proniklý, proražený, proděravělý, prasklý
peritonītis, ītidis, f.	peritonitida, zánět pobřišnice
scissus, a, um	rozřezaný, rozštěpený
suspectus, a, um	suspektní, podezřelý, budící podezření
suspīciō, ōnis, f.	podezření
toxicōsis, is, f.	toxikóza, soubor příznaků vznikající působením jedovatých látek
traumaticus, a, um	traumatický, úrazový, úrazem vzniklý
unguis, is, m.	nehet
ūrocystis, is, f.	močový měchýř
vaccīnum, ī, n.	vakcína, očkovací látka proti infekčním chorobám
variūs, a, um	různý, rozmanitý, pestrý
vīvus, a, um	živý

Klíč

2. cvičení

Měchýř. Žlučník. Močový měchýř. Krček kosti stehenní. Nehet palce ruky. Pravý palec na noze. Jazykové svaly. Slepé střevo. Kostí prstu. Pravá paže. Plicní lalok. Lebeční šev. Svalové úpony. Srdeční předsíň a komora. Kostra předloktí – kost vřetenní a kost loketní.

Bez horečky. Při hnisavém zánětu. Otrava způsobená potravou. Podezření na zánět žaludku. Otok mozku. Zánět mozku po zánětu příušní žlázy. Onemocnění tlustého střeva. Úrazové poškození hrudníku. Porušená funkce ledviny. Prasklý žaludeční vřed. Zánět pobřišnice po prasknutí červovitého přívěsku slepého střeva. Odtržení nehtu na palci levé nohy. Zhmoždění břišní stěny s krevním výronem. Popálenina kůže pravého předloktí.

Jalovcové dřevo. Lahvička kłoktadla. Surové opium. Roztok pro infúzi. Krabička hořké soli. Odvar z lněného semene. Lék na bolest hlavy.

3. cvičení

therapia bronchitidis, rubeolae, morbillorum, arthrosis, congelatio, dyspnoe congenitae, vulneris scissi, diabetae melliti, gastritidis acutae, morbi chronici
in bronchitide, rubeolā, morbillis, arthrosi, congelatiōne, dyspnoe congenitā, vulnere scisso, diabete (-ā) mellito, gastritide acutā, morbo chronicō

4. cvičení

remedium per os, rectum
remedium contra tussim, dolorem, febrim, bronchitidem acutam, anginam pectoris
operatio propter tumorem malignum, ulcus ventriculi, vitium cordis, luxationem coxae, deformationem nasi congenitam
extracta ex herbis, foliis, floribus, seminibus, corticibus, radicibus, bulbis

6. cvičení

functionem laesam, functione laesa, functiones laesas, functionibus laesis
oedema pulmonum, oedemate pulmonum, oedemata pulmonum, oedematibus (-ibus) pulmonum
pulverem adpersorium, pulvere adpersorio, pulveres adpersorios, pulveribus adpersoriis
injectionem intravenosam, injectione intravenosa, injectiones intravenosas, injectionibus intravenosis
musculum masseterem, musculo massetere, musculis masseteribus
dosim minimam, dosi minima, doses minimas, dosibus minimis
sirupum compositum, sirupo composito, sirupis compositis
appendicitidem purulentam, appendicitide purulenta, appendicitidibus purulentis
extractum fluidum, extracto fluido, extracta fluida, extractis fluidis
sepsim acutam, sepsi acuta, sepsis acuta, sepsibus acutis

7. cvičení

gargarisma (n., III.), mamma (f., I.), trauma (n., III.), cataplasma (n., III.)
piper (n., III.), papaver (n., III.), cancer (m., II.), sphincter (m., III.)
auris (f., III.), adonis (f., III.), tussis (f., III.), pulvis (m., III.)

8. cvičení

Oedemata pedum. In dosi. Vulnere profunda. Gramma olei. Propter laesionem cartilaginis. Meningitis suspecta (suspicio meningitidis). Extractio dentis decidui. Genera herbium (plantarum) varia. Contusio carpi. Signa (symptomata) tumoris maligni. Ononidis radix decoctum. Sitis in febre. Lobus hepatis dexter. Cochlear rubi idaei sirupi. Emesis post narcosim. Vaccinum parotiditis vivum.

VI

Ac

Ad

1.

2.

3.

Adj

s vy

Adj

Přik

nom.

gen.

dat.

ak.

abl.

Pozn

Samc

Trojv

acer,

celer,

puter,

salub

Adje

Přikl

nom.

gen.

dat.

ak.

abl.

Dvojv

počet 1

orgánu

českou

VII. LEKCE

Adjektiva III. deklinace

Adjektiva III. deklinace rozdělujeme do tří skupin:

1. Adjektiva **trojvýchodná**, která mají v nom. sg. pro každý rod zvláštní tvar – se zakončením **-er** pro maskulina, **-is** pro feminina a **-e** pro neutra, např. ācer, ācris, ācre – ostrý.
2. Adjektiva **dvojvýchodná**, která mají v nom. sg. dva tvary, jeden s koncovkou **-is** je společný pro maskulina a feminina, neutra jsou zakončena **-e**, např. brevis, breve – krátký.
3. Adjektiva **jednovýchodná**, která mají v nom. sg. **jeden tvar** pro všechny tři rody. Nejčastěji jsou zakončena na **-r, -s, -x**, např. simplex – jednoduchý.

Adjektiva III. deklinace skloňujeme stejně jako substantiva této deklinace – maskulina a feminina podle vzoru auris s výjimkou abl. sg., kde adjektiva mají **-ī**, neutra podle vzoru cochlear. Adjektiva tedy pravidelně mají

v abl. sg.	-ī
v gen. pl.	-ium
v nom. a ak. pl. neuter	-ia

Adjektiva trojvýchodná

Příklad skloňování:

	m.	f.	n.	m., f.	n.
nom.	sg. āc-er	ācr-is	ācr-e	pl. ācr-ēs	ācr-ia
gen.		ācr-is			ācr-ium
dat.		ācr-ī			ācr-ibus
ak.	ācr-em	ācr-e		ācr-ēs	ācr-ia
abl.		ācr-ī			ācr-ibus

Poznámka ke skloňování:

Samohláska **-e-**, která je v nom. sg. maskulin, se v ostatních pádech většinou vypouští.

Trojvýchodných adjektiv III. deklinace není mnoho, nejdůležitější jsou tato:

ācer, ācris, ācre	ostrý, prudký
celer, celeris, celere	rychlý
puter, putris, putre	zkažený, shnilý
salūber, salūbris, salūbre	zdravý

Adjektiva dvojvýchodná

Příklad skloňování:

	m., f.	n.	m., f.	n.
nom.	sg. brev-is	brev-e	pl. brev-ēs	brev-ia
gen.		brev-is		brev-ium
dat.		brev-ī		brev-ibus
ak.	brev-em	brev-e	brev-ēs	brev-ia
abl.		brev-ī		brev-ibus

Dvojvýchodná adjektiva tvoří většinu adjektiv III. deklinace. Převládají zvláště v lékařské terminologii. Značný počet těchto adjektiv vyjadřují vztah nebo příslušnost k orgánu či jeho části a je tvořen od genitivního kmene názvu orgánu příponou **-ālis, āle**, případně **-āris, āre**. Do češtiny tato adjektiva většinou ani nepřekládáme, přidáme jen českou koncovku **-ální** nebo **-ární**, např. dentālis, e – dentální, zubní.

Adjektiva jednovýchodná

Příklad skloňování:

	m., f.	n.	m., f.	n.
nom.	sg.	simplex	pl. simplic-ēs	simplic-ia
gen.		simplic-is		simplic-ium
dat.		simplic-ī		simplic-ibus
ak.	simplic-em	simplex	simplic-ēs	simplic-ia
abl.		simplic-ī		simplic-ibus

Poznámka ke skloňování:

U jednovýchodných adjektiv je nutné si zapamatovat pro správné skloňování i genitiv singuláru.

Výjimky při skloňování adjektiv III. deklinace

V abl. sg. -e, v gen. pl. -um a v nom. a ak. pl. n. -a mají:

1. jednovýchodná adjektiva

biceps, bicipitis	dvojhavý
triceps, tricipitis	trojhavý
quadriceps, quadricipitis	čtyřhavý
teres, teretis	oblý, hladký
dēcolor, ōris	bezbarvý, odbarvený
versicolor, ōris	(různo)barevný
vetus, eris	starý aj.

2. řecká dvojevýchodná adjektiva se sufixem -oidēs, es (označuje podobu), např. sigmoidēs (m., f.), sigmoides (n.) – esovitý

3. řecká dvojevýchodná adjektiva se sufixem -genēs, es (označuje původ), např. pathogenēs (m., f.), pathogenes (n.) – choroboplodný

Cvičení

1. Přeložte do češtiny:

Mūsculī teretēs. Cōlon ascendēns. Os nāsāle. Ossa temporālia. Artēria femorālis. Nervus faciālis. Vās capillāre. Medulla spīnālis. Pelvis rēnālis. Intestīnum tenue. Rādīcēs dentis molāris. Forāmen occipitāle magnum. Capita mūsculōrum bicipitum. Ōstium vēnae pulmonālis. Mūsculus triceps brachiī.

Morbus latēns. Sclērōsis multiplex. Dermatītis phytogenēs. Ulcus inoperābile. Anaemia gravis. Carcinōma bronchogenes. Extractiō dentium molārium. Frāctūra costārum recēns. Frāctūra vertebrārum lumbālium. Ulcus in cōlō dēscendentī. Vulnus pūctum in regiōne abdōminālī. Dermatītis ex adipibus et oleīs veteribus. Sānātiō frāctūrae radiī lateris dextrī simplicis per prīmam intentiōnem.

Sāpō medicīnālis. Capsula mollis. Applicātiō parenterālis. Remedium cardināle. Unguentum auriculāre. Dosis lētālis. Tabulettae fortēs. Gelātum gingīvāle. Emplastrum medicīnāle. Cremor nāsālis. Capsulae enterosolventēs. In partēs aequālēs. Lagoena sirupī simplicis. Aurantiī sirupus artificiālis. Plantārum medicīnālium praeparāta. Olīvae oleum virgināle. Perōrālia liquida et sēmisolida. Rubī īdaeī succus recēns.

2. Uveďte v nominativu a genitivu plurálu:

remedium expectorāns	sirupus compositus
solūtiō oleōsa	pulvis solūbilis
unguentum simplex	expeditiō originālis
succus recēns	tabuletta obducta
dosis aequālis	sāl amārum

3. Výrazy v závorkách uveďte v náležitém tvaru:

Remedia (cardinālis, e). Planta (medicinālis, e). Sānātiō (celer, is, e). Cūrātiō (causālis, e). Laesiō (mūsculus biceps). Post (trauma + gravis, e). Scatula cum (pulvis effervescēns). Propter (ulcus + inoperābilis, e). Iniectiō contrā (dolōrēs + ācer, ācris, ācre). Extractiō (dēns permanēns). Frāctūra (vertebrae + cervicālis, e). Mors post (dosis + lētālis, e). Intoxicātiō ex (alimentum + puter, putris, putre). Lagoena cum (solūtiō dēcolor). In (pneumonia + gravis, e). Remedium ad (applicātiō + parenterālis, e). Propter (īnflammātiō + phytogenēs, es). Lagoena (amygdala + oleum + virginālis, e). Dosis (unguentum + ophthalmicus, a, um + simplex, icis). Laesiō (intestīnum + tenuis, e) + (gravis, e).

4. Určete substantiva, od kterých jsou utvořena uvedená adjektiva, a přeložte:

nāsālis	pectorālis	laterālis
spīnālis	femorālis	cerebrālis
ulnāris	dentālis	crāniālis
rēnālis	temporālis	vertebrālis
dorsālis	ōrālis	cervicālis

5. Vytvořte spojení substantiva s adjektivem a utvořený termín spojte se slovem scatula nebo lagoena:

pulvis + subtilis, e; adpersōrius, a, um; perōrālis, e
tabulettae + effervescēns; retardātus, a, um; sublinguālis, e
extractum + fluidus, a, um; tenuis, e; spissus, a, um
iniectiōnēs + intrāvēnosus, a, um; subcutāneus, a, um; intrāmūsculāris, e

6. Přeložte do latiny:

Krční obratle. Prudký jed. Polotuhý výtažek. Měkké patro. Zubní gel. Léčivá pěna. Šumivé granule. Krátké kosti. Skryté příznaky rakoviny. Sladké oplodí pomeranče. Příznaky roztroušené sklerózy. Obrna lícního nervu. Rychlá transfúze krve. Těžká novorozenecká žloutenka. Nedomykavost dvojčípé chlopně. Dávka jednoduché olovnaté masti. Dočasné a stálé zuby. Prášek rozpustný ve vodě. Dávka základního a pomocného léčiva. Krabička s jemným práškem.

7. Kontrolní cvičení. Utvořte spojení a uveďte je v pl.:

symptōma (congelātiō + gravis, e)
remedium contrā (dolor + ācer, ācris, ācre)
prō (applicātiō + perōrālis, e)
cum (tabulettae + effervescēns, entis)
in (dosis + aequālis, e)
propter (trauma + vetus, eris)
sine (etheroleum + artificiālis, e)
post (frāctūra + multiplex, icis)
olla (unguentum + nāsālis, e)
ad (remedium + adiuvāns, antis)

Přehled recepturních zkratk

aa (p. aeq.)	ana (partēs aequālēs)	po stejných částech, stejným dílem
aa ad	ana ad	po stejných částech do
orig.	orīginālis	původní
p. aeq.	partēs aequālēs	stejně části, díly
peroral., p. o.	perōrālis	užívaný ústy
simpl.	simplex	jednoduchý
t. d.	tālēs dosēs	takové dávky
tbl. efferv.	tabulettae effervescētēs	šumivé tablety

Slovička

abdominālis, e
ācer, ācris, ācre
adeps, adipis, m., f.
adiuvāns, antis
aequālis, e
alimentum, ī, n.
applicātiō, ōnis, f.
artificiālis, e
ascendēns, entis
auriculāris, e
biceps, bicipitis
bicuspidālis, e
brevis, e
bronchogenēs, es
capillāris, e
cardinālis, e
causālis, e
celer, eris, e
cerebrālis, e
cervicālis, e
crāniālis, e
cremor, ōris, m.
cūrātiō, ōnis, f.
dēcolor, ōris
dentālis, e
dēscendēns, entis
dorsālis, e
dulcis, e
effervēscēns, entis
enterosolvēns, entis

expectorāns, antis
expeditiō, ōnis, f.
faciālis, e
femorālis, e
forāmen, inis, n.
fortis, e
gelātum, ī, n.
gingivālis, e
grānulum, ī, n.
gravis, e
inoperābilis, e
intoxicātiō, ōnis, f.
intrāmūsculāris, e
latēns, entis
laterālis, e
lētālis, e
liquidus, a, um
lumbālis, e
magnus, a, um
medicinālis, e
medulla, ae, f.
membrum, ī, n.

abdominální, břišní
ostrý, prudký
tuk
pomáhající, podporující, zesilující
rovný, stejný, stálý
potrava, výživa, pokrm
aplikace, způsob používání, upotřeben v praxi
artificiální, umělý, uměle připravený, vyvolaný
ascendentní, stoupající, vzestupný
aurikulární, ušní, boltcový
dvojhlavý
bikuspidální, dvouhrotový, dvojcípý
krátký
bronchogenní, průduškového původu
kapilární, vlasový, vlasečnicový
kardinální, stěžejní, rozhodující, základní
kauzální, příčinný, důvodný
rychlý
cerebrální, mozkový, k mozku patřící
cervikální, krční, hrdelní, šíjový
kraniální, lebeční, horní, blíže k hlavě ležící
krém
ošetřování, léčení
bezbarvý, odbarvený
dentální, zubní
descendentní, sestupný, sestupující
dorzální, hřbetní, zadní, patřící k záďům, obrácený k záďům, ležící u zad
sladký
šumící, šumivý, kypící
enterosolventní, rozpouštějící se ve střevech, odolný vůči účinku žaludečních
šťáv
usnadňující odkašlávání
expedice, vydávání, balení
faciální, tvářový, lícní, obličejový
femorální, stehenní
otvor, mezera, průchod
silný
gel
gingivální, dásňový
granule, zrnko
těžký
inoperabilní, neoperovatelný
intoxikace, otrava organismu jedovatými látkami
intramuskulární, nitrosvalový
latentní, skrytý, bezpříznakový
laterální, postranní, boční
letální, smrtelný, smrtící
tekutý
lumbální, bederní
velký
medicinální, léčivý, léčebný
dřeň
končetina, úd

molāris, e
 dēns molāris
 mollis, e
 multiplex, icis
 nāsālis, e
 occipitālis, e
 ōrālis, e
 orīginālis, e
 ōstium, īī, n.
 paralysis, is, f.
 parenterālis, e
 pathogenēs, es
 pectorālis, e
 pelvis, is, f.
 pericarpium, īī, n.
 permanēns, entis
 perōrālis, e
 phytogenēs, es
 plumbum, ī, n.
 praeaparātum, ī, n.
 pulmōnālis, e
 pūctus, a, um
 puter, putris, putre
 quadriceps, cipitis
 recēns, entis
 regiō, ōnis, f.
 rēnālis, e
 retardātus, a, um
 salūber, bris, bre
 sclērōsis, is, f.
 sēmisolīdus, a, um
 sigmoīdēs, es
 simplex, icis
 solūbilis, e
 spīnālis, e
 spissus, a, um
 spūma, ae, f.
 sublinguālis, e
 subtilis, e
 temporālis, e
 tenuis, e
 teres, teretis
 triceps, cipitis
 ulnāris, e
 versicolor, ōris
 vertebrālis, e
 vetus, eris
 virginālis, e

mlečí
 stolička
 měkký, jemný
 mnohočetný, mnohonásobný
 nazální, nosní
 okcipitální, týlní
 orální, ústní
 originální, původní, vlastní, neodvozený
 ústí
 paralýza, obrna, ochrnutí
 parenterální, mimo trávicí trubici
 patogenní, choroboplodný
 pektorální, hrudní
 pánev
 oplodí
 permanentní, stálý, trvalý
 perorální, podávaný ústy
 fyto­gen­ní, rostlinného původu
 olovo
 preparát, umělý přípravek
 pulmonální, plicní
 bodný
 zkažený, shnilý
 čtyřhlavý
 čerstvý, svěží
 krajina, oblast
 renální, ledvinový
 zpomalený, zpožděný
 zdravý
 skleróza, chorobné ztvrdnutí tkáně nebo orgánu, kornatění
 polotuhý
 esovitý
 jednoduchý, prostý, obyčejný
 rozpustný
 spinální, trnový, hřebenový, páteční, míšní
 hustý
 pěna
 sublingvální, podjazykový
 subtilní, jemný
 temporální, spánkový
 tenký, jemný, řídký
 oblý, hladký
 trojhlavý
 ulnární, loketní
 barevný, různobarevný, pestrý
 vertebrální, obratlový
 starý, letitý
 panenský

Klíč ke kontrolnímu cvičení

symptōma congelātiōnis gravis, symptōmata congelātiōnum gravium
 remedium contrā dolōrem ācrem, remedia contrā dolōrēs ācrēs

prō applicātiōne perōrālī, prō applicātiōnibus perōrālībus
cum tabulettā effervēscētī, cum tabulettīs effervēscētībus
in dosim aequālem, in dosī aequālī, in dosēs aequālēs, in dosibus aequālībus
propter trauma vetus, propter traumata vetera
sine etheroleō artificiālī, sine etheroleīs artificiālībus
post frāctūrām multiplicem, post frāctūrās multiplicēs
olla unguentī nāsālīs, ollae unguentōrum nāsālīum
ad remedium adiuvāns, ad remedia adiuvantia

Živá latinská slova

Omne initium difficile est.

Paria iura – paria officia.

Perpetuum mobile.

Quod bonum, felix, faustum fortunatumque
sit. (Q. B. F. F. F. Q. S.)

Vanitas vanitatum et omnia vanitas.

Vita brevis, ars longa, occasio celeris,
experimentum periculosum, iudicium difficile.

Každý začátek je těžký.

Stejná práva – stejné povinnosti.

Věčně, neustále se pohybující.

Ať je to k dobru, štěstí, blahu a zdaru.

Marnost nad marnost a všechno je marnost.

Život je krátký, umění trvalé, příležitost prchavá,
zkušenost nebezpečná, rozhodnutí obtížné.

VIII. LEKCE

Stupňování adjektiv

Adjektiva mohou zpravidla vyjadřovat tři stupně:

1. stupeň – pozitiv vyjadřuje vlastnost bez zřetele na její množství,
2. stupeň – komparativ vyjadřuje vyšší míru vlastnosti při srovnání dvou předmětů,
3. stupeň – superlativ vyjadřuje nejvyšší míru vlastnosti při srovnání jednoho předmětu s jinými předměty.

1. Pravidelné stupňování

Komparativ se tvoří přidáním suffixu **-ior** (pro m. a f.) a **-ius** (pro n.) ke genitivnímu kmeni příslušného adjektiva, např.

longus, a, um	long-ī	longior, longius – delší
brevis, e	brev-is	brevior, brevius – kratší
acer, ācris, ācre	ācr-is	ācrior, ācrius – prudší
simplex	simplic-is	simplicior, simplicius – jednodušší

Komparativy jsou vlastně svým tvarem dvojnásobná adjektiva III. deklinace a skloňují se jako substantiva této deklinace. Maskulina a feminina se skloňují podle vzoru dolor, neutra podle vzoru corpus. V abl. sg. je tedy **-e**, v gen. pl. všech rodů **-um** a v nom. a ak. pl. neuter **-a**. Gen. sg. končí ve všech rodech **-iōris**.

Příklad skloňování:

	m., f.	n.	m., f.	n.
nom.	sg. longior	longius	pl. longiōr-ēs	longiōr-a
gen.		longiōr-is		longiōr-um
dat.		longiōr-ī		longiōr-ibus
ak.	longiōr-em	longius	longiōr-ēs	longiōr-a
abl.		longiōr-e		longiōr-ibus

Superlativ se tvoří nejčastěji připojením suffixu **-issimus, a, um** ke genitivnímu kmeni příslušného adjektiva, např.

longus, a, um	long-ī	longissimus, a, um – nejdelší
brevis, e	brev-is	brevissimus, a, um – nejkratší

Adjektiva zakončená v nom. sg. maskulin na **-er** tvoří superlativ suffixem **-rimus, a, um**, který se připojuje právě k tomuto nominativnímu tvaru, např.

acer, ācris, ācre	ācerrimus, a, um – nejprudší
celer, is, e	celerrimus, a, um – nejrychlejší

Několik adjektiv tvoří superlativ suffixem **-limus, a, um**, např.

similis, e	simillimus, a, um – nejpodobnější
dissimilis, e	dissimillimus, a, um – nejnepodobnější
facilis, e	facillimus, a, um – nejsnadnější
difficilis, e	difficillimus, a, um – nejobtížnější

Superlativy se skloňují jako adjektiva I. a II. deklinace.

2. Opisné stupňování

Adjektiva, která mají před koncovkami **-us, a, um** samohlásku, se stupňují opisem – komparativ se vyjadřuje pomocí adverbia magis (více) a superlativ pomocí adverbia maximē (nejvíce) kladenými před pozitiv, např.

I. stupeň	dubius, a, um – pochybný
II. stupeň	magis dubius, a, um – pochybnější
III. stupeň	maximē dubius, a, um – nejpochybnější

3. Nepravidelné stupňování

Některá adjektiva tvoří jednotlivé stupně od různých kmenů:

I. stupeň		II. stupeň	III. stupeň
magnus, a, um	velký	maior, ius	maximus, a, um
parvus, a, um	malý	minor, us	minimus, a, um
bonus, a, um	dobrý	melior, ius	optimus, a, um
malus, a, um	špatný	peior, ius	pessimus, a, um
multus, a, um	mnohý	plūrēs, plūra	plūrimus, a, um

4. Neúplné stupňování

Některá adjektiva netvoří všechny tři stupně. Obvykle chybí pozitiv, jehož funkci často přejímá komparativ:

I. stupeň		II. stupeň		III. stupeň
ante	před	anterior, ius	dřívější, přední	-
post	po, za	posterior, ius	pozdější, zadní	postrēmus, a, um poslední
suprā	nad	superior, ius	hořejší, horní	suprēmus, a, um nejhořejší
				summus, a, um nejvyšší
īnfrā	pod	īnferior, ius	spodnější, dolní	īnfirmus, a, um nejnižší
				īmus, a, um nejnižší
īnrā	uvnitř	īnterior, ius	vnitřní	īntimus, a, um nejvnitřnější
extrā	mimo	exterior, ius	vnější	extrēmus, a, um nejzazší
prope	blízko	propior, ius	blížejší	proximus, a, um nejbližejší
ultrā	za	ulterior, ius	zadní	ultimus, a, um nejzazší, poslední

Stupňované tvary se v lékařské terminologii vyskytují často. V anatomické terminologii vyjadřují různou míru vlastnosti, kterou se jednotlivé orgány nebo jejich části od sebe liší. Do češtiny je zpravidla překládáme pozitivy, např.

mūsculus lātissimus dorsī – široký sval zádový,
pelvis maior, pelvis minor – velká pánev, malá pánev.

Stupňované tvary se objevují i v diagnózách pro přesnější určení stavu choroby. Zde je nutné vyjádřit je i v češtině, nejčastěji opisem, např. pneumonia gravissima – velmi těžký zápal plic.

Cvičení

1. Přeložte do češtiny:

Pars anterior. Palpebra superior. Trochantēr minor. Membrum superius. Tunica intima vāsōrum. Circulātiō sanguinis maior. Curvātūra ventriculī minor. Mūsculus longissimus capitis. Mūsculus teres maior. Mūsculus glūtaeus maximus. Ōstium vēnae cavae īnferiōris.

Prognōsis pessima. Symptōmata simillima. Adenōma parvum. Nephritis gravior. Morbus levissimus. Oedēma maius. Locus minōris resistentiae. Respīrātiō frequentissima in febrī. Causa mortis maximē dubia. Vulnura contūsa capitis recentissima. Anōmalia pelvis maiōris congenita. Vulnura scissum digitū minimī. Concrēmēta plūra in vēsicā felleā. Amputātiō membrī īnferiōris lateris dextrī propter sēpsim.

Pulvis subtilissimus. Venēnum ācerimum. Remedium fortissimum. Dosis maxima singula. Vaselīnum flāvum pūrissimum.

2. Stupňujte adjektiva v daných spojeních:

pars dūra	methodus simplex	trānsfusiō celeris
pulvis subtilis	mūsculus longus	sānātiō difficilis
dosis parva	prognōsis bona	tempus breve

3. Utvořte spojení, stupňovaným tvarem adjektiva vyjádřete různou intenzitu nemoci a jednotlivé diagnózy uveďte v závislosti na slově symptōma:

bronchitis + levis, e
pneumonia + acūtus, a, um
trauma + gravis, e
tumor + magnus, a, um
īnflammātiō + ācer, ācris, ācre

4. Uveďte adjektiva opačného významu:

anterior	dūrus	levis
brevis	maximus	simplex
īnferior	īntimus	malus
tenuis	dulcis	versicolor
summus	albus	siccus

5. Utvořte předložková spojení a adjektiva v nich uveďte ve všech třech stupních:

post + operātiō facilis, vulnus grave, morbus periculōsus
cum + dosis magna, aqua pūra, succus dulcis
inter + symptōmata similia, vitia frequentia, methodi dubii
in + nephritis acūta, partēs mollēs, remedium forte
propter + prognōsis mala, laesiō parva, trauma leve

6. Přeložte do latiny:

Velmi silný roztok. Lepší metoda. Kratší kosti. Snadné léčení. Velmi četná zranění. Delší období. Prudké bolesti. Nutná transfúze krve. Otoky dolních končetin. Velký patrový otvor. Široký sval zádový. Nejmenší dávka léku. Velmi řídký výtazek. Popálení horní končetiny. Po velmi těžké operaci. Z velké pánve. Přední stěna žaludku. Injekce do dolní končetiny. Ve velkém zakřivení žaludku. Krabička velmi jemného zasýpacího prášku pro děti.

7. Kontrolní cvičení. Doplňte komparativ a superlativ a spojte s předložkami ad a cum (v sg. a pl.):

succus recēns
operātiō celeris
narcōsis brevis
venēnum forte
periodus longa

Slovička

amputātiō, ōnis, f.	amputace, snesení, operační odnětí
anōmalia, ae, f.	anomálie, nepravidelnost, odchylka od normy
anterior, ius	dřívější, přední, vpředu ležící
circulātiō, ōnis, f.	cirkulace, oběh
concrēmentum, ī, n.	konkrement, kámen
curvātūra, ae, f.	zakřivení
difficilis, e	nesnadný, obtížný
dissimilis, e	nepodobný, rozdílný, odlišný
dubius, a, um	pochybný, nejistý
exterior, ius	vnější
extrā (předl. s ak.)	mimo, kromě

extrēmus, a, um
 facilis, e
 frequēns, entis
 glūtaeus, a, um
 īmus, a, um
 inferior, ius
 infimus, a, um
 infrā (předl. s ak.)
 inter (předl. s ak.)
 interior, ius
 intrā (předl. s ak.)
 intimus, a, um
 levis, e
 magis
 maior, ius
 malus, a, um
 maximē
 melior, ius
 minor, us
 multus, a, um
 necessārius, a, um
 optimus, a, um
 palātīnus, a, um
 palpebra, ae, f.
 parvus, a, um
 peior, ius
 pessimus, a, um
 plūrēs, a
 plūrimus, a, um
 posterior, ius
 postrēmus, a, um
 prope
 propior, ius
 proximus, a, um
 resistentia, ae, f.
 respirātiō, ōnis, f.
 similis, e
 singulī, ae, a
 summus, a, um
 superior, ius
 suprā (předl. s ak.)
 trochantēr, ēris, m.
 ulterior, ius
 ultimus, a, um
 ultrā (předl. s ak.)

extrémní, nejzazší, krajní, přemrštěný
 snadný
 četný, hojný, častý
 hýžďový
 nejnižší
 spodnější, spodní, dolní
 nejnižší, nejdolejší, nejhlubší
 pod
 mezi
 vnitřní
 dovnitř, do, v, po (dobu)
 intimní, nejvnitřnější
 lehký, nepatrný, slabý
 více
 větší
 špatný
 nejvíce
 lepší
 menší
 mnohý, četný
 nutný, nevyhnutelný
 nejlepší, nejvhodnější
 patrový
 oční víčko
 malý, drobný
 horší
 nejhorší
 četnější, více
 nejčetnější, nejvíce
 pozdější, zadní
 poslední, nejzazší
 blízko, téměř
 bližší
 nejbližší
 rezistence, odpor, odolnost
 respirace, dýchání, dech
 podobný
 po jednom, jednotliví
 nejvyšší, horní, vrchní
 hořejší, nahoře ležící, horní, vrchní
 nad
 trochanter, chocholík, výrůstek na kosti stehenní
 zadní
 poslední, konečný
 za, nad, přes, déle než

Klíč ke kontrolnímu cvičení

succus recēns, recentior, recentissimus; ad succum recentem, recentiōrem, recentissimum; cum succo recentī, recentiōre, recentissimō; succī recentēs, recentiōrēs, recentissimī; ad succōs recentēs, recentiōrēs, recentissimōs; cum succīs recentibus, recentiōribus, recentissimīs

operātiō celeris, celerior, celerrima; ad operātiōnem celerem, celeriōrem, celerrimam; cum operātiōne celerī, celeriōre, celerrimā; operātiōnēs celerēs, celeriōrēs, celerrimae; ad operātiōnēs celerēs, celeriōrēs, celerrimās; cum operātiōnibus celeribus, celeriōribus, celerrimīs

narcōsis brevis, brevior, brevissima; ad narcōsim brevem, breviōrem, brevissimam; cum narcōsī brevī, breviōre, brevissimā; narcōsēs brevēs, breviōrēs, brevissimae; ad narcōsēs brevēs, breviōrēs, brevissimās; cum narcōsibus brevibus, breviōribus, brevissimīs

venēnum forte, fortius, fortissimum; ad venēnum forte, fortius, fortissimum; cum venēnō fortī, fortiōre, fortissimō; venēna fortia, fortiōra, fortissima; ad venēna fortia, fortiōra, fortissima; cum venēnīs fortibus, fortiōribus, fortissimīs
periodus longa, longior, longissima; ad periodum longam, longiōrem, longissimam; cum periodō longā, longiōre, longissimā; periodī longae, longiōrēs, longissimae; ad periodōs longās, longiōrēs, longissimās; cum periodīs longīs, longiōribus, longissimīs

Živá latinská slova

A priori.

Z předchozího, z předem známého, předem, často zaujatě, s predsudkem.

Gravissimum est imperium consuetudinis.

Veliká je síla zvyku.

Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa.

Má vina, má vina, má největší vina.

Multum, non multa (legendum esse).

Ne mnohé, ale mnoho (je třeba číst).

Prior tempore, potior iure.

Časem dřívější, právem silnější.

Summa cum laude.

S nejvyšší chválou, výborně.

Summa summarum.

Součet součtů, úhrnem.

Ultimum refugium.

Poslední útočiště.

Usus magister est optimus.

Praxe je nejlepší učitelka.

Vis maior.

Vyšší moc, objektivně neodvratitelná okolnost, které nemůže být zabráněno.

IX. LEKCE

Adverbia

Tvoření adverbii

1. Od adjektiv I. a II. deklinace se tvoří adverbia nejčastěji přidáním sufixu -ē ke genitivnímu kmeni, např.

lātus	lātē	široce
exāctus	exāctē	pečlivě, důkladně
ale bonus	bene	dobře
malus	male	špatně

2. Od adjektiv III. deklinace se tvoří adverbia připojením sufixu -iter nebo -er (u adjektiv zakončených v nom. sg. -ns) ke genitivnímu kmeni, např.

brevis	breviter	krátce
simplex	simpliciter	jednoduše
recēns	recenter	čerstvě
frequēns	frequenter	často

Poznámky:

1. Některá adjektiva I. a II. deklinace tvoří adverbia sufixem -ō, např.

citus	citō	rychle
rārus	rārō	zřídka
sērus	sērō	pozdě
subitus	subitō	náhle

2. Někdy se užívá akuzativu sg. neutra adjektiva, např.

multus	multum	mnoho
quantus	quantum	kolik
tantus	tantum	tolik
facilis	facile	snadno
difficilis	nōn facile	nesnadno (také difficiliter a difficulter)

Stupňování adverbii

Adverbia tvořená z adjektiv lze obvykle, stejně jako adjektiva, stupňovat. Komparativ adverbia se rovná komparativu adjektiva v rodě středním. Superlativ se tvoří od genitivního kmene superlativu adjektiva sufixem -ē.

Např.:

simpliciter jednoduše	simplicius jednodušeji	simplicissimē velmi jednoduše
longē dlouho	longius déle	longissimē nejdéle
recenter čerstvě	recentius čerstvěji	recentissimē nejčerstvěji
breviter krátce	brevius kratčeji	brevissimē nejkratčeji

Nepravidelně se tvoří a stupňují adverbia

bonus	bene dobře	melius lépe	optimē nejlépe
malus	male špatně	peius hůře	pessimē nejhůře
parvus	paulum málo	minus méně	minimē nejméně
	parum málo		
	nōn multum málo		
magnus	magnopere velmi	magis více	maximē nejvíce
multus	multum mnoho	plūs více	plūrimum nejvíce

Frekventovaná adverbia v lékařské terminologii

citō	rychle
diū	dlouho
exāctē	důkladně
guttātim	po kapkách
magistrāliter	podle pravidel lékarnického umění, po lékárnicku
male	špatně
malignē	zhoubně
minus	méně
minūtīm	drobně, na drobné kousky
minūtissimē	velmi drobně
nīmium	příliš
partīm	zčásti, částečně
plūs	více
praecipuē	zvláště, hlavně
quantum	kolik
saepe	často
satis	dost
semper	vždy
sērō	pozdě
sīc	tak
statīm	ihned
valdē	silně, velmi, velice
vērisimiliter	pravděpodobně

Cvičení

1. Přeložte do češtiny:

Vulnus lacerum male sánābile. Trauma capitis partīm sánātum. Ulcus ventriculī chronicum malignē vertēns. Artēriosclērōsis ūniversālis praecipuē artēriarū corōnāriarū. Hēpatopathia vērisimiliter propter mononucleōsim infectiōsam.

Quantum satis. Adde guttātim. Miscē exāctissimē. Aqua valdē pūrificāta. Infusiō recenter parāta. Cacao oleī quantum satis. Aquae pūrificātae quantum satis. Drogae cōnscissae – flōrēs, folia, corticēs. Drogae minūtīm cōnscissae – herbae. Drogae minūtissimē cōnscissae – rādicēs, sēmīna.

2. Utvořte adverbia od následujících adjektiv a uveďte jejich 2. a 3. stupeň:

exāctus, citus, bonus, ācer, facilis, lātus, gravis, acūtus, parvus, frequēns, dūrus, fortis.

3. Řekněte adverbia s opačným významem:

longē, peius, maximē, facile, rārō, minus, similiter, quantum, male, dūrē, mollissimē, leviter.

4. Řekněte v nom. a ak. pl.:

membrum īferius	pulvis subtilissimus
symptōma simile	nervus faciālis
tabuleta fortis	mixtura composita
unguentum solūbile	sāpō medicīnālis
dosis minima	methodus melior
infectiō intrāmūsculāris	extractum tenue

5. Přeložte do latiny:

Léčiva připravená po lékárníku. Dlouho uchovávaný lék. Velmi rychle připravená mast. Částečně vyléčené onemocnění. Roztok důkladně míchej. Puškvorcový kořen velmi drobně rozřezaný. Tabletkové hmoty kolik stačí. Špatně vyléčená zlomenina nosní kosti. Čerstvě připravený odvar z lněného semene.

6. Kontrolní cvičení. Utvořte adverbia od následujících adjektiv a uveďte jejich 2. a 3. stupeň: similis, malus, levis, certus, multus, celer, difficilis, mollis, subtilis, recēns.

Přehled recepturních zkratk

q. s. quantum satis kolik stačí, kolik je třeba

Slovička

adde	přidej
artēriosclērōsis, is, f.	arterioskleróza, kornatění tepen
bene	dobře
cacao (neskl.)	kakao
citō	rychle
citus, a, um	rychlý
cōnscissus, a, um	rozřezaný, řezaný
cōservātus, a, um	konzervovaný, uchovávaný
diū	dlouho
droga, ae, f.	označení pro všechny sušené suroviny k výrobě léčiv
exāctus, a, um	exaktní, přesný, důkladný, pečlivý
facile	snadno
guttātim	po kapkách
hēpatopathia, ae, f.	hepatopatie, choroba jater
īnfectiōsus, a, um	infekční, infekčního původu, nakažlivý
magistrāliter	podle pravidel lékárnického umění, po lékárníku
magnopere	velmi, velice
male	špatně
massa, ae, f.	hmota
minūtim	drobně, na drobné kousky
minūtissimē	velmi drobně
miscē	míchej, smíchej
mononucleōsis, is, f.	mononukleóza, infekční virové onemocnění projevující se horečkou, zduřením lymfatických uzlin a zrnnožením bílých krvinek
multum	mnoho
nimum	příliš
nōn	ne
parātus, a, um	připravený
partim	zčásti, částečně
parum	málo
paulum	málo
plūrimum	nejvíce
plūs	více
praecipuē	zvláště, hlavně
quantum	kolik
quantus, a, um	jak veliký, jak mnoho
rārō	zřídka

rārus, a, um	řídký, vzácný
saepe	často
sānābilis, e	(vy)léčitelný, (vy)hojitelný
sānātus, a, um	vyléčený, uzdravený
satis	dost
semper	vždy
sērō	pozdě
sērus, a, um	pozdní
sīc	tak
statim	ihned
subitō	náhle
tantum	tolik
tantus, a, um	tak veliký
ūiversālis, e	univerzální, povšechný, celkový, obecný
valdē	silně, velmi, velice
vērisimiliter	pravděpodobně
vertēns, entis	obracející se, přecházející

Klíč ke kontrolnímu cvičení

similis – similiter, similius, simillimē
malus – male, peius, pessimē
levis – leviter, levius, levissimē
certus – certē, certius, certissimē
multus – multum, plūs, plūrimum
celer – celeriter, celerius, celerrimē
difficilis – nōn facile (difficiliter, difficulter), difficilius, difficillimē
mollis – molliter, mollius, mollissimē
subtilis – subtiliter, subtilius, subtilissimē
recēns – recenter, recentius, recentissimē

Živá latinská slova

Citius, altius, fortius.	Rychleji, výše, silněji.
Cito, tuto et iucunde.	Rychle, bezpečně a příjemně.
Fortiter in re, suaviter in modo.	Tvrdě za cílem, mírně ve způsobech.
Non plus ultra.	Dál už nelze, více už nelze.
Nota bene.	Dobře si všimni, dávej pozor.
Potiusque sero quam numquam.	Lépe pozdě než nikdy.
Quot homines, tot sententiae.	Kolik lidí, tolik názorů.
Tantum scimus, quantum memoria tenemus.	Tolik víme, kolik si pamatujeme.

X. LEKCE

IV. deklinace (u-kmeny)

Do IV. deklinace patří:

1. substantiva zakončená v nom. sg. na -us a v gen. sg. na -ūs, např. *prōcessus, ūs, m.* – výběžek.

Pádové koncovky:

nom.	sg. -us	pl. -ūs
gen.	-ūs	-uum
dat.	-uī	-ibus
ak.	-um	-ūs
abl.	-ū	-ibus

Příklad skloňování:

nom.	sg. <i>prōcess-us</i>	pl. <i>prōcess-ūs</i>
gen.	<i>prōcess-ūs</i>	<i>prōcess-uum</i>
dat.	<i>prōcess-uī</i>	<i>prōcess-ibus</i>
ak.	<i>prōcess-um</i>	<i>prōcess-ūs</i>
abl.	<i>prōcess-ū</i>	<i>prōcess-ibus</i>

Převážná většina substantiv IV. deklinace s koncovkou -us v nom. sg. je rodu mužského. Ze substantiv rodu ženského se v lékařské terminologii vyskytuje nejčastěji *manus* – ruka. Kovněž jména stromů jsou rodu ženského, např. *quercus* – dub.

2. substantiva zakončená v nom. sg. na -ū a v gen. sg. na -ūs, např. *genū, ūs, n.* – koleno. Tato substantiva jsou středního rodu.

Pádové koncovky:

nom.	sg. -ū	pl. -ua
gen.	-ūs	-uum
dat.	-ū	-ibus
ak.	-ū	-ua
abl.	-ū	-ibus

Příklad skloňování:

nom.	sg. <i>gen-ū</i>	pl. <i>gen-ua</i>
gen.	<i>gen-ūs</i>	<i>gen-uum</i>
dat.	<i>gen-ū</i>	<i>gen-ibus</i>
ak.	<i>gen-ū</i>	<i>gen-ua</i>
abl.	<i>gen-ū</i>	<i>gen-ibus</i>

V. deklinace (e-kmeny)

Do V. deklinace patří substantiva rodu ženského, která mají v nom. sg. koncovku -ēs a v gen. sg. koncovku -ēī nebo -eī, např. *faciēs, eī, f.* – tvář.

Pádové koncovky:

nom.	sg. -ēs	pl. -ēs
gen.	-ēī, eī	-ērum
dat.	-ēī, eī	-ēbus
ak.	-em	-ēs
abl.	-ē	-ēbus

Příklad skloňování:

nom.	sg. faci-ēs	pl. faci-ēs
gen.	faci-ēī	faci-ērum
dat.	faci-ēī	faci-ēbus
ak.	faci-em	faci-ēs
abl.	faci-ē	faci-ēbus

Poznámky ke skloňování:

1. V gen. a dat. sg. je -ēī, předchází-li souhláska, např. rēs, reī, f. – věc.
2. Rodovou výjimkou v V. deklinaci je substantivum diēs – den, které je mužského rodu.

Předložky

Latinské předložky se většinou pojí s akuzativem, méně s ablativem. Dvě předložky se pojí s pády oběma.

Předložky s akuzativem

ad	k, do	ad ūsum internum – k vnitřnímu použití
adversus	proti	adversus morbum – proti nemoci
ante	před	ante cibum – před jídlem
apud	u, při	apud aurem – u ucha
circum, circā	kolem, okolo	circum oculōs – okolo očí
		circā 10 grammata – asi 10 gramů
contrā	proti	contrā dolōrem – proti bolesti
extrā	mimo, vně	extrā perīculum – mimo nebezpečí
īnfra	pod	īnfra clāviculam – pod klíční kostí
inter	mezi	inter cor et pulmōnēs – mezi srdcem a plicemi
īntrā	uvnitř, v, při, v době	īntrā crānium – v lebce
		īntrā operātiōnem – při operaci
per	skrz, přes, v době	per ōs – ústy
		per diem – přes den, ve dne
post	po, za	post mortem – po smrti
prope	blízko, u, při	prope oculum – blízko oka
propter	pro, kvůli	propter cariem – kvůli kazu
secundum	podle	secundum artem – podle pravidel umění, ve shodě s uměním
		operātiō secundum X.Y. – operace podle X.Y.
super, suprā	nad, na	super linteum – na plátno
trāns	přes, za	trāns cutem – přes kůži

Předložky s ablativem

ā, ab	od	ā mūsculō – od svalu
cum	s, se, spolu	cum febrī – s horečkou
dē	o, z, podle	dē remediīs – o lécích
ē, ex	z, ze, způsobený něčím	ē ventriculō – ze žaludku
		ex ināctīvitāte – z nečinnosti, způsobený nečinností
prō	pro, za	prō narcōsī – k narkóze
sine	bez	sine dolōre – bez bolesti

Předložky s akuzativem a ablativem

in kam? (ak.)	do, na	in vĕnam – do žily
kde? (abl.)	v, na	in vĕnā – v žile
sub kam? (ak.)	pod	sub scapulam – pod lopatku
kde? (abl.)	pod	sub scapulā – pod lopatkou

Cvičení

1. Přeložte do češtiny:

Apparātus digestōrius. Apparātus respīrātōrius. Genū sinistrum. Faciēs articulāris. Ductus lymphaticus. Ductus cholēdochus. Plexūs vĕnōsī. Palma manūs. Arcus vertebrae. Organa sĕnsuum. Mūsculī faciēi. Cornū cartilāginis thyroīdae. Prōcessus spīnōsus vertebrae.

Per aspectiōnem. Per auscultātiōnem. Per palpātiōnem. Per percussiōnem. Partus complicātus. Exitus lĕtālis. Cānitĕs praemātūra. Pulsus frequĕns. Collāpsus circulātōrius. Congelātiō faciēi. Mycōsis cum prūrītū. Sĕpsis post abortum. Sānātiō cum dĕfectū. Abortus post trauma grave. Rabiēs ē morsū canis. Sānātiō abscessūs chronicī difficilis. Dermatītis ē contactū cum acidīs. Extractiō dentis molāris propter cariem. Frāctūra prōcessūs trānsversī sine laesiōne medullae spīnālīs.

Prō balneō. Per rĕctum. Speciēs stomachicae. Lagoena spīritūs. Quercūs cortex. Speciēs cholagōgae. Suppositōria prō infantibus. Unguentum contrā combustiōnem. Remedium contrā vomitum. Myrtillī frūctus recĕns. Anīsi spīritus compositus. Spīritus sāpōnis kalīni. Remedium ad ūsum internum. Dosis maxima prō diē. Unguentum contrā dĕcubitūs profundōs.

2. Vytvořte předložková spojení:

amputātiō sine (narcōsis)
remedium contrā (dyspnoē)
ēmuliō prō (ūsus + externus, a, um)
status post (abortus + artificiālīs, e)
operātiō propter (laesiō + genū)
scatula cum (myrtillus + frūctus)
intrā (intestīnum + tenuis, e)
remedium (solūbilis, e) in (aqua)
remedium ad (ūsus + veterīnārius, a, um)
dolor in (regiō + abdōminālīs, e)
de (cāsus + simplex, icis)
trauma sub (scapula + dexter, tra, trum)

3. Vytvořte spojení s předložkou opačného významu:

febris cum tussī	ante trauma
sub scapulā	suprā nāsūm
post operātiōnem	ā capite
sine dĕfectū	extrā uterum
ex oculō sinistrō	ad lagoenam pūram

4. Slova v závorkách uveďte ve správném tvaru:

Seriēs (longus, a, um). Therapia (scabiēs). Abscessus (palpebrae). Dysfūnciō (olfactus). (Sambūcus + niger, gra, grum) frūctus. Scatula (speciēs + diūrĕticus, a, um). Digitī (manus + dexter, tra, trum). Trauma (genū) + (superficiālīs, e). Periculūm (dĕcubitus + profundus, a, um). Collāpsus (circulātiō + sanguis). Dĕfectus (superficiēs + cutis). Lagoena (spīritus + concentrātus, a, um). Sānātiō (cariēs + dĕns). Suspīciō (īnfarctus + myocardium). Cāsus (cānitĕs + praemātūrus, a, um).

5. Určete uvedené termíny:

partem, partim, partum, partium, partuum

6. Určete deklinaci a rod:

locus, status, vulnus, fructus, partus, tempus, methodus, usus, manus, decursus
cariēs, ascitēs, speciēs, diēs, pēs, diabētēs, rabiēs, pariēs

7. Přeložte:

Speciēs stomachicae
Absinthii herba
Centaurii herba
Trifolii fibrini folium
Gentianae radix
Calami radix

Speciēs carminativae
Menthae piperitae herba
Matricariae flōs
Foeniculi fructus
Althaeae radix
Liquiritiae radix

Speciēs pectorālēs
Lichēn islandicus
Althaeae radix
Liquiritiae radix
Thymi herba
Serpylli herba
Anisi fructus
Malvae flōs
Verbasci flōs
Althaeae folium

Speciēs stomachicae
Absinthii herba
Millefolii herba
Menthae piperitae herba
Levistici radix
Hyperici herba
Foeniculi fructus
Liquiritiae radix

Speciēs arōmaticae
Origanii herba
Serpylli herba
Salviae folium
Menthae piperitae folium

Speciēs ūrologicae
Betulae folium
Equiseti herba
Iuniperi fructus
Millefolii herba
Ononidis radix
Urticae folium

8. Přeložte do latiny:

Plody hlohu. Přes den. Heřmánkový čaj. Velký zubní kaz. Poškození žlučovodu. K vlastnímu použití. Malá povrchová proleženina. Vykloubení pravého kolena. Do rukou lékaře. Prevence před svrabem. Těžký průběh nemoci. Vakcína proti vzteklině. Špatný účinek léku. Horní řada zubů. Odvar z dubové kůry. Lahvička se zředěným lihem. Bolest po vytažení zubu. Denní dávka pro děti. Amputace ruky s nitrožilní narkózou. Lidské smysly – zrak, sluch, čich, hmat, chuť.

9. Kontrolní cvičení. Utvořte spojení a přeložte:

status + post + infarctus + cor
praeventia + ante + decubitus + superficialis, e
scatula + cum + speciēs + stomachicus, a, um
symptomata + collapsus + circulatorius, a, um
propter + manus + contusus, a, um + latus + dexter, tra, trum
gramma + piper + niger, gra, grum + fructus
periculum + rabiēs + ē + morsus + animal
adde + spiritus + dilutus, a, um + in + solutio
dolor + propter + cariēs + profundus, a, um + in + dens + molaris, e
tabuletae + pro + usus + veterinarius, a, um

Přehled recepturních zkratk

ad man. med.
ad us. ext.
ad us. int.

ad manus medicī
ad usum externum
ad usum internum

do rukou lékaře
k vnějšímu použití
k vnitřnímu použití

ad us. med.	ad ūsum medicī	k použití lékaře
ad us. meum	ad ūsum meum	k mému použití, k mé potřebě
ad us. propr.	ad ūsum proprium	k vlastnímu použití
ad us. vet.	ad ūsum veterinārium	k veterinárnímu použití
fr(uct).	fructus	plod
p. die	prō diē	za den, na den
pro us. vet.	prō ūsū veterināriō	k veterinárnímu použití
sp(ec).	speciēs	čajová směs, čajovina
spir(it).	spīritus	líh

Slovička

abortus, ūs, m.	abort, potrat
abscessus, ūs, m.	absces, dutina vzniklá zánětem a vyplněná hnisem
adversus (předl. s ak.)	proti
apparātus, ūs, m.	aparát, přístroj, ústrojí, soustava
apud (předl. s ak.)	u, při
arcus, ūs, m.	oblouk
arōmaticus, a, um	aromatický, obsahující aromatické látky
articulāris, e	artikulární, kloubní, ke kloubu patřící, kloubový
aspectiō, ōnis, f.	aspekce, nazírání, zkoumání, vyšetřování zrakem
audītus, ūs, m.	sluch
auscultātiō, ōnis, f.	auskultace, poslech, vyšetřování poslechem
balneum, ī, n.	lázeň, koupel
canis, is, m., f. (gen pl. canum)	pes
cānitiēs, ēī, f.	šedivění vlasů, zešedivění
cariēs, ēī, f.	zubní kaz, kostižer
cāsus, ūs, m.	pád, případ, příležitost
cholagōgus, a, um	zvyšující sekreci žluči
cholēdochus, ī, m. (ductus)	žlučovod, žlučový vývod
circulātōrius, a, um	cirkulační, kruhový, oběhový
circum, circā (předl. s ak.)	kolem, okolo
collāpsus, ūs, m.	kolaps, zhroucení, náhlé ochabnutí, mdloba
coniāctus, ūs, m.	kontakt, dotyk, styk
cornū, ūs, n.	roh
dē (předl. s abl.)	o, z, podle
dēcubitus, ūs, m.	dekubit, proleženina
dēcursus, ūs, m.	dekurs, běh, průběh
dēfectus, ūs, m.	defekt, poškození, porucha, vada
diēs, ēī, m.	den
dīgestōrius, a, um	trávicí, sloužící k trávení
dīlūtus, a, um	zředěný, rozpuštěný
diūrēticus, a, um	diuretický, močopudný
ductus, ūs, m.	cesta, kanál, průchod, vývod
dysfūctiō, ōnis, f.	dysfunkce, porucha činnosti
effectus, ūs, m.	efekt, výsledek, účinek působení
ēmulsiō, ōnis, f.	emulze
exitus, ūs, m.	východ, odchod, zánik, konec
externus, a, um	externí, vnější, zevní, na vnější straně ležící
faciēs, ēī, f.	plocha, tvář, obličej
fructus, ūs, m.	užitek, užívání, plod, ovoce
genū, ūs, n.	koleno
gustus, ūs, m.	chuť

homō, inis, m.	člověk
hūmānus, a, um	humánní, lidský
ināctīvitās, ātis, f.	inaktivita, nečinnost, neschopnost reakce
īnfarctus, ūs, m.	infarkt, ischemická nekróza, odumření tkáně po zamezení přívodu krve z uzavřené tepny
internus, a, um	interní, vnitřní
lintheum, ī, n.	plátno
lymphaticus, a, um	lymfatický, mízní
manus, ūs, f.	ruka
medicus, ī, m.	lékař
Mentha piperita	máta peprná
morsus, ūs, m.	pokousání, kousnutí, štípnutí
mycōsis, is, f.	mykóza, onemocnění způsobené houbami (plísněmi, kvasinkami)
myocardium, īī, n.	myokard, srdeční svalovina
olfactus, ūs, m.	čich
origanum, ī, n.	dobromysl
palma, ae, f.	dlaň, palma
palpātiō, ōnis, f.	palpace, pohmat, vyšetřování pohmatem
partus, ūs, m.	porod
percussio, ōnis, f.	perkuse, poklep, vyšetřování poklepem
plexus, ūs, m.	pleteň, svazek nervů nebo cév
praemātūrus, a, um	raný, předčasně zralý, předčasný
prōcessus, ūs, m.	výběžek
proprius, a, um	vlastní, zvláštní, výhradní
prūrītus, ūs, m.	svrbění, svědění
pulsus, ūs, m.	puls, tep
quercus, ūs, f.	dub
rabiēs, ēī, f.	vzteklina
rēs, reī, f.	věc, stav
respīrātōrius, a, um	respirační, dýchací, týkající se dýchání
scabiēs, ēī, f.	svrab
secundum (předl. s ak.)	podle
sēnsus, ūs, m.	smysl, počitek, vnímání, vjem
seriēs, ēī, f.	série, řada
speciēs, ēī, f.	vzhled, podoba, druh, směs, pl. čajová směs, čajovina, čaj
spīnōsus, a, um	spinózní, trnitý, bohatý na trny
spīritus, ūs, m.	duch, dech, líh
status, ūs, m.	postoj, stav, poměry, okolnosti
super, suprā (předl. s ak.)	nad, na
superficiālis, e	superficiální, povrchový, vrchní
superficiēs, ēī, f.	povrch, vrchní část
tāctus, ūs, m.	hmat, dotek, dotýkání
trāns (předl. s ak.)	přes, za
trifolium, īī, n.	jetel
trifolium fibrīnum	vachta trojlistá
ūrologicus, a, um	urologický, vztahující se k funkci a chorobám močového ústrojí
ūsus, ūs, m.	užívání, zkušenost, praxe
veterīnārius, a, um	veterinární, týkající se zdravotní péče o zvířata
vīsus, ūs, m.	zrak, vidění, ostrost zraková
vomitus, ūs, m.	vrhnutí, zvracení

Klíč ke kontrolnímu cvičení

status post infarctum cordis – stav po srdečním infarktu
praeventia ante decubitū superficiālēs – prevence před povrchovými proleženinami
scatula cum speciēbus stomachicīs – krabička se žaludečním čajem
symptomata collāpsūs circulātōriī – příznaky oběhového selhání
propter manum contūsam lateris dextrī – kvůli zmožděné pravé ruce
gramma piperis nigrī fructūs – gram plodu černého pepře
periculum rabiē ē morsū animālis – nebezpečí vztekliny vyvolané kousnutím zvířete
adde spiritum dilūtum in solūtiōnem – přidej zředěný líh do roztoku
dolor propter cariem profundam in dente molārī – bolest kvůli hlubokému kazu ve stoličce
tabuletae prō ūsū veterināriō – tablety pro veterinární použití

Živá latinská slova

Ab ovo.	Od vejce, tj. od úplného počátku.
Bona fide.	V dobré víře, poctivě.
Carpe diem.	Užívej dne.
Cornu copiae.	Roh hojnosti.
Ex post.	Dodatečně.
In medias res.	Doprostřed věcí, k jádru věci.
In situ.	Na (původním) místě, v přirozené poloze.
Inter arma silent Musae.	Uprostřed zbraní mlčí Múzy.
Lapsus.	Chyba, omyl, nedopatření.
Lapsus calami.	Přešání.
Lapsus linguae.	Přeřeknutí.
Manu propria.	Vlastní rukou, vlastnoručně.
Manus manum lavat.	Ruka ruku myje.
Spiritus agens.	Vůdčí duch, hlavní činitel, iniciátor.
Status quo.	Stav, jaký je, současný stav.
Status quo ante.	Stav, jaký byl předtím.

XI. LEKCE

Číslovky

Přehled latinských číslovek

arabské číslice	římské číslice	číslovky základní	číslovky řadové	číslovky podílné	číselná násobná příslovce
1	I	ūnus, ūna, ūnum	přīmus, a, um	singulī, ae, a	semel
2	II	duo, duae, duo	secundus nebo alter	bīnī	bis
3	III	trēs, tria	tertius	ternī	ter
4	IV	quattuor	quārtus	quaternī	quater
5	V	quīnque	quīntus	quīnī	quīnquiēs
6	VI	sex	sextus	sēnī	sexiēs
7	VII	septem	septimus	septēnī	septiēs
8	VIII	octō	octāvus	octōnī	octiēs
9	IX	novem	nōnus	novēnī	noviēs
10	X	decem	decimus	dēnī	deciēs
11	XI	ūndecim	ūndecimus	ūndēnī	ūndeciēs
12	XII	duodecim	duodecimus	duodēnī	duodeciēs
13	XIII	trēdecim	tertius decimus	ternī dēnī	ter deciēs
14	XIV	quattuordecim	quārtus decimus	quaternī dēnī	quater deciēs
15	XV	quīndecim	quīntus decimus	quīnī dēnī	quīnquiēs deciēs
16	XVI	sēdecim	sextus decimus	sēnī dēnī	sexiēs deciēs
17	XVII	septendecim	septimus decimus	septēnī dēnī	septiēs deciēs
18	XVIII	duodēvīgintī	duodēvīcēsīmus	duodēvīcēnī	duodēvīciēs
19	XIX	ūndēvīgintī	ūndēvīcēsīmus	ūndēvīcēnī	ūndēvīciēs
20	XX	vīgintī	vīcēsīmus	vīcēnī	vīciēs
21	XXI	ūnus et vīgintī	ūnus et vīcēsīmus	singulī et vīcēnī	semel et vīciēs
		vīgintī ūnus	vīcēsīmus p̄rīmus	vīcēnī singulī	vīciēs semel
22	XXII	duo et vīgintī	alter et vīcēsīmus	bīnī et vīcēnī	bis et vīciēs
		vīgintī duo	vīcēsīmus alter	vīcēnī bīnī	vīciēs bis
28	XXVIII	duodētrīgintā	duodētrīcēsīmus	duodētrīcēnī	duodētrīciēs
29	XXIX	ūndētrīgintā	ūndētrīcēsīmus	ūndētrīcēnī	ūndētrīciēs
30	XXX	trīgintā	trīcēsīmus	trīcēnī	trīciēs
40	XL	quadrāgintā	quadrāgēsīmus	quadrāgēnī	quadrāgiēs
50	L	quīnquāgintā	quīnquāgēsīmus	quīnquāgēnī	quīnquāgiēs
60	LX	sexāgintā	sexāgēsīmus	sexāgēnī	sexāgiēs
70	LXX	septuāgintā	septuāgēsīmus	septuāgēnī	septuāgiēs
80	LXXX	octōgintā	octōgēsīmus	octōgēnī	octōgiēs
90	XC	nōnāgintā	nōnāgēsīmus	nōnāgēnī	nōnāgiēs
100	C	centum	centēsīmus	centēnī	centiēs
200	CC	ducentī, ae, a	ducentēsīmus	ducēnī	ducentiēs
300	CCC	trecentī, ae, a	trecentēsīmus	treccēnī	trecentiēs
400	CD	quadringentī, ae, a	quadringentēsīmus	quadringēnī	quadringentiēs
500	D	quīngentī, ae, a	quīngentēsīmus	quīngēnī	quīngentiēs
600	DC	sescentī, ae, a	sescentēsīmus	sesccēnī	sescentiēs
700	DCC	septingentī, ae, a	septingentēsīmus	septingēnī	septingentiēs
800	DCCC	octingentī, ae, a	octingentēsīmus	octingēnī	octingentiēs
900	CM	nōngentī, ae, a	nōngentēsīmus	nōngēnī	nōngentiēs
1000	M	mīlle	mīllēsīmus	singula mīlia	mīliēs
2000	MM	duo mīlia	bis mīllēsīmus	bīna mīlia	bis mīliēs

1. Číslovky základní (otázka kolik)

Poznámky ke tvoření číslovek základních

Dvě poslední číslovky v desítce (18, 19 až 88, 89) se tvoří odečítáním dvou a jedné od následující desítky, např. duodēvīgintī (18), ūndēvīgintī (19).

Pro desítky je typická přípona -gintā, např. trīgintā (30).

U stovek převládá přípona -gentī, ae, a, např. nōngentī, ae, a (900), ve třech případech je přípona -centī, ae, a, např. ducentī, ae, a (200).

Při tvoření složených číslovek od 21 do 99 se buď jednotky kladou před desítky a spojují se spojku et, nebo se kladou za desítky beze spojky, např. ūnus et vīgintī, vīgintī ūnus (21).

Číslovky od 101 se tvoří obvykle sestupně, beze spojky, s jednotkami na posledním místě, např. centum vīgintī quīnque (125).

Skloňování číslovek základních

Skloňují se tyto číslovky základní:

ūnus, ūna, ūnum – jako adjektivum I. a II. deklinace v sg. s výjimkou gen. a dat.

	m.	f.	n.
nom.	ūnus	ūna	ūnum
gen.		ūnīus	
dat.		ūnī	
ak.	ūnum	ūnam	ūnum
abl.	ūnō	ūnā	ūnō

duo, duae, duo

	m.	f.	n.
nom.	duo	duae	duo
gen.	duōrum	duārum	duōrum
dat.	duōbus	duābus	duōbus
ak.	duōs, duo	duās	duo
abl.	duōbus	duābus	duōbus

trēs, tria – jako adjektivum III. deklinace v pl.

	m., f.	n.
nom.	trēs	tria
gen.	trīum	
dat.	trībus	
ak.	trēs	tria
abl.	trībus	

výrazy pro sta (např. ducentī, ae, a) – jako adjektiva I. a II. deklinace v pl.

mīlia (tisíce) – podle vzoru cochlear v pl., v sg. je mīlle nesklonné

Spojení číslovky základní s počítaným předmětem

Číslovky základní s výjimkou celých násobků tisíce mají v latině platnost adjektiva, např. ūnum gramma, tria grammata, ducenta grammata. Celé násobky tisíce mají platnost substantiva a počítaný předmět je v gen. pl., např. duo mīlia grammatum, ale tria mīlia quīngenta grammata (nejedná se o celý násobek).

Jestliže se spojení číslovky a počítaného předmětu dostane do závislosti, mění se pád počítaného předmětu a sklonné číslovky, nesklonná číslovka zůstává stejná, např. dosis duōrum grammatum, ad vīgintī grammata aquae pūrificātae. U celých násobků tisíce se pád počítaného předmětu nemění, např. in duōbus mīlibus grammatum.

2. Číslovky řadové (otázka kolikátý)

Číslovky řadové končí na -us, a, um, od 18 výše na -esimus, a, um. Skloňují se jako adjektiva I. a II. deklinace. Číslovka druhý má dva tvary – secundus, a, um a alter, era, erum (skloňuje se jako ūnus, tj. v gen. sg. je tvar alterius, v dat. sg. tvar alterī).

Číslovkou centesimus, a, um se vyjadřují procenta, např.:

1 %	pars centesima
2 %	duae centesimae (partēs se vynechává)
3% roztok	solūtiō trium centesimārum

3. Číslovky podílné (otázka po kolika)

Číslovky podílné se vyskytují vždy v plurálu a skloňují se jako adjektiva I. a II. deklinace. V češtině se vyjadřují předložkou "po" a základní číslovkou (po jednom, po dvou, po třech atd.).

4. Číslovky násobné (otázka kolikanásobný)

Číslovky násobné se skloňují jako jednovýchodná adjektiva III. deklinace.

duplex, duplicis	dvojnásobný
triplex, triplicis	trojnásobný

5. Číselná násobná příslovce (otázka kolikrát)

První čtyři číselná násobná příslovce jsou tvořena nepravidelně, další mají příponu -iēs.

6. Desetinná čísla

Desetinná čísla ve spojení s gramy se vyjadřují pomocí předpon:

0,1 g	decigramma, tis, n.
0,01 g	centigramma, tis, n.
0,001 g	milligramma, tis, n.

Např.:

0,2 g	decigrammata duo
3,26 g	centigrammata trecenta vīgintī sex nebo grammata tria centigrammata vīgintī sex
1, 275 g	milligrammata mille ducenta septuāgintā quīnque nebo gramma ūnum milligrammata ducenta septuāgintā quīnque

Cvičení

1. Přeložte do češtiny:

Quīnque sensūs. Octō ossa carpālia. Duae phalangēs pollicis. Ventriculus quārtus cerebrī. Vīgintī dentēs dēciduī. Mūsculus biceps brachiī. Septem vertebrae cervicālēs. Nervus septimus aut faciālis. Trēs lobī pulmōnis dextrī. Digitus quīntus aut minimus. Quattuor membra – duo superiōra, duo inferiōra. Rādix dentis incīsivī inferiōris secundī dextrī. Trēs tunicae parietis vāsīs – intīma, media, externa. Pneumonia bilaterālis. Trēs cariēs profundae. Artēriosclērōsis centrālis gradūs III. Sānātiō per secundam intentiōnem. Frāctūra duārum costārum complicāta. Frāctūra quattuor ossium metacarpālium. Mors diē sextō post operātiōnem. Amputātiō ūnūs phalangis digiti prīmī. Resectiō pulmōnis dextrī subtōtālis ante annōs novem.

Quīndecim partēs aequālēs. Ter per diem. Scatula cum trīgintā tabulettīs. Ethanolum octōgintā quīque centēsimārum. Quīngenta millilitra aquae purificātae. Septem guttae tinctūrae stomachicae. Duo milia grammatum unguentī simplicis. Ūnum cochlear sirupī prō infantibus. Dosis maxima prō diē octō tabulettae. Decem grammata adipis lanae cum aquā. Recipe expeditiōnem oriġinālem numerō ūnam.

2. Spojujte uvedené termíny s vhodnými číslovkami:

os carpāle	expeditiō oriġinālis
phalanx hallūcis	gramma oleī
dēns praemolāris	cochlear parvum
vertebra thōrācica	tabuletta sublinguālis
ventriculus cordis	inietciō intrāmusculāris
digitus pedis	olla unguentī

3. Vyjádřete uvedené číslovky slovy a spojte je s příslušnými tvary počítaného předmětu:

3	caput mūsculī	1,5	gramma unguentī
4	digitus manūs	28	inietciō intrāvenōsa
5	symptōma inflammātiōnis	31	gutta solūtiōnis
10.	nervus crāniālis	200	glycerolī suppositōrium
12	dēns permanēns	7,25	gramma acidī sulfuricī
3 500	erythrocytus	1 000	millilitrum aquae purificātae

Spojte postupně výše uvedené výrazy se slovy laesiō, phalangēs, cum, paralysis, anōmalia, numerus, olla, dosis, adde, scatula, recipe, ad.

4. Vyjádřete latinsky:

- 100 gramů 60% lihu (60 g lihu a 40 g vody)
- 11% kyselina chlorovodíková (zředěná kyselina chlorovodíková)
- 50 gramů 3% kyseliny octové (1,5 g koncentrované kyseliny octové a 48,5 g vody)
- 100 gramů 5% kyseliny sírové (5 g kyseliny sírové a 95 g vody)
- 85% glycerol

5. Slova v závorkách uveďte ve správných tvarech:

Dosis prō adultīs 1 (cochlear). Frāctūra 4. (costa). Solūtiō (15%). Recipe (expeditiō oriġinālis) numerō II. Frāctūra 3 (vertebra cervicālis, e). Extractum ex 8 (planta medicīnālis, e). Scatula cum 200 (tabuletta enterosolvēns). Extractiō 1 (dēns dēciduus). Laesiō (mūsculus triceps). Ad 75 (gramma + cēra alba). Prō 10 (inietciō intrāvenōsa). Adde 30 (gramma + unguentum simplex). Solūtiō cum 2 500 (gramma + aqua purificāta). 2 (cariēs) in 1 (dēns molāris). Contūsiō 5 (digitus + manus dextra).

6. Přeložte do latiny:

Jedno původní balení. Dvanáct stejných dávek. Popáleniny druhého stupně. Čtvrtá záprstní kost. Osmnáct stejných částí. Sedm gramů chinovníkové kůry. Patnáct gramů žluté vazelíny. Dvacet tabletek v krabičce. Pátý nerv nebo-li trojklaný. Dvě krabičky žaludeční čajové směsi. Po dvou tabletách pětkrát denně. Atlas – první krční obratel. Tři sta gramů měsíčkové masti. Přidej osm kapek výtažku. Zhmoždění čtyřhlavého svalu stehenního. Sto gramů plodu černého bezu. Operace žaludku před deseti lety. 75 gramů kozlíkového čaje. Ve 2 000 gramech koncentrovaného etanolu. Léčení zlomeniny druhého a třetího žebra bez komplikací.

7. Kontrolní cvičení. Utvořte spojení, číslovku vyjádřete slovem:

- post 5. (dosis + remedium)
- ex 38 (pars aequālis)
- dosis 15 (gutta + solūtiō)
- miscē cum 200 (gramma + ethanolum 60%)
- operātiō (cor) ante 7 (annus)
- recipe 2 (tabuletta effervēscēns)
- laesiō 3. (digitus + manus dextra)
- paralysis 1 (membrum superius)
- adde 500 (millilitrum + aqua purificāta)

que
tum
nata

massa prō 25 (glycerolum + suppositōrium)

Slovička

acidum acēticum	kyselina octová
acidum hydrochloricum (a)ethanolum, ī, n.	kyselina chlorovodíková
annus, ī, m.	etanol
atlas, atlantis, m.	rok
aut	atlas, nosič
bilaterālis, e	nebo, anebo, či
carpālis, e	bilaterální, dvoustranný
centigramma, tis, n.	karpální, zápěstní
centrālis, e	centigram
cēra, ae, f.	centrální, střední, ústřední
decigramma, tis, n.	vosk
duplex, icis	decigram
erythrocytus, ī, m.	dvojitý, dvojnásobný, dvojí
gradus, ūs, m.	erythrocyt, červená krvinka
metacarpālis, e	stupeň, postavení, akademická hodnost
mīlligramma, tis, n.	metakarpální, záprstní
mīllilitrum, ī, n.	miligram
numerus, ī, m.	mililitr
phalanx, gis, f.	počet, množství, číslo
praemolāris, e	článek prstu
recipe	premolární, třenový
resectiō, ōnis, f.	vezmi
subtotālis, e	resekce, vynětí, chirurgické odstranění části tkáně nebo orgánu
thōrācius, a, um	subtotální, neúplný
trigeminus, a, um	torakální, hrudní
triplex, icis	trojklaný, trojitý, trojnásobný
	trojitý, trojnásobný, trojí

losis,

tūra 3
ractiō
de 30
lāris).

Klíč ke kontrolnímu cvičení

post quīntam dosim remediī
ex duodēquadrāgintā partibus aequālibus
dosis quīndecim guttārum solūtiōnis
miscē cum ducentīs grammatīs (grammatibus) ethanolī sexāgintā centēsimārum
operātiō cordis ante septem annōs
recipe duās tabulettās effervēscētēs
laesiō tertiī digitī manūs dextrae
paralysis ūnūs membrī superiōris
adde quīngenta mīllilitra aquae pūrificātae
massa prō vīginti quīnque (quīnque et vīginti) glycerolī suppositōriīs

Živá latinská slova

Alter ego.
Bis dat, qui cito dat.

Druhý „já“, mé druhé „já“.
Dvakrát dává, kdo rychle dává.

ejných
lebo-li
Tři sta
plodu
aného

Duo cum faciunt idem, saepe non est idem.
In idem flumen bis descendimus et non
descendimus.

E pluribus unum.

Primo loco.

Semel pro semper.

Septem artes liberales.

Tertium non datur.

Tres faciunt collegium.

Una hirundo non facit ver.

Una voce.

Unus pro multis.

Když dva dělají totéž, není to často totéž.
Do téže řeky dvakrát vstoupíme i nevstoupíme.

Z mnoha jedno.

Na prvním místě.

Jednou provždy.

Sedm svobodných umění.

Třetí možnost se nedává (neexistuje).

Tři tvoří spolek.

Jedna vlaštovka jaro nedělá.

Jednohlasně.

Jeden za mnohé.

XII. LEKCE

Opakování

1. Vyskloňujte:

succus recēns	speciēs stomachicae
tabuletta effervescēns	oleum vetus
pulvis subtilissimus	dosis oriġinālis ūna
manus dextra	expeditiōnēs oriġinālēs trēs
apparātus digestōrius	mūsculus pectorālis maior

2. Řekněte v nom. a gen. plurálu:

tabuletta sublinguālis	mūsculus teres
pulvis subtilis	unguentum solūbile
rādix longa	morbus latēns
remedium expectorāns	symptōma simile
applicātiō perōrālis	status malus

3. Spojte uvedené termíny s výrazy sánātiō a propter:

prūrītus	gastrītis chronica
arthrōsis	cariēs dentis
oedēma genuum	manus contūsa
nephrītis pūrulenta	tumor malignus
commōtiō cerebrī	dēcubitus profundus

4. Vystupňujte adjektiva v uvedených spojeních:

sánātiō facilis	pars mollis	laesiō magna
dolor ācer	prognōsis mala	periodus brevis
os longum	morbus gravis	īnfarctus recēns

5. Utvořte spojení:

cāsus (trauma + gravis, e)	scatula (speciēs + pectorālis, e)
ex (substantia + mollis, e)	olla (unguentum + simplex)
contūsiō (genū + sinister, tra, trum)	expeditiō (remedia) + (celer, eris, e)
frāctūra (membrum + superior, ius)	scatula cum (pulvis + grossus, a, um)
operātiō propter (ulcus + ventriculus)	īagoena (spīritus + dīlūtus, a, um)

6. Utvořte spojení s číslovkami, číslovky vyjádřete slovem:

scatula cum 20 (tabuletta effervescēns)
ad 300 (mīllilitrum + solūtiō)
frāctūra 1 (os + carpālis, e)
recipe 3x per diem 2 (capsula)
prō 100 (olla + cremor)
cariēs in 3 (dēns + molāris, e)
contūsiō 2. (phalanx + digitus)
excīsiō 5 (lipōma + minor, us)
dosis 10 (īnjectiō + intrāmūsculāris, e)
adde 16 (gutta + tīnctūra)

7. Vyjádřete řecky:

contractiō cordis
relaxātiō cordis
īnflammātiō ventriculī
respīrātiō celeris
īnflammātiō diffūsa

8. Přeložte do latiny:

Povrchové proleženiny. Plod černého pepře. Velmi špatné účinky léku. Lžice močopudné čajové směsi. Malý krevní oběh. Při těžkém zánětu plic. Krabička čajové směsi proti nadýmání. Stav po hnisavém zánětu mozku. Léčení jednoduché zlomeniny kosti lýtkové. Podkožní a nitrosvalové injekce. Dočasné zuby bez kazu. Emulze k vnějšímu užití. Krabička s padesáti tabletami. Kelímek jednoduché olovnaté masti. Velmi jemný dětský zásyp. 300 gramů 60% etanolu. Velmi podobné příznaky mnoha nakažlivých chorob. Největší jednotlivá dávka pro dospělé. Infarkt přední stěny pravé srdeční komory. Čajová směs z lněného semene, slézového květu, lékořicového kořene a jitrocelového listu.

Slovička

commōtiō, ōnis, f.	komoce, pohnutí, otřes
contractiō, ōnis, f.	kontrakce, smrštění, stažení, zúžení, zkrácení
diffūsus, a, um	difúzní, rozptýlený, neohraničený
grossus, a, um	silný, tlustý, hrubý
relaxātiō, ōnis, f.	relaxace, ochablost, uvolnění
substantia, ae, f.	substance, hmota, podstata, látka, obsah

Klíč

2. cvičení

tabulettae sublinguālēs, tabulettārum sublinguālium	mūsculī teretēs, mūsculōrum teretum
pulverēs subtīlēs, pulverum subtīlium	unguenta solūbilia, unguentōrum solūbiliū
rādicēs longae, rādicum longārum	morbī latentēs, morbōrum latentium
remedia expectorantia, remediōrum expectorantium	symptōmata similia, symptōmatum similiū
applicātiōnēs perōrālēs, applicātiōnum perōrālium	statūs malī, statuū malōrum

3. cvičení

sānātiō prūrītūs, arthrōsis, oedēmatis genuum, nephritidis pūrulentae, commōtiōnis cerebrī, gastritidis chronicae, cariei dentis, manūs contūsae, tumōris malignī, dēcubitūs profundī
propter prūrītum, arthrōsim, oedēma genuum, nephritidem pūrulentam, commōtiōnem cerebrī, gastritidem chronicam, cariem dentis, manum contūsam, tumōrem malignum, dēcubitum profundum

4. cvičení

sānātiō facillior, facillima	pars mollior mollissima	laesiō maior, maxima
dolor ācrior, ācerrimus	prognōsis peior, pessima	periodus brevior, brevissima
os longius, longissimum	morbus gravior, gravissimus	īnfarctus recentior, recentissimus

5. cvičení

cāsus traumaticis gravis	scatula speciērum pectorālium
ex substantiā mollī	olla unguentī simplicis
contūsiō genūs sinistrī	expeditiō remediōrum celeris
frāctūra membrī superiōris	scatula cum pulvere grossō
operātiō propter ulcus ventriculī	lagoena spīritūs dīlūtī

6. cvičení

scatula cum vīgintī tabulettīs effervēscentibus
ad trecenta mīlilitra solūtiōnis
frāctūra ūnius ossis carpālīs
recipe ter per diem duās capsulās
prō centum ollīs cremōris

cariēs in tribus dentibus molāribus
contūsiō secundae phalangis digiti
excisiō quīnque lipōmatum minōrum
dosis decem iniectionum intrāmūsculārium
adde sēdecim guttās tūctūrae

7. cvičeni

systolē, diastolē, gastritis, tachypnoē, phlegmonē

8. cvičeni

Dēcubitūs superficiālēs. Piperis nigrī frūctus. Effectūs remediī pessimī. Cochlear speciērum diūrētīcārum. Circulātiō sanguinis minor. In pneumoniā gravī. Scatula speciērum carminātīvārum. Status post encephalītidem pūrulentam. Sānātiō frāctūrae fibulae simplicis. Iniectionēs subcutāneae et intrāmūsculārēs. Dentēs dēcīdūī sine cariē. Emulsiō ad ūsum externum. Scatula cum quīnquāgintā tabulettīs. Olla plumbī unguentī simplicis. Pulvis adspersōrius subtilissimus prō infāntibus. Trecenta grammata ethanolī sexāgintā centēsīmārum. Symptōmata simillīma multōrum morbōrum infectiōsōrum. Dosis maxima singula prō adultīs. Infarctus parietis anteriōris ventriculī cordis dextrī. Līnī sēminis, malvae flōris, liquiritiae rādīcis et plantāginis foliī speciēs.

XIII. LEKCE

Slovesa

V lékařské terminologii se vyskytují slovesné tvary pouze v omezené míře. K pochopení a správnému užívání potřebných výrazů je nutné znát princip časování latinských sloves alespoň v indikativu přítomného času aktiva a pasiva. Přítomný kmen (získáme ho odtržením přípony -re od infinitivu přítomného času aktiva) je rovněž základem pro tvoření imperativu, konjunktivu přítomného času a participia přítomného času.

U každého slovesa je nutné naučit se 1. osobu singuláru a infinitiv.

Latinská slovesa se dělí do čtyř konjugací:

1. konjugace infinitiv končí -āre sālō, sālāre
2. konjugace infinitiv končí -ēre vidēō, vidēre
3. konjugace infinitiv končí -ere scrībō, scrībere
4. konjugace infinitiv končí -īre audiō, audire

Osobní koncovky jsou u všech konjugací stejné:

	aktivum		pasivum	
1. os.	sg. -ō	pl. -mus	sg. -or	pl. -mur
2. os.	-s	-tis	-ris	-mini
3. os.	-t	-nt	-tur	-ntur

Indikativ přítomného času

I. konjugace

	aktivum		pasivum	
1. sg.	sālō	lēcím	sālōr	jsem lēcěn, a, o
2.	sālās	lēcíš	sālāris	jsi lēcěn
3.	sālāt	lēcí	sālātur	je lēcěn
1. pl.	sālāmus	lēcíme	sālāmur	jsme lēcěni, y, a
2.	sālātis	lēcíte	sālāmini	jste lēcěni
3.	sālānt	lēcí	sālāntur	jsou lēcěni

II. konjugace

	aktivum		pasivum	
1. sg.	vidēō	vidím	videor	jsem viděn, a, o
2.	vidēs	vidíš	vidēris	jsi viděn
3.	videt	vidí	vidētur	je viděn
1. pl.	vidēmus	vidíme	vidēmur	jsme viděni, y, a
2.	vidētis	vidíte	vidēmini	jste viděni
3.	vident	vidí	videntur	jsou viděni

III. konjugace

	aktivum		pasivum	
1. sg.	scrībō	píšu	scrībor	jsem psán, a, o
2.	scrībīs	píšeš	scrīberis	jsi psán
3.	scrībīt	píše	scrībītur	je psán
1. pl.	scrībīmus	píšeme	scrībīmur	jsme psáni, y, a
2.	scrībītis	píšete	scrībīmini	jste psáni
3.	scrībunt	píšou	scrībuntur	jsou psáni

Ve III. konjugaci jsou také slovesa, která tvoří 1. osobu sg. a 3. osobu pl. podle IV. konjugace:

	aktivum		pasívum	
1. sg.	recipiō	beru	recipior	jsem brán, a, o
2.	recipis	bereš	reciperis	jsi brán
3.	recipit	bere	recipitur	je brán
1. pl.	recipimus	bereme	recipimur	jsme bráni, y, a
2.	recipitis	berete	recipimini	jste bráni
3.	recipiunt	berou	recipiuntur	jsou bráni

Poznámka:

U sloves III. konjugace je mezi přítomným kmenem a koncovkou vložen znak -i- nebo -u-.

IV. konjugace

	aktivum		pasívum	
1. sg.	audiō	slyším	audior	jsem slyšen, a, o
2.	audīs	slyšíš	audīris	jsi slyšen
3.	audit	slyší	audītur	je slyšen
1. pl.	audīmus	slyšíme	audīmur	jsme slyšeni, y, a
2.	audītis	slyšíte	audīmini	jste slyšeni
3.	audiunt	slyší	audiuntur	jsou slyšeni

Poznámka:

U sloves IV. konjugace se ve 3. osobě plurálu vkládá mezi přítomným kmenem a osobní koncovkou samohláska -u-.

Infinitiv

Aktivní infinitiv má sufix -re pro všechny čtyři konjugace:

sānāre	lécit		
vidēre	vidět		
scribere	psát	recipere	brát
audire	slyšet		

Pasivní infinitiv má v I., II. a IV. konjugaci sufix -rī a ve III. konjugaci sufix -ī, které se připojují k přítomnému kmeni:

sānārī	být léčen		
vidērī	být viděn		
scribī	být psán	recipī	být brán
audīrī	být slyšen		

Imperativ

Imperativ pro 2. osobu sg. se rovná přítomnému kmeni, pro 2. osobu pl. se přidává slabika -te.

I. konjugace

2. os. sg.	sānā!	léc!
2. os. pl.	sānāte!	lécete!

II. konjugace

2. os. sg.	vidē!	viz!
2. os. pl.	vidēte!	vizte!

III. konjugace

2. os. sg.	scribe!	piš!	recipe!	vezmi!
2. os. pl.	scribite!	pište!	recipite!	vezměte!

IV. konjugace

2. os. sg.	audī!	slyš!
2. os. pl.	audīte!	slyšte!

Konjunktiv prézentu

Konjunktiv prézentu se tvoří od prézentního kmene pomocí konjunktivního příznaku -e- pro I. konjugaci a -a- pro II. – IV. konjugaci. Osobní koncovky jsou stejné jako v indikativu prézentu s výjimkou 1. osoby sg., kde je koncovka -m.

V češtině používáme k vyjádření latinského konjunktivu prézentu částice ať, necht'.

I. konjugace

	aktivum		pasívum	
1. sg.	sānem	ať léčím	sāner	ať jsem léčen, a, o
2.	sānēs	ať léčíš	sānēris	ať jsi léčen
3.	sānet	ať léčí	sānētur	ať je léčen
1. pl.	sānēmus	ať léčíme	sānēmur	ať jsme léčeni, y, a
2.	sānētis	ať léčíte	sānēminī	ať jste léčeni
3.	sānent	ať léčí	sānentur	ať jsou léčeni

II. konjugace

	aktivum		pasívum	
1. sg.	videam	ať vidím	videar	ať jsem viděn, a, o
2.	videās	ať vidíš	videāris	ať jsi viděn
3.	videat	ať vidí	videātur	ať je viděn
1. pl.	videāmus	ať vidíme	videāmur	ať jsme viděni, y, a
2.	videātis	ať vidíte	videāminī	ať jste viděni
3.	videant	ať vidí	videantur	ať jsou viděni

III. konjugace

	aktivum		pasívum	
1. sg.	scribam	ať píšu	scriba-r	ať jsem psán, a, o
2.	scribās	ať píšeš	scribā-ris	ať jsi psán
3.	scribat	ať píše	scribā-tur	ať je psán
1. pl.	scribāmus	ať píšeme	scribā-mur	ať jsme psáni, y, a
2.	scribātis	ať píšete	scribā-minī	ať jste psáni
3.	scribant	ať píšou	scriba-ntur	ať jsou psáni

1. sg.	recipi-a-m	ať беру	recipi-a-r	ať jsem brán, a, o
2.	recipi-ā-s	ať bereš	recipi-ā-ris	ať jsi brán
3.	recipi-a-t	ať bere	recipi-ā-tur	ať je brán
1. pl.	recipi-ā-mus	ať bereme	recipi-ā-mur	ať jsme bráni, y, a
2.	recipi-ā-tis	ať berete	recipi-ā-minī	ať jste bráni
3.	recipi-a-nt	ať berou	recipi-a-ntur	ať jsou bráni

IV. konjugace

	aktivum		pasívum	
1. sg.	audi-a-m	ať slyším	audi-a-r	ať jsem slyšen, a, o
2.	audi-ā-s	ať slyšíš	audi-ā-ris	ať jsi slyšen
3.	audi-a-t	ať slyší	audi-ā-tur	ať je slyšen
1. pl.	audi-ā-mus	ať slyšíme	audi-ā-mur	ať jsme slyšeni, y, a
2.	audi-ā-tis	ať slyšíte	audi-ā-minī	ať jste slyšeni
3.	audi-a-nt	ať slyší	audi-a-ntur	ať jsou slyšeni

Konjunktiv prézentu vyjadřuje ve větě hlavní přání (např. *vivat* – ať žije), rozkaz (např. *scribās* – piš) a zákaz (záporka *nē*, např. *nē scribās* – nepiš).

Z vedlejších vět konjunktivních jsou v lékařské terminologii nejdůležitější věty účelové – spojky *ut* (aby) a *nē* (aby ne), např. *Miscē, ut fiat pulvis. Mfchej, aby vznikl prášek.*

Sloveso esse (být)

Indikativ prézentu

1.	sg. <i>sum</i>	pl. <i>sumus</i>
2.	<i>es</i>	<i>estis</i>
3.	<i>est</i>	<i>sunt</i>

Infinitiv

esse

Imperativ

es! *este!*

Konjunktiv prézentu

1.	sg. <i>sim</i>	pl. <i>sīmus</i>
2.	<i>sīs</i>	<i>sītis</i>
3.	<i>sit</i>	<i>sint</i>

Cvičení

1. Přeložte do češtiny:

Vāsa organa nūtriunt. Vēna cava superior sanguinem ē parte corporis superiōre in ātrium cordis dextrum addūcit. Cavē. Similia similibus cūrāntur. Bene dignōscitur, bene cūrātur. Digitus propter trauma gravissimum amputātur. Aegrōfī aspectiōne, auscultātiōne, palpātiōne, percussiōne explōrantur. Multī sunt morbī contāgiōsī, ad exemplum morbillī, rubeola, scarlatina, dīphtheria, varicella.

Dēcantā. Sterilisētur. Citō dispensētur. Herba mācerētur. Dēcoctum colētur. Addātur guttātim. Miscē exāctissimē. Miscē cum pulvere. Extende suprā linteum. Parētur ex tempore. Coque secundum artem. Nē repetātur. Obdūce gelatīnā. Solūtiō colōrētur. Dētur cum formulā. Miscē, agitā, filtrā. Signētur suō nōmine. Dā ad chartās cērātās. Liqueface saccharōsum in aquā. Tīnctūra ante ūsum agitētur. Miscē, fiat lēge artis linīmentum. Dosēs prō diē bene dīvide. Tīnctūra in vitrō guttātōriō sit. Dā quantitātem duplicem in scatulam. Dentur tālēs dosēs numerō XV. Dividātur in partēs aequālēs numerō XX. Recipe expeditiōnēs oriģinālēs numerō III. Remedium ter diē primō, bis diē secundō recipiātur. Recipe cacao oleī quantum satis, ut fiant suppositōria numerō X.

2. Utvořte jednoduché přikazy (podle potřeby doplňte předložky):

<i>dare</i>	<i>pulvis adpersōrius</i>	<i>scatula</i>
<i>miscēre</i>	<i>acidum boricum</i>	<i>aqua pūrificāta</i>
<i>dīvidere</i>	<i>massa</i>	<i>dosēs aequālēs No. XXV</i>
<i>expedīre</i>	<i>scatulae No. II</i>	<i>speciēs cholagōgae</i>
<i>īnfundere</i>	<i>sirupus simplex</i>	<i>lagoena</i>
<i>addere</i>	<i>5 guttae</i>	<i>spīritus dīlūtus</i>
<i>mācerāre</i>	<i>quercūs cortex</i>	<i>aqua</i>
<i>praescribere</i>	<i>unguentum</i>	<i>dēcubitus</i>
<i>dispēnsāre</i>	<i>remedium</i>	<i>citō</i>
<i>extendere</i>	<i>emplastrum</i>	<i>lin-teum</i>

3. Přeložte do latiny:

Dej, označ. Potřilí lihem. Ať vznikne mast. Rozpusť v etanolu. Dej do krabičky. Přidej sterilní kapátko. Míchej, aby vznikl prášek. Dej pod označením jed. Dej do kapací lahvičky. Připrav 60% etanol. Ať lékař předepíše lék proti kašli. Lék je brán třikrát denně. Připrav žaludeční čajovou směs podle pravidel umění. Nalej hořkou tinkturu do lahvičky a označ. Ať jsou léky uchovávány na chladném a temném místě. Vezmi 25 gramů lanolinu.

4. Kontrolní cvičení. Utvořte příkazy (imperativem a konjunktivem přítomným, číslovky vypište slovem):

agitāre + solūtiō + exāctē

recipere + expeditiō + originālis, e + numerō I

parāre + pulvis + adpersōrius, a, um + prō + infāns

dare + tālis, e + dosis + numerō XXX + ad + capsula

miscēre + ut + fierī + speciēs + pectorālis, e

expeditē + sirupus + contrā + tussis

addere + aqua + pūrificātus, a, um + quantum satis

Přehled recepturních zkratk

add.	adde, addātur, addantur	přidej, ať je přidáno, ať jsou přidány
Ad. guttator.	adde guttātōrium	přidej kapátko
d.	dā, dētur, dentur	dej, ať je dáno, ať jsou dány
dent.	dentur	ať jsou dány
D. ad amp.	dā ad ampullās	dej do ampulek
D. ad caps.	dā ad capsulās	dej do tobolek
D. ad caps. gelat.	dā ad capsulās gelatīnōsās	dej do želatinových tobolek
D. ad lag.	dā ad lagoenam	dej do láhve
D. ad oll.	dā ad ollam	dej do kelímku
D. ad scat.	dā ad scatulam	dej do krabičky
D. ad vitr.	dā ad vitrum	dej do lahvičky
D. ad vitr. ampl.	dā ad vitrum amplum	dej do širokohrdlé lahvičky
D. ad vitr. fusc.	dā ad vitrum fuscum	dej do hnědé lahvičky
D. ad vitr. gutt.	dā ad vitrum guttātōrium	dej do kapací lahvičky
D. c. f(orm).	dētur cum formulā	ať je dáno s opisem receptu
D. s. n(om)	dētur suō nōmine	ať je dáno s označením přípravku
D. S.	dā, signā; dētur, signētur	dej, označ; ať je dáno, ať je označeno
D. t. d.	dā, dentur tālēs dosēs	dej, ať je dáno takových dávek
Dent. tal. dos.	dentur tālēs dosēs	ať je dáno takových dávek
D. tal. dos. No. X (decem)	dā (dentur) tālēs dosēs numerō decem	dej (ať je dáno) deset takových dávek
div.	dīvide, dīvidātur	rozděl, ať je rozděleno
Div. in p. aeq. No. XX (viginti)	dīvide in partēs aequālēs numerō vīgintī	rozděl na dvacet stejných částí
f.	fiat, fiant	ať vznikne, ať vzniknou
m.	miscē, misceātur	smíchej, ať je smícháno
M. agit. filt(r).	miscē, agitā, filtrā	smíchej, protřep, zfiltruj
M. d. s.	miscē, dā, signā	smíchej, dej, označ
M. f. glob. vagin.	miscē, fiat globulus vāgīnālis	smíchej, aby vznikla poševní kulička
M. f. m. tbl.	miscē, fiat massa tabulettārum	smíchej, aby vznikla tabletková hmota
M. f. mixt.	miscē, fiat mixtura	smíchej, aby vznikla mixtura
M. f. plv.	miscē, fiat pulvis	smíchej, aby vznikl prášek
M. f. sol.	miscē, fiat solūtiō	smíchej, aby vznikl roztok
M. f. sp(ec).	miscē, fiant speciēs	smíchej, aby vznikla čajová směs
M. f. supp.	miscē, fiat suppositōrium	smíchej, aby vznikl čípek
M. f. susp.	miscē, fiat suspensio	smíchej, aby vznikla suspenze
M. f. ung.	miscē, fiat unguentum	smíchej, aby vznikla mast

M. filt(r). steril.
 ne rep., rep(e)t.
 rep., rep(e)t.
 Rp.
 Rp. cacao ol. q. s. ut f.
 supp. No. X (decem)
 Sig. s. n(om).
 solv.
 steril(is).

miscē, filtrā, sterilisā
 nē repetātūr
 repete, repetātūr
 recipe
 recipe cacao oleī quantum satis, ut
 fiat suppositōria numerō decem
 signētūr suō nōmine
 solve
 sterilisā, sterilisētūr

smíchej, zfiltruj, sterilizuj
 ať se neopakuje
 opakuj, ať je opakováno
 vezmi
 vezmi dostatečné množství kakaového
 oleje, aby vzniklo deset čípků
 ať je označen svým jménem, názvem
 rozpust'
 sterilizuj, ať je sterilizováno

Slovička

addō, ere, additus
 adducō, ere, adductus
 aegrōtus, a, um
 agitō, āre, agitātus
 amputō, āre, amputātus
 audiō, ěre, auditus
 caveō, ěre, cautus
 cōlō, āre, cōlātus
 colōrō, āre, colōrātus
 cōservō, āre, cōservātus
 coquō, ere, coctus
 cūrō, āre, cūrātus
 dēcantō, āre, dēcantātus
 dignōscō, ere, -
 dispēnsō, āre, dispēnsātus
 dividō, ere, dīvīsus
 dō, dare, datus
 exemplum, ě, n.
 expediō, ěre, expeditus
 explōrō, āre, explōrātus
 extendō, ere, extēnsus nebo
 extentus
 filtrō, āre, filtrātus
 fiō, fierī, factus
 formula, ae, f.
 gelatīna, ae, f.
 guttātōrium, ě, n.
 guttātōrius, a, um
 ěfundō, ere, ěfūsus
 linīmentum, ě, n.
 liquefaciō, ere, liquefactus
 mācerō, āre, mācerātus
 misceō, ěre, mixtus
 nē
 nōmen, inis, n.
 nūtriō, ěre, nūtrītus
 obducō, ere, obductus
 obscūrus, a, um
 parō, āre, parātus
 praescrībō, ere, praescrīptus
 quantitās, ātis, f.
 recipiō, ere, receptus

přidat, přidávat
 přitahovat, přivádět
 nemocný
 třepat, protřepávat
 amputovat, odříznout
 slyšet, poslouchat
 střežit se, chránit se, mít se na pozoru
 procedit
 kolorovat, zbarvovat, barvit
 konzervovat, uchovávat, udržovat
 vařit
 pečovat, léčit
 dekantovat, slít
 rozpoznávat, rozeznávat
 odvažovat, rozdělovat, vydávat
 rozdělovat, dělit
 dávat
 příklad
 vydávat
 vyšetřovat, zkoumat
 rozpínat, natírat

filtrovat, pročistit
 stávat se, vznikat
 formule, pravidlo, norma, předpis
 želatina
 kapátko
 kapací
 vlít, nalít
 mazání
 rozpouštět
 macerovat, vyluhovat
 míchat
 aby ne, s konj. ať ne
 jméno, název
 živit, vyživovat
 potáhnout, pitvat
 temný, tmavý
 připravovat
 předepisovat
 kvantita, množství, počet
 vzít

repetō, ere, repetītus	opakovat
saccharōsum, ī, n.	sacharóza, cukr
sānō, āre, sānātus	léčit, uzdravovat
scarlatina, ae, f.	spála
scrībō, ere, scrīptus	psát
signō, āre, signātus	označovat
solvō, ere, solūtus	uvolnit, rozpustit
sterilis, e	sterilní, bez choroboplodných zárodků, neplodný
sterilisō, āre, sterilisātus	sterilizovat, zbavit choroboplodných zárodků
sum, esse	být
suus, a, um	svůj
tālis, e	takový
tingō, ere, tīnctus	potírat
ut	aby
videō, ēre, vīsus	vidět

Poznámka

U sloves je uváděna 1. osoba sg., infinitiv a participium perfekta (viz následující lekce).

Klíč ke kontrolnímu cvičení

agitā solūtiōnem exāctē; agitētur solūtiō exāctē
 recipe expeditiōnem originālem numerō ūnam; recipiātur expeditiō oriġinālis numerō ūna
 parā pulverem adpersōrium prō infante (infantibus); parētur pulvis adpersōrius prō infante (infantibus)
 dā tālēs dosēs numerō trīgintā ad capsulās; dentur tālēs dosēs numerō trīgintā ad capsulās
 miscē, ut fiant speciēs pectorālēs; misceātur, ut fiant speciēs pectorālēs
 expedi sirupum contrā tussim; expediātur sirupus contrā tussim
 adde aquae pūrificātae quantum satis; addātur aquae pūrificātae quantum satis

Živá latinská slova

Audiatur et altera pars.	Nechť je slyšena i druhá strana.
Cogito, ergo sum.	Myslím, tedy jsem.
Divide et impera.	Rozděl a panuj.
Dum spiro, spero.	Dokud dýchám, doufám.
Dum vivimus, vivamus.	Dokud žijeme, žijme.
Errare humanum est.	Mýlit se je lidské.
Festina lente.	Spěchej pomalu.
Finis coronat opus.	Konec korunuje dílo.
Medicus curat, natura sanat.	Lékař léčí, příroda uzdravuje.
Ne noceas, si iuvare non potes.	Neškod', jestliže nemůžeš pomoci.
Non scholae, sed vitae discimus.	Ne pro školu, ale pro život se učíme.
Vademecum.	Pojď se mnou. Přiručka, rukověť, průvodce v určitém oboru nebo problematice.
Verba movent, exempla trahunt.	Slova povzbuzují, příklady táhnou.
Vivat, crescat, floreat.	Ať žije, roste a vzkvétá.
Vivere est cogitare.	Žít znamená přemýšlet.

XIV. LEKCE

Participia

Latinské sloveso tvoří tři druhy participii – participium præsenti aktiva, participium perfecti passiva a participium futuri aktiva.

Participium præsenti aktiva se tvoří od præsentiho kmene sloves I. a II. konjugace příponou *-ns* a sloves III. a IV. konjugace příponou *-ens*, např. *sānāns* – léčící, *vidēns* – vidící, *scrībēns* – píšící, *audiēns* – slyšící. Odpovídá českému přechodníku přítomnému a adjektivu od něho utvořenému. Vyjadřuje děj současný, neukončený, aktivní. Skloňuje se jako jednovýchodné adjektivum III. deklinace (gen. sg. *-ntis*).

Participium perfecti passiva je zakončené v nom. sg. *-tus, a, um, -sus, a, um, -xus, a, um*. Odpovídá českému přičestí minulému a adjektivu od něho utvořenému. Vyjadřuje děj v minulosti ukončený a pasívní, např. *laesus, a, um* – porušený, *sānātus, a, um* – uzdravený. Tvoří se od supinového kmene, který u sloves v těchto skriptech není uváděn. Je tedy nutné si participium perfecti osvojit pouze lexikálně, jeho tvar je prezentován u každého slovesa ve slovíčkách. Participium perfecti se skloňuje jako adjektivum I. a II. deklinace.

Participium futuri aktiva má v nom. sg. příponu *-ūrus, a, um*. Skloňuje se jako adjektivum I. a II. deklinace. Jeho výskyt v lékařské terminologii je minimální, např. *sānātūrus, a, um* – chtěje, hodlaje léčit.

Poznámka

Počestěním latinského participia præsenti vznikla substantiva končící na *-nt*, např. *labōrāns* – laborant, a adjektiva končící na *-antni* a *-entni*, např. *ambulāns* – ambulanti, *latēns* – latentní.

Gerundivum

Gerundivum je slovesné adjektivum s pasívním významem. Vyjadřuje se jím děj, který má být vykonán. Tvoří se od præsentiho kmene sloves I. a II. konjugace příponou *-ndus, a, um* a sloves III. a IV. konjugace příponou *-endus, a, um*. Např. *sēparandus, a, um* – který má být oddělen, *remedia sēparanda* – léčiva, která musí být uchovávána odděleně od ostatních; *agitandus, a, um* – který má být protřepán, *mixtura agitanda* – mixtura, kterou je třeba protřepat.

Cvičení

1. Přeložte do češtiny:

Vāsa afferentia. Artēriae perforantēs. Vertebra prōminēns. Cōlon dēscendēns.

Morbus remittēns. Febris recurrēns. Vulnus contūsum. Vulnus lacerum. Vulnus morsum. Vulnus pūctum. Vulnus scissum. Vulnus sectum. Vulnus sclopetārium. Absente febrī. Pariēs ventriculī ulcere perforātus. Ulcus duodēnī perforāns ad pāncreas. Frāctūra humerī lateris dextrī partim sānāta.

Unguentum exsiccāns. Aqua cōservāns. Capsulae enterosolventēs. Pulvis adstringēns. Magistrāliter parandum. Remedia adiuvantia. Carbō adsorbēns. Remedia sēparanda. Pulverēs dīvisī. Vapōre parātus. Scatula speciērum laxantium. Applicandus mōre dictō. Remedium male applicātum. Saccharōsum solūtum in aquā. Scatula lānae gossypīī dēpurātae. Solūtiō gramma ūnum ferrī continēns. Solūtiō composita ex belladonnae tīctūrā et aquā carminātivā rubrā.

2. Utvořte participia præsenti od následujících sloves a vytvořte spojení s vhodnými substantivy: corrigere, recipere, solvere, exsiccāre, lēnīre, cōservāre, dīvidere, colōrāre, saturāre, repetere.

3. Určete slovesné tvary:

dīviditur, dēcantā, saturātus, fiant, nē signētur, praescrībit, exsiccātus, cōservandus, cōlāre, neutralisātus, addunt, extendite, laesus, misceātur, applicanda, absēns, fiitrentur, mācerāre, dispēnsat, repete.

4. Vyložte rozdíl mezi následujícími participii a utvořte s nimi vhodná spojení:

bulliēns – bullītus
sānāns – sānātus
solvēns – solūtus
dēformāns – dēformātus
perforāns – perforātus

5. Výrazy v závorkách uveďte ve správných tvarech:

Contrā (febris recurrēns). Symptōma (arthritīs dēformāns). Ulcus in (cōlon ascendēns). Ad (vertebra prōminēns). Cāsus (vulnus pūnctum thōrācis). Scatula cum (tabulettae effervēscētēs). Apud (dēns permanēns). Lagoena (solūtiō moderāns). In (remedium corrigēns). Recipe (mixtura agitanda). Dā (carbō adsorbēns). Vitrum cum (aqua bullīta).

6. Přeložte do latiny:

Enterosolventní granule. Odtahovací nerv. Předepsané léky. Složený sirup. Obarvený roztok. Skrytá cukrovka. Nedělené prášky. Připravený za studena. V nasyceném roztoku. Při vracejícím se kašli. Macerované listy šalvěže. Prasklé žaludeční vředy. Léčení zhmožděné rány. Tablety obalené želatinou. Drobné řezané kořen. Léčivo upravující barvu. Porušená funkce ledvin. Mazání připravené podle pravidel lékárnického umění. Roztok obsahující kyselinu chlorovodíkovou. 200 gramů procezeného odvaru.

7. Kontrolní cvičení. Vytvořte spojení a přeložte je:

articulātiō + laesus, a, um + inflammātiō
propter + manus + contūsus, a, um
infunde + aqua + bulliēns
cum + sānātiō + vulnus + scissus, a, um
recipe + pulvis + solūtus, a, um
os + nasālis, e + dēformātus, a, um + post + trauma
sine + carbō + adsorbēns
capsulae + applicandus, a, um + ter + per + diēs
solūtiō + parātus, a, um + ex + acidum + boricus, a, um + et + aqua + pūrificātus, a, um
adde + remedium + corrigēns + gustus

Přehled recepturních zkratk

s. conserv., sine conserv.

sine conservante

bez konzervační přísady

Slovička

abducēns, entis	odtahovací, odvádějící
absēns, entis	nepřítomný, vzdálený
adsorbēns, entis	adsorpční, schopný pohlcovat, vázat na svůj povrch různé sloučeniny
adstringēns, entis	adstringentní, stahující, svíravý, usnadňující hojení a epitelizaci
afferēns, entis	aferentní, přinášející, přírodní
applicō, āre, applicātus	aplikovat, přikládat, použít, uplatnit
bulliō, ire, bullītus	vřít, vařit, kypět
carbō, ōnis, m.	uhlí
continēns, entis	obsahující
corrigō, ere, corrēctus	korigovat, napravovat, zlepšovat

dēformō, āre, dēformātus	deformovat, znetvořit
dictus, a, um	řečený, stanovený
exsiccō, āre, exsiccātus	vysušovat
ferrum, ī, n.	železo
laxāns, antis	uvolňující, projímavý
lēniō, īre, lēnītus	mírnit, zklidňovat
moderāns, antis	mírnící, tlumivý
morsus, a, um	poraněný kousnutím
mōs, mōris, m.	zvyk, obyčej, způsob
neutralisō, āre, neutralisātus	neutralizovat
perforō, āre, perforātus	perforovat, pronikat, proděravět, prostoupit
prōminēns, entis	prominující, vyčnívající, vystupující, přečnívající
recurrēns, entis	rekurentní, vracející se, zvratný, návratný
remittēns, entis	remitující, povolující, přecházející, dočasně ustupující
ruber, bra, brum	červený, rudý
saturō, āre, sātūrātus	saturovat, nasytit
sclopetārius, a, um	střelný
sectus, a, um	sečný
sēparō, āre, sēparātus	separovat, oddělit, odloučit
vapor, ōris, m.	pára, teplo

Klíč ke kontrolnímu cvičení

articulātiō laesa inflammātiōne – zánětem poškozený kloub
 propter manum contūsam – kvůli zhmžděné ruce
 ĩnfunde aquam bullientem – nalej vroucí vodu
 cum sãnātiōne vulneris scissĩ – s léčením řezné rány
 recipe pulverem solūtum – vezmi rozpuštěný prášek
 os nasāle dēformātum post trauma – nosní kost zdeformovaná po úrazu
 sine carbōne adsorbentĩ – bez adsorpčního uhlí
 capsulae applicandae ter per diem – tobolky mají být užívány třikrát denně
 solutiō parāta ex acidō boricō et aquā pũrificātā – roztok připravený z kyseliny borité a čištěné vody
 adde remedium corrigēns gustum – přidej léčivo upravující chuť

Živá latinská slova

Ave, Caesar, morituri te salutant.	Buď zdrav, císaři, jdoucí na smrt tě zdraví.
De gustibus non est disputandum.	O chuti nelze diskutovat.
De omnibus dubitandum est.	O všem je třeba pochybovat.
Modus vivendi.	Způsob života.
Orbis pictus.	Nakreslený svět, svět v obrazech.
Vae victis.	Běda poraženým.

Slovesa latinského a řeckého původu používaná v lékařské terminologii

abradovat I.	obrušovat, obrousit, seškrabovat, seškrabat
abscedovat I.	hnisat, zhnisat
absolvovat I.	dokončit, prodělat
absorbovat I.	pohlcovat, pohltit, vstřebat, vstřebávat

adaptovat l.	přízpůsobovat, přízpůsobit, upravovat, upravit
adherovat l.	přilnout, přilepit se
adsorbovat l.	zadržovat, vázat, zadržet na svém povrchu jiné látky
aglutinovat l.	shlukovat, srážet
agrovovat l.	zveličovat, předstírat obtíže
aklimatizovat ř.	přivyknout, přivykat cizímu prostředí, podnebí
akomodovat l.	přízpůsobovat, přízpůsobit
aktivovat l.	uvádět, uvést v činnost, povzbuzovat k větší činnosti
akumulovat l.	hromadit, nahromadit
akvírovat l.	získávat, získat za života
amputovat l.	odstranit chirurgicky část orgánu nebo celý orgán
analyzovat ř.	rozebírat, rozkládat, provádět analýzu
antidotovat l.	dávkovat proti
aplikovat l.	používat, použít, užívat, užít
argumentovat l.	odůvodňovat, dokazovat
asanovat l.	ozdravovat, ozdravit
asimilovat l.	přízpůsobovat, přízpůsobit, provádět asimilaci
asistovat l.	být přítomný u něčeho, pomáhat při něčem
asociovat l.	sdužovat, sdružit
atrofovat ř.	zmenšovat se, ubývat, zakrňovat
auskultovat l.	vyšetřovat nemocného sluchem
balzamovat ř.	konzervovat mrtvé tělo napuštěním měkkých částí antiseptickými a fixačními látkami
cirkulovat l.	obíhat
deformovat l.	znetvořovat, znetvořit
degenerovat l.	zvrhat se, zvrhnout se
dekapsulovat l.	zbavit pouzdra
dekompenzovat l.	jevit dekompenzaci, selhání, selhat
dekoncentrovat l.	odstraňovat, odstranit, zrušit koncentraci
delimitovat l.	vymezovat, vymežit hranici něčeho
delírovat l.	blouznit
demonstrovat l.	(názorně) předvádět, předvést
denervovat l.	vyřazovat, vyřadit funkci určitého nervu
depilovat l.	zbavovat, zbavit nežádoucích vousů nebo chloupků
deprimovat l.	(duševně) sklíčovat, sklíčit, stísňovat, stísnit
deprivovat l.	působit, způsobit deprivaci, strádání z nedostatku podnětů, z dlouhodobého nedostatku mateřské lásky apod.
deratizovat l.	zbavovat, zbavit obtížných hlodavců
descendovat l.	sestupovat
desenzibilizovat l.	způsobovat, způsobit snížení, ztrátu senzibility, citlivosti
destilovat l.	překapávat vypařováním
detoxikovat ř.	zbavovat, zbavit jedovatosti, škodlivých látek
dezinfikovat l.	zbavovat, zbavit choroboplodných zárodků
dezodorizovat l.	odstraňovat, odstranit zápach nebo vůni chemickými prostředky
diagnostikovat ř.	rozpoznávat, rozpoznat chorobu, určovat, určit diagnózu
dialyzovat ř.	provádět dialýzu, odstraňování škodlivých látek z krve a organismu při onemocnění ledvin pomocí umělé ledviny
difundovat l.	pronikat, prolínat něčím
dilacerovat l.	roztrhat
dilatovat l.	rozšiřovat, roztahovat
disekovat l.	rozsekávat, rozsekat
disimulovat l.	zastírat, zatajovat skutečný stav choroby
dislokovat l.	rozmisťovat, rozmístit, přemisťovat, přemístit
dispergovat l.	rozptylovat, rozptýlit
disponovat l.	volně nakládat něčím, něčím
distrahovat l.	provádět distrakci, odtahovat od sebe úlomky kostí při zlomeninách

distribuovat l.	rozdělovat, rozdělit
divergovat l.	rozbíhat, odklánět se
eliminovat l.	vylučovat, vyloučit
emulgovat l.	připravovat, připravit emulzi, rozptylovat olejové látky v kapalinách
endoskopovat ř.	vyšetřovat tělesné dutiny nebo duté orgány endoskopem
epilovat l.	odstraňovat, odstranit vousy, chloupky i s kořínkem
epitelizovat ř.	tvořit epitel, výstelku
erodovat l.	způsobovat, způsobit povrchový slizniční defekt
evakuovat l.	provádět, provést vyprázdnění
evokovat l.	vyvolávat, vyvolat, vybavovat, vybavit představu
exacerbovat l.	zhoršit chorobný proces
excidovat l.	operativně vyříznout
excitovat l.	zvýšovat, zvýšit dráždivost, povzbuzovat, povzbudit
exhumovat l.	vyzvednout mrtvé tělo z hrobu
exitovat l.	zemřít
exkavovat l.	vyhloubit
expandovat l.	rozšířit se, rozpínat se, propuknout
exstirpovat l.	operativně odstranit tkáň nebo orgán
extrahovat l.	vytahovat, vytáhnout, vytrhovat, vytrhnout
exulcerovat l.	zvrhedovatět
filtrvat l.	zbavovat, zbavit nečistoty, pročistit protékáním přes určitou hmotu
fingovat l.	předstírat, vymýšlet si
fixovat l.	provádět, provést fixaci
fluktuovat l.	pohybovat se z místa na místo, měnit se, kolísat
formovat l.	tvořit, vytvářet, utvářet
frustrovat l.	působit, způsobit citovou frustraci, rušit psychickou a citovou rovnováhu člověka mařením nebo znemožňováním uspokojení jeho potřeb
fungovat l.	plnit úkol
fúzovat l.	splývat, splynout, slučovat se, sloučit se
generalizovat l.	zevšeobecňovat, zevšeobecnit
granulovat l.	vytvářet novou tkáň při hojení
halucinoovat l.	mít halucinace, blouznit
hospitalizovat l.	umístit nemocného v nemocnici
humanizovat l.	zlidšřovat, zlidštit
hypnotizovat ř.	přivádět, přivést do hypnózy, uměle vyvolaného stavu podobnému spánku
iatrogenizovat ř.	duševně poškozovat nemocného při léčení
identifikovat l.	zjišťovat, zjistit, určovat, určit totožnost
ignorovat l.	úmyslně si nevšímat, přehlížet
imitovat l.	napodobovat, napodobit
imobilizovat l.	činit, učinit nehybným, znehybnit
impetiginizovat l.	tvořit, utvořit stroupky
implantovat l.	vpravit, vsadit tkáň, orgán, přístroj do těla
imunizovat l.	činit, učinit odolným
incidovat l.	naříznout, rozříznout
indikovat l.	určovat, určit jako způsob, postup léčení
inervovat l.	zásobovat, prostupovat nervovými vlákny
infikovat l.	nakazit
infiltrvat l.	vnikat, vniknout, prosakovat, prosáknout
inhalovat l.	vdechovat vodní páry, rozprášená léčiva apod. k léčebným účelům, vdechovat všeobecně i škodlivé látky
injikovat l.	vstříkovat, vstříknout injekci
inkarcerovat l.	uskrínout
inklinovat l.	mít sklon k něčemu
inspirovat l.	vdechovat, vdechnout
intubovat l.	zavádět, zavést rourku do průdušnice

iritovat l.	dráždit, rozčilovat, rozčilit, znervózňovat, znervóznit
izolovat l.	oddělovat, oddělit, odloučit
katetrizovat ř.	zavádět, zavést cévku, cévkovat
koagulovat l.	vysrážet látky bílkovinného charakteru
kompenzovat l.	vyrovnávat, vyrovnat, nahrazovat, nahradit
komprimovat l.	stlačovat, zhušťovat
koncentrovat l.	soustřeďovat, soustředit, zhušťovat, zhustit
kontrahovat l.	stahovat, stáhnout, smršťovat, smrštit
konvergovat l.	sbíhat se, přibližovat se
konzultovat l.	tázat se na radu, radit (se)
konzumovat l.	spotřebovávat, spotřebovat
koordinovat l.	uvádět, uvést do souladu
kultivovat l.	pěstovat mikroby (případně jiné organismy a tkáně) v umělém prostředí
lacerovat l.	potrhat, roztrhat tkáně
lokalizovat l.	vymezit, určit hranice, umístit, omezit na určité místo, ohraničit
macerovat l.	vyluhovat za studena
manifestovat l.	projevovat, projevit
migrovat l.	stěhovat se, přemísťovat se
mikroskopovat ř.	prohlížet mikroskopem
modifikovat l.	obměňovat, obměnit, uzpůsobovat, uzpůsobit
multiplikovat l.	rozmnožovat, rozmnožit, rozhojňovat, rozhojnit
mutovat l.	měnit, procházet mutací
narkotizovat ř.	uvádět, uvést do narkózy, umělého usnutí a celkového znecitlivění
negovat l.	popírat, odmítat
nekrotizovat ř.	odumírat, odumřít
neurotizovat ř.	vyvolávat, vyvolat neurózu, onemocnění z funkční poruchy vyšší nervové činnosti
nidovat l.	uchytit se, zahnízdit se (o vajíčku v děloze)
normalizovat l.	uvádět, uvést v normální stav
operovat l.	provádět, provést operaci, chirurgický výkon
oponovat l.	stavět se proti, odporovat
oscilovat l.	kmitat
osifikovat l.	kostnatět, zkostnatět
ovulovat l.	uvolňovat, uvolnit zralé vajíčko z vaječníku
oxidovat ř.	slučovat, sloučit s kyslíkem, okysličovat, okysličit
palpovat l.	vyšetřovat palpací, pohmatem
paralyzovat ř.	zeslabovat, zeslabit, ochromovat, ochromit
participovat l.	mít podíl, účast, podílet se
penetrovat l.	pronikat, proniknout
perforovat l.	proděravět
perkutovat l.	vyšetřovat poklepem, proklepávat
premedikovat l.	připravovat, připravit pacienta k anestézii podáním některých léků
prezentovat l.	zpřítomnit, předvést, předložit
progredovat l.	postupovat, šířit se
prolabovat l.	vyhřeznout
proliferovat l.	bujet
prolongovat l.	prodlužovat, prodloužit
provokovat l.	aktivovat chronickou chorobu (případně některé její projevy) za léčebným nebo diagnostickým účelem
pulsovat l.	tepat
punktovat l.	provádět, provést punkci, nabodnutí dutiny, propíchnout
putrifikovat l.	zhnisat
reaktivovat l.	znovu aktivovat, zaktivovat, oživovat, oživit
realizovat l.	uskutečnit
recidivovat l.	opakovat se
recipovat l.	přijímat, přijmout, přejímat, převzít

redestilovat l.	opakovaně destilovat
redukovat l.	omezovat, omezit, zmenšovat, zmenšit, snižovat, snížit
regenerovat l.	znovu tvořit, obnovovat, obnovit
regulovat l.	usměrňovat, řídit
rehabilitovat l.	nápravným cvičením obnovovat, obnovit funkci orgánu
rekreovat l.	zotavovat, zotavit, oddechovat, oddechnout
relaxovat l.	uvolnit
reparovat l.	napravovat, napravit
replantovat l.	vsadit zpět
reponovat l.	napravit, narovnat, uvést do správné polohy
resekovat l.	vyříznout, odstranit část tkáně nebo orgánu
resorbovat l.	vstřebávat, vstřebat
restituovat l.	obnovit, uvést, vrátit do původního stavu
resuscitovat l.	oživovat, křísit
retardovat l.	zpomalovat, zpomalit, zpoždovat, zpozdít
retrahovat l.	stáhnout
revidovat l.	prověřovat, přezkoumávat, přehlížet správnost něčeho
revokovat l.	odvolávat, odvolat, rušit, zrušit
rezultovat l.	projevit se ve výsledku, být výsledkem něčeho
rotovat l.	otáčet se
sanovat l.	vyléčit, uzdravit, zahojit
saturovat l.	nasycovat, nasýtit, uspokojovat, uspokojit
secernovat l.	vylučovat tkáňové nebo buněčné produkty
sedimentovat l.	usazovat se, tvořit sediment
segmentovat l.	dělit, členit
sekvestrovat l.	tvořit kousky, odštípnout
senzibilizovat l.	zvyšovat, zvýšit senzibilitu, citlivost
separovat l.	oddělovat, oddělit, odlučovat, odloučit, izolovat
simulovat l.	předstírat (zvláště chorobu)
skarifikovat l.	seškrábnout kůži
sklerotizovat ř.	tvrdnout, ztvrdnout (o tkáních a orgánech)
stabilizovat l.	ustalovat, ustálit, přivádět, přivést do ustáleného stavu, upevňovat, upevnit
stagnovat l.	zastavit se, uváznout, ustrnout
sterilizovat l.	odstraňovat, odstranit, ničit choroboplodné zárodky vysokou teplotou, varem nebo jinými způsoby
stimulovat l.	dráždit, podněcovat, povzbuzovat
strangulovat l.	zaškrtit, ucpávat
subluxovat l.	neúplně vykloubit, vymknout
substituovat l.	nahrazovat, nahradit, zastupovat, zastoupit
sugerovat l.	namlouvat, namluvit, vnucovat, vnutit sugescí, ovládat, ovládnout, působit, zapůsobit sugescí
termínovat l.	stanovit, určit termín, čas, časově vymezovat, vymezit
tolerovat l.	snášet, dovolovat, připouštět
transplantovat l.	přenést, přesadit tkáň nebo orgán
transponovat l.	přenášet, převádět
traumatizovat ř.	působit, způsobit trauma, tělesný nebo duševní otřes, poranění, zraňovat, zranit
ulcerovat l.	vředovatět
uzurovat l.	opotřebovávat
vegetovat l.	růst, bujet, žít (o rostlině, zvířeti)
verifikovat l.	potvrzovat, potvrdit pravost, správnost, ověřovat, ověřit

XV. LEKCE

Tvoření slov

Značnou část lékařské terminologie tvoří latinská a řecká slova odvozená od slovních základů pomocí předpon (prefixů) a přípon (sufixů) a slova tvořená skládáním dvou nebo více slovních základů – slova složená (kompozita). Správné rozpoznání jednotlivých složek přispívá nejen ke snazšímu osvojení těchto termínů, ale i k lepšímu pochopení jejich odborného obsahu.

Latinské prefixy

Prefixy stojí před slovním základem a svým vlastním významem upřesňují a specifikují význam slova odvozeného. Nejčastěji vyjadřují místní nebo časový vztah (např. antebrachium, postoperativus), určitý stupeň jevu (např. peracūtus, subaciditās), správnost nebo odchylku (např. děformātiō). Jeden termín může mít i více prefixů (např. contrāindicātiō).

Při styku poslední hlásky prefixu a začáteční hlásky slovního základu vznikají někdy u prefixu hláskové změny (viz různé podoby některých prefixů).

Prefixy mohou vznikat z předložek, nesamostatných částic a příslovcí.

1. Prefixy vzniklé z předložek

A-, AB-, ABS-, AU- od, oddálení, odloučení, odchylka
abductor – odtahovač, āmōtiō – oddálení, odstranění, abūsus – zneužívání

AD-, AC-, AG-, AF-, AL-, AP-, AR-, AS-, AT- při, k, do, směr k, připojení, přizpůsobení
adductor – přitahovač, afferēns – přívodný, appendix – přívěsek

ANTE- poloha před, dopředu, časově dříve
antebrachium – předloktí, anteflexiō – ohnutí dopředu, antepositiō – chirurgické umístění orgánu dopředu

CIRCUM- kolem
circumflexus – ohnutý, circumscriptus – ohraničený, circumferentia – obvod

CO-, COL-, COM-, CON-, COR- s, se, spolu, spojení dohromady
contactus – styk, compositus – složený, congenitus – vrozený

CONTRĀ- proti, opačný účinek
contrāindicātiō – zákaz léčebných postupů, které by mohly stav nemocného zhoršit, contraceptiva – léky chránící proti početí

DĚ-, DĚS- s, se, z, ze, od, shora dolů, zbavování něčeho
dēhydratātiō – odvodnění, dēscendēns – sestupný, děformātiō – znetvoření

Ě-, EX-, EF- z, ze, vy-, vycházet z něčeho, zbavení, odstranění, změna stavu
extractum – výtazek, expeditiō – vydávání, expectorantia – léky usnadňující vykašlávání

EXTRĀ- mimo, vně, nepravidelnost
extrācorporālis – mimotělní, extrāuterīnus – mimoděložní

IN-, IL-, IM-, IR- v, na, zvenku dovnitř, změna stavu
infusum – nálev, irrigātiō – výplach, instillātiō – vkapávání

INFRĀ- pod, poloha pod něčím, dole
infrāorbitālis – podočnicový, infrāscapulāris – podlopatkový

INTER- mezi, časové přerušení
intervallum – přestávka, interosseus – mezikostní, interāctiō – vzájemné působení

INTRĀ- položení uvnitř orgánu (nitro-), časově během, za
intrāmūsculāris – nitrosvalový, intrāvenōsus – nitrožilní, intrāvītālis – zaživa

OB-, OC-, OF-, OP- poloha proti, stav jako výsledek změny
oppōnēns – opačný, stojící proti, obstipātiō – zácpa, oblongātus – prodloužený

PER- přes, prostupnost, stálost, vysoký stupeň
perōrālis – podávaný ústy, peraciditās – zvýšená kyselost, peracūtus – velmi prudký

POST- po, poloha za, časově po
postoperātivus – pooperační, posttraumaticus – poúrazový, postnātālis – vzniklý po narození

PRAE- před
praenātālis – týkající se doby před narozením, praemolāris – třenový, praeventia – předcházení

PRŌ- před, směr z něčeho dopředu, časově do budoucna, zastupování někoho
prōcessus – výběžek, prōgressivus – postupující, pokračující, šířící se, prōminēns – vyčnívající

SUB-, SUC-, SUF-, SUP-, SUS-, SU- pod, směr dolů, nižší stupeň
subaciditās – snížená kyselost, subcutāneus – podkožní, suffūsiō – krevní podlitina

SUPER-, SUPRĀ- nad, vyšší stupeň
suprārēnālis – nadledvinový, superficiēs – povrch, superīnfectiō – infekce, která se rozvíjí v průběhu jiné, již probíhající infekce

TRĀNS- přes, za
trānsfūsiō – přelévání, trānsversus – příčný, trānsplantātiō – přenos buněk, tkáně nebo orgánu

2. Prefixy vzniklé z nesamostatných částic

DIS-, DIF-, DĪ- prostorové rozšíření, rozdělení, zápor, opak
dislocātiō – přemístění, dissimilis – nepodobný, dīlātātiō – rozšíření

IN-, IL-, IM-, IR- zápor
īnsolūbilis – nerozpustný, inoperābilis – neoperovatelný, īnsufficiēntia – nedostatečnost

RE-, RED- opět, znovu, opakování
recidivus – vracející se, reīnfectiō – nákaza stejnou chorobou po vyhojení, respīrātiō – dýchání

SĒ-, SED- oddělení
sēcretiō – vyměšování, sēparanda – léčiva, která musí být v lékárnách oddělena od ostatních, sēlectiō – výběr

Cvičení

1. Přeložte do češtiny:

Glandula suprarenalis. Fascia antebrachii. Medulla oblongata. Foramen infraorbitale. Arteria interossea. Caput musculi adductoris. Radix dentis praemolaris. Arteria circumflexa scapulae. Musculus abductor digiti quinti. Praemediatio. Amotio retinae. Disseminatio tumoris. Morbus recidivus. Infractio fibulae. Abusus hypnoticorum. Dilataatio oesophagi. Vomitus postoperativus. Resuscitatio in comate. Circulatio sanguinis extracorporalis. Suffusio palpebrae superioris. Resectio ventriculi subtotalis. Fractura cum dislocatione ossis. Morbus subacutus, acutus, peracutus. Secretio succi gastrici laesa. Tumor inoperabilis intestini crassi. Exsanguinatio post rupturam arteriae femoralis. Reconvalescencia longa post transplantationem hepatis. Adstringentia. Expectorantia. Contraceptiva. Remedium praescriptum. Venena et separanda. Effectus remedii. Interactio remedium. Iniectiones intramusculares. Contraindicatio remedii. Solutio pro irrigatione. Applicatio peroralis. Althaeae infusum. Aurantii fructus immaturus. Pulvis ad inhalationem in dosibus. Frangulae fructus decoctum. Solutio acidum peracetici 35% et aquae purificatae ad desinfectionem.

2. Řekněte termíny s opačným významem:

operabilis	extraterinus	praenatalis
afferens	certus	inspiratio
postoperativus	descendens	suprascapularis
similis	intoxicatio	exitus
subaciditas	maturus	indicatio

3. Spojením prefixů s danými termíny utvořte nové výrazy a řekněte jejich význam:

ductio
spiratio
pressio
fusio
scriptio

4. Od základových termínů utvořte pomocí vhodných prefixů termíny určeného významu:

aciditas – snížená kyselost, zvýšená kyselost
tractio – stažení, vytažení, roztážení
formatio – znetvoření, přetváření
positio – přemístění, napravení (uvedení do správné polohy), složení
cellularis – nitrobuněčný, mimobuněčný, mezibuněčný

5. Vysvětlete různý význam stejně znějících prefixů:

difficilis	infusio
differentia	induratio
disseminatio	inactivus
dissimilis	immaturus
distractio	instillatio

6. Uveďte příklady termínů s následujícími prefixy:

ad-, com-, dis-, per-, sub-

7. Přeložte do latiny:

Snížená kyselost. Odvodnění. Doba použitelnosti léku. Podjazykové tablety. Příznaky chřipky. Složené prášky. Nevyléčitelná nemoc. Předčasný porod. Mezižební tepna. Lék proti zácpě. Ohraničený zánět. Nitrolebeční krvácení. Roztok pro infúzi. Podezření na otřes mozku. Láhev odvaru nátržníkového kořene. Podkožní a nitrožilní injekce. Tekutý výtažek kozlíku. Vytažení třenového zubu. Potrat kvůli mimoděložnímu těhotenství. Otrava neznámým jedem.

8. Kontrolní cvičení. Vyberte termíny utvořené pomocí prefixů předložkového původu:

transplantatio abusus interosseus

addere
reīfectiō
suprāscapulāris
dēformātiō
praescribere
efferēns

compositus
extractum
dislocātiō
incertus
oblongātus
abdōmen

dēcolor
interāctiō
īnfusum
dilatātiō
rēnālis
immātūrus

Slovička

abductor, ōris, m. (mūsculus)
abūsus, ūs, m.
acidum peracēticum
adductor, ōris, m. (mūsculus)
aditus, ūs, m.
āmōtiō, ōnis, f.
anteflexiō, ōnis, f.
antepositiō, ōnis, f.
cellulāris, e
circumferentia, ae, f.
circumflexus, a, um
circumscriptus, a, um
compositiō, ōnis, f.
contrāceptivus, a, um
contrāindicātiō, ōnis, f.

dēhydratātiō, ōnis, f.
dētotoxicātiō, ōnis, f.
differentia, ae, f.
dilatātiō, ōnis, f.
dislocātiō, ōnis, f.
dissēminātiō, ōnis, f.
distractiō, ōnis, f.
ductiō, ōnis, f.
efferēns, entis
exsanguinātiō, ōnis, f.
exspirātiō, ōnis, f.
extrācellulāris, e
extrācorporālis, e
extrāuterīnus, a, um
formātiō, ōnis, f.
fūsiō, ōnis, f.
gastricus, a, um
graviditās, ātis, f.
hypnoticus, a, um
immātūrus, a, um
ināctivus, a, um
indicātiō, ōnis, f.
indūrātiō, ōnis, f.
īnfluenza, ae, f.
īnfrāctiō, ōnis, f.
īnfrāorbitālis, e
īnfrāscapulāris, e
īnfusum, ī, n.

abduktor (sval), odtahovač
abúzus, nadměrné užívání, zneužívání
kyselina peroctová
adduktor (sval), přitahovač
vchod, vstup
oddálení, odstranění
anteflexe, ohnutí dopředu
antepozice, chirurgické uložení orgánů dopředu
celulární, buněčný, týkající se buněčné tkáně
cirkumference, obvod, rozsah
ohnutý, otočený, zatočený
ohraničený, vymezený, omezený
kompozice, skladba, složení, sestava
kontraceptivní, bránící, chránící proti početí
kontraindikace, stav pacienta, který znemožňuje některý léčebný postup, výkon či užívání některého léku
dehydratace, odvodnění, vysychání, úbytek vody
detoxikace, zbavení jedovatosti, odstranění jedovatých látek
diference, rozdíl, různost
dilatace, rozšíření, zvětšení objemu dutého orgánu
dislokace, rozmístění, rozložení, změna polohy
diseminace, rozsev, rozšíření chorobných procesů po celém orgánu nebo těle
distrakce, roztažení, způsob léčby zlomenin tahem a protitahem
dukce, vedení, odvádění
eferentní, odvodný, odvádějící, vývodný
exsanguinace, vykrvácení, nadměrná ztráta krve
exspirace, vydechování, doba použitelnosti léku
extracelulární, mimobuněčný
extrakorporální, mimotělní
extrauterinní, mimoděložní
formace, útvar, utváření
fúze, lití, splynutí, sloučení
gastrický, žaludeční
gravidita, těhotenství
hypnotický, navozující spánek
nezralý, nedospělý
inaktivní, nečinný, neúčinný, bez projevů
indikace, určení, předepsání vhodné léčby, vhodného výkonu
indurace, zatvrdnutí tkáně způsobené množstvím vaziva
chřipka
infrakce, neúplná zlomenina, nalomení kosti
infraorbitální, podočnicový
infraskapulární, podlopatkový
nálev

inhālātiō, ōnis, f.	inhalace, (léčebné) vdechování jemně rozptýlených léčivých látek
īnsānābilis, e	nevléčitelný, nezhojitelný
īnsolūbilis, e	nerozpustný
īnspirātiō, ōnis, f.	inspirace, vdech, vdechnutí
īnstillātiō, ōnis, f.	instilace, vkapávání (léku)
interāctiō, ōnis, f.	interakce, vzájemná činnost, vzájemné působení dvou nebo více činitelů
intercellulāris, e	intercelulární, mezibuněčný
intercostālis, e	interkostální, mezižeberní
interosseus, a, um	interoseální, mezikostní
intervallum, ī, n.	interval, mezidobí, odstup, místní nebo časová mezera
intrācellulāris, e	intracelulární, nitrobuňkový
intrācrāniālis, e	intrakraniální, nitrolebeční
intrāuterīnus, a, um	intrauterinní, nitroděložní
intrāvītālis, e	intravitální, zaživa, za života
irrigātiō, ōnis, f.	irigace, závlaha, výplach
mātūrus, a, um	zralý, dospělý
oblongātus, a, um	prodloužený
obstipātiō, ōnis, f.	obstipace, zácpa, ucpání
operābilis, e	operabilní, vhodný k operování, schopný operace
oppōnēns, entis	opačný, stojící proti, stavějící se proti
peraciditās, ātis, f.	peracidita, zvýšená kyselost
peracūtus, a, um	perakutní, velmi prudký, velmi prudce probíhající, náhlý
positiō, ōnis, f.	pozice, poloha, postavení
postnātālis, e	postnatální, vzniklý po narození
postoperātīvus, a, um	postoperační, pooperační
posttraumaticus, a, um	posttraumatický, poúrazový, vzniklý poraněním, objevující se po poranění
praemedicātiō, ōnis, f.	premedikace, podání léků před anestézií a operací
praenātālis, e	prenatální, týkající se doby před narozením
praeoperātīvus, a, um	předoperační, v době před operací
pressiō, ōnis, f.	tlak
prōgressīvus, a, um	progresivní, postupující, pokračující, šířící se
recidīvus, a, um	recidivující, obnovený, vracející se
reconvalēscentia, ae, f.	rekonvalescence, období uzdravování, zotavování se po nemoci
reīnfectiō, ōnis, f.	reinfekce, nová infekce, nákaza stejnou chorobou po vyhojení
repositiō, ōnis, f.	repozice, napravení, narovnání, uvedení do správné polohy
resuscitātiō, ōnis, f.	resuscitace, křížení, přivádění k životu, oživování základních funkcí
rētina, ae, f.	sítnice
scrīptiō, ōnis, f.	psaní
sēcretiō, ōnis, f.	sekrece, vylučování, vyměšování
sēlectiō, ōnis, f.	selekce, výběr
spirātiō, ōnis, f.	dýchání
subaciditās, ātis, f.	subacidita, snížená kyselost
subacūtus, a, um	subakutní, méně prudký, průběh nemoci, který je méně prudký než akutní, ale prudší než chronický
suffūsiō, ōnis, f.	sufúze, podlitina, krevní výron, plošné krvácení do podkoží
superīnfectiō, ōnis, f.	superinfekce, infekce, která se rozvíjí v průběhu jiné, již probíhající infekce
suprārēnālis, e	suprarenální, nadledvinový
suprāscapulāris, e	supraskapulární, nadlopatkový, ležící nad lopatkou
tractiō, ōnis, f.	trakce, natahování, natažení
trānsformātiō, ōnis, f.	transformace, přetváření, přeměňování, přestavba
trānsplantātiō, ōnis, f.	transplantace, operační přenos buněk, tkáně nebo orgánu
trānspositiō, ōnis, f.	transpozice, přenesení, přemístění, převedení

Klíč ke kontrolnímu cvičení

trānsplantātiō, addere, reīnfectiō, suprāscapulāris, dēformātiō, praescribere, efferēns, abūsus, compositus, extractum, oblongātus, interosseus, dēcolor, interāctiō, Infūsum.

Živá latinská slova

Alea iacta est.

Heureka.

Homo sum, humani nil a me alienum puto.

Noli tangere circulos meos.

Veni, vidi, vici.

Kostky jsou vrženy.

Nalezl jsem.

Jsem člověk, nic lidského mi není cizí.

Nedotýkej se mých kruhů.

Přišel jsem, viděl jsem, zvítězil jsem.

XVI. LEKCE

Latinské sufixy

Sufixy stojí za slovním základem a jejich součástí bývá u flektivních slovních druhů zpravidla také koncovka, která určuje slovní druh nově vzniklého slova a jeho morfologické vlastnosti.

Nejčastější substantivní a adjektivní sufixy podle deklinací:

1. Sufixy substantiv

1.1. Sufixy substantiv I. a II. deklinace

-BRA, -BRUM nástroj, prostředek, orgán
vertebra – obratel, cerebrum – mozek, palpebra – oční víčko

-IA, -ANTIA, -ENTIA vlastnost, stav, abstraktum, morfologický tvar jako výsledek děje
insufficiētia – nedostatečnost, vīrulentia – jedovatost, substantia – hmota

-ĪNA, ĪNUM zaměstnání, umění, konkrétní jména
medicīna – lékařství, vītaminum – vitamín, officīna – lékárna

-IUM stav, léčebný prostředek, konkrétní jména
vitium – vada, remedium – lék, calcium – vápník

-MENTUM prostředek, výsledek činnosti
linimentum – mazání, medicāmentum – lék, unguentum – mast

-TŪRA, -SŪRA, -XŪRA výsledek děje, činnosti
signātūra – označení, mixtūra – směs, frāctūra – zlomenina

-CULUS, A, UM; -ELLUS, A, UM; -ILLUS, A, UM; -OLUS, A, UM; -ULUS, A, UM zdobněliny (vždy takového rodu jako původní substantivum)
lobulus – lalůček, artēriola – tepénka, corpusculum – tělísko

1.2. Sufixy substantiv III. deklinace

-ITĀS, itātis, f. vlastnost, stav, morfologické znaky
aciditās – kyselost, dēformitās – znetvoření, surditās – hluchota

-MEN, minis, n. prostředek, výsledek činnosti
forāmen – otvor, sēmen – semeno, nōmen – jméno

-OR, ōris, m. tělesný a duševní stav
dolor – bolest, tumor – nádor, hūmor – tekutina, vlhkost

-TIŌ, -SIŌ, -XIŌ, ōnis, f. činnost nebo její výsledek
laesiŏ – poškození, ĩnfectiŏ – nákaza, circulātiŏ – oběh

-TOR, -SOR, -XOR, ōris, m. činitel, funkce orgánů, přístroj
flexor – ohybač, extēnsor – natahovač, auditor – posluchač

1.3. Suffixy substantiv IV. deklinace

-TUS, -SUS, -XUS, ūs, m. stav, děj, výsledek činnosti
partus – porod, ūsus – užívání, plexus – pleteň

1.4. Suffixy substantiv V. deklinace

-IĚS, -ITIĚS, ēī, f. stav, vlastnost
rabiēs – vzteklina, cariēs – kaz, faciēs – plocha, tvář

2. Suffixy adjektiv

2.1. Suffixy adjektiv I. a II. deklinace

-ĀCEUS, A, UM podobnost barvy a kvality, vztah k orgánu
-ĀNEUS, A, UM
-EUS, A, UM
amylāceus – škrobový, felleus – žlučový, subcutāneus – podkožní

-ĀTUS, A, UM opatřený něčím, podobný tvarem
dentātus – zubatý, saccharātus – s cukrem, pulverātus – práškový

-ICUS, A, UM vztah, příslušnost, původ
-ĪNUS, A, UM
-ĀRIUS, A, UM
thōrācicus – hrudní, corōnārius – věnčitý, palātīnus – patrový

-ĪVUS, A, UM aktivní nebo pasívní možnost, schopnost
praeventīvus – ochranný, suppūrātīvus – hnisavý, recidīvus – vracející se

-LENTUS, A, UM množství, hojnost, příslušnost
-ŌSUS, A, UM
pūrulentus – hnisavý, aquōsus – vodnatý, cariōsus – zkažený

-ŌRIUS, A, UM označení funkce
circulātōrius – oběhový, olfactōrius – čichový, respirātōrius – dýchací

2.2. Suffixy adjektiv III. deklinace

-ĀLIS, E vztah, příslušnost
-ĀRIS, E
laterālis – boční, ulnāris – loketní, costālis – žeberní

-ĒNSIS, E výskyt, původ
-ESTRIS, E
silvestris, e – lesní, arvēnsis – polní, Prāgēnsis – pražský

-ILIS, E možnost, způsobilost
-BILIS, E
sānābilis – léčitelný, solūbilis – rozpustný, mōbilis – pohyblivý

Poznámka

Při počešťování se latinské a řecké termíny přizpůsobují češtině foneticky, graficky a mluvnicky. Největší změny nastávají při počešťování sufixů:

latinská podoba	počeštěná podoba	příklad
-ia, -antia, -entia	-ie, -ance, -ence	artēria – artérie, substantia – substance
-itās	-ita	fragilitās – fragilita
-mentum	-ment	medicāmentum – medikament
-siō, -tiō, -xiō	-se (-ze), -ce, -xe	laesiō – léze, extractiō – extrakce, flexiō – flexe
-ālis, e	-ální	nāsālis – nazální
-āneus, a, um	-ánní	subcutāneus – subkutánní
-āris, e	-ární	ulnāris – ulnární
-ārius, a, um	-ární	corōnārius – koronární
-bilis, e	-bilní	flexibilis – flexibilní
-icus, a, um	-ický	opticus – optický
-ilis, e	-ilní	fragilis – fragilní
-ōsus, a, um	-ózní	vēnōsus – venózní

Cvičení

1. Přeložte do češtiny:

Vertebrae thōracicae. Lobulus thýmī. Cartilāgō auriculae. Corpus adipōsum. Ossicula audītūs. Hūmor vitreus. Artēriola rētinae. Lobus frontālis. Substantia corticālis. Palpebrae inferiōrēs. Ductus hēpaticus. Sūtūra squāmōsa. Tūberositās tībiae. Tūberculum minus humerī. Artēria corōnāria dextra. Mūsculus abductor, adductor, dēpressor, extēnsor, flexor, levātor.

Excisiō probātōria. Ligātūra parietālis. Fragilitās ossium. Ruptūra aortae. Surditās congenita. Extractiō dentis cariōsī. Dēcubitus regiōnis sacrālis superficiālis. Retentiō ūrīnae propter strictūrā ūrēthrae. Laesiō traumatica sēpti nāsī osseī. Status post frāctūrā ossis nāsālis male sānātam.

Īfusiō guttātōria. Opium pulverātum. Vitrum operculātum. Ononis spīnōsa. Pīnus silvestris. Equisētum arvēnse. Cremor refrigerāns. Gelāta ophthalmica. Gentiānae extractum spissum. Solūtiōnēs aquōsae, spīrituōsae, glycerolicae, oleōsae. Medicāmentum lēge artis parātum.

Flexor, flexūra, flexiō, flexibilis, flexibilitās.

Frāctiō, frāctūra, frāctus, fragilis, fragilitās, ĩnfrāctiō, refrāctiō.

Spīritus, respirātiō, ĩnspirātiō, exspirātiō, respirātōrius.

2. Pomocí sufixů utvořte termíny s daným významem:

acidus – kyselost

compressus – stlačení

artēria – tepénka, tepenný, zánět tepny

perforāre – proděravělý, proděravění, proděravující

tūber – patřící k hrbolu, hrbolatý, drsnatina, hrbolek

circus – kroužek, kruhový, oběh, oběhový

3. Pomocí prefixů a sufixů utvořte nové termíny:

mōbilis – pohyblivost, nepohyblivý, nepohyblivost

forma – znetvoření, znetvořený, znetvořující

ulcus – vředovitý, zvrvedovatělý, zvrvedovatění

spīna – páteřní, bohatý na trny, hřebenovitý, nadhřebenový

caput – hlavový, týl, týlní

cutis – kožní, podkožní, kůžička

faciēs – obličejový, povrch, povrchový

4. Utvořte zdrobňeliny od následujících termínů:

vēna, forma, bronchus, vās, os, cerebrum, nōdus, dēns, corpus, auris, cutis, lobus.

5. Utvořte adjektiva od následujících termínů pomocí uvedených sufixů:

lac, fel, os (-eus, a, um)

dolor, nōdus, aqua, oleum, infectiō (-ōsus, a, um)

latus, crānium, palma, capillus, pectus (-ālis, e, -āris, e)

hēpar, thōrāx, gastēr (-icus, a, um)

6. Přeložte do latiny:

Aromatické vody. Vracející se nemoc. Žilní pletěň. Patrová kost. Rozpustný prášek. Hnisavá rána. Mozečková tepna. Ve voskovaném papíru. Kelímek mazání. Léčení vztekliny. Temenní kost. Pravý ohyb tračníku. Krabička želatinových tobolek. Natahovač palce na noze. Prevence infekčních chorob. Kaz v třenovém zubu. Vodné, lihové a olejové výtažky. Tekuté, suché, řídké a husté výtažky. Příznaky zánětu – bolest, zduření, zarudnutí, zteplání, porucha funkce.

7. Kontrolní cvičení. Utvořte termíny:

zubní – zubatý

odtahovací – odtahovač

ohýbání – ohebnost

kyselina – kyselost

lámání – zlomenina

vytažení – výtažek

Slovička

aciditās, ātis, f.

acidus, a, um

adipōsus, a, um

amylāceus, a, um

aquōsus, a, um

artēriītis, ītidis, f.

artēriola, ae, f.

artēriōsus, a, um

arvēnsis, e

auricula, ae, f.

bronchiolus, ī, m.

calcium, īī, n.

calor, ōris, m.

capillus, ī, m.

capitālis, e

cariōsus, a, um

cerebellum, ī, n.

circulāris, e

circulus, ī, m.

circus, ī, m.

compressiō, ōnis, f.

compressus, a, um

corpusculum, ī, n.

corticālis, e

costālis, e

cuticula, ae, f.

dentātus, a, um

acidita, kyselost, stupeň kyselosti

kyselý

tučný, tukový, tlustý

škrobový

vodný, vodnatý

arteriitida, zánět tepny

tepénka

tepenný, bohatý na tepny

polní, rolní

ouško, boltec

průdušinka

kalcium, vápník

teplo, teplota, zteplání zánětlivého ložiska

vlas

hlavový, týkající se hlavy, k hlavě obrácený

kariózní, zkažený, kazem postižený

mozeček

circulární, kruhový

kroužek, kruh, kolo, oběh, pletenec

kruh

komprese, stlačení, stisknutí

stlačený, stisknutý

tělíčko, tělísko

kortikální, korový

kostální, žeberní, k žebru patřící

kutikula, kůžička, pokožka

zubatý, zuby opatřený, ozubený

denticulus, ĭ, m.
 dēpressor, ōris, m. (mūsculus)
 dolorōsus, a, um
 excīsiō, ōnis, f.
 extēnsor, ōris, m. (mūsculus)
 exulcerātiō, ōnis, f.
 exulcerātus, a, um
 fel, fellis, n.
 flexibilis, e
 flexibilitās, ātis, f.
 flexiō, ōnis, f.
 flexūra, ae, f.
 forma, ae, f.
 frāctiō, ōnis, f.
 fragilis, e
 fragilitās, ātis, f.
 frontālis, e
 glycerolicus, a, um
 hēpaticus, a, um
 hūmor, ōris, m.
 immōbilis, e
 immōbilitās, ātis, f.
 ĩnfectiō, ōnis, f.
 lac, lactis, n.
 lacteus, a, um
 levātor, ōris, m. (mūsculus)
 ligātūra, ae, f.
 lobulus, ĭ, m.
 medicāmentum, ĭ, n.
 medicīna, ae, f.
 mōbilis, e
 mōbilitās, ātis, f.
 nōdōsus, a, um
 nōdulus, ĭ, m.
 nōdus, ĭ, m.
 occiput, itis, n.
 officīna, ae, f.
 olfactōrius, a, um
 operculātus, a, um
 osseus, a, um
 ossiculum, ĭ, n.
 palmāris, e
 parietālis, e
 perforātiō, ōnis, f.
 pīnus, ĭ nebo ūs, f.
 praeventīvus, a, um
 Prāgēnsis, e
 probātōrius, a, um
 pulverātus, a, um
 refrāctiō, ōnis, f.
 refrīgerāns, antis
 retentiō, ōnis, f.
 rubor, ōris, m.
 saccharātus, a, um
 sacrālis, e

zoubek
 depresor (sval), stlačovač
 bolestivý, bolest působící
 excize, chirurgické vynětí, vyříznutí tkáně
 extenzor (sval), natahovač, napínač
 exulcerace, zvfedovatění, tvoření vředů
 exulcerovaný, zvfedovatělý
 žluč
 flexibilní, ohebný, poddajný
 flexibilita, ohebnost
 flexe, ohýbání, ohnutí v kloubu
 ohyb, ohbí
 forma, tvar, podoba
 frakce, lámání, díl, podíl, část
 křehký, lomivý
 fragilita, křehkost, lomivost
 frontální, čelní
 glycerolový
 hepatický, jaterní, vztahující se k játrům
 vlhkost, vláha, tekutina, mok
 imobilní, nehybný, nepohyblivý
 imobilita, nepohyblivost, nehybnost
 infekce, nákaza, zanesení choroboplodných zárodků do těla
 mléko
 mléčný
 zdvihač (sval)
 podvázání
 lalůček
 lék, léčebný prostředek, léčivá látka
 lék, lékařství
 mobilní, pohyblivý
 mobilita, pohyblivost, hybnost
 nodózní, uzlovitý, bohatý na uzlíky, vyznačený tvorbou uzlů
 uzlík, jádro, hrbolek
 uzel
 týl, záhlaví
 dílna, lékárna
 čichový
 opatřený víčkem, uzavřený
 kostní, kostěný
 kostička, kůstka
 palmární, dlaňový
 parietální, nástěnný, temenní
 perforace, proděravění, proniknutí, proražení
 borovice
 preventivní, předcházející (nemoci), sloužící prevenci
 pražský
 probatorní, pokusný, zkušební
 práškováný
 refrakce, opětovné zlomení špatně srostlé kosti
 ochlazující
 retence, (chorobné) zadržetí výměšků (např. moči) v těle, zástava, přidržení
 červeň, zrudnutí
 s cukrem
 sakrální, křížový, týkající se křížové kosti

signātūra, ae, f.
silvestris, e
spīnātus, a, um
spīrituōsus, a, um
squāmōsus, a, um
strictūra, ae, f.
suprāspīnātus, a, um
surditās, ātis, f.
thýmus, ī, m.
tūber, eris, n.
tūberālis, e
tūberculum, ī, n.
tūberōsitās, ātis, f.
tūberōsus, a, um
ulcerōsus, a, um
ūrēthra, ae, f.
ūrīna, ae, f.
vāsculum, ī, n.
vēnula, ae, f.
vīrulentia, ae, f.

vītamīnum, ī, n.
vitreus, a, um

signatura, označení
lesní
trnem, hřebenem opatřený, hřebenovitý, trnitý
lihový, obsahující lih
skvamózní, šupinatý, bohatý na šupiny
striktura, zúžení, ztenčení
nadhřebenový, nadtrnový
hluchota
brzlík
hrb, hrbol, výběžek, hlíza
patřící, vztahující se k hrbolu
hrbolek, vyvýšenina, uzel
drsnatina
hrbolatý, bohatý na hrbolky
ulcerózní, vředovitý, vředový
močová trubice
moč
drobná cévka
žilka, malá žíla
virulence, jedovatost, míra schopnosti choroboplodného zárodku vyvolat onemocnění
vitamín, látka, která je v malých dávkách nezbytná pro organismus
skleněný, čistý, průhledný

Klíč ke kontrolnímu cvičení

dentālis – dentātus
abducēns – abductor
flexiō – flexibilitās
acidum – aciditās
frāctiō – frāctūra
extractiō – extractum

Živá latinská slova

Felix, qui potuit rerum cognoscere causas.
Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo,
sic homo fit doctus non vi, sed saepe studendo.
Nec scire fas est omnia.
Scio me nihil scire.
Si tacuisses, philosophus mansisses.

Šťastný, kdo mohl poznat příčiny věcí.
Kapka, padá-li stále, ne silou vyhloubí kámen;
člověk jen stálou pílí, ne naráz, se učeným stane.
A ani nesmíme znát všechno.
Vím, že nic nevím.
Kdybys byl mlčel, zůstal jsi mudrcem.

XVII. LEKCE

Řecké prefixy a sufixy

1. Řecké prefixy

V platnosti předpon se v řečtině užívají předložky, nesamostatné částice a příslovce.

1.1. Prefixy vzniklé z předložek

ANA- nahoru, znovu, roz-

anabiōsis – ožívování, anamnēsis – rozpomenutí, předchorobí pacienta, analysis – rozklad

ANTI-, ANT- poloha proti, opačný účinek

antiphlogistica – protizánětlivé léky, antidotum – protijed, antipyretica – léky proti horečce

APO- od, z, vycházet z něčeho

apophysis – výrůstek, aponeurōsis – tenká vazivová blána, která je plošně rozprostřenou šlachou, apoplēxia – mrtvice

CATA- shora dolů, po, různé pochody

catarrhus – zánět sliznice provázený značnou tvorbou sekretu, cataracta – šedý zákal, cataplasma – kašovitý obklad

DIA-, DI- mezi, směr přes, skrz, od sebe, roz-

diaphragma – bránice, diagnōsis – rozpoznání nemoci, diarrhoea – průjem

EN-, EM- uvnitř, dovnitř

embolia – vmetnutí, encephalon – mozek, endēmia – výskyt nemoci omezený na určitou oblast

EPI-, EP- na, při

epidermis – pokožka, epithēlium – výstelka, epiglōttis – příklopka hrtanová

HYPER- poloha nad, zvýšený stupeň

hyperaemia – překrvení, hyperplasia – zvětšení orgánu, hyperglycaemia – zvýšená hladina cukru v krvi

HYPO-, HYP- poloha pod, nižší stupeň

hypophysis – podvěsek mozkový, hypotrophia – podvýživa, hypovitaminōsis – chorobný stav z nedostatku některého vitamínu

META-, MET- za, vzadu, mezi, změna

metatarsus – nárt, metabolismus – látková přeměna, metastasis – vznik druhotného chorobného ložiska

PARA-, PAR- při, vedle, porucha, odchyllost, oboustranný

parōtis – příušní žláza, paralysis – ochrnutí, paraplēgia – oboustranné ochrnutí

PERI- kolem, okolo

pericardium – osrdečník, peritonaeum – pobřišnice, pericarpium – oplodí

PRO- před, dříve, směr dopředu

prophylaxis – ochrana před nemocemi, prognōsis – předpověď, pronephros – předledvina

SYN-, SYM-, SY- s, spolu, spojení

syndrōma – soubor příznaků, systēma – systém, soubor, synostōsis – kostěný srůst sousedních kostí

1.2. Prefixy vzniklé z nesamostaných částic

A-, AN- zápor, nedostatek něčeho

agenesis – vrozené nevyvinutí orgánu, anhydricus – bezvodý, analgetica – léky proti bolesti

DYS- porucha

dyspepsia – porucha trávení, dyspnoe – dušnost, dystrophia – porucha výživy

1.3. Prefixy vzniklé z adverbii

EC-, ECTO-, EXÓ- vně, mimo

ectoderma – zevní zárodečný list, ectomia – chirurgické vynětí orgánu, exogenes – vnějšího původu

ENDO- uvnitř, nitro-

endocardium – srdeční nitroblána, endometrium – děložní sliznice, endogenes – vnitřního původu

EU- dobře, normální stav

euthanasia – usmrcení z útrpnosti, euphoria – pocit dobré pohody, eupnoe – normální dýchání

2. Řecké sufixy

-IA, ae, f. porucha, onemocnění, vědní obor

ischaemia – místní nedokrevnost, allergia – přecitlivělost, paediatria – dětské lékařství

-IĀSIS, is, f. onemocnění, jeho původ nebo přirovnání

elephantiāsis – chorobné zduření kůže a podkožní tkáně, cholēlithiāsis – žlučové kameny, psōriāsis – lupénka

-ISMUS, ī, m. odchylka od pravidla, funkční porucha, otrava, nauka

albinismus – chybění melaninu v těle, botulismus – otrava klobásovým jedem, rheumatismus – onemocnění pohybového aparátu (kloubů, páteře, svalů a šlach) různého původu a projevů

-ĪTIS, ītidis, f. zánětlivé onemocnění

hēpatitis – zánět jater, arthritīs – zánět kloubů, nephritīs – zánět ledvin

-ŌMA, ōmatis, n. nádorové onemocnění

lipōma – nádor z tukové tkáně, osteōma – nezhoubný nádor z kostní tkáně, myōma – nezhoubný nádor ze svaloviny

-ŌSIS, is, f. nezápětlivé onemocnění, fyziologický děj

arthrōsis – nezápětlivé degenerativní onemocnění kloubu, sclērōsis – ztvrdnutí, zkomatění, phagocytōsis – schopnost buněk pohlcovat částice

Poznámka

Podoby počestěných řeckých přípon:

řecká podoba	počestěná podoba	příklad
-ia	-ie	allergia – alergie
-iāsis	-iāza	psōriāsis – psoriāza
-itīs	-itida	nephritīs – nefritida
-ōma	-om	myōma – myom
-ōsis	-ōza	sclērōsis – sklerōza

Cvičení

1. Přeložte do češtiny:

Apophysis. Epiphysis. Diaphysis. Symphysis. Hypophysis. Pericardium. Diencephalon. Epithelium. Syndesmōsis. Synchronōsis. Synostōsis. Os metacarpāle. Systēma nervōsum. Aponeurōsis palmāris. Pars costālis diaphragmatis. Peritoneum parietāle et vīscerāle. Tunica mūcośa uterī seu endomētrium.

Hypertensiō. Mēningītis. Epistaxis. Anoxia et hypoxia. Pŷrōsis. Atrophia ex ināctivitāte. Perīculum botulismī. Dermatītis cum hyperhidrōsī. Anamnēsis familiāris. Ischaemia cerebri. Cavē allergiam. Hypotrophia mūsculōrum. Metastasēs multiplicēs. Anaesthēsia tōtālis. Paralysis post myelitidem. Emphysēma pulmōnum. Peritonītis traumatica. Myosītis pūrulenta. Stenōsis postinflammātōria. Hyperemesis post operātiōnem. Hypacūsīs lateris sinistri. Embolia artēriae pulmōnālis. Excīsiō lipōmatis subcutāneī. Symptōmata enterītidis haemorrhagicae. Hyperplasia glandulae suprārēnālis. Obsťpātiō chronica propter colitidem ulcerōsam. Frāctūra diaphysis femoris lateris dextrī.

Antidotum. Ad cataplasma. Solūtīō prō analysī. Ethanolum anhydricum. Dosis prophylactica. Remedia contrā dyspepsiam. Speciēs diaphoreticae et diūrēticae. Auranti pericarpium dulce. Effectus analgēticī optimus. Dosis remediōrum antiphlogisticōrum magna. Remedia antipyretica, antemetica, antidiarrhoica.

2. Utvořte termíny označující záněty následujících orgánů:

rēn, articulātiō, ventriculus, cerebrum, os, intestīnum, auris, nāsus, cutis, peritoneum.

3. Utvořte termíny s opačným významem a přeložte:

endogenēs
avītaminiōsis
eupnoē
hyperglycaemia
emetica

4. Spojte názvy onemocnění s výrazem sánātiō a předložkami post a in:

dyspnoē	rhīnītis
hypertēnsiō	apoplēxia
glaucomā	pŷrōsis
nephritīs	diarrhoea
arthrōsis	rheumatismus

5. Utvořte nové termíny pomocí prefixů a sufixů:

cardiā
derma
osteon
mētra
mŷs

6. Řekněte latinské ekvivalenty řeckých termínů:

myocardium
encephalītis
cholēlithiāsis
analgētica
dyspnoē

7. Přeložte do latiny:

Lék proti kašli. Léky vyvolávající zvracení. Oboustranné ochrnutí. Snížené množství vitamínů v organismu. Neschopnost pohybu. Zvýšená kyselost žaludeční šťávy. Laloky podvěsku mozkového. Vysoký tlak v anamnéze. Stařecký šedý oční zákal. Pochybná diagnóza. Příznaky zánětu srdeční nitroblány. Operace kvůli žlučovým kamenům. Deformující zánět obratlů. Zúžení hrtanu. Stav po akutním zánětu ledvin. Nádor s metastázemi do mozku.

Krevní výron po podkožní injekci. Kornatění věncitých tepen. Zhmoždění předloktí s podlitinami. Obtížné léčení lupénky. Tinktura z oplodí hořkého pomeranče. Největší dávka léku proti bolestem pro dospělé tři tablety denně.

8. Kontrolní cvičení. Přiřaďte k řeckému kmenu odpovídající latinský termín:

encephal-o-	vertebra
nephr-o-	multus
ot-o-	laesus
stomat-o-	os
aden-o-	mūsculus
poly-	intestīnum
mon-o-	oculus
dactyl-o-	auris
enter-o-	cutis
oste-o-	cerebrum
my-o-	remedium
gastr-o-	rēn
ophthalm-o-	celer
chondr-o-	ōs
spondyl-o-	cor
cardi-o-	cartilāgō
derm(at)-o-	ūnus
pharmac-o-	glandula
dys-	ventriculus
tachy-	digitus

Slovíčka

agenesis, is, f.	ageneze, vrozené nevyvinutí některého orgánu
akīnēsis, is, f.	akineze, neschopnost pohybu, nehybnost, ochrnutí
albinismus, ī, m.	albinismus, nedostatek barviva (melaninu) v kůži, vlasech, očích a dalších tkáních
allergia, ae, f.	alergie, přecitlivělost, porušený stav imunitní reaktivity
anabiōsis, is, f.	anabióza, oživení po zřejmé smrti, resuscitace
anaesthēsia, ae, f.	anestézie, znečitlivění
analgēticus, a, um	analgetický, zmírňující, utišující bolest
analysis, is, f.	analýza, rozklad, rozebrání
anamnēsis, is, f.	anamnéza, rozpomenutí, předchorobí pacienta
anhydricus, a, um	bezvodý
anoxia, ae, f.	anoxie, nepřítomnost kyslíku v organismu, orgánech, tkáních či buňkách
ant(i)emeticus, a, um	ant(i)emetický, mírnící, odstraňující zvracení
antidiarrhoicus, a, um	antidiaroidický, protiprůjmový, působící proti průjmu
antidotum, ī, n.	antidotum, látka neutralizující účinek jedu, protijed
antiphlogisticus, a, um	antiflogistický, protizánětlivý
antipyreticus, a, um	antipyretický, snižující horečku
antitussicus, a, um	antitusický, potlačující kašel
aponeurōsis, is, f.	aponeuróza, tenká vazivová blána, která je plošně rozprostřenou šlachou, plochá šlacha
apophysis, is, f.	apofýza, osifikační jádra kosti, hrbolek kosti
apoplēxia, ae, f.	apoplexie, mrtvice, krvácení do tkáně, které způsobí její poškození
avitaminōsis, is, f.	avitaminóza, onemocnění způsobené naprostým nedostatkem určitého vitamínu
botulismus, ī, m.	botulismus, otrava klobásovým jodem, botulinem, obsaženým ve zkažené potravě

cataracta, ae, f.	katarakta, šedý zákal oční čočky
catarrhus, I, m.	katar, zánět sliznice provázený značnou tvorbou sekretu
cholēlithiāsis, is, f.	cholelitiāza, žlučové kameny
diaphorēticus, a, um	diaforetický, vyvolávající pocení
diaphragma, tis, n.	mezistěna, přepážka, bránice
diaphysis, is, f.	diafýza, střední část dlouhých kostí
diencephalon, I, n.	mezimozek
dyspepsia, ae, f.	dyspepsie, porucha trávení
dystrophia, ae, f.	dystrofie, porucha výživy či látkové výměny buňky, tkáně nebo orgánu
ectoderma, tis, n.	ektoderm, zevní zárodečný list
ectomia, ae, f.	ektomie, operační vynětí orgánu
elephantiāsis, is, f.	elefantiāza, chorobné zduření kůže a podkožní tkáně způsobené zablokováním odtoku mízy
embolia, ae, f.	embolie, vmetení, zaklínění vmetku v krevních cévách s jejich následným ucpáním, které vede k náhlému nedokrvení příslušné oblasti
emeticus, a, um	emetický, vyvolávající dávení či zvracení
emphysēma, tis, n.	emfyzém, rozedma, nahromadění vzduchu v tkáních
endēmia, ae, f.	endemie, výskyt nemoci omezený na určitou oblast
endocarditis, itidis, f.	endokarditida, zánět srdeční nitroblány
endocardium, it, n.	endokard, srdeční nitroblána
endogenēs, es	endogenní, vnitřního původu, z vnitřních příčin
endomētrium, it, n.	endometrium, děložní sliznice
epidermis, idis, f.	epidermis, pokožka
epiglōttis, idis, f.	příklopka hrtanová
epiphysis, is, f.	epifýza, výrůstek, hrbol, samostatně osifikující konec dlouhé kosti
epistaxis, is, f.	epistaxe, krvácení z nosu
epithēlium, it, n.	epitel, výstelka, komplex buněk s minimálním množstvím mezibuněčné hmoty, vystylající tělesné a orgánové dutiny a pokrývající celý povrch těla
euphoria, ae, f.	euforie, pocit dobré pohody
eupnoē, ēs, f.	normální, klidné, pravidelné dýchání
euthanasia, ae, f.	eutanazie, usmrcení z útrpnosti, usmrcení pacienta s nevléčitelnou chorobou pro zkrácení jeho utrpení
exogenēs, es	exogenní, vnějšího původu, z vnějších příčin
familiāris, e	familiární, rodinný, dědičný, zděděný, vrozený
glaucoma, tis, n.	glaukom, zelený oční zákal
haemorrhagicus, a, um	hemoragický, krvácivý, krvavý
hypacūsis, is, f.	hypakuze, nedoslýchavost
hyperaciditās, ātis, f.	hyperacidita, zvýšená kyselost žaludeční šťávy
hyperaemia, ae, f.	hyperémie, překrvení
hyperemesis, is, f.	hyperemeze, nadměrné zvracení
hyperglycaemia, ae, f.	hyperglykémie, zvýšená koncentrace cukru v krvi
hyper(h)idrōsis, is, f.	hyper(h)idróza, nadměrné pocení, zvýšená potivost
hyperplasia, ae, f.	hyperplazie, zvětšení orgánu či jeho části v důsledku zvýšení počtu jeho buněk
hypertēnsiō, ōnis, f.	hypertenze, vysoký krevní tlak
hypervitaminōsis, is, f.	hypervitaminóza, chorobný stav vyvolaný nadbytkem vitamínu
hypoglycaemia, ae, f.	hypoglykémie, snížená koncentrace cukru v krvi
hypophysis, is, f.	hypofýza, podvěsek mozkový
hypotrophia, ae, f.	hypotrofie, nedostatečná výživa, omezení růstu některého orgánu nebo tkáně
hypovitaminōsis, is, f.	hypovitaminóza, snížené množství vitamínů v organismu
hypoxia, ae, f.	hypoxie, nedostatek kyslíku v tkáních či celém organismu
metabolismus, I, m.	látková přeměna
metastasis, is, f.	metastáza, vytvoření druhotného ložiska v místě vzdáleném od původního chorobného procesu
metatarsus, I, m.	nárt
myelītis, itidis, f.	myelitida, zánět míchy, zánět kostní dřeně

myositis, ĩtidis, f.
nervosus, a, um
osteitis, ĩtidis, f.
paediatria, ae, f.
paraplēgia, ae, f.

pericardium, ĩi, n.
peritoneum, ĩ, n.
phagocytosis, is, f.
postinflammatorius, a, um
pronephros, ĩ, m.
prophylacticus, a, um
psoriasis, is, f.
pyrosis, is, f.
rheumatismus, ĩ, m.
rhinitis, ĩtidis, f.
senilis, e
seu
spondylitis, ĩtidis, f.
symphysis, is, f.
synchondrosis, is, f.
synostosis, is, f.
totalis, e
visceralis, e

myozitida, zánět svalu
nervový, nervozní, podrážděný, popudlivý
osteitida, zánět kosti
pediatrie, dětské lékařství
paraplegie, oboustranná obrna, úplné oboustranné ochrnutí, zpravidla dolních končetin
perikard, osrdečník
pobřišnice
fagocytóza, schopnost buněk pohlcovat částice
postinflamatorní, pozánětlivý
předledvina, vývojové stadium ledviny
profylaktický, ochranný
psoriáza, lupénka
pyróza, pálení žáhy
revmatismus, souborné označení pro bolesti kloubů a svalů
rinitida, zánět nosní sliznice, rýma
senilní, stařecký
nebo, anebo
spondylitida, zánět obratlů
symfýza, srůst, spona, způsob pevného spojení dvou kostí
synchondróza, chrupavčité spojení kostí
synostóza, kostěný srůst sousedních kostí
totální, celý, úplný
viscerální, útrobní

Klíč ke kontrolnímu cvičení

encephal-o- – cerebrum, nephr-o- – rēn, ot-o- – auris, stomat-o- – ōs, aden-o- – glandula, poly- – multus, mon-o- – ūnus, dactyl-o- – digitus, enter-o- – intestīnum, oste-o- – os, my-o- – mūsculus, gastr-o- – ventriculus, ophthalm-o- – oculus, chondr-o- – cartilāgō, spondyl-o- – vertebra, cardi-o- – cor, derm(at)-o- – cutis, pharmac-o- – remedium, dys- – laesus, tachy- – celer

Živá latinská slova

Audaces fortuna iuvat.

Odi et amo.

Omnia vincit amor.

Quod licet Iovi, non licet bovi.

Sine amicitia vita est nulla.

Tempora mutantur et nos mutamur in illis.

Odvážným štěstí přeje.

Nenávidím a miluji.

Láska vítězí nad vším.

Co je dovoleno Jovovi, není dovoleno volovi.

Bez přátelství není života.

Časy se mění a my se měníme s nimi.

XVIII. LEKCE

Latinská kompozita a hybridní slova

1. Latinská kompozita

Latinská kompozita vznikají spojováním dvou či více slovních základů (nejčastěji jimi jsou substantiva, adjektiva, slovesa a číslovky). První část kompozita tvoří genitivní kmen determinujícího termínu (určuje blíže význam kompozita), poslední část kompozita tvoří determinandum (určuje základní význam kompozita). Poslední část kompozita rozhoduje rovněž o gramatickém zařazení. Jednotlivé kmeny jsou mezi sebou spojeny spojovací samohláskou -o-, případně -i- (pouze pokud druhou složkou je -formis, druhá složka je odvozena od slovesa nebo první je tvořena číslovkou). Spojovací samohláska chybí, začíná-li další kmen samohláskou (případně souhláskou -h-) nebo první kmen na samohlásku končí. Latinská kompozita zpravidla do češtiny doslova nepřekládáme, musíme si pomoci opisem.

Příklady skládání slov:

1. substantivum + substantivum
nāsolacrimālis nāsus + lacrima nososlzní
cerebrospīnālis cerebrum + spīna mozkomíšní
oculoguttāe oculus + gutta oční kapky
2. substantivum + sloveso
ossificātiō os + facere kostnatění
lactifer lac + ferre mlékovodný
artificiālis ars + facere umělý
3. adjektivum + substantivum
malformātiō malus + forma znetvoření
multicellulāris multus + cellula mnohobuněčný
4. adjektivum + sloveso
pūrificātus pūrus + facere čištěný
dextropositiō dexter + pōnere uložení orgánu vpravo
5. číslovka + substantivum
triceps trēs + caput trojhlavý
ūnilaterālis ūnus + latus jednostranný
6. číslovka + sloveso
přīmipara přīmus + parere prvorodička
ambivalēns ambō + valēre mající současně dvojí platnost
7. číslovka + adjektivum
přīmigravida přīmus + gravis poprvé těhotná

2. Hybridní slova

Hybridní slova jsou tvořena z prvků dvou různých jazyků, v lékařské terminologii latiny a řečtiny. Jsou zde slova:

1. odvozená řeckými prefixy a sufixy od latinských základů, např.
dysfūntiō porušená funkce

appendicitis zánět červovitého přívěsku

2. odvozená latinskými prefixy a sufixy od řeckých základů, např.

posttraumaticus pourazový
hydrōsus vodný

3. složená z latinského a řeckého základu, např.

claustrophobia strach z uzavřených prostor
haemocoagulātiō srážení krve

Cvičení

1. Přeložte do češtiny:

Valvula sēmilūnāris. Valva tricuspidālis. Nervus oculomōtōrius. Ductus nāsolacrimālis. Ductūs lactiferī. Sēptum ātrioventriculāre. Articulātiō radioulnāris. Aquaeductus mesencephali. Articulātiōnēs costochondrālēs. Nervus trigeminus. Appendix vermiformis. Ligāmentum falciforme hēpatis. Compositiō liquōris cerebrospīnālis. Malnūtrītiō. Tōnsillītis. Dysfūnciō rēnum. Carcinōma multifocāle. Hypertensiō in graviditāte. Partus p̄miparae. Symptōmata hypotēnsiōnis. Dextropositiō cordis. Vēnaesectiō cum anaesthēsīā locālī. Laesiō mūsculī tricipitis. Insufficiētia valvulārum sēmilūnārium. Metastasēs multiplicēs ad pulmōnēs. Hydrounguenta. Rhīnoguttāe. Ōtoguttāe. Papāver somniferum. Sīnāpis aetheroleum artificiāle. Oculoguttāe cum liberātiōne prōlongātā. Grānula obducta enterosolventia. Remedia vāsodilātantia, vāsocōnstringentia, mūcolytica.

2. Rozložte a přeložte následující termíny:

vīrōsis	albūminūria
hypovītaminōsis	appendectomy
balneotherapy	enterosolvēns
bilirubinum	calcificātiō
hypersēcretiō	autotrānsfūsiō

3. Přeložte do latiny:

Strach z uzavřených prostor. Přirozené kostnatění. Uměle vyvolaný potrat. Lahvička s ušními kapkami. Operace kvůli zánětu appendixu. Srážení krve. Léky proti srážení krve. Stav po těžkém zánětu mandlí. Dvojhlavý sval stehenní. Krevní oběh novorozence. Příznaky oboustranného zápalu plic. Obrna trojklaného nervu. Vrozené znetvoření pravé ruky. 25 gramů řebříčkové natě. 10 gramů čištěné vody.

4. Kontrolní cvičení. Určete, které z následujících výrazů jsou latinská kompozita a které jsou hybridní slova:

artificiālis	dēhydratātiō
costochondrālīs	posttraumaticus
sēmisolidus	antitussicus
hypovītaminōsis	versicolor
vermiformis	rhīnoguttāe
trifolium	aquaeductus
vāsodilātāns	somnifer
mūcolyticus	tōnsillītis

Slovička

albūminūria, ae, f.
ambivalēns, entis
anticoagulāns, antis

albuminurie, přítomnost albuminu v moči
ambivalentní, dvojaký, mající současně dvoji platnost
antikoagulační, zabraňující srážení krve

appendectomia, ae, f.	apendektomie, chirurgické vynětí červovitého přívěsku
aquaeductus, ūs, m.	vodovod, mokovod
atrioventriculāris, e	atrioventrikulární, vztahující se k srdeční předsíni a komoře
autotrānsfūsiō, ōnis, f.	autotransfúze, transfúze vlastní krve
balneotherapia, ae, f.	balneoterapie, lázeňská léčba
bīlirubinū, ī, n.	bilirubin, žlučové barvivo vznikající při rozkladu hemoglobinu
calcificātiō, ōnis, f.	kalcifikace, zvápenatění
cerebrospīnālis, e	cerebrospínální, mozkomíšní
claustrophobia, ae, f.	klaustrofobie, strach z uzavřených prostor
costochondrālis, e	kostochondrální, týkající se žeberních chrupavek
dextropositiō, ōnis, f.	dextropozice, postavení, uložení orgánu na pravé straně
falciformis, e	srpovitý
haemocoagulātiō, ōnis, f.	hemokoagulace, srážení krve
hydrōsus, a, um	vodný, s vodou
hydrounguentum, ī, n.	hydromast
hypersēcrētiō, ōnis, f.	hypersekrece, nadměrné vylučování sekretů
hypotēnsiō, ōnis, f.	hypotenze, nízký krevní tlak, podtlak
lactifer(us), a, um	mlékovedoucí, mlékovodný
līberātiō, ōnis, f.	uvolňování
liquor, ōris, m.	tekutina, mok
locālis, e	lokální, místní, omezený na určité místo
malformātiō, ōnis, f.	malformace, znetvoření, vrozená tvarová úchylnka vzniklá za vývoje plodu
malnūtrītiō, ōnis, f.	špatná výživa, podvýživa
mesencephalon, ī, n.	mezencefalon, střední mozek
mūcolyticus, a, um	mukolytický, uvolňující, zředující, zkapalňující hlen
multicellulāris, e	multicelulární, mnohobuněčný
multifocālis, e	multifokální, mnohožiskový, víceložiskový
nāsolacrimālis, e	nazolakrimální, nososlní
oculoguttae, ārum, f.	oční kapky
oculomōtōrius, a, um	okulomotorický, okoohybný
ossificātiō, ōnis, f.	osifikace, kostnatění, tvoření kosti, přeměna v kostní tkáň
ōtoguttae, ārum, f.	ušní kapky
physiologicus, a, um	fyzilogický, normální, přirozený
prīmigravida, ae, f. (fēmina)	žena poprvé těhotná
prīmipara, ae, f. (fēmina)	prvorodička
prōlongātus, a, um	prolongovaný, prodloužený
radioulnāris, e	radioulární, týkající se kosti vřetenní a loketní
rhīnoguttae, ārum, f.	nosní kapky
sēmīlūnāris, e	semilunární, poloměsíčitý
somnifer, a, um	uspávající, přinášející spánek
tōnsillītis, ītidis, f.	tonzilitida, zánět mandlí
tricuspidālis, e	trikuspidální, trojicípy
ūnilaterālis, e	unilaterální, jednostranný, po jedné straně
vāsocōnstringēns, entis	vazokonstringens, stahující, zužující cévy
vāsođilātāns, antis	vazodilatans, rozšiřující cévy
vēnaesectiō, ōnis, f.	venesekce, preparace žíly, získání přístupu k žíle po provedení kožního řezu
vermiformis, e	vermiformní, červovitý, červu podobný

Klíč ke kontrolnímu cvičení

latinská kompozita: artificiālis, sēmīsolidus, vermiformis, trifolium, vāsođilātāns, versicolor, aquaeductus, somnifer
hybridní slova: costochondrālis, hypovītamīnōsis, mūcolyticus, dēhydratātiō, posttraumaticus, antitussicus, rhīnoguttae, tōnsillītis

Živá latinská slova

Nosce te ipsum.

Omnia mea mecum porto.

Persta atque obdura.

Quidquid discis, tibi discis.

Scientia est potentia.

Viribus unitis.

Poznej sám sebe.

Všechno, co mám, nesu s sebou.

Vydrž a vytrvej.

Čemukoli se učíš, pro sebe se učíš.

Vědění je moc.

Spojenými silami.

odu

řezu

mnifer
tussicus,

XIX. LEKCE

Řecká kompozita

O tvoření řeckých kompozit platí stejná pravidla jako o tvoření kompozit latinských.

Řecká kompozita si rozčleníme podle pořadí složek do dvou skupin:

1. Nejčastější složky stojící na prvním místě

1.1. Substantiva

HAEM(AT)-O- (haima – krev) týkající se krve, krevní
haematologia – nauka o krvi a chorobách krve, haemostasia – zastavení krvácení, haemoglobinum – červené krevní barvivo

HYDR-O- (hydōr – voda) týkající se vody, vodní
hydrolysis – rozštěpení molekuly vodou, hydrophilia – schopnost látek slučovat se s vodou nebo rozpouštět se ve vodě, hydrothōrāx – nahromadění tekutiny v pohrudniční dutině

PNEUM(AT)-O- (pneuma – vzduch, dech) týkající se vzduchu, dechu
pneumothōrāx – přítomnost vzduchu v pohrudniční dutině, pneumoperitonaeum – přítomnost vzduchu v břišní dutině

PŮ-O- (pŷon – hnis) hnisavý, s hnisem
pŷophthalmia – zhnisání oka, pŷodermia – hnisavé onemocnění kůže, pŷogenēs – vyvolávající hnisání

ŮR-O- (ūron – moč) týkající se moči
ūrocystis – močový měchýř, ŷrologia – nauka o močovém ústrojí a jeho chorobách, ŷropoēsis – tvorba moči

anatomické názvy – aden-o-, angī-o-, arthr-o-, cardi-o-, cephal-o-, chondr-o-, cōl-o-, cyt-o-, dactyl-o-, derm(at)-o-, encephal-o-, enter-o-, gastr-o-, hēpat-o-, hyster-o-, myel-o-, my-o-, nephr-o-, neur-o-, odont-o-, ophthalm-o-, oste-o-, ōt-o-, phleb-o-, pneum(on)-o-, rhīn-o-, somat-o-, spondyl-o-, stomat-o- atd.

1.2. Adjektiva

ALL-O- (allos – jiný, cizí) cizí, odlišný
allopathia – způsob léčby pomocí léků působících proti příznakům nemoci a proti jejím původcům, allergia – přecitlivělost organismu na určitou látku

AUT-O- (autos – sám, týž) vlastní, sám od sebe
autointoxicātiō – vnitřní otrava z nahromadění odpadových látek v těle, autotrophia – samovýživa, výživa organismu nezávislá na jiných organismech

BRADY- (bradys – pomalý) pomalost
bradycardia – zpomalená srdeční činnost, bradykinēsis – zpomalení pohybů

HETER-O- (heteros – druhý, jiný) rozdílně utvářený, nestejno-
heterogenēs – různorodý, heterotopia – vznik tkáně na neobvyklém místě, odchylné umístění

HOME-O- (homoios – rovný, podobný), **HOM-O-** (homos – stejný) stejnost látky, druhu

homogenēs – stejnorodý, homeopathia – způsob léčení, při kterém se nemocnému podávají v malém množství léky vyvolávající při větších dávkách u zdravých jedinců podobné chorobné příznaky, jakými se projevuje léčená nemoc, homeostasis – stálost a rovnováha v lidském organismu a procesy, které tento stav zajišťují

IS-O- (isos – stejný) stejný kvalitou, kvantitou
isotonicus – stejného osmotického tlaku, isothermia – stálá tělesná teplota, isomorphismus – stejnotvárnost

MACR-O- (makros – veliký) nadměrná velikost
macroscopia – pozorování pouhým okem, macrocytus – veliká červená krvinka, macrosōmia – nadměrný vzrůst

MEGA-, MEGAL-O- (megas – veliký) zmnožení, zesílení, zvětšení
megalomania – velikášství, megaloccephalia – nadměrně veliká hlava, megalocardia – nadměrně veliké srdce

MES-O- (mesos – střední) mezi, střední, středo-
mesencephalon – střední mozek, mesoderma – střední zárodečný list, mesenchýma – embryonální tkáň vzniklá z mezodermu, ze které se v organismu vytváří pojivo, svalstvo, cévy

MICR-O- (mikros – malý) malé rozměry, zmenšení
microfractūra – drobná zlomenina, microscopicus – viditelný jen mikroskopem, microbiologia – věda zabývající se mikroorganismy

OLIG-O- (oligos – málokterý) snížený počet
oligophrēnia – slabomyslnost, oligūria – snížené množství vylučované moči, oligosaccharidum – sacharid tvořený několika molekulami jednoduchých cukrů

PĀN- (pās – všečen, celý) celý orgán, úplný
pāndēmia – rozšíření nakažlivé nemoci na velkém území, pān(h)idrōsis – pocení na celém těle, panacea – všelék

POLY- (polys – mnohý) nadměrné množství, četnost
polyarthritīs – zánět několika kloubů, polymorphismus – mnohotvárnost, polysaccharidum – sacharid tvořený velkým počtem molekul jednoduchých cukrů

PSEUD-O- (pseudēs – klamný) nepravý, klamný, pa-
pseudoicterus – nepravá žloutenka, pseudotumor – nepravý nádor, pseudocystis – chorobná dutina, která připomíná cystu

XĚR-O- (xēros – suchý) suchost
xērostomia – suchost ústní sliznice, xērophthalmia – vysychání spojivky a rohovky oka

1.3. Číslovky

MON-O- (monos – jediný) týkající se jedné části
monosaccharidum – jednoduchý cukr

PRŮT-O- (prōtos – první) prvotní, primární
prōtozōon – prvok

DI- (dis – dvakrát) dvoj-, dvou-
disaccharidum – sacharid tvořený dvěma jednoduchými cukry

TRI- (treis – tři) tři, troj-
trigōnum – trojúhelník

TETRA- (tettares – čtyři) čtyři, čtyř-

tetraplégia – ochrnutí všech končetin

HĚMI- (hēmi- – polo-, půl) poloviční, polo-
hēmiplégia – ochrnutí jedné poloviny těla

2. Nejčastější složky stojící na druhém místě

-AEMIA (haima – krev) týkající se krve, látka v krvi
bactēriaemia – přítomnost bakterií v krvi, glycaemia – koncentrace cukru v krvi, leucaemia – onemocnění, při němž dochází v kostní dřeni k bujení a hromadění některých bílých krvinek

-ALGIA (algos – bolest) bolest
neuralgia – bolest nervového původu, gastralgia – bolení žaludku, ōtalgia – bolest v uchu

-ECTASIA, -ECTASIS (ektasis – rozšíření) rozšíření, roztažení
aortectasia – chorobné rozšíření aorty, bronchiectasia – trvalé rozšíření průdušek

-ECTOMIA (ektomē – vyříznutí) operativní vyříznutí orgánu
gastrectomia – chirurgické vynětí žaludku, hysterectomia – chirurgické odstranění celé dělohy, nephrectomia – chirurgické odstranění ledviny

-GENĚS (gennaō – vznikám) vzniklý, původu
cryptogenēs – skrytého, nejasného původu, pathogenēs – choroboplodný, biogenēs – vyvolaný životními pochody

-GRAMMA (gramma – písmo, zápis) záznam, zápis
ēlectrocardiogramma – záznam elektrických proudů vznikajících při srdeční činnosti

-GRAPHIA (grafē – psaní) zaznamenávání činnosti
tomographia – rentgenová metoda umožňující zobrazit vybranou část těla ve vrstvách

-IĀTRIA (iātreiā – léčení) lékařství
psychiātria – lékařství duševních chorob, paediātria – dětské lékařství, phōniātria – lékařský obor zabývající se vadami hlasu a řeči

-LITHIĀSIS (lithos – kámen) tvorba kamenů ve vnitřních orgánech
cholēlithiāsis – žlučové kameny, nephrolithiāsis – ledvinové kameny, ūrolithiāsis – močové kameny

-LOGIA (logos – nauka, slovo) nauka, věda o ...
pathologia – nauka o nemocech, chorobných pochodech a změnách organismu, physiologia – nauka o životních funkcích zdravého organismu, neurologia – nauka o nervových chorobách a nervové soustavě

-LYSIS (lysis – uvolnění) uvolnění, rozpuštění
haemolysis – rozklad červených krvinek s uvolněním krevního barviva, haemodialysis – proces, kdy unikají z krve polopropustnou membránou zplodiny proteinového metabolismu, ionty a nadbytečná voda do očišťovacího roztoku, spasmolysis – uvolnění křečí

-MANIA (maniā – vášně, náruživost) chorobná náruživost, sklon k něčemu
cleptomania – chorobné nutkání ke krádežím, narcomania – chorobná touha po omamných látkách a jejich užívání, toxicomania – chorobná závislost na určité droze či léku

-ODYNIA (odynē – bolest) bolest
gastrodynia – bolest žaludku, ōtodynia – bolest v uchu, odontodynia – bolest zubů

-PAEDIA (pais – chlapec) výchova, náprava

orthopaedia – chirurgický obor zabývající se nemocemi pohybového aparátu, logopaedia – obor zabývající se studiem a léčbou poruch řeči a výslovnosti

-PARESIS (paresis – uvolnění) neúplná obrna
hēniparesis – částečné ochrnutí jedné poloviny těla

-PATHIA (pathos – choroba) onemocnění
myopathia – obecný název pro onemocnění svalstva, psychopathia – většinou vrozená duševní vada, neuropathia – onemocnění nervů

-PENIA (penia – nouze, chudoba) nedostatek, snížení počtu
leucopenia – chorobné snížení počtu bílých krvinek, sidēropenia – nedostatek železa v organismu

-PHOBIA (fobos – strach) chorobný strach před něčím
haem(at)ophobia – strach z krve, zōophobia – chorobný strach před zvířaty, hydrophobia – chorobný strach z vody

-PLĚGIA, -PLĚXIA, -PLĚXIS (plēgē – rána) obrna, ochrnutí
pānplēgia – obrna celého těla

-RRHAGIA (rhēgnymi – trhám) krvácení z ...
enterorrhagia – krvácení ze střev, haemorrhagia – krvácení, rhīnorrhagia – silné krvácení z nosu

-RRHOEA, -RRHOĚ (rhoē – tok, proud) výtok z ..., druh výtoku
pŷorrhoea – hnisotok, sēborrhoea – mazotok, rhīnorrhoea – zvýšený výtok z nosu

-SCOPIA (skopeō – hledím) vyšetření zrakem
bronchosopia – vyšetřování průdušek pomocí bronchoskopu, laparoscopia – vyšetřování orgánů dutiny břišní laparoskopem

-STOMIA (stoma – ústa, ústí) chirurgické vyústění
cōlostomia – chirurgické vyústění tlustého střeva břišní stěnou, trachēostomia – vyústění průdušnice navenek

-THERAPIA (therapeiā – ošetřování) léčení něčím
hydrotherapia – vodoléčba, pharmacotherapia – léčení pomocí léků, phytotherapia – léčení léky rostlinného původu

-TOMIA (tomē – řez) chirurgické otevření, protěti
laparotomia – otevření břišní dutiny, gastrotomia – otevření žaludku, pneumotomia – protěti plicní tkáně

-TROPHIA (trofē – výživa) vztah k výživě
heterotrophia – výživa organickými látkami, které byly připraveny jinými organismy, myatrophia – úbytek svalové hmoty

Cvičení

1. Přeložte do češtiny:

Erythrocytus. Leucocytus. Phagocytus. Thrombocytus. Lymphocytus. Macrocytus. Hēmisphaerium cerebelli. Spasmolysis. Neuropathia. Pŷodermia. Xērostomia. Pneumothōrāx. Athērosclērōsis aortae. Microfrāctūra carpī. Status post laparotomiam. Symptōmata bactēriaemiae. Cōma hypoglycaemicum. Pāndēmia Influenzae. Sidēropenia in anaemiā. Trachēotomia propter trachēostomiam. Dēformātiō sceletī post osteitidem. Gastrectomia subtōtālīs propter ulcera. Immōbilitās membrōrum in poliomyelitide. Cholēcystectomia propter cholēcystolithiāsim gravem. Gastrorrhagia ex causā ignōtā. Ūraemia post dysfunctionem rēnum gravissimam. Hysterectomia propter carcinōma cervicis uterī.

Haemostatica. Cardiotonica. Dermatologica. Phytotherapia. Chēmotherapia. Solūtiō isotonica. Adeps lānae hydrogenātus.

2. Jmenujte termíny končící -logia, -therapia, -algia, -pathia, -genēs. Řekněte jejich význam.

3. Jmenujte termíny začínající haem(at)o-, mikro-, poly-, pan-, číslovkami. Řekněte jejich význam.

4. Řekněte termíny opačného významu:

tachycardia	polysaccharidum
physiologicus	isomorphismus
macrosōmia	heterogenēs
bradypnoē	bronchostenōsis
pāndēmia	allopathia

5. Vyjádřete řecky:

īnflammātiō auris mediae	haemorrhagia ex nāsō
spasmus mūsculī	concrēmenta in rēnibus
dolor auris	morbus ventriculī
fūctiō cordis celeris	sānātiō remediīs
excisiō tōnsillārum	therapia plantīs medicīnālībus

6. Vyložte význam uvedených termínů:

Gastrorrhagia, gastrectomia, gastrītis, gastrotomia, gastricus, gastroscopia, gastrospasmus, gastralgia, gastropathia, gastrostomia, gastrodynia, gastroenterītis, gastrogenēs, gastrologia, gastrosstenōsis, gastroduodēnālīs.

Haematōma, haemolysis, haemoglobinum, haematūria, haemopoēsis, ischaemia, haemorrhagia, haemotherapia, haemostasia, haematologia, anaemia, haemopathia, haematogenēs, hypoglycaemia, ūraemia, haematoscopia, bactēriaemia.

Cardialgia, cardiologia, cardiālīs, pericardium, epicardium, endocardium, myocardium, cardiopathia, pāncardītis, electrocardiogramma, electrocardiographia.

Myotomia, myalgia, myasthenia, myatrophia, myectomy, myopathia, cardiomyopathia, myogenesis, myōma, myonecrōsis, myosītis, myospasmus, myocytus, myologia.

7. Přeložte do latiny:

Močové kameny. Nedostatek krevních destiček. Zánět žlučníku. Krvácení ze střev. Stálá tělesná teplota. Zastavení krvácení. Bolest hlavy. Zúžení průdušek. Chorobný strach před zvířaty. Nádorové bujení bílých krvinek. Zpomalené dýchání. Vodoléčba. Nadměrný vzrůst. Současný zánět několika kloubů. Vyústění tlustého střeva navenek. Léky užívané v očním lékařství. Otevření břišní dutiny kvůli odstranění ledviny. Příznaky infarktu srdečního svalu. Částečné ochrnutí poloviny těla po mozkové mrtvici. Infúze fyziologického roztoku.

8. Kontrolní cvičení. Pokuste se odvodit význam následujících termínů:

cholēcystopathia	phlebostenōsis
osteologia	cōloscopia
hypocalcaemia	microcarcinōma
polytrauma	neurogenēs
hēpatectomia	lumbalgia
myomētrium	monosymptōmaticus
ōtorhīnolaryngologia	hidradenītis
lymphopenia	pýothōrāx

Slovička

allopathia, ae, f.

alopatie, způsob léčby pomocí léků působících proti příznakům nemoci a proti jejím původcům

lānae

aortectasia, ae, f.
athērosclērōsis, is, f.

autointoxicātiō, ōnis, f.

autotrophia, ae, f.
bactēriaemia, ae, f.
biogenēs, es
bradycardia, ae, f.
bradykinēsis, is, f.
bradypnoē, ēs, f.
bronchiectasia, ae, f.
bronchoscopia, ae, f.
bronchostenōsis, is, f.
cardialgia, ae, f.
cardiālis, e
cardiologia, ae, f.
cardiomyopathia, ae, f.cardiopathia, ae, f.
cardiotonicus, a, um
cephalalgia, ae, f.
chēmotherapia, ae, f.
cholēcystectomy, ae, f.
cholēcystolithiāsis, is, f.
cleptomania, ae, f.
cōlostomia, ae, f.
cryptogenēs, es
dermatologicus, a, um
disaccharidum, ī, n.
ēlectrocardiogramma, tis, n.

ēlectrocardiographia, ae, f.

enterorrhagia, ae, f.
epicardium, īī, n.
gastralgia, ae, f.
gastrectomia, ae, f.
gastroduodēnālis, e
gastrodynia, ae, f.
gastroenterītis, ītidis, f.
gastrogenēs, es
gastrologia, ae, f.
gastropathia, ae, f.
gastrorrhagia, ae, f.
gastrosocopia, ae, f.
gastrospasmus, ī, m.
gastrostenōsis, is, f.
gastrostomia, ae, f.
gastrotomia, ae, f.
glycaemia, ae, f.
haematogenēs, es
haematologia, ae, f.
haem(at)opathia, ae, f.

aortektāzie, chorobné rozšíření srdečnice

ateroskleróza, kornatění tepen, ukládání tukových látek a druhotné vápníku na stěnách tepen

autointoxikace, otrava organismu vyvolaná nahromaděním odpadových látek v těle

autotrofie, samovýživa, výživa organismu nezávislá na jiných organismech

bakteriémie, přítomnost bakterií v krvi

biogenní, účastníci se životních pochodů, vyvolané životními pochody

bradykardie, zpomalená srdeční činnost (pod 60 tepů za minutu)

bradykineze, zpomalení pohybů

bradypnoe, abnormálně zpomalené dýchání

bronchiektazie, trvalé rozšíření průdušek

bronchoskopie, vyšetřování průdušek pomocí bronchoskopu

bronchostenóza, chorobné zúžení průdušek

kardialgie, bolest v srdeční krajině

kardiální, srdeční

kardiologie, nauka o srdci a srdečních chorobách

kardiomyopatie, onemocnění srdeční svaloviny, které je způsobeno jejím poškozením infekcemi, toxickými látkami, alkoholem, některými celkovými chorobami nebo má příčinu neznámou

kardiopatie, nespecifikované srdeční onemocnění

kardiotonický, zvyšující tonus a sílu stahů selhávajícího srdce

cefalalgie, bolest hlavy

chemoterapie, léčení látkami připravenými chemickou cestou

cholecystektomie, chirurgické vynětí žlučníku

cholecystolithiāza, žlučnickové kameny

kleptománie, chorobné nutkání ke krádežím

kolostomie, umělé vyústění tlustého střeva břišní stěnou navenek

kryptogenní, skrytého, nejasného původu

dermatologický, (lék) užívaný v kožním lékařství

disacharid, sacharid tvořený dvěma jednoduchými cukry

elektrokardiogram, záznam elektrických proudů vznikajících při činnosti srdečního svalu

elektrokardiografie, vyšetřovací metoda zaznamenávající bioelektrické potenciály srdečního svalu

enteroragie, krvácení ze střeva

epikard, přísrdečník, serózní blána tvořící vnitřní část perikardu

gastralgie, bolení žaludku, žaludeční křeče

gastrektomie, chirurgické vynětí žaludku nebo jeho části

gastroduodenální, týkající se žaludku a dvanáctníku

gastrodynie, bolest žaludku

gastroenteritida, zánět žaludku a tenkého střeva

gastrogenní, žaludečního původu

gastrologie, nauka o žaludku a jeho chorobách

gastropatie, onemocnění žaludku blíže neurčené

gastroragie, krvácení ze stěny žaludku

gastroskopie, vyšetření žaludku pomocí gastroskopu

gastrospasmus, křečový stah žaludku nebo jeho části

gastrostenóza, zúžení dutiny žaludku

gastrostomie, chirurgické vyústění žaludku navenek

gastrotomie, operační otevření žaludku

glykémie, koncentrace cukru v krvi

hematogenní, vzniklý krevní cestou

hematologie, nauka o krvi a krevních chorobách

hem(at)opatie, obecné označení pro krevní choroby

thia,

apia,
opia,

ītis,

ōma,

veni
lené
léky
valu.

roti

haem(at)ophobia, ae, f.	hem(at)ofobie, chorobný strach z krve, při pohledu na krev
haematoscopia, ae, f.	hematoskopie, (mikroskopické) vyšetřování krve
haem(at)ostasia, ae, f.	hem(at)ostáza, zastavení krvácení
haem(at)ostaticus, a, um	hem(at)ostatický, zastavující krvácení
haem(at)otherapia, ae, f.	hem(at)oterapie, léčba podáváním krve nebo některých jejích složek
haematūria, ae, f.	hematurie, přítomnost krve v moči
haemodialysis, is, f.	hemodialýza, proces, kdy unikají z krve polopropustnou membránou zplodiny proteinového metabolismu, ionty a nadbytečná voda do očišťovacího roztoku
haemoglobinum, ī, n.	hemoglobin, barvivo červených krvinek schopné vázat kyslík
haemolysis, is, f.	hemolýza, rozklad červených krvinek s uvolněním krevního barviva
haemopo(i)ēsis, is, f.	hemopoeza, vznik, tvorba krevních buněk
hēmiparesis, is, f.	hemiparéza, částečné ochrnutí jedné poloviny těla
hēmiplēgia, ae, f.	hemiplegie, ochrnutí, úplná ztráta hybnosti na jedné polovině těla
hēmisphaerium, īī, n.	hemisféra, polokoule
heterogenēs, es	heterogenní, různorodý, různého původu
heterotopia, ae, f.	heterotopie, vznik tkáně na neobvyklém místě, odchýlné umístění
heterotrophia, ae, f.	heterotrofie, výživa ústrojnými látkami, které byly připraveny jinými organismy
homeopathia, ae, f.	homeopatie, způsob léčení, při kterém se nemocnému podávají v malém množství léky vyvolávající při větších dávkách u zdravých jedinců podobné chorobné příznaky, jakými se projevuje léčená nemoc
homeostasis, is, f.	homeostáza, stálost a rovnováha v lidském organismu a procesy, které tento stav zajišťují
homogenēs, es	homogenní, stejnorodý, stejných vlastností
hydrogenātus, a, um	hydrogenovaný, s vazbou vodíku na nenasycené vazby v organických sloučeninách
hydrolysis, is, f.	hydrolyza, chemický rozklad sloučenin působením vody
hydrophilia, ae, f.	hydrofilie, schopnost látek slučovat se s vodou nebo rozpouštět se ve vodě
hydrophobia, ae, f.	hydrofobie, chorobný strach z vody, z přijímání tekutin
hydrotherapia, ae, f.	hydroterapie, vodoléčba
hydrothōrāx, cis, m.	hydrotorax, nahromadění tekutiny v pohrudniční dutině
hypoglycaemicus, a, um	hypoglykemický, týkající se snížené koncentrace cukru v krvi
hysterectomy, ae, f.	hysterektomie, chirurgické odstranění dělohy
isomorphismus, ī, m.	izomorfismus, stejnotvárnost
isothermia, ae, f.	izotermie, stálá tělesná teplota
isotonicus, a, um	izotonický, stejného osmotického tlaku
laparotomia, ae, f.	laparotomie, otevření břišní dutiny
leucaemia, ae, f.	leukémie, nádorové bujení bílých krvinek
leucocytus, ī, m.	leukocyt, bílá krvinka
leucopenia, ae, f.	leukopenie, chorobné snížení počtu bílých krvinek v krvi
logopaedia, ae, f.	logopedie, výchova k správné řeči, nauka o fyziologii dorozumivacího procesu a nápravě poruch řeči a výslovnosti
lymphocytus, ī, m.	lymfocyt, mízní buňka
macrocytus, ī, m.	makrocyt, nadměrně velká červená krvinka
macroscopia, ae, f.	makroskopie, pozorování pouhým okem
macrosōmia, ae, f.	makrosomie, nadměrně veliký vzrůst
megalocardia, ae, f.	megalokardie, nadměrně veliké srdce
megalocephalia, ae, f.	megalocefalie, nadměrně veliká hlava
megalomania, ae, f.	megalománie, chorobné zveličování, velikášství
mesenchýma, tis, n.	mezenchym, embryonální tkáň vzniklá z mezodermy, ze které se v organismu vytváří pojivo, svalstvo, cévy
mesoderma, tis, n.	mezoderm, střední zárodečný list
mesōtītis, īīdis, f.	mezotitida, zánět středního ucha
microbiologia, ae, f.	mikrobiologie, nauka o mikroorganismech
microfractūra, ae, f.	mikrofraktura, drobná zlomenina

microscopicus, a, um
microsōmia, ae, f.
monosaccharidum, ī, n.
myalgia, ae, f.
myasthenia, ae, f.
myatrophia, ae, f.
myectomy, ae, f.
myocytus, ī, m.
myogenesis, is, f.
myologia, ae, f.
myonecrōsis, is, f.
myopathia, ae, f.
myospasmus, ī, m.
myotomia, ae, f.
narcomania, ae, f.

nephrectomia, ae, f.
nephrolithiāsis, is, f.
neuralgia, ae, f.
neurologia, ae, f.
neuropathia, ae, f.
oligophrēnia, ae, f.
oligosaccharidum, ī, n.
oligūria, ae, f.
ophthalmologicus, a, um
orthopaedia, ae, f.

ōtalgia, ae, f.
ōtodynia, ae, f.
panacea, ae, f.
pāncarditis, ītidis, f.
pāndēmia, ae, f.
pān(h)idrōsis, is, f.
pānplēgia, ae, f.
pathologia, ae, f.
pathologicus, a, um
phagocytus, ī, m.
pharmacotherapia, ae, f.
phōniātria, ae, f.
physiologia, ae, f.
phytotherapia, ae, f.
pneumothōrāx, cis, m.
pneumotomia, ae, f.
poliomyelitis, ītidis, f.
polyarthritus, ītidis, f.
polymorphismus, ī, m.
polysaccharidum, ī, n.
prōtozōon, ī, n.
pseudocystis, is, f.

pseudoicterus, ī, m.
pseudotumor, ōris, m.
psychiātria, ae, f.
psychopathia, ae, f.
pyodermia, ae, f.

mikroskopický, drobnohledný, viditelný jen mikroskopem
mikrosomie, velmi malý tělesný vzrůst, trpasličí vzrůst
monosacharid, jednoduchý cukr
myalgie, svalová bolest
myastenie, obecné označení pro rychlou svalovou slabost, únavu, ochablost
myatrofie, úbytek svalové hmoty
myektomie, chirurgické vynětí svalu nebo jeho části
myocyt, svalová buňka
myogeneze, vývoj svalové tkáně
myologie, nauka o svalech, jejich funkcích a chorobách
myonekróza, odumření svalových vláken
myopatie, obecný název pro onemocnění svalstva
myospasmus, svalová křeč, křeč svalstva
myotomie, chirurgické protěti svalu
narkománie, chorobná touha po omamných látkách a jejich užívání s následnou chorobnou závislostí
nefrektomie, chirurgické odstranění ledviny
nefrolitiáza, ledvinové kameny
neuralgie, bolest nervového původu
neurologie, nauka o nervových chorobách
neuropatie, bližší nespecifikované onemocnění nervů, nervová choroba
oligofrenie, slabomyslnost
oligosacharid, sacharid tvořený několika molekulami jednoduchých cukrů
oligurie, snížené množství vylučované moči
oftalmologický, vztahující se k očnímu lékařství
ortopedie, lékařský obor zabývající se nemocemi pohybového ústrojí, jejich diagnózou a léčbou
otalgie, bolest v uchu
otodynie, bolest v uchu
všelék, domnělý univerzální prostředek alchymistů
pankarditida, zánět postihující všechny vrstvy srdce
pandemie, rozšíření nakažlivé nemoci na velkém území
pan(h)idróza, pocení po celém těle
panplegie, ochrnutí, obrna celého těla
patologie, nauka o nemocech, chorobných pochodech a změnách v organismu
patologický, chorobný, chorobně změněný, odlišný, nenormální
fagocyt, buňka pohlcující cizorodé nebo jiné částice
farmakoterapie, léčení pomocí léků
foniatrie, lékařský obor zabývající se vadami řeči, hlasu a jejich léčením
fyziologie, nauka o životních funkcích zdravého organismu
fytoterapie, léčení léky rostlinného původu, léčivými rostlinami
pneumotorax, vzduch v pleurální dutině
pneumotomie, protěti plicní tkáně
poliomyelitida, zánět šedé hmoty míšni, dětská obrna
polyartritida, současný zánět několika kloubů
polymorfismus, tvarová pestrost, mnohotvárnost, různotvarost
polysacharid, sacharid skládající se z mnoha jednoduchých cukrů
prvok
pseudocysta, chorobná dutina, která připomíná cystu, ale na rozdíl od ní nemá vlastní výstelku
pseudoikterus, nepravá žloutenka
nepravý tumor, útvar podobný nádoru
psychiatrie, nauka o duševních chorobách a jejich léčení
psychopatie, většinou vrozená duševní vada
pyodermie, hnisavé onemocnění kůže

pýogenēs, es	pyogenní, vyvolávající hnisání
pýophthalmia, ae, f.	pyoftalmie, zhnisání oka
pýorrhoea, ae, f.	pyorea, hnisotok
rhīnorrhagia, ae, f.	rinoragie, silné krvácení z nosu
sēborrhoea, ae, f.	seborea, mazotok, nadměrné vylučování kožního mazu
sidēropenia, ae, f.	sideropenie, nedostatek železa (v organismu)
spasmolysis, is, f.	spasmolýza, uvolnění, povolení křečí
tachycardia, ae, f.	tachykardie, zrychlení srdeční činnosti
tetraplēgia, ae, f.	tetraplegie, ochrnutí všech čtyř končetin
thrombocytopenia, ae, f.	trombocytopenie, nedostatek krevních destiček v periferní krvi
thrombocytus, ī, m.	trombocyt, krevní destička
tomographia, ae, f.	tomografie, rentgenová metoda umožňující zobrazit vybranou část těla ve vrstvách
tōnsilla, ae, f.	mandle
tōnsillectomia, ae, f.	tonzilektomie, chirurgické odstranění krčních mandlí
toxicomania, ae, f.	toxikománie, vášnivá touha po požívání jedovatých látek, chorobná závislost na určité droze
trachēostomia, ae, f.	tracheostomie, vyústění průdušnice navenek
trachēotomia, ae, f.	tracheotomie, chirurgické otevření průdušnice
trigōnum, ī, n.	trojúhelník, trojúhelníková krajina
ūraemia, ae, f.	urémie, projevy selhání činnosti ledvin, vnitřní otrava organismu nevyloženými dusíkatými látkami
ūrolithiāsis, is, f.	uroliitiáza, močové kameny
ūrologia, ae, f.	urologie, nauka o močovém ústrojí a jeho chorobách
ūropo(i)ēsis, is, f.	uropoeza, tvorba moči
xērophthalmia, ae, f.	xeroftalmie, vysychání spojivky a rohovky oka, které může vést k jejich těžkému poškození
xērostomia, ae, f.	xerostomie, suchost ústní sliznice
zōophobia, ae, f.	zoofobie, chorobný strach před zvířaty

Klíč ke kontrolnímu cvičení

cholēcystopathia – blíže neurčené onemocnění žlučníku
 osteologia – nauka o kostech a jejich chorobách
 hypocalcaemia – snížené množství vápníku v krvi
 polytrauma – mnohočetná poranění postihující řadu orgánů lidského těla
 hēpatectomia – chirurgické odstranění jater, většinou jen částečné
 myomētrium – děložní svalovina
 ōtorhīnolaryngologia – obor zabývající se výzkumem, diagnózou a léčbou ušních, nosních a krčních chorob
 lymphopenia – snížený počet lymfocytů v krvi
 phlebostenōsis – zúžení žil
 cōloscopia – vyšetřování tračníku pomocí koloskopu
 microcarcinōma – velmi malé primární ložisko rakoviny
 neurogenēs – nervového původu
 lumbalgia – bolest v krajině křížové
 monosymptōmaticus – charakterizovaný pouze jediným příznakem
 hidradenītis – zánět potních žláz
 pýothōrāx – nahromadění hnisu v pohrudniční dutině

Zkratky akademických titulů

Bc.	baccalarius	bakalář
BcA.	baccalarius artis	bakalář umění
CSc.	candidatus scientiarum	kandidát věd (za jménem)
Dr.	doctor	doktor (za jménem)
Dr. h. c.	doctor honoris causa	čestný doktor
DrSc.	doctor scientiarum	doktor věd (za jménem)
JUDr.	iuris utriusque doctor	doktor obojího práva
MgA.	magister artis	magistr umění
Mgr.	magister	magistr
MDDr.	medicinae dentalis doctor	doktor zubního lékařství
MUDr.	medicinae universae doctor	doktor veškerého lékařství
MVDr.	medicinae veterinariae doctor	doktor veterinárního lékařství
PaedDr.	paedagogiae doctor	doktor pedagogiky
PharmDr.	pharmaciae doctor	doktor farmacie
Ph.D.	philosophiae doctor	doktor filozofie (za jménem)
PhDr.	philosophiae doctor	doktor filozofie
PhMr.	pharmaciae magister	magistr farmacie
RNDr.	rerum naturalium doctor	doktor přírodních věd
RSDr.	rerum socialium doctor	doktor sociálních věd
RTDr.	rerum technicarum doctor	doktor technických věd
ThD.	theologiae doctor	doktor teologie (za jménem)
ThDr.	theologiae doctor	doktor teologie
ThLic.	theologiae licentiatus	licenciát teologie

XX. LEKCE

RECEPTURA

Recept je písemný pokyn lékaře lékárníkovi obsahující žádost o přípravu a vydání léku pacientovi. Je sestaven podle určitých pravidel – obsahuje název léku nebo jeho složení, množství (počet balení, počet gramů, mililitrů apod.), pokyny k přípravě a návod k užívání. Je psán na speciálním tiskopisu a po formální stránce přesně uspořádán.

Části receptu

Inscriptio – nadpis, záhlaví

Personalialia aegroti – údaje o pacientovi

Praescriptio

Invocatio – oslovení

Vyjadřuje se zkratkou Rp., která znamená recipe – vezmi.

Ordinatio. Compositio

U HVLP (hromadně vyráběné léčivé přípravky) se na tomto místě uvádí název léku v nominativu (velké počáteční písmeno) a specifikace lékové formy (v nom. nebo gen.), případně síla či koncentrace (např. forte, mite). U léků připravovaných individuálně (magistraliter) se vypisují názvy jednotlivých léčebných látek a jejich množství. V tomto případě je možno podle závažnosti a účinku rozlišit čtyři samostatné složky:

remedium cardinale – hlavní účinná látka,

remedium adiuvens – pomocná látka, zesilující nebo doplňující účinnost hlavního léčiva,

remedium corrigens – látka upravující vůni, chuť a vzhled léku,

remedium constituens (vehiculum) – určuje charakter a druh lékové formy a předepisuje se zpravidla do určitého množství.

Ordinatio gramaticky závisí na imperativu recipe, proto názvy léčiv stojí v genitivu a jejich dávky jsou realizovány akuzativem. Každé remedium se píše na zvláštní řádek s velkým počátečním písmenem. Množství je udáváno v gramech, přičemž zkratka g se neudává, počet je prezentován arabskými číslicemi s vyznačením minimálně jednoho desetinného místa. Pokud jsou použity jiné jednotky (např. mililitry), vyžaduje se grafické označení jednotky. Jestliže je množství léčiva udáno v kapkách, je jejich počet vyjádřen římskými číslicemi. Remedium constituens se většinou předepisuje do určitého množství (před číslicí předložka ad). Předepisují-li se dvě nebo více látek ve stejném množství, píše se číselný údaj k poslední látce a před něj se napíše zkratka aa (ana partes aequales – stejnými díly).

Subscriptio

U HVLP je uveden v subskripci počet balení, který má být vydán. Slovo balení se píše latinsky v akuzativu singuláru nebo plurálu (např. expeditionem nebo expeditiones), počet se píše římskými číslicemi a v závorce je číslovka vypsána slovy.

U individuálně připravovaných léků jsou v subskripci obsaženy podrobnější pokyny pro lékárníka týkající se úpravy a způsobu vydání léku. K jejich formulaci se obvykle užívá ustálených latinských zkratk.

Signatura

Poskytuje poučení o užívání léku. Píše se česky, ale je uvedena latinskými zkratkami D. S. (da, signa, nebo detur, signetur). V některých případech se signatura píše latinsky, např. Ad manus medici.

Datum

Nomen et sigillum medici

Jmenovka, razítko a podpis lékaře

Zápis a čtení receptu

Rp.		Recipe
Ephedrini hydrochloridi	0,25	Ephedrini hydrochloridi centigrammata viginti quinque
Kalii iodidi	5,0	Kalii iodidi grammata quinque
Sir. simpl.	30,0	Sirupi simplicis grammata triginta
Aq. purif.	ad 100,0	Aquae purificatae ad grammata centum
M. f. sol.		Misce fiat solutio.
D. S. 2x denně 1 polévková lžice		Da, signa 2x denně 1 polévková lžice

Rp.		Recipe
Klacid tbl. à 500 mg		Klacid tabulettae (případně tabulettarum) à quingenta milligrammata
Exp. orig. No. I (unam)		Expeditionem originale numero unam
D. S. 1 tableta 2x denně		D. S. 1 tableta 2x denně

PŘEHLED RECEPTURNÍCH ZKRATEK

átční J léků tví. V	aa (p. aeq.) aa ad ac., acid.	ana (partēs aequalēs) ana ad acidum acidus acētum acēticus	po stejných částech, stejným dílem po stejných částech do kyselina kyselý ocet octový
čitého	ad man. med. ad us. ext. ad us. int. ad us. med. ad us. meum ad us. propr. ad us. vet. Ad. guttator. add. amp. anhydr.	ad manūs medicī ad ūsum externum ad ūsum internum ad ūsum medicī ad ūsum meum ad ūsum proprium ad ūsum veterinārium adde guttātōrium adde, addātur, addantur ampulla anhydricus	do rukou lékaře k vnějšmu použití k vnitřnímu použití k použití lékaře k mému použití, k mé potřebě k vlastnímu použití k veterinárnímu použití přidej kapátko přidej, ať je přidáno, ať jsou přidány ampulka bezvodý
ovány áno v dnoho notky. ens se ek ve ales –	aq. aq. ophth. aq. pro inj. aq. purif. aquos. arom. bac. c. f(orm). caps., cps. comp. conc. cort. crm. D. ad amp. D. ad caps. D. ad caps. gelat. D. ad lag. D. ad oll.	aqua aqua ophthalmica aqua prō iniectione aqua purificāta aquōsus arōmaticus bacillus cum formulā capsula, capsulae compositus concentrātus cortex cremor dā ad ampullās dā ad capsulās dā ad capsulās gelatīnōsās dā ad lagoenam dā ad ollam	voda oční voda voda na injekci čištěná voda vodný aromatický, vonný tyčinka s opisem receptu tobolka, tobolky složený koncentrovaný kůra krém dej do ampulek dej do tobulek dej do želatinových tobulek dej do láhve dej do kelímku
guláru slovka			
pravy			
detur,			

D. ad scat.	dā ad scatulam	dej do krabičky
D. ad vitr.	dā ad vitrum	dej do lahvičky
D. ad vitr. ampl.	dā ad vitrum amplum	dej do širokohrdlé lahvičky
D. ad vitr. fusc.	dā ad vitrum fuscum	dej do hnědé lahvičky
D. ad vitr. gutt.	dā ad vitrum guttātōrium	dej do kapací lahvičky
D. c. f(orm).	dētur cum formulā	ať je dáno s opisem receptu
D. s. n(om)	dētur suō nōmine	ať je dáno s označením přípravku
D. S.	dā, signā; dētur, signētur	dej, označ; ať je dáno, ať je označeno
D. t. d.	dā, dentur tālēs dosēs	dej, ať je dáno takových dávek
Dent. tal. dos.	dentur tālēs dosēs	ať je dáno takových dávek
D. tal. dos. No. X (decem)	dā (dentur) tālēs dosēs numerō decem	dej (ať je dáno) deset takových dávek
d.	dā, dētur, dentur	dej, ať je dáno, ať jsou dány
d., dos.	dosis, dosēs	dávka, dávky
dent.	dentur	ať jsou dány
dil(ut).	dīlūtus	zředěný
div.	dīvide, dīvidātur	rozděl, ať je rozděleno
Div. in p. aeq. No. XX (viginti)	dīvide in partēs aequālēs numerō vīgintī	rozděl na dvacet stejných částí
efferv.	effervēscēns	šumivý
empl.	emplastrum	náplast
emuls.	emulsīō	emulze
exp.	expeditiō, expeditiōnēs	balení
exp. orig.	expeditiō originālis	původní balení
extr.	extractum	výtažek, extrakt
f.	fiat, fiant	ať vznikne, ať vzniknou
fl(or).	flōs, flōrēs	květ, květy
fol.	folium, folia	list, listy
fr(uct).	frūctus	plod
garg.	gargarisma	kloktadlo
glob.	globulus	kulička, globule
gtt., gutt.	gutta, guttae	kapka, kapky
guttator.	guttātōrium	kapátko
herb.	herba	nať
hyd(r).	hydrōsus	vodný, s vodou
inj.	inictiō	injekce
isoton.	isotonicus	isotonický
l. a.	lēge artis	podle pravidel umění
lag.	lagoena	lékovka, láhev
liq.	liquidus	tekutý
	liquidum	tekutina
	liquor	tekutina
lot.	lōtiō	omývadlo, lotion
m.	miscē, misceātur	smíchej, ať je smícháno
M. agit. filt(r).	miscē, agitā, filtrā	smíchej, protřep, zfiltruj
M. d. s.	miscē, dā, signā	smíchej, dej, označ
M. f. glob. vagin.	miscē, fiat globulus vāginālis	smíchej, aby vznikla poševní kulička
M. f. m. tbl.	miscē, fiat massa tabulettārum	smíchej, aby vznikla tabletková hmota
M. f. mixt.	miscē, fiat mixtura	smíchej, aby vznikla mixtura
M. f. plv.	miscē, fiat pulvis	smíchej, aby vznikl prášek
M. f. sol.	miscē, fiat solūtiō	smíchej, aby vznikl roztok
M. f. sp(ec).	miscē, fiant speciēs	smíchej, aby vznikla čajová směs
M. f. supp.	miscē, fiat suppositōrium	smíchej, aby vznikl čípek
M. f. susp.	miscē, fiat suspensiō	smíchej, aby vznikla suspenze
M. f. ung.	miscē, fiat unguentum	smíchej, aby vznikla mast
M. filt(r). steril.	miscē, filtrā, sterilisā	smíchej, zfiltruj, sterilizuj

mixt.	mixtūra	mixtura, smés
ne rep., rep(e)t.	nē repetātur	ať se neopakuje
No.	numerō	v počtu, počtem
obd.	obductus	obalený
ol.	oleum	olej
ol(eos).	oleōsus	olejový
oll.	olla	kelímek
ophth(al).	ophthalmicus	oční
orig.	orīginālis	původní
p.	pars, partēs	část, části
p. a.	prō analysī	k analýze
p. aeq.	partēs aequālēs	stejně části, díly
p. d.	prō dosī	pro jednu dávku
p. die	prō diē	za den, na den
past., pst.	pasta	pasta
peroral., p. o.	perōrālis	užívaný ústy
pro adult.	prō adultīs	pro dospělé
pro baln.	prō balneō	ke koupeli
pro inf.	prō infantibus	pro děti
pro inj.	prō iniectione	pro injekci
pro med.	prō medicō	pro lékaře
pro ord.	prō ordinātiōne	pro ordinaci
pro us. vet.	prō ūsū veterināriō	k veterinárnímu použití
p(u)lv.	pulvis, pulverēs	prášek, prášky
p(u)lv. adsp.	pulvis adpersōrius	zasypací prášek
rad.	rādīx	kořen
rep., rep(e)t.	repete, repetātur	opakuj, ať je opakováno
Rp. cacao ol. q. s. ut f.	recipe cacao oleī quantum satis,	vezmi dostatečné množství kakaového oleje,
supp. No. X (decem)	ut fiant suppositōria numerō decem	aby vzniklo deset čípků.
Rp.	recipe	vezmi
s. a.	sine antimicrobicō	bez antimikrobiální přísady
s. n.	suō nōmine	svým jménem, názvem
s. s. v., sub sig. ven.	sub signō venēni	pod označením jed
scat.	scatula	krabička
sem.	sēmen	semeno
sic(c).	siccus	suchý
sig.	signātūra, signum	označení, signatura
Sig. s. n(om).	signētur suō nōmine	ať je označen svým jménem, názvem
simpl.	simplex	jednoduchý
s. conserv., sine conserv.	sine conservante	bez konzervační přísady
sir.	sīrupus	sirup
sol.	solūtiō	roztok
sol. conc.	solūtiō concentrāta	koncentrovaný roztok
sol. ol.	solūtiō oleōsa	olejový roztok
solv.	solve	rozpust'
sp(ec).	speciēs	čajová smés, čajovina
spir(it).	spīritus	láh
steril(is).	sterilisā, sterilisētur	sterilizuj, ať je sterilizováno
supp.	suppositōrium, suppositōria	čípek, čípky
susp.	suspensiō	suspenze
t. d.	tālēs dosēs	takové dávky
tab(l)., tbl.	tabuleta, tabulettae	tableta, tablety
tbl. efferv.	tabulettae effervēscentēs	šumivé tablety
tct., tinct.	tīnctūra	tinktura
ung.	unguentum	mast
ven.	venēnum	jed

vitř.

vitrum

lahvička

PŘÍKLADY BĚŽNĚ UŽÍVANÝCH REMEDIÍ

acida	kyseliny
adiuvantia	prostředky zesilující účinek hlavního léčiva
adsorbentia	prostředky vázající na svůj povrch různé sloučeniny nebo toxiny
adstringentia	léky stahující, usnadňující hojení a epitelizaci, místně zužující cévy a snižující vyměšování
anabolica	látky zvyšující tvorbu bílkovinné hmoty, zvláště svalstva
anaesthetica	prostředky vyvolávající znecitlivění
analeptica	léky vzpružující životní činnost, zvyšující činnost životně důležitých orgánů
analgetica	léky proti bolestem
anodyna	léky tlumící silné bolesti
anorectica	látky potlačující chuť k jídlu
antacida	léky snižující překyselení žaludeční šťávy
anthelmintica	léky hlístopudné
antianaemica	léky proti chudokrevnosti
antiarrhythmica	léky ovlivňující různé srdeční arytmie
asthmatica	léky na bronchiální astma
antibiotica	látky, které zastavují růst bakterií či jiných mikroorganismů nebo je přímo ničí
anticoagulantia	léky proti srážení krve
anticonvulsiva	léky proti křečím
antidepressiva	látky odstraňující nebo příznivě ovlivňující deprese
antidiabetica	látky snižující hladinu cukru v krvi
antidiarrhoica	prostředky proti průjmům
antidota	protijedy
ant(i)emetica	léky proti zvracení
antiepileptica	prostředky proti epilepsii
antihaemorrhoidalia	prostředky k léčení hemoroidů
antihistaminica	léky působící proti účinku histaminu, který má významnou roli v rozvoji alergie
antihypertensiva	léky proti vysokému krevnímu tlaku
antimigrenica	léky užívané k léčbě migrény
antimycotica	léky proti plísnovým onemocněním
antiparasitica	léky proti cizopasníkům
antiphlogistica	léky protizánětlivé
antipsoriatica	léky užívané při léčbě lupénky
antipyretica	léky proti horečce
antirheumatica	léky proti revmatismu
antiseptica	léky zastavující růst mikroorganismů a jejich činnost
antitussica	léky tlumící kašlací reflex
antiulcerosa	léky užívané k léčbě peptického vředu
antivertiginosa	léky potlačující závrať
anxiolytica	léky odstraňující úzkost
ataractica	léky uklidňující, tlumící
bronchodilatantia	léky rozšiřující průdušky
cardiaca	léky podporující srdeční činnost
cardinalia	hlavní účinné součásti léku
cardiotonica	léky povzbuzující trvale srdeční činnost
carminativa	látky proti nadýmání
caustica	látky leptavé, leptadla
chemotherapeutica	léky užívané k léčbě infekcí, zejména bakteriálních či protozoárních

cholagoga	léky podporující vylučování žluči
choleretica	léky zvyšující tvorbu žluči a její vylučování
contraceptiva	léky chránící proti početí
corrigentia	přísady pro zlepšení vzhledu, chuti nebo vůně léku
cytostatica	léky zastavující růst buněk (nádorových)
decongestiva	léky odstraňující zduření či překrvení
derivantia	léky dráždící silně kůži a tím snižující vnímání bolesti základní choroby
dermatologica	místní léky užívané v kožním lékařství
desiccantia	prostředky vysušující
desinficientia	prostředky dezinfekční, ničící mikroorganismy
detoxicantia	léky odstraňující nebo zneškodňující jedovaté látky
diagnostica	látky užívané k diagnostickému vyšetření
diaetetica	přípravky dietetické
digestiva	léky podporující trávení
diuretica	léky močopudné
emetica	léky vyvolávající zvracení
expectorantia	léky usnadňující vykašlávání
fibrinolytica	léky užívané k rozpouštění krevních sraženin
gynaecologica	léky užívané při gynekologických chorobách
haemostatica	léky stavící krvácení
haemostyptica	léky stavící krvácení
helmintica	léky hlístopudné
hypnagoga	léky uspávající, navozující spánek
hypnotica	léky uspávající, navozující spánek
immunosuppressiva	léky potlačující imunitní reakce
infundibilia	roztoky určené k infúzím
infectabilia, injectabilia	injekční přípravky
insecticida	prostředky hubící hmyz
keratolytica	látky změkčující a odstraňující příliš zkeratinizovanou kůži
keratoplastica	látky podporující keratinizaci epitelu
laryngologica	léky používané při nemocech dolních dýchacích cest, hlavně hrtanu
laxantia, laxativa	léky projímavé, projímadla
mucolytica	léky usnadňující vykašlávání tím, že zředí hlen nebo podporují tvorbu řídkého hlenu
myorelaxantia	látky uvolňující kosterní svalstvo
narcotica	látky omamné, uspávající
neuroleptica	látky potlačující psychotické symptomy
nootropica	léky zlepšující činnost mozku a jeho metabolismus
obstipantia	léky proti průjmům, vyvolávající zácpu
ophthalmologica	léky užívané v očním lékařství
otologica	léky používané při onemocněních ucha
pharyngologica	léky používané při onemocněních hltanu a mandlí
psychopharmaca	léky ovlivňující duševní funkce a používané k léčbě duševních poruch
purgantia	léky projímavé, projímadla
radiopharmaca	radioaktivní látky užívané k diagnostickým nebo terapeutickým účelům
rhinologica	léky používané při onemocněních nosu, vedlejších nosních dutin a při poruchách čichu
roborantia	léky posilující
sedativa	léky uklidňující
spasmolytica	léky uvolňující křeče hladkého svalstva
stimulantia	léky povzbuzující činnost
stomachica	léky podporující trávení a chuť k jídlu
stomatologica	léky užívané při onemocněních dutiny ústní
sympatholytica	léky tlumící činnost sympatického nervového systému
sympathomimetica	léky s podobným účinkem jako sympatický nervový systém (zvýšení krevního tlaku, zúžení cév, rozšíření průdušek atd.)
urologica	léky užívané při onemocněních močového ústrojí

uterotonica	léky zvyšující děložní stahy
vasodilatantia	léky působící roztahování cév
venopharmaca	léky užívané k léčbě žilních onemocnění
vesicantia	léky vedoucí k tvorbě puchýřů
vomitiva	léky vyvolávající zvracení, dávidla

PŘÍKLADY FOREM FARMACEUTICKÝCH PŘÍPRAVKŮ

adeps, adipis, m.	tuk
adeps lanae	tuk z ovčí vlny
adeps lanae cum aqua	lanolin
adeps solidus	ztužený tuk
adeps suillus	vepřové sádlo
aerodispersio, ōnis, f.	plynná léková forma, sprej
(a)etheroleum, ī, n.	silice
alcohol, is, m.	alkohol
aqua, ae, f.	voda
bōlus, ī, m.	pilulka pro zvíře
capsula, ae, f.	tobolka
cataplasma, tis, n.	kašovitý, těstovitý obklad
cellulōsum ligni	buničitá vata
clysmā, tis, n.	střevní nálev, klystýr
colleplastrum, ī, n.	lepivá kaučuková náplast
collŷrium, ī, n.	roztok určený na vkapávání do oka
concentrātum, ī, n.	koncentrát
cremor, ōris, m.	krém
dēcoctum, ī, n.	odvar
emplastrum, ī, n.	náplast
emulsiō, ōnis, f.	emulze
enema, tis, n.	střevní nálev
ethanolum, ī, n.	etanol
extractum, ī, n.	výtažek
fascia, ae, f.	obinadio
gargarisma, tis, n.	kloktadlo
gelātum, ī, n.	gel
globulus, ī, m.	kulička
glycerolum, ī, n.	glycerol
gossypium, ī, n.	vata
lāna gossypii dēpūrāta	čištěná obvazová vata
grānulātum, ī, n.	granulát
grānulum, ī, n.	zrnko
gummi, n., neskl.	guma
gutta, ae, f.	kapka
oculoguttae	oční kapky
otoguttae	ušní kapky
rhīnoguttae	nosní kapky
Infūsiō, ōnis, f.	infúze
Infūsum, ī, n.	nálev
inīectiō, ōnis, f.	injekce
Instillātiō, ōnis, f.	roztok, emulze nebo suspenze určená na vkapávání
lacca, ae, f.	lak
ligāmentum, ī, n.	obvazový prostředek
linīmentum, ī, n.	mazání

liquefactōrium, ii, n.	rozpouštědlo
liquidum, i, n.	tekutina
lōtiō, ōnis, f.	omývadlo
mel, mellis, n.	med
mixtura, ae, f.	mixtura, směs
mūcilāgō, inis, f.	hlen, sliz
oleum, i, n.	olej
pasta, ae, f.	pasta
pastillus, i, m.	pastilka
pilula, ae, f.	pilulka
pulvis, eris, m.	prášek
saccharōsum, i, n.	cukr
fructōsum, i, n.	fruktóza, ovocný cukr
glucōsum	glukóza, jednoduchý cukr se 6 uhlíky
lactōsum	laktóza, mléčný cukr
sāpō, ōnis, m.	mýdlo
sāpōnātum, i, n.	šampon
sirupus, i, m.	sirup
speciēs, ērum, f.	čajová směs, čajovina
spīritus, ūs, m.	láh
spūma, ae, f.	pěna
stylus, i, m.	tyčinka
suppositōrium, ii, n.	čípek
suspēnsiō, ōnis, f.	suspenze
tabuleta, ae, f.	tableta
tamponum, i, n.	tampon
tēla, ae, f.	gáza
tīnctūra, ae, f.	tinktura
unguentum, i, n.	mast
oculentum, i, n.	oční mast
vaccīnum, i, n.	vakcína, očkovací látka
vaselīnum, i, n.	vazelína

PŘÍKLADY NÁZVŮ ČÁSTÍ ROSTLIN

bacca, ae, f.	bobule
bulbus, i, m.	cibule
cortex, icis, m.	kůra
flōs, ōris, m.	květ
folium, ii, n.	list
fructus, ūs, m.	plod
gemma, ae, f.	pupen
glandula, ae, f.	žláзка
herba, ae, f.	nať
legūmen, inis, n.	lusk
lignum, i, n.	dřevo
nux, nucis, f.	ořech
pericarpium, ii, n.	oplodí
rādix, icis, f.	kořen
rēsīna, ae, f.	pryskyřice
rhizoma, tis, n.	oddenek
sēmen, inis, n.	semeno
stīpes, itis, m.	stopka

strobilus, ī, m.
summitās, ātis, f.
tūber, eris, n.
turiō, ōnis, m.

šišťice
vršek
hlíza
výhonek

PŘÍKLADY NÁZVŮ LÉČIVÝCH ROSTLIN

abrotanum, i, n.	(pelyněk) brotan
absinthium, ii, n.	pelyněk
acacia, ae, f.	kapinice
aconitum, i, n.	oměj
adonis, idis, f.	hlaváček
agrimonia, ae, f.	řepík
agropyrum, i, n.	pýr
alchemilla, ae, f.	kontryhel
allium, ii, n.	česnek
alnus, i, f.	olše
aloe, es, f.	aloe
althaea, ae, f.	proskurník
amygdala, ae, f.	mandle
anethum, i, n.	kopr
angelica, ae, f.	andělíka
anisum, i, n.	anýz
anserina, ae, f.	mochna husí
apium, ii, n.	celer
arachis, idis, f.	podzemnice
armoracia, ae, f.	křen
arnica, ae, f.	arnika
artemisia, ae, f.	pelyněk černobýl
asarum, i, n.	kopytník
asperula, ae, f.	svízel vonný
aurantium, ii, n.	pomeranč
avellana, ae, f.	líška
avena, ae, f.	oves
ballota, ae, f.	měrnice
bardana, ae, f.	lopuch
basilicum, i, n.	bazalka
belladonna, ae, f.	rulík
bellis, idis, f.	sedmikráska chudobka
berberis, idis, f.	dříšťál
betonica, ae, f.	bukvice
betula, ae, f.	bříza
bistorta, ae, f.	ředesno hadí kořen
boldo, f. (neskl.)	boldovník
bryonia, ae, f.	posed
bucco, neskl.	buko, těhozev
bursa (ae, f.) pastoris	kokoška pastuší tobolka
calamus, i, m.	puškvorec
calcatrippa, ae, f.	ostrožka polní
calendula, ae, f.	měsíček
calluna, ae, f.	vřes
cannabis, is, f.	konopí
capsicum, i, n.	paprika

carduus Benedicti	benedikt
carduus Mariae	ostropěstřec mariánský
carlina, ae, f.	pupava
carvum, i, n.	kmín
caryophyllus, i, m.	hřebíčkovec
castanea, ae, f.	kaštan
centaurium, ii, n.	zeměžluč
centella, ae, f.	pupečník
cerasus, i, f.	třešeň
chamomilla, ae, f.	heřmánek
chamomilla Romana	heřmánek římský
chelidonium, ii, n.	vlaštovičník
chenopodium, ii, n.	merlík
cichorium, ii, n.	čekanka
cinchona, ae, f.	chinovník
cinnamomum, i, n.	skořicovník
citrus, i, f.	citroník
cocos, cocois, f.	kokosovník
cola, ae, f.	kola
colchicum, i, n.	ocún
condurango, neskl.	kondurango
conium, ii, n.	bolehlav
convallaria, ae, f.	konvalinka
coriandrum, i, n.	koriandr
corylus, i, f.	líška
crataegus, i, f.	hloh
crocus, i, m.	šafrán
cucurbita, ae, f.	tykev
curcuma, ae, f.	kurkuma
cyanus, i, m.	chrpa
cydonia, ae, f.	kdoule
cynara, ae, f.	artyčok
cynosbatus, i, f.	šípková růže
digitalis, is, f.	náprstník
drosera, ae, f.	rosnatka
dulcamara, ae, f.	potměchuť
ebulus, i, m.	bez chebdí
echinacea, ae, f.	třapatka
epilobium, ii, n.	vrbovka
equisetum, i, n.	přeslička
eucalyptus, i, f.	blahovičník
euphrasia, ae, f.	světlík lékařský
fagus, i, f.	buk
farfara, ae, f.	podběl
figus, i, f.	říkovník
filipendula, ae, f.	tužebník
filix, icis, f.	kaprad'
filix mas	kaprad' samec
foeniculum, i, n.	fenykl
foenugraecum, i, n.	pískavice řecké seno
fragaria, ae, f.	jahodník
frangula, ae, f.	krušina
fraxinus, i, f.	jasan
fucus, i, m.	chaluha
fumaria, ae, f.	zemědým

galega, ae, f.	jestřabina
galeopsis, idis, f.	konopice
galla, ae, f.	duběnka
gelsemium, ii, n.	jasmín
genista, ae, f.	kručinka
gentiana, ae, f.	hořec
geranium, ii, n.	kakost
ginkgo	jinan
ginseng	všehož ženšenový (ženšen)
glechoma, ae, f.	popenec
gossypium, ii, n.	bavlník
gramen, inis, n.	pýr
hamamelis, idis, f.	vilín
helenium, ii, n.	oman
helianthus, i, m.	slunečnice
hepatica, ae, f.	jaterník podléška
herniaria, ae, f.	průtržník
hippocastanum, i, n.	jirovec
hordeum, i, n.	ječmen
hyoscyamus, i, m.	blín
hypericum, i, n.	třezalka
hyssopus, i, m.	yzop
imperatoria, ae, f.	všedobr
inula, ae, f.	oman
ipecacuanha, ae, f.	hlavěnka dávivá
iris, idis, f.	kosatec
juglans, dis, f.	ořešák
juniperus, i, f.	jalovec
lamium, ii, n.	hluchavka
lavandula, ae, f.	levandule
leonurus, i, f.	srdečník
levisticum, i, n.	libeček
lichen, enis, m.	lišejník
linaria, ae, f.	květel, lnice
linum, i, n.	len
liquiritia, ae, f.	lékořice
lobelia, ae, f.	lobelka
lupulus, i, m.	chmel
lycopodium, ii, n.	plavuň
macis, idis, f.	muškát, muškátovník
majorana, ae, f.	majoránka
malva, ae, f.	sléz
marrubium, ii, n.	jablečník
matricaria, ae, f.	heřmáněk
mays, maydis, f.	kukuřice
melilotus, i, m.	komonice
melissa, ae, f.	meduňka
mentha, ae, f.	máta
meum, i, n.	koprník
millefolium, ii, n.	řebříček
myristica, ae, f.	muškát, muškátovník
myrrha, ae, f.	myrha
myrtillus, i, m.	borůvka
oliva, ae, f.	oliva
ononis, idis, f.	jehlice trnitá

origanum, i, n.	dobromysl
oryza, ae, f.	rýže
oxalis, is, f.	šťavel
paeonia, ae, f.	pivoňka
papaver, eris, n.	mák
papaver rhoeas	vlčí mák
passiflora, ae, f.	mučenka
petroselinum, i, n.	petržel
phaseolus, i, m.	fazol
pimpinella, ae, f.	bedrník
pinus, i nebo us, f.	borovice
pinus pumilio	kosodřevina
piper, eris, n.	pepř
plantago, inis, f.	jitrocel
polygala, ae, f.	vítod
polygonum, i, n.	rdesno ptačí
polypodium, ii, n.	osladič
populus, i, f.	topol
primula, ae, f.	prvosenka
prunus, i, f.	trnka
pulmonaria, ae, f.	plicník
quercus, us, f.	dub
rapa, ae, f.	řepka
raphanus, i, m.	ředkev
rhamnus, i, m.	řešetlák
rheum, i, n.	reveň
ribes, is, n.	rybíz
ricinus, i, m.	skočec
robinia, ae, f.	akát
rosa, ae, f.	růže
rosmarinus, i, m.	rozmarýn
rubus (i, m.) fruticosus	ostružiník
rubus (i, m.) idaeus	maliník
ruscus, i, m.	listnatec
ruta, ae, f.	routa
salix, icis, f.	vrba
salvia, ae, f.	šalvěj
sambucus, i, f.	bez
sanguisorba, ae, f.	toten lékařský, krvavec toten
saponaria, ae, f.	mydlice
satureja, ae, f.	saturejka
saxifraga, ae, f.	lomikámen
schisandra, ae, f.	klanopraška
secale (is, n.) cornutum	námel
senna, ae, f.	kasie
serpyllum, i, n.	mateřídouška
sesamum, i, n.	sezam
sinapis, is, f.	hořčice
soja, ae, f.	sója
solanum, i, n.	brambor
solidago, inis, f.	zlatobýl
sorbus, i, f.	jeřáb
spiraea, ae, f.	tužebník
stoechas, ados, f.	smil
stramonium, ii, n.	durman

strophantus, i, m.	krutikvět
strychnos, i, f.	kuřičba
symphytum, i, n.	kostival
tanacetum, i, n.	vraťč
taraxacum, i, n.	pampeliška
thymus, i, m.	tymián
tilia, ae, f.	lípa
tormentilla, ae, f.	mochna nátržník
trifolium, ii, n.	jetel
trifolium (ii, n.) fibrinum	vachta trojlístá
triticum, i, n.	pšenice
tropaeolum, i, n.	ličořeřišnice
urtica, ae, f.	kopřiva
uva (ae, f.) ursi	medvědice
valeriana, ae, f.	kozlík
veratrum, i, n.	kýchavice
verbascum, i, n.	divizna
verbena, ae, f.	sporýš
veronica, ae, f.	rozrazil
viburnum, i, n.	kalina
vinca, ae, f.	brčál
viola, ae, f.	violka
viscum, i, n.	jmelí
vitis, is, f.	réva
vitis (is, f.) idaea	brusnice brusinka
zingiber, eris, n.	zázvor

CHEMICKÉ NÁZVOSLOVÍ – tradiční latinské názvosloví a mezinárodní latinské lékopisné názvosloví

Tradiční latinské chemické názvosloví je klasické střeoevropské názvosloví, používané u nás už v době platnosti rakouského lékopisu a převzaté i do prvního vydání Československého lékopisu v roce 1947 a potom i následujících Československých lékopisů. V novém Českém lékopise 1997, 2002, 2005 a 2009 je však důsledně uplatňováno mezinárodní latinské chemické názvosloví. Mezi oběma názvoslovími existuje řada rozdílů.

1. Názvy prvků

Všechny latinské názvy prvků jsou neutra II. deklinace zakončená v nom. na -um nebo -ium (gen. i, ii), např. chlorum, stannum, hydrogenium, kalium, ferrum. Výjimkou jsou dva názvy prvků: sulphur – neutrum III. deklinace a phosphorus – maskulinum II. deklinace.

2. Názvosloví anorganických sloučenin

2.1. Názvosloví oxidů

Tradiční latinské názvy oxidů – název prvku a adjektivum oxydatum pro běžný oxid, oxydulatum pro nižší oxid a peroxydatum pro vyšší oxid, nebo je oxid považován za anhydrid kyseliny, nebo se násobky kyslíku označují číselkovými předponami.

Např.

CaO	Calcium oxydatum	oxid vápenatý	(běžný oxid)
Fe ₂ O ₃	Ferrum oxydatum	oxid železitý	(běžný oxid)

FeO	Ferrum oxydulatum	oxid železnatý	(nižší oxid)
MnO ₂	Manganum peroxydatum	oxid manganičitý	(vyšší oxid)
N ₂ O ₅	Acidum nitricum anhydricum	oxid dusičný	
CO ₂	Carboneum dioxydatum	oxid uhličitý	

Mezinárodní latinské názvy oxidů se tvoří s ohledem na počet kyslíkových atomů v molekule, popř. i na počet atomů prvku. Název se skládá z genitivu substantiva názvu prvku a nominativu substantiva oxidum (gen. i, n.) s použitím vhodné číslovkové předpony.

Např.

Cu ₂ O	oxid měďný	Dicupri oxidum	Cupri hemioxidum
CuO	oxid měďnatý	Cupri oxidum	
Cr ₂ O ₃	oxid chromitý	Dichromii trioxidum	Chromii sesquioxidum
CrO ₂	oxid chromičitý	Chromii dioxidum	
Sb ₂ O ₅	oxid antimoničný	Distibii pentaoxidum	
CrO ₃	oxid chromový	Chromii trioxidum	
Mn ₂ O ₇	oxid manganistý	Dimangani heptaoxidum	
OsO ₄	oxid osmičelý	Osmii tetraoxidum	

2.2. Názvosloví peroxidů

Tradiční název – nominativ názvu prvku a adjektivum peroxydatum.

Mezinárodní název se skládá z genitivu substantiva názvu prvku a nominativu substantiva peroxidum (gen. i, n.).

Např.

H ₂ O ₂	peroxid vodíku	tradiční latinský název Hydrogenium peroxydatum	mezinárodní latinský název Hydrogenii peroxidum
Na ₂ O ₂	peroxid sodný	Natrium peroxydatum	Natrii peroxidum

2.3. Názvosloví hydroxidů

Latinské názvy hydroxidů jsou tvořeny obdobně jako názvy oxidů, a to jak v tradičním, tak i současném mezinárodním názvosloví – v tradičním názvosloví se místo adjektiva oxydatum, jak bylo u oxidů, použije hydroxydatum, v mezinárodním místo oxidum hydroxidum.

Např.

NaOH	hydroxid sodný	tradiční název Natrium hydroxydatum	mezinárodní název Natrii hydroxidum
Ca(OH) ₂	hydroxid vápenatý	Calcium hydroxydatum	Calcii hydroxidum
Al(OH) ₃	hydroxid hlinitý	Aluminium hydroxydatum	Alumini hydroxidum

Případné potřebné rozlišení hydroxidů by bylo možné provést v duchu mezinárodního latinského názvosloví s ohledem na počet hydroxylových skupin pomocí číslovkových předpon nebo zakončení -osi pro nižší oxidační číslo, zakončení -i pro vyšší oxidační číslo kationtu:

Např.

Ir(OH) ₂	hydroxid iridnatý	Iridii dihydroxidum
Ir(OH) ₃	hydroxid iriditý	Iridii trihydroxidum
Ir(OH) ₄	hydroxid iridičitý	Iridii tetrahydroxidum
Fe(OH) ₂	hydroxid železnatý	Ferri dihydroxidum nebo Ferrosi hydroxidum
Fe(OH) ₃	hydroxid železitý	Ferri trihydroxidum nebo Ferri hydroxidum

2.4. Názvosloví hydroxid- a oxid- solí (zásaditých solí)

Tradiční názvosloví – nominativ názvu prvku a adjektivum kyseliny s předponou sub-, nebo nominativ názvu prvku a adjektivum kyseliny doplněné adjektivem basicum.

Např.

$\text{SbNO}_3(\text{O})$	dusičnan-oxid antimonitý zásaditý dusičnan antimonitý	Stibium subnitricum Stibium nitricum basicum
---------------------------	--	---

Mezinárodní názvosloví – názvy těchto solí jsou tvořeny genitivem latinského názvu prvku a nominativem názvu aniontu příslušné soli s předponou sub-. Jestliže se sůl vyskytuje v hydroxidové i oxidové formě, není v mezinárodním latinském názvosloví možnost rozlišení – jednotný název.

Např.

$\text{SbCl}(\text{O})$	chlorid-oxid antimonitý zásaditý chlorid antimonitý	Stibii subchloridum
$(\text{BiO})_2\text{CO}_3$	uhličitan-dioxid bismutitý zásaditý uhličitan bismutitý	Bismuthi subcarbonas
$\text{BiNO}_3(\text{OH})_2$	dusičnan-dihydroxid bismutitý zásaditý dusičnan bismutitý	Bismuthi subnitras

2.5. Názvosloví kyselin

2.5.1. Kyslíkaté kyseliny

Tradiční a mezinárodní latinské dvojslovné názvy kyslíkatých kyselin – substantivum acidum a adjektivum skládající se z latinského názvu prvku a přípony -icum pro kyselinu vyšší a -osum pro kyselinu nižší, popřípadě předpony per- pro ještě vyšší kyselinu nebo hypo- pro ještě nižší kyselinu.

Např.

HClO	kyselina chlorná	Acidum hypochlorosum
HClO_2	kyselina chloritá	Acidum chlorosum
HClO_3	kyselina chlorečná	Acidum chloricum
HClO_4	kyselina chloristá	Acidum perchloricum

2.5.2. Bezokyslíkaté kyseliny

Tradiční a mezinárodní latinské názvy bezokyslíkatých kyselin – substantivum acidum a adjektivum skládající se z prefixu hydro-, latinského názvu prvku a sufixu -icum.

Např.

HCl	kyselina chlorovodíková	Acidum hydrochloricum
HBr	kyselina bromovodíková	Acidum hydrobromicum

2.6. Názvosloví solí

2.6.1. Názvosloví solí kyslíkatých kyselin

Tradiční název – nominativ latinského názvu prvku a adjektivum kyseliny.

Mezinárodní latinský název – genitiv latinského názvu prvku a nominativ názvu soli (-is pro nižší oxidační číslo, -as pro běžné, vyšší oxidační číslo).

Např.

		tradiční latinský název	mezinárodní latinský název
NaClO	chlornan sodný	Natrium hypochlorosum	Natrii hypochloris
NaClO_2	chloritan sodný	Natrium chlorosum	Natrii chloris
NaClO_3	chlorečnan sodný	Natrium chloricum	Natrii chloras
NaClO_4	chloristan sodný	Natrium perchloricum	Natrii perchloras

2.6.1.1. Názvosloví hydrogensolí

Tradiční název – nominativ latinského názvu prvku a adjektivum kyseliny s předponou hydro- nebo bi- (používání předpony bi- se v současné době již nedoporučuje).

Mezinárodní název – přítomnost „kyselého vodíku“ v soli se v jejím latinském názvu vyjádří zařazením předpony hydrogeno- (česky hydrogen-) před vlastní název soli (aniontu). Počet takovýchto atomů vodíku se vyjádří číslovkovou předponou (předpona mono- se většinou neuvádí).

Např.

		tradiční latinský název	mezinárodní latinský název
NaHSO ₄	hydrogensíran sodný	Natrium hydrosulfuricum	Natrii hydrogenosulfas

2.6.2. Názvosloví solí bezkyslíkatých kyselin

Tradiční název – nominativ latinského názvu prvku tvořícího kation a adjektivum tvořené latinským názvem prvku tvořícího anion s příponou -atum a případně číslovkovou předponou.

Mezinárodní latinské názvy solí bezkyslíkatých kyselin jsou tvořeny genitivem latinského názvu příslušného prvku a nominativem názvu soli.

Např.:

		tradiční latinský název	mezinárodní latinský název
NaCl	chlorid sodný	Natrium chloratum	Natrii chloridum
NaF	fluorid sodný	Natrium fluoratum	Natrii fluoridum

2.6.2.1. Názvosloví hydrogensolí

Tradiční název – nominativ latinského názvu prvku a adjektivum tvořené latinským názvem prvku tvořícího anion s předponou hydro- nebo bi- (předpona bi- se v současné době již nedoporučuje) a příponou -atum.

Např.

KHF ₂	hydrogenfluorid draselný	Kalium hydrofluoratum
------------------	--------------------------	-----------------------

Mezinárodní název – přítomnost „kyselého vodíku“ v soli se v jejím latinském názvu vyjádří zařazením předpony hydrogeno- (česky hydrogen-) před vlastní název soli (aniontu). Počet takovýchto atomů vodíku se vyjádří číslovkovou předponou (předpona mono- se většinou neuvádí).

Např.

NaHCO ₃	hydrogenuhlíčan sodný	Natrii hydrogenocarbonas
--------------------	-----------------------	--------------------------

2.6.3. Názvosloví solí kyselin s různým oxidačním číslem (mocenstvím) prvku kationtu

Tradiční latinské názvosloví – rozlišení oxidačního čísla pomocí dalšího adjektiva „oxydatum“ (pro sůl s vyšším oxidačním číslem kationtu) nebo „oxydulatum“ (s nižším oxidačním číslem).

Mezinárodní latinské názvosloví toto rozlišení provádí úpravou názvu prvku (genitiv -i pro vyšší oxidační číslo a -osi pro nižší oxidační číslo).

Např.

		tradiční latinský název	mezinárodní latinský název
Fe ₂ (SO ₄) ₃	síran železitý	Ferrum sulfuricum oxydatum	Ferri sulfas
Fe(SO ₄)	síran železnatý	Ferrum sulfuricum oxydulatum	Ferrosi sulfas
	genitiv Ferri pro Fe ^{III} a Ferrosi pro Fe ^{II}		
CuCl ₂	chlorid měďnatý	Cuprum chloratum oxydatum	Cupri chloridum
CuCl	chlorid měďný	Cuprum chloratum oxydulatum	Cuprosi chloridum
	genitiv Cupri pro Cu ^{II} a Cuprosi pro Cu ^I		

2.6.4. Názvosloví podvojných solí

Tradiční názvosloví: sůl se dvěma kationty – nominativy latinského názvu prvků (pořadí je dáno stoupajícím oxidačním číslem, při jeho shodě abecední pořadí symbolů prvků) + anion kyseliny.

Např.

KLiSO ₄	síran draselno-lithný	Kalium lithium sulfuricum
--------------------	-----------------------	---------------------------

Sůl se dvěma anionty – nominativ latinského názvu prvku a názvy aniontů příslušných solí oddělené pomlčkou (o pořadí aniontů rozhoduje stoupající oxidační číslo, v případě shody abecední pořadí symbolů prvků nebo centrálních prvků aniontů, v případě shody anion solí bezkyslíkaté kyseliny předchází aniontu kyslíkaté kyseliny).

Např.

CaCl(ClO)	chlorid-chlornan vápenatý	Calcium chloratum-hypochlorosum
-----------	---------------------------	---------------------------------

Mezinárodní názvosloví – názvy podvojných solí jsou tvořeny genitivem názvu prvku či prvků a nominativem aniontu či aniontů příslušné kyseliny. Posoupnost řazení je stejná jako u tradičního názvosloví.

Např.

KMgF ₃	fluorid draselno-hořečnatý	Kalii magnesii fluoridum
CaCl(ClO)	chlorid-chlornan vápenatý	Calcii chloridum hypochloris

2.7. Názvosloví hydrátů

Řada látek se vyskytuje v různých hydrátové formě. V mezinárodním latinském názvosloví se názvy hydrátů tvoří pomocí adjektiva hydricus, a, um, popř. s číslovkovou předponou, u bezvodých pomocí anhydricus, a, um.

Např.

CaSO ₄ · 2 H ₂ O	dihydrát síranu vápenatého	Calcii sulfas dihydricus
CaSO ₄ · 0,5 H ₂ O	hemihydrát síranu vápenatého	Calcii sulfas hemihydricus
Na ₂ CO ₃ · H ₂ O	monohydrát uhličitanu sodného	Natrii carbonas monohydricus
Na ₂ CO ₃ · 10 H ₂ O	dekahydrát uhličitanu sodného	Natrii carbonas decahydricus

3. Názvosloví organických sloučenin

3.1. Názvosloví jednoslovných základních látek

Tradiční a mezinárodní názvy jsou stejné, např. Saccharosum, Paracetamolum.

3.2. Názvosloví kyselin

Tradiční a mezinárodní názvosloví je shodné, tj. kyseliny mají buď jednoslovný název, např. Phenobarbitalum – fenobarbital, nebo je název tvořen substantivem acidum a adjektivem skládajícím se z kmene latinského názvu prvku a přípony -icum, např. acidum aceticum – kyselina octová.

3.3. Názvosloví solí

3.3.1. Názvosloví solí kyselin s jednoslovným názvem

V obou názvoslovích je název soli tvořen nominativem názvu kyseliny a adjektivem utvořeným z kmene latinského názvu prvku a přípony -icum (calcium, kalicum, magnesium, natricum, zincicum apod.).

Např.

sodná sůl fenobarbitalu	Phenobarbitalum natricum (tj. doslova fenobarbital sodný)
draselná sůl fenoxymethylpenicilinu	Phenoxymethylpenicillinum kalicum
sodná sůl ampicilinu	Ampicillinum natricum

3.3.2. Názvosloví solí kyselin s dvojslovným názvem

Princip tvoření je stejný jak v tradičním, tak i mezinárodním názvosloví s tvořením názvů anorganických solí.

Např.

		tradiční latinský název	mezinárodní latinský název
C ₇ H ₅ NaO ₂	benzoan sodný	Natrium benzoicum	Natrii benzoas

sorbitan draselný

Kalium sorbicum

Kalii sorbas

3.3.3. Názvosloví solí organických bází

Tradiční latinské názvosloví – název je tvořen nominativem organické báze a adjektivem kyseliny. V souladu s pravidly IUPAC je uplatňováno „oniové“ názvosloví pro soli bází s terciárním i kvartérním dusíkem (oba typy solí jsou v tomto případě pokládány za amoniové soli). Zakončení -inium a -onium naznačuje, že se jedná o soli organických bází, ale z názvu se nedá určit, o jaký typ báze se jedná.

Mezinárodní latinské lékopisné názvosloví – názvy solí organických bází (s výjimkou halogenidových solí organických bází s terciárním dusíkem) jsou tvořeny genitivem názvu organické báze a nominativem názvu aniontu příslušné soli. Z názvu léčiva s výjimkou halogenidových solí nejde poznat, zda jde o bázi s terciárním či kvartérním dusíkem. U halogenidových solí organických bází s terciárním dusíkem je k názvu aniontu příslušné halogenidové soli připojena předpona hydro-. U solí s kvartérním dusíkem by pak mělo být uplatňováno „oniové“ zakončení názvu báze (např. cetrimonium, gen. cetrimonii).

Např.

	tradiční latinský název	mezinárodní latinský název
pilocarpiniumnitrat	Pilocarpinium nitricum	Pilocarpini nitras
hydroxokobalaminacetát	Hydroxocobalaminium aceticum	Hydroxocobalamini acetas
dekamethoniumjodid	Decamethonium iodatum	Decamethonii iodidum
procainiumchlorid	Procainium chloratum	Procaini hydrochloridum

V řadě názvů solí se objevují jejich zkrácené chemické názvy schválené WHO jako INN (International Nonproprietary Name) příslušných skupin.

Např.

benzensulfonát	besilas
monohydrochlorid hemiethanolát hemihydrát	hyclas
trifluoroacetát	triflutas

3.4. Názvosloví hydrátů

Obdobně jako u anorganických sloučenin – v tradičním i mezinárodním názvosloví se k názvu sloučeniny připojí adjektivum hydricus, a, um, případně s číslovkovou předponou.

Např.

	tradiční latinský název	mezinárodní latinský název
monohydrát kofeinu	Coffeinum monohydricum	Coffeinum monohydricum
trihydrát mléčnanu vápenatého	Calcium lacticum trihydricum	Calcii lactas trihydricus
pentahydrát mléčnanu vápenatého	Calcium lacticum pentahydricum	Calcii lactas pentahydricus

3.5. Názvosloví esterů

3.5.1. Estery běžných kyselin a jednoduchých hydroxyderivátů

Tradiční názvosloví – názvy těchto esterů jsou tvořeny nominativem alkylu nebo arylu a základem aniontu kyseliny s příponou -icum.

Mezinárodní názvy esterů tohoto typu jsou tvořeny genitivem alkylu (arylu), např. ethylis (ethyl, is, m., podobně methyl, is, m.; phenyl, is, m.; propyl, is, m.) a nominativem skupiny zastupující určitou kyselinu, např. acetas.

Např.

	tradiční latinský název	mezinárodní latinský název
methylsalicylát	Methylum salicylicum	Methylis salicylas
benzylbenzoát	Benzylum benzoicum	Benzylis benzoas
ethylacetát	Aethylum aceticum	Ethylis acetas

3.5.2. Estery kyselin a hydroxyderivátů složitějších struktur

Estery tohoto typu mají většinou přidělen samostatný INN název (preferován je jednoslovný název).

Např.

gefarnatum – ester valerové kyseliny a geraniolu

tocofenoxanum – ester 4-chlorfenoxyoctové kyseliny a alfa-tokoferolu

V tradičním názvosloví jsou názvy esterů tvořeny nominativem INN názvu hydroxyderivátu a adjektivem tvořeným základem názvu aniontu kyseliny a příponou -icum. Mezinárodní latinské názvy esterů tohoto typu jsou tvořeny genitivem latinského názvu hydroxyderivátu (nebo INN názvu hydroxyderivátu) a nominativem skupiny zastupující určitou kyselinu (tedy rovněž obdobným způsobem jako u solí).

Např.

	tradiční latinský název	mezinárodní latinský název
erythromycinethylsukcinát	Erythromycinum ethylsuccinicum	Erythromycini ethylsuccinas
estradiolbenzoát	Estradiolum benzoicum	Estradioli benzoas

4. Názvosloví běžnějších kyselin a jejich solí

Kyselina	Acidum	Sůl – český název	Sůl – latinský název
acetrizoová	acetrizoicum	acetrizoat	acetrizoas
adipová	adipicum	adipat	adipas
akrylová	acrylicum	akrylat	acrylas
aminoctová	aminoaceticum, dodatečně zaveden jednoslovný INN	glycinum, česky glycin	glycinum, česky glycin
aminosalicylová	aminosalicylicum	aminosalicylat	aminosalicylas
askorbová	ascorbicum	askorbat	ascorbas
asparagová	INN acidum asparticum čili	aspartová kyselina	
aspartová	asparticum	aspartat	aspartas
behenová	behenicum	behenat	behenas
benzoová	benzoicum	benzoat (-an)	benzoas
biskumoctová	biscoumaceticum	biskumacetat	biscoumacetas
boritá	boricum	boritan, borat	boras
bromovodíková	hydrobromicum	bromid	bromidum, hydro-
citronová	citricum	citronan, citrat	citras
cyklamová	cyclamicum	cyklamnat	cyclamas
dusičná	nitricum	dusičnan, nitrat	nitras
dusitá	nitrosum	dusitan, nitrit	nitris
edetová	edeticum	edetat	edetas
fluorovodíková	hydrofluoricum	fluorid	fluoridum, hydro-
folinová	folinicum	folinat	folinas
fosforečná	phosphoricum	fosforečnan, fosfat	phosphas
fosforitá	phosphorosum	fosforitan, fosfit	phosphis
fumarová	fumaricum	fumarat	fumaras
gallová	gallicum	gallat	gallas
gentisová	gentisicum	gentisat	gentisas
glukonová	gluconicum	glukonat	gluconas
glutamová	glutamicum	glutamat	glutamas
glutarová	glutaricum	glutarat	glutaras
chlorečná	chloricum	chlorečnan, chlorat	chloras
chloristá	perchloricum	chloristan, perchlorat	perchloras
chloritá	chlorosum	chloritan, chlorit	chloris
chlorná	hypochlorosum	hlornan, hypochlorit	hypochloris
chlorovodíková	hydrochloricum	chlorid	chloridum, hydro-
cholová	cholicum	cholát	cholas

chromová	chromicum	chroman, chromat	chromas
isovalerová	isovalericum	isovalerat	isovaleras
jablečná	malicum	malat	malas
jantarová	succinicum	jantaran, sukcinat	succinas
jodovodíková	hydroiodicum	jodid	iodidum, hydro-
jopanoová	iopanoicum	jopanoat	iopanoas
jotalamová	iotalamicum	jotalamat	iotalamas
klofibrová	clofibricum	klofibrat	clofibras
křemičitá	silicicum	křemičitan, silikat	silicas
kyanovodíková	hydrocyanicum	kyanid	cyanidum, hydro-
laurová	lauricum	laurat	lauras
listová	folicum	folat	folas
maleinová	maleicum	maleinat	maleas
malonová	malonicum	malonat	malonas
manganistá	permanganicum	manganistan, permanganat	permanganas
másečná	butyricum	butyrat	butyras
mléčná	lacticum	mléčnan, laktat	lactas
mravenčí	formicum	mravenčan, formiat	formias
nikotinová	nicotinicum	nikotinat	nicotinas
octová	aceticum	octan, acetat	acetas
olejová	oleicum	olean, oleat	oleas
orotová	oroticum	orotat	orotas
palmitová	palmiticum	palmitat	palmitas
pantothénová	pantothenicum	pantothénat	pantothernas
pentetová	penteticum	pentetat	pentetas
propionová	propionicum	propionat	propionas
pyrohroznová	pyruvicum	pyruvat	pyruvas
ricinolejová	ricinoleicum	ricinoleat	ricinoleas
salicylová	salicylicum	salicylan, salicylat	salicylas
sírová	sulfuricum	síran, sulfat	sulfas
siřičitá	sulfurosum	siřičitan, sulfit	sulfis
skoficová	cinnamicum	cinnamat	cinnamas
sorbová	sorbicum	sorbat	sorbas
stearová	stearicum	stearat	stearas
sulfoxylová	sulfoxylicum	sulfoxylat	sulfoxylas
šťavelová	oxalicum	šťavelan, oxalat	oxalas
uhličitá	carbonicum	uhličitan, karbonat	carbonas
undecylenová	undecylenicum	undecylenat	undecylenas
valerová	valericum	valerat	valeras
vinná	tartaricum	vínan, tartarat	tartras

5. Číslovkové předpony

odpovídající číslice	řecký název	počestěný název
0	an	bez
1/2	hemi	hemi
1	mono	mono
1 1/2	sesqui	seskvi
2	di	di
2 1/2	dihemi	dihemi
3	tri	tri
4	tetra	tetra
5	penta	penta
6	hexa	hexa

7	hepta	hepta
8	octa	okta
9	nona	nona
10	deca	deka
11	undeca	undeka
12	dodeca	dodeka
13	trideca	trideka
20	eicosa	eikosa
21	henicosa	henikosa
22	docosa	dokosa
30	triaconta	triakonta
100	hecta	hekta
142	dotetracontahecta	dotetrakontahekta

XXI. LEKCE

Opakování

1. Vyskloňujte:

capsula enterosolvēns
infūsum recēns
gramma ūnum
gastrītis acūta
spīritus concentrātus

dyspnoē congenita
genū dextrum
remedium cardināle
speciēs pectorālēs
mūsculus biceps

2. Přečtete a přeložte do češtiny:

Rp.
Althaeae rad.
Hyssopi herb. aa 20,0
Veronicae herb.
Menthae piperitae fol. aa 10,0
Verbasci fl.
Lichenis islandici
Foeniculi fr.
Anisi fr. aa 50,0
M. f. spec.
D. S. ...

Rp.
Crataegi fol. cum fl. 50,0
Frangulae cort. 20,0
Melissae herb.
Fragariae fol.
Liquiritiae rad. aa 10,0
M. f. spec.
D. S. ...

3. Řekněte latinsky a řecky:

zánět plic
žlučňíkové kameny
bolest hlavy
hnisavé onemocnění kůže
děložní sliznice

krvácení ze žaludku
onemocnění svalů
lék proti horečce
nauka o nemocech
nehybnost

4. Výrazy uveďte v opačném čísle:

membrum superius
in ossibus longīs
laesiō partis mollis
recipe tabulettam effervēscēntem
manūs dextrae

cum pulvere subtilissimō
methodus facilis
cariēs latentēs
remedium contrā dolōrem ācrem
vulnus vetus

5. Vytvořte předložková spojení:

prō (diēs)
in (dosis minima)
ante (operātiō ventriculī)
ex (valeriānae rādīx)
ad (latus dextrum)

sine (sēmen)
post (sānātiō difficilis)
cum (haematōma subcutāneum)
contrā (laryngītis acūta)
propter (excīsiō probātōria)

6. Vysvětlete a přeložte následující termíny:

lymphadenopathia
gonarthritīs
mycōsis
spondylarthrōsis
pleuropneumonia

nephrogenēs
gastroenterologia
vēnopharmaca
myasthenia
keratolytica

7. Přečtěte recepty:

Rp.

Anopyrin tbl.

Exp. orig. No. II (duas)

D. S. 3x denně 1 tabletu

Rp.

Quinini sulfatis dihydrici 0,2

Papaverini hydrochloridi 0,05

Lactosi q. s. ut f. pulv.

D. t. d. No. XXX (...) ad caps. gelat.

S. 1 prášek na noc

Rp.

Ac. salicylici 2,0

Propylenglycoli 15,0

Ethanoli 60% 50,0

Aq. purif. ad 100,0

M. f. sol.

D. S. K. potírání 2x denně

Rp.

Ophthalmo-Septonex ung. ophth.

Exp. orig. No. I (unam)

D. S. 3x denně nanést do pravého oka

Slovička

disciplīna, ae, f.

frāgāria, ae, f.

gastroenterologia, ae, f.

gonarthritīs, itidis, f.

hyssōpus, i, m.

keratolyticus, a, um

lymphadenopathia, ae, f.

nephrogenēs, es

pleuropneumonia, ae, f.

spondylarthrōsis, is, f.

vēnopharmacōn, i, n.

veronica, ae, f.

nauka, znalost, obor, vzdělání

jahodník

gastroenterologie, obor vnitřního lékařství zabývající se chorobami trávicího ústrojí

gonartritida, zánět kolenního kloubu

yzop

keratolytický, změkčující a odstraňující příliš zkeratinizovanou kůži

lymfadenopatie, bližší nespecifikované onemocnění lymfatických žláz

nefrogenní, ledvinového původu

pleuropneumonie, současný zánět pohrudnice a plic

spondylartróza, nezánetlivé onemocnění meziobratlových kloubů

lék užívaný k léčbě žilních onemocnění, zejména varixů a jejich zánětlivých komplikací

rozrazil

Klíč

2. cvičení

Recipe (vezmi)

Althaeae rādīcis (proskurníkový kořen)

Hyssopī herbae ana partēs aequālēs grammata vīgintī (yzopová nať)

Veronicae herbae (rozrazilová nať)

Menthae piperitae herbae ana partēs aequālēs grammata decem (nať máty peprné)

Verbascī flōris (diviznový květ)

Lichēnis islandicī (lišejník islandský)

Foeniculī frūctūs (fenyklový plod)

Anīsi frūctūs ana partēs aequālēs grammata quīnquāgintā (anýzový plod)

Miscē, flant speciēs. (míchej, ať vznikne čajová směs)

Dā, signā... (dej, označ...)

Recipe (vezmi)

Crataegī foliī cum flōre grammata quīnquāgintā (hlohový list s květem)

Frangulae corticis grammata vīgintī (krušínová kůra)

Melissae herbae (meduňková nať)

Frāgāriae foliī (jahodníkový list)

Liquiritiae rādicis ana partēs aequālēs grammata decem (lékořicový kořen)
Miscē, fiat speciēs (michej, at' vznikne čajová směs)
Dā, signā... (dej, označ...)

3. cvičení

Inflammātiō pulmōnum, pneumonia
concrēmenta (calculī) in vēsīcā felleā, cholēcystolithiāsis
dolor capitis, cephalalgia
morbus cutis pūrulentus, pyoderma
tunica mūcōsa uterī, endomētrium
haemorrhagia ex ventriculō (haemorrhagia ventriculi), gastrorrhagia
morbus mūsculōrum, myopathia
remedium contrā febrim, antipyreticum
disciplīna dē morbīs, pathologia
immōbilitās, akīnēsis

4. cvičení

membra superiōra	cum pulveribus subtilissimīs
in osse longō	methodī facilēs
laesiōnēs partium mollium	cariēs latēns, cariem latentem
recipite tabulettās effervēscētēs	remedia contrā dolōrēs ācrēs
manus dextra, manuum dextrārum	vulnera vetera

5. cvičení

prō diē	sine sēmine
in dosim minimam, in dosī minimā	post sānātiōnem difficilem
ante operātiōnem ventriculī	cum haematōmate subcutāneō
ex valerīanae rādice	contrā laryngitidem acūtā
ad latus dextrum	propter excīsiōnem probātōriam

6. cvičení

onemocnění lymfatických žláz (lympha + adēn + pathos + -ia)
zánět kolenního kloubu (gony + arthron + -itis)
onemocnění způsobené houbami (mykēs + -ōsis)
nezánětlivé onemocnění meziobratlových kloubů (spondylus + arthron + -ōsis)
zánět pohrudnice a plic (pleura + pneumōn + -ia)
ledvinového původu (nephros + genēs)
obor vnitřního lékařství zabývající se chorobami trávicího ústrojí (gastēr + enteron + logos)
lék užívaný k léčení žil (věna + pharmacon)
svalová slabost (mys + a- + sthenos)
léky odstraňující zkeratinizovanou kůži (keratos + lyticus)

7. cvičení

Recipe
Anopyrin tabulettae (tabulettārum)
Expeditiōnēs originālēs numerō duās
Dā, signā 3x dennē 1 tabletu

Recipe

Quinini sulfatis dihydrici decigrammata duo
Papaverini hydrochloridi centigrammata quinque
Lactōsī quantum satis ut fiat pulvis.
Dā (dentur) tālēs dosēs numerō trīgintā ad capsulās gelatīnōsās.
Signā 1 prášek na noc

Recipe

Acidī salicylicī grammata duo

Propylenglycolī grammata quīndecim

Ethanolī sexāgintā centēsīmārum grammata quīnquāgintā

Aquae pūrificātae ad grammata centum

Miscē, fiat solutiō.

Dā, signā K potírání 2x denně

Recipe

Ophthalmo-Septonex unguentum ophthalmicum (unguentī ophthalmici)

Expeditiōnem oriġinālem numerō ūnam

Dā, signā 3x denně nanést do pravého oka

NEJUŽÍVANĚJŠÍ LATINSKÉ A ŘECKÉ EKVIVALENTY

barva	color, ōris, m.	chrōma (gen. chrōmatos)
bílý	albus, a, um	leukos
bledý	pallidus, a, um	ōchros
bod	pūctum, ī, n.	stigma (gen. stigmatos)
bolest	dolor, ōris, m.	algos
		odynē
brada	mentum, ī, n.	geneion
bradavka	mammilla, ae, f.	thēlē
	papilla, ae, f.	mazos
bubínek	tympanum, ī, n.	tympanon
buňka	cellula, ae, f.	kytos (gen. kytūs)
celý	tōtus, a, um	holos
céva	vās, vāsis, n.	angeion
cizí	aliēnus, a, um	xenos
		heteros
cukr	saccharum, ī, n.	sakcharon
čas	tempus, oris, n.	chronos
čelist dolní	mandibula, ae, f.	gnathos
černý	niger, gra, grum	melas (gen. melanos)
červený	ruber, bra, brum	erythros
čich	olfactus, ūs, m.	osmē
člověk	homō, inis, m.	anthrōpos
čočka	lēns, lentis, f.	fakos
děloha	uterus, ī, m.	mētrā
		hysterā
dítě	īnfāns, antis, m., f.	pais (gen. paidos)
dlouhý	longus, a, um	dolichos
druh	genus, eris, n.	fylon
dráp	unguis, is, m.	onyx (gen. onychos)
dřeň	medulla, ae, f.	myelos
duše	anima, ae, f.	psychē
dutina	cavitās, ātis, f.	koiliā
dvoujitý	duplex, icis	didymos
havran	corvus, ī, m.	korax (gen. korakos)
hlas	vōx, vōcis, f.	fōnē
hlava	caput, itis, n.	kefalē
hlen	spūtum, ī, n.	blenna
	mūcus, ī, m.	myxa
hluboký	profundus, a, um	bathys
hnis	pūs, pūris, n.	pūon
horečka	febris, is, f.	pyretos
houba	fungus, ī, m.	spongiā
		spongos
		mykēs
hrbol	tūber, eris, n.	kondylos
hrudník	pectus, oris, n.	thōrāx (gen. thōrākos)
choroba	morbus, ī, m.	pathos (gen. pathūs)
		nosos
chrupavka	cartilāgō, inis, f.	chondros
jádro	nucleus, ī, m.	kokkos
		karyon
jařmo	iugum, ī, n.	zygon
játra	iecur, oris, n.	hēpar (gen. hēpatos)

jazyk	lingua, ae, f.	glōtta nebo glōssa
jed	venēnum, ī, n.	toxikon
jednoduchý	simplex, icis	haplūs
jiný	alter, era, erum	heteros
jméno	alius, alia, aliud	
kámen	nōmen, inis, n.	onoma (gen. onomatos)
	calculus, ī, m.	lithos
	lapis, idis, m.	
klín	cuneus, ī, m.	sfēn (gen. sfēnos)
kloub	articulātiō, ōnis, f.	arthron
koleno	genū, ūs, n.	gony (gen. gonatos)
konec	finis, is, m.	telos
konečník	rēctum, ī, n.	prōktos
kost	os, ossis, n.	osteon
k. klíční	clāvicula, ae, f.	kleis (gen. kleidos)
k. lýtková	fībula, ae, f.	knemē
konečník	rēctum, ī, n.	prōktos
koule	globus, ī, m.	sfairā
krátký	brevis, e	brachys (gen. bracheos)
krev	sanguis, inis, m.	haima (gen. haimatos)
kruh	circulus, ī, m.	kyklos
křídlo	āla, ae, f.	pteryx (gen. pterygos)
křivý	curvus, a, um	ankylos
		skolios
		plagios
kůže	cutis, is, f.	derma (gen. dermatos)
kyčel	coxa, ae, f.	ischion
léčení	cūrātiō, ōnis, f.	therapeiā
	sānātiō, ōnis, f.	
ledvina	rēn, rēnis, m.	nefros
lék	medicāmentum, ī, n.	farmakon
	remedium, īī, n.	
lékař	medicus, ī, m.	iātros
list	folium, īī, n.	fyllon
mandle	tōnsilla, ae, f.	amygdalē
		amygdalon
malý	parvus, a, um	mikros
maso	carō, carnis, f.	kreas (gen. kreatos)
meč	ensis, is, m.	xifos
měchýř	vēsīca, ae, f.	kystis (gen. kysteōs)
m. močový	vēsīca ūrīnāria	ūrokystis
měkký	mollis, e	malakos
měsíc	mēnsis, is, m.	mēn (mēnos)
místo	locus, ī, m.	topos
mléko	lac, lactis, n.	gala (gen. galaktos)
mnohý	multus, a, um	polys
moč	ūrīna, ae, f.	ūron
modrý	lividus, a, um	kyaneos
mozek	cerebrum, ī, n.	enkefalos
mrtvý	mortuus, a, um	nekros
muž	vir, ī, m.	anēr (gen. andros)
mysl	mēns, mentis, f.	frēn (gen. frenos)
nádor	tumor, ōris, m.	onkos
napětí	tēnsiō, ōnis, f.	tonos
nauka	disciplīna, ae, f.	logos

nehet	unguis, is, m.	onyx (gen. onychos)
nemoc	morbus, ī, m.	pathos (gen. pathūs)
		nosos
nepravý	falsus, a, um	pseudēs
nerv	nervus, ī, m.	neuron
noha	pēs, pedis, m.	pūs (gen. podos)
nos	nāsus, ī, m.	rhīs (gen. rhīnos)
nový	novus, a, um	neos
obratel	vertebra, ae, f.	spondylos
oheň	ignis, is, m.	pŷr (gen. pyros)
oko	oculus, ī, m.	ofthalmos
osa	axis, is, f.	axōn (gen. axonos)
ostrý	acūtus, a, um	oxys
pád	lapsus, ūs, m.	ptōsis (gen. ptōseōs)
paměť	memoria, ae, f.	mnēmē
pánev	pelvis, is, f.	pelyx (gen. pelykos)
panna	virgō, inis, f.	parthenos
pánvička ledvinová	pelvis rēnālis	pyelos
paprsek	radius, īī, m.	aktis (gen. aktīnos)
páteř	columna vertebrālis	rhachis (gen. rhacheōs)
	spīna, ae, f.	
plíce	pulmō, ōnis, m.	pneumōn (gen. pneumonos)
plochý	plānus, a, um	platys
podobá, tvar	forma, ae, f.	morfē
podobný	similis, e	homoios
pohyb	mōtus, ūs, m.	kinēsis (gen. kinēseōs)
pochva	vāgīna, ae, f.	kolpos
polovina	dimidium, īī, n.	hēmi-
	sēmi-	
pomalý	lentus, a, um	bradys (gen. bradeos)
porod	partus, ūs, m.	tokos
pot	sūdor, ōris, m.	hidrōs (gen. hydrōtos)
prs	mamma, ae, f.	mastos
prst	digitus, ī, m.	daktylos
průduška	bronchus, ī, m.	bronchos
první	prīmus, a, um	prōtos
příčina	causa, ae, f.	aitiā
přímý	rēctus, a, um	orthos
příroda	nātūra, ae, f.	fysis (gen. fyseōs)
přívěsek červovitý	appendix, icis, m.	epityflon
pták	avis, is, f.	ornis (gen. ornithos)
pupek	umbilīcus, ī, m.	omfalos
pyj	penis, is, m.	fallos
rak	cancer, crī, m.	karkinos
rameno	humerus, ī, m.	ōmos
rána, poranění	vulnus, eris, n.	trauma (gen. traumatos)
ret	labium, īī, n.	cheilos (gen. cheilūs)
roh	cornū, ūs, n.	keras (gen. keratos)
rostlina	herba, ae, f.	fyton
ruka	manus, ūs, f.	cheir (gen. cheiros)
rychlý	celer, eris, ere	tachys (gen. tacheos)
řez	sectiō, ōnis, f.	tomē
sám	ipse, ipsa, ipsum	autos
semeno	sēmen, inis, n.	sperma (gen. spermatos)
skrytý	latēns, entis	kryptos

sladký	occultus, a, um	glykys (gen. glykeos)
slezina	dulcis, e	splēn (gen. splēnos)
slina	liēn, liēnis, m.	ptyalon
slinivka břišní	salīva, ae, f.	pankreas (gen. pankreatos)
slunce	pāncreas, tis, n.	hēlios
slza	sōl, sōlis, m.	dakryon
smrt	lacrima, ae, f.	thanatos
spánek	mors, mortis, f.	hypnos
srdce	somnus, ī, m.	kardiā
stařec	cor, cordis, n.	gerōn (gen. gerontos)
stejný	senex, is, m.	isos
	pār, paris	homos
		fobos
strach	metus, ūs, m.	
	timor, ōris, m.	dendron
	pavor, ōris, m.	mesos
strom	arbor, oris, f.	enteron
střední	medius, a, um	tyflon
střevo	intestīnum, ī, n.	kōlon
s. slepé	intestīnum caecum	psychros
s. tlusté	intestīnum crassum	kryos
studený	frīgidus, a, um	xēros
		hals (gen. halis)
suchý	siccus, a, um	mýs (gen. myos)
sůl	sāl, salis, m. a n.	fōs (gen. fōtos)
sval	mūsculus, ī, m.	rhafē
světlo	lūx, lūcis, f.	platys (gen. plateos)
šev	sūtūra, ae, f.	eurys (gen. eureos)
široký	lātus, a, um	tenōn (gen. tenontos)
		kakos
šlacha	tendō, inis, m.	chýlos
špatný	malus, a, um	sōma (gen. sōmatos)
šťáva	succus, ī, m.	manos
tělo	corpus, oris, n.	thermos
tenký	tenuis, e	histos
teplý	calidus, a, um	pyknos
tkáň	tela, ae, f.	pachys (gen. pacheos)
tlustý	crassus, a, um	lipos
		morfē
tuk	adeps, adipis, m.	sklēros
tvar	forma, ae, f.	melos (gen. melūs)
tvrdý	dūrus, a, um	anthrax (gen. anthrakos)
úd	membrum, ī, n.	ūs (gen. otos)
uhlí	carbō, ōnis, m.	stoma (gen. stomatos)
ucho	auris, is, f.	splanchnon
ústa	ōs, ōris, n.	ganglion
útroba	vīscus, eris, n.	ōoforon
uzel	nōdus, ī, m.	orchis (gen. orcheōs)
vaječník	ōvārium, īī, n.	logos
varle	testis, is, m.	
věda	scientia, ae, f.	
	disciplīna, ae, f.	
	doctrīna, ae, f.	
vejce	ōvum, ī, n.	ōon
vejcovod	tuba uterīna	salpinx (gen. salpingos)

velký	magnus, a, um	megas (gen. megalū)
vičko oční	palpebra, ae, f.	makros
vlas	capillus, ī, m.	blefaron
vlastní	proprius, a, um	thrix (gen. trichos)
vlhký	hūmidus, a, um	idios
voda	aqua, ae, f.	hygros
vosk	cēra, ae, f.	hydōr (gen. hydatos)
všechn	omnis, e	kēros
výkal	stercus, oris, n.	pās (gen. pantos)
výživa	alimentum, ī, n.	kopros
vzduch	āēr, eris, m.	trofē
zápach	odor, ōris, m.	pneuma (gen. pneumatos)
zelený	viridis, e	osmē
zub	dēns, dentis, m.	chlōros
zvuk	sonus, ī, m.	glaukos
žaludek	ventriculus, ī, m.	odūs (gen. odontos)
železo	ferrum, ī, n.	fōnē
žena	fēmina, ae, f.	gastēr
žíla	vēna, ae, f.	stomachos
živočích	animal, ālis, n.	sidēros
život	vīta, ae, f.	gynē (gen. gynaikos)
žláza	glandula, ae, f.	fleps (gen. flebos)
žluč	bīlis, is, f.	zōon
žlučník	fel, fellis, n.	bios
žlutý	vēsica fellea	adēn (gen. adenos)
	flāvus, a, um	cholē
	lūteus, a, um	cholēkystis
		kirrhos
		xanthos

GAUDEAMUS IGITUR

1. Gaudeamus igitur,
iuvenes dum sumus.
Post iucundam iuventutem,
post molestam senectutem
nos habebit humus.

2. Vita nostra brevis est,
brevis finietur.
Venit mors velociter,
rapit nos atrociter,
nemini parcetur.

3. Ubi sunt, qui ante nos
in mundo fuere?
Vadite ad superos,
transite ad inferos.
Ubi iam? – Fuere.

4. Vivat academia,
vivant professores,
vivat membrum quodlibet,
vivant membra quaelibet,
semper sint in flore.

5. Vivat et res publica
et qui illam regunt!
Vivat nostra civitas,
Maecenatum caritas,
qui nos hic protegunt.

6. Vivant omnes virgines,
faciles, formosae!
Vivant et mulieres,
tenerae, amabiles,
bonae, laboriosae.

7. Pereat tristitia,
pereant osores,
pereat diabolus,
inimicus subdolus
atque irrisores.

LATINSKO-ČESKÝ SLOVNÍK

A

ā, ab (předl. s abl.)	od
abdōmen, inis, n.	břicho
abdōminālis, e	abdominální, břišní
abducēns, entis	odtahovací, odvádějící
abductor, ōris, m. (mūsculus)	abduktor (sval), odtahovač
abortus, ūs, m.	abort, potrat
abruptiō, ōnis, f.	abruptce, utržení, odtržení
abscessus, ūs, m.	absces, dutina vzniklá zánětem a vyplněná hnisem
absēns, entis	nepřítomný, vzdálený
absinthium, iī, n.	pelyněk
abŭsus, ūs, m.	abúzus, nadměrné užívání, zneužívání
ācer, ācris, ācre	ostrý, prudký
aciditās, ātis, f.	acidita, kyselost, stupeň kyselosti
acidum, ī, n.	kyselina
acidum acēticum	kyselina octová
acidum boricum	kyselina boritá
acidum hydrochloricum	kyselina chlorovodíková
acidum peracēticum	kyselina peroctová
acidum sulfuricum	kyselina sírová
acidus, a, um	kyselý
aconitum, ī, n.	oměj
acquiŕitus, a, um	získaný, nabytý během života
acŭtus, a, um	akutní, ostrý, prudký, silný, náhle vzniklý, prudce probíhající
ad (předl. s ak.)	do, k
addō, ere, additus	přidat, přidávat
addŭcō, ere, adductus	přitahovat, přivádět
adductor, ōris, m. (mūsculus)	adduktor (sval), přitahovač
adēn, adenos, m.	žláza
adenōma, tis, n.	adenom, nezhojný nádor ze žláзовého epitelu
adeps, adipis, m., f.	tuk
adipōsus, a, um	tučný, tukový, tlustý
aditus, ūs, m.	vchod, vstup
adiuvāns, antis	pomáhající, podporující, zesilující
adonis, idis, f.	hlaváček
adsorbēns, entis	adsorpční, schopný pohlcovat, vázat na svůj povrch různé sloučeniny
adspersōrius, a, um	zasypací
adstringēns, entis	adstringentní, stahující, svíravý, usnadňující hojení a epitelizaci
adultus, ī, m.	dospělý, vyspělý, dorostlý
adversus (předl. s ak.)	proti
aegrōtus, a, um	nemocný
aequālis, e	rovný, stejný, stálý
(a)ethanolum, ī, n.	etanol
(a)etheroleum, ī, n.	silice
afferēns, entis	aferentní, přinášející, přivodný
agenesis, is, f.	ageneze, vrozené nevyvinutí některého orgánu
agitō, āre, agitātus	třepat, protřepávat
agrimōnia, ae, f.	řepík lékařský
akīnēsis, is, f.	akíneze, neschopnost pohybu, nehybnost, ochrnutí
albinismus, ī, m.	albinismus, nedostatek barviva (melaninu) v kůži, vlasech, očích a dalších tkáních
albūminŭria, ae, f.	albuminurie, přítomnost albuminu v moči
albus, a, um	bílý

alcohol, is, m.	alkohol
alimentarius, a, um	alimentární, potravinový, vztahující se k potravě, výživě, potravou způsobený
alimentum, ī, n.	potrava, výživa, pokrm
allergia, ae, f.	alergie, přecitlivělost, porušený stav imunitní reaktivity
allopathia, ae, f.	alopatie, způsob léčby pomocí léků působících proti příznakům nemoci a proti jejím původcům
aloë, ēs, f.	aloe
althaea, ae, f.	proskurník
amārus, a, um	hořký
ambivalēns, entis	ambivalentní, dvojaký, mající současně dvoji platnost
āmōtiō, ōnis, f.	oddálení, odstranění
amputātiō, ōnis, f.	amputace, snesení, operační odnětí
amputō, āre, amputātus	amputovat, odříznout
amygdala, ae, f.	mandle
amylaceus, a, um	škrobový
amylum, ī, n.	škrob
anabiōsis, is, f.	anabióza, oživení po zřejmé smrti, resuscitace
anaemia, ae, f.	anémie, chudokrevnost
anaesthēsia, ae, f.	anestézie, znecitlivění
analgeticus, a, um	analgetický, zmírňující, utišující bolest
analysis, is, f.	analýza, rozklad, rozebrání
anamnēsis, is, f.	anamnéza, rozpomenutí, předchorobí pacienta
anatomia, ae, f.	anatomie, nauka o normální formě a stavbě těla
angīna, ae, f.	angína, zánět přední části hltanu, bolest v krku, silná svíravá bolest (obecně)
anhydricus, a, um	bezdodý
animal, ālis, n.	živočich
anīsum, ī, n.	anýz
annus, ī, m.	rok
anōmalia, ae, f.	anomálie, nepravidelnost, odchylka od normy
anoxia, ae, f.	anoxie, nepřítomnost kyslíku v organismu, orgánech, tkáních či buňkách
ant(i)emeticus, a, um	ant(i)emetický, mímící, odstraňující zvracení
ante (předl. s ak.)	před
antebrachium, iī, n.	předloktí
anteflexiō, ōnis, f.	anteflexe, ohnutí dopředu
antepositiō, ōnis, f.	anteopozice, chirurgické uložení orgánů dopředu
anterior, ius	dřívější, přední, vpředu ležící
anticoagulāns, antis	antikoagulační, zabraňující srážení krve
antidiarrhoicus, a, um	antidiaroidický, protiprůjmový, působící proti průjmu
antidotum, ī, n.	antidotum, látka neutralizující účinek jedu, protijed
antiphlogisticus, a, um	antiflogistický, protizánětlivý
antipyreticus, a, um	antipyretický, snižující horečku
antitussicus, a, um	antitusický, potlačující kašel
aorta, ae, f.	srdečnice
aortectasia, ae, f.	aortektázie, chorobné rozšíření srdečnice
apex, icis, m.	hrot, vrchol, špička
apnoë, ēs, f.	apnoe, zástava dechu
aponeurōsis, is, f.	aponeuróza, tenká vazivová blána, která je plošně rozprostřenou šlachou, plochá šlacha
apophysis, is, f.	apofýza, osifikační jádra kosti, hrbolek kosti
apoplēxia, ae, f.	apoplexie, mrtvice, krvácení do tkáně, které způsobí její poškození
apparātus, ūs, m.	aparát, přístroj, ústrojí, soustava
appendectomy, ae, f.	apendektomie, chirurgické vynětí červovitého přívěsku
appendicitis, ītidis, f.	apendicitida, zánět červovitého výběžku slepého střeva
appendix, icis, f.	přívěsek
applicātiō, ōnis, f.	aplikace, způsob používání, upotřebení v praxi

applicō, āre, applicātus
apud (předl. s ak.)
aqua, ae, f.
aquaeductus, ūs, m.
aquōsus, a, um
arachis, idis, f.
arcus, ūs, m.
arōmaticus, a, um
ars, artis, f.
artēria, ae, f.
artēriītis, ītidis, f.
artēriola, ae, f.
artēriosclērōsis, is, f.
artēriōsus, a, um
arthritīs, ītidis, f.
arthron, ī, n.
arthrōsis, is, f.
articulāris, e
articulātiō, ōnis, f.
artificiālis, e
arvēnsis, e
ascendēns, entis
ascītēs, ae, m.
aspectiō, ōnis, f.
athērosclērōsis, is, f.

atlas, atlantis, m.
ātrioventriculāris, e
ātrium, īī, n.
atrophia, ae, f.
audiō, īre, audītus
audītus, ūs, m.
aurantium, īī, n.
auricula, ae, f.
auriculāris, e
auris, is, f.
auscultātiō, ōnis, f.
aut
autointoxicātiō, ōnis, f.

autotrānsfūsiō, ōnis, f.
autotrophia, ae, f.
avītamīnōsis, is, f.

B

bacillus, ī, m.
bactēriaemia, ae, f.
balneotherapia, ae, f.
balneum, ī, n.
basis, is, f.
belladonna, ae, f.
bene
benignus, a, um

aplikovat, příkládat, použít, uplatnit
u, při
voda
vodovod, mokovod
vodný, vodnatý
podzemnice
oblouk
aromatický, obsahující aromatické látky
umění
artérie, tepna
arteriitida, zánět tepny
tepénka
arterioskleróza, kornatění tepen
tepenný, bohatý na tepny
artritida, zánět kloubu
kloub
artróza, nezánětlivé degenerativní onemocnění kloubu
artikulární, kloubní, ke kloubu patřící, kloubový
kloub, kloubní spojení
artificiální, umělý, uměle připravený, vyvolaný
polní, rolní
ascendentní, stoupající, vzestupný
vodnatelnost
aspekce, nazírání, zkoumání, vyšetřování zrakem
ateroskleróza, kornatění tepen, ukládání tukových látek a druhotně vápníku na stěnách tepen
atlas, nosič
atrioventrikulární, vztahující se k srdeční předsíni a komoře
předsíň, síň
atrofie, zmenšení normálně vyvinutého orgánu, tkáně, popřípadě buňky
slyšet, poslouchat
sluch
pomeranč
ouško, boltec
aurikulární, ušní, boltcový
ucho
auskultace, poslech, vyšetřování poslechem
nebo, anebo, či
autointoxikace, otrava organismu vyvolaná nahromaděním odpadových látek v těle
autotransfúze, transfúze vlastní krve
autotrofie, samovýživa, výživa organismu nezávislá na jiných organismech
avitaminóza, onemocnění způsobené naprostým nedostatkem určitého vitamínu

bacil, tyčinkový mikrob, tyčinka
bakteriémie, přítomnost bakterií v krvi
balneoterapie, lázeňská léčba
lázeň, koupel
báze, spodina, základna
rulík
dobře
benigní, nezhoubný, neškodný

betula, ae, f.
biceps, bicipitis
bicuspidālis, e
bilaterālis, e
bilirubinum, ī, n.
biogenēs, es
bonus, a, um
botulismus, ī, m.

bradycardia, ae, f.
bradykinēsis, is, f.
bradypnoē, ēs, f.
brachium, ī, n.
brevis, e
bronchiectasia, ae, f.
bronchiolus, ī, m.
bronchitis, itidis, f.
bronchogenēs, es
bronchosopia, ae, f.
bronchostenōsis, is, f.
bronchus, ī, m.
bulbus, ī, m.
bulliō, ire, bullitus

C

cacao (neskl.)
caecus, a, um
calamus, ī, m.
calcificātiō, ōnis, f.
calcium, ī, n.
calculus, ī, m.
calendula, ae, f.
calidus, a, um
calor, ōris, m.
camphora, ae, f.
cancer, crī, m.
canis, is, m., f. (gen pl. canum)
cānitiēs, ēī, f.
cannabis, is, f.
capillāris, e
capillus, ī, m.
capitālis, e
capsula, ae, f.
caput, itis, n.
carbō, ōnis, m.
carcinōma, tis, n.
cardialgia, ae, f.
cardialis, e
cardinālis, e
cardiologia, ae, f.
cardiomyopathia, ae, f.

cardiopathia, ae, f.

břiza
dvojhlavý
bikuspidální, dvouhrotový, dvojcípý
bilaterální, dvoustranný
bilirubin, žlučové barvivo vznikající při rozkladu hemoglobinu
biogenní, účastníci se životních pochodů, vyvolané životními pochody
dobrý
botulismus, otrava klobásovým jedem, botulinem, obsaženým ve zkažené potravě
bradykardie, zpomalená srdeční činnost (pod 60 tepů za minutu)
bradykineze, zpomalení pohybů
bradypnoe, abnormálně zpomalené dýchání
paže
krátký
bronchiectazie, trvalé rozšíření průdušek
průdušinka
bronchitida, zánět průdušek
bronchogenní, průduškového původu
bronchoskopie, vyšetřování průdušek pomocí bronchoskopu
bronchostenóza, chorobné zúžení průdušek
průduška
cibule, koule, rozšíření trubkovitého orgánu
vřít, vařit, kypět

kakao
slepý
puškvorec
kalcifikace, zvápenatění
kalcium, vápník
kamínek
měsíček
teplý, ohřátý
teplo, teplota, zteplání zánětlivého ložiska
kafr
rakovina, nádor
pes
šedivění vlasů, zešedivění
konopí
kapilární, vlasový, vlasečnicový
vlas
hlavový, týkající se hlavy, k hlavě obrácený
pouzdro, obal, tobolka
hlava, hlavice
uhlí
karcinom, zhoubný epitelový nádor, rakovina
kardialgie, bolest v srdeční krajině
kardiální, srdeční
kardinální, stěžejní, rozhodující, základní
kardiologie, nauka o srdci a srdečních chorobách
kardiomyopatie, onemocnění srdeční svaloviny, které je způsobeno jejím poškozením infekcemi, toxickými látkami, alkoholem, některými celkovými chorobami nebo má příčinu neznámou
kardiopatie, nespecifikované srdeční onemocnění

cardiotonicus, a, um	kardiotonický, zvyšující tonus a sílu stahů selhávajícího srdce
cariēs, ēī, f.	zubní kaz, kostižer
cariōsus, a, um	kariózní, zkažený, kazem postižený
carminātīvus, a, um	karminativní, větrový, působící proti nadýmání
carpālīs, e	karpální, zápěstní
carpus, ī, m.	zápěstí
cartilāgō, inīs, f.	chrupavka
carvum, ī, n.	kmín
cāsus, ūs, m.	pád, případ, příležitost
cataplasma, tis, n.	těstovitý, kašovitý obklad
cataracta, ae, f.	katarakta, šedý zákal oční čočky
catarrhus, ī, m.	katar, zánět sliznice provázený značnou tvorbou sekretu
causa, ae, f.	příčina, důvod
causālīs, e	kauzální, příčinný, důvodný
caveō, ēre, cautus	střežit se, chránit se, mít se na pozoru
cavum, ī, n.	dutina, dutý prostor, vyhloubenina
cavus, a, um	dutý
celer, eris, e	rychlý
cellula, ae, f.	buňka
cellulārīs, e	celulární, buněčný, týkající se buněčné tkáně
cellulōsum, ī, n.	celulóza, polysacharid, buničina
cellulōsum lignī	buničitá vata
centaurium, īī, n.	zeměžluč
centigramma, tis, n.	centigram
centrālīs, e	centrální, střední, ústřední
cephalalgia, ae, f.	cefalalgie, bolest hlavy
cēra, ae, f.	vosk
cērātus, a, um	voskováný
cerebellum, ī, n.	mozeček
cerebrālīs, e	cerebrální, mozkový, k mozku patřící
cerebrospīnālīs, e	cerebrospínální, mozkomíšní
cerebrum, ī, n.	mozek
certus, a, um	jistý, pevný
cervicālīs, e	cervikální, krční, hrdelní, šíjový
cervix, īcis, f.	hrdlo, šíje, krk, krček
charta, ae, f.	papír
chēmotherapia, ae, f.	chemoterapie, léčení látkami připravenými chemickou cestou
chīrurgia, ae, f.	chirurgie, lékařský obor léčící mechanickými výkony, především operací
cholagōgus, a, um	zvyšující sekreci žluči
cholē, ēs, f.	žluč
cholēcystectomia, ae, f.	cholecystektomie, chirurgické vynětí žlučníku
cholēcystis, is, f.	žlučník
cholēcystītis, ītidis, f.	cholecystitida, zánět žlučníku
cholēcystolithiāsis, is, f.	cholecystolitiáza, žlučnickové kameny
cholēdochus, ī, m. (ductus)	žlučovod, žlučový vývod
cholēlithiāsis, is, f.	cholelitiáza, žlučové kameny
chondrōma, tis, n.	chondrom, nezhoubný nádor z chrupavčité tkáně
chondros, ī, m.	chrupavka
chronicus, a, um	chronický, dlouhotrvající, vleklý
cibus, ī, m.	jídlo, pokrm, strava
cinchona, ae, f.	chinovník
circulārīs, e	cirkulární, kruhový
circulātiō, ōnis, f.	cirkulace, oběh
circulātōrius, a, um	cirkulační, kruhový, oběhový
circulus, ī, m.	kroužek, kruh, kolo, oběh, pletenec

circum, circā (předl. s ak.)	kolem, okolo
circumferentia, ae, f.	cirkumference, obvod, rozsah
circumflexus, a, um	ohnutý, otočený, zatočený
circumscrip̄tus, a, um	ohraničený, vymezený, omezený
circus, ī, m.	kruh
cirrhōsis, is, f.	cirhóza, zatvrdnutí orgánu zmnožením vaziva na úkor vlastní tkáně
citō	rychle
citus, a, um	rychlý
claustrophobia, ae, f.	klaustrofobie, strach z uzavřených prostor
clāvicula, ae, f.	klavikula, klíční kost
cleptomania, ae, f.	kleptománie, chorobné nutkání ke krádežím
cochlear, āris, n.	lžice
cōlītis, ītidis, f.	kolitida, zánět tračnicku
collāpsus, ūs, m.	kolaps, zhroucení, náhlé ochabnutí, mdloba
collēga, ae, m.	kolega
collum, ī, n.	krk, krček, šíje
cōlō, āre, cōlātus	procedit
cōlon, ī, n.	tračník
color, ōris, m.	barva
colōrō, āre, colōrātus	kolorovat, zbarvovat, barvit
cōlostomia, ae, f.	kolostomie, umělé vyústění tlustého střeva břišní stěnou navenek
cōma, tis, n.	kóma, hluboké bezvědomí
combustiō, ōnis, f.	popálenina, opařenina
commōtiō, ōnis, f.	komoce, pohnutí, otřes
complicātus, a, um	komplikovaný, složitý, obtížný
compositiō, ōnis, f.	kompozice, skladba, složení, sestava
compositus, a, um	složený
compressiō, ōnis, f.	komprese, stlačení, stisknutí
compressus, a, um	stlačený, stisknutý
concentrātus, a, um	koncentrovaný
concrēmentum, ī, n.	konkrement, kámen
congelātiō, ōnis, f.	kongelace, omrznutí, omrzlina
congenitus, a, um	vrozený
cōnscissus, a, um	rozřezaný, řezaný
cōnservō, āre, cōnservātus	konzervovat, uchovávat, udržovat
contāctus, ūs, m.	kontakt, dotyk, styk
contāgiōsus, a, um	kontagiózní, nakažlivý, přenosný
continēns, entis	obsahující
contrā (předl. s ak.)	proti
contrāceptivus, a, um	kontraseptivní, bránící, chránící proti početí
contractiō, ōnis, f.	kontrakce, smrštění, stažení, zúžení, zkrácení
contrāindicātiō, ōnis, f.	kontraindikace, stav pacienta, který znemožňuje některý léčebný postup, výkon či užívání některého léku
contūsiō, ōnis, f.	kontuze, zhmoždění
contūsus, a, um	zhmožděný, rozdrčený
coquō, ere, coctus	vařit
cor, cordis, n.	srdce
cornū, ūs, n.	roh
corōnārius, a, um	koronární, věnčitý, korunový
corpus, oris, n.	tělo, těleso, hrbol, vyvýšenina
corpusculum, ī, n.	těličko, tělísko
corrigō, ere, corrēctus	korigovat, napravovat, zlepšovat
cortex, icis, m.	kůra, slupka, povrchová vrstva
corticālis, e	kortikální, korový
costa, ae, f.	žebro

costālis, e
costochondrālis, e
coxa, ae, f.
crāniālis, e
crānium, ī, n.
crassus, a, um
crataegus, ī, f.
cremor, ōris, m.
crūdus, a, um
crūs, crūris, n.
cryptogenēs, es
cum (předl. s abl.)
cūrātiō, ōnis, f.
cūrō, āre, cūrātus
curvātūra, ae, f.
cuticula, ae, f.
cutis, is, f.
cystis, is, f.

kostální, žeberní, k žebru patřící
kostochondrální, týkající se žeberních chrupavek
kyčel, kyčelní kloub
kraniální, lebeční, horní, blíže k hlavě ležící
lebka
tlustý
hloh
krém
syrový, surový
bérec
kryptogenní, skrytého, nejasného původu
s, se
ošetřování, léčení
pečovat, léčit
zakřivení
kutikula, kůžička, pokožka
kůže
cysta, měchýř, váček

D

dē (předl. s abl.)
dēcantō, āre, dēcantātus
dēciduus, a, um
decigramma, tis, n.
dēcoctum, ī, n.
dēcolor, ōris
dēcubitus, ūs, m.
dēcursus, ūs, m.
dēfectus, ūs, m.
dēformātiō, ōnis, f.
dēformitās, ātis, f.
dēformō, āre, dēformātus
dēhydratātiō, ōnis, f.
dēns, dentis, m.
dēns canīnus
dēns incīsīvus
dēns molāris
dentālis, e
dentātus, a, um
denticulus, ī, m.
dēpressor, ōris, m. (mūsculus)
dēpūrātus, a, um
derma, tis, n.
dermatītis, ītidis, f.
dermatologicus, a, um
dēscendēns, entis
dēsīnfectiō, ōnis, f.
dētōxicātiō, ōnis, f.
dexter, tra, trum
dextropositiō, ōnis, f.
diabētēs, ae, m.
diabētēs mellītus
diaeta, ae, f.

o, z, podle
dekantovat, slít
přechodný, dočasný
decigram
odvar
bezbarvý, odbarvený
dekubit, proleženina
dekurs, běh, průběh
defekt, poškození, porucha, vada
deformace, znetvoření, zohavení
deformita, znetvoření, zohavení
deformovat, znetvořit
dehydratace, odvodnění, vysychání, úbytek vody
zub
špičák
řezák
stolička
dentální, zubní
zubatý, zuby opatřené, ozubený
zoubek
depresor (sval), stlačovač
čištěný
kůže
dermatitida, zánět kůže
dermatologický, (lék) užívaný v kožním lékařství
descendentní, sestupný, sestupující
dezinfekce, odstraňování infekce ničením choroboplodných zárodků
dětotoxicace, zbavení jedovatosti, odstranění jedovatých látek
pravý
dextropozice, postavení, uložení orgánu na pravé straně
úplavice
úplavice cukrová, cukrovka
dieta, životospráva, úprava životosprávy jako prevence vzniku chorob nebo jako součást léčebného procesu

diagnōsis, is, f.
diaphorēticus, a, um
diaphragma, tis, n.
diaphysis, is, f.
diarrhoea, ae, f.
diastolē, ēs, f.
dictus, a, um
diencephalon, ī, n.
diēs, ēī, m.
differentia, ae, f.
difficilis, e
diffusus, a, um
digestorius, a, um
Digitālis (is, f.) purpurea
digitus, ī, m.
dignōscō, ere, -
dilatātiō, ōnis, f.
dilūtus, a, um
diphtheria, ae, f.
disaccharidum, ī, n.
disciplīna, ae, f.
dislocātiō, ōnis, f.
dispēnsō, āre, dispēnsātus
dissēminātiō, ōnis, f.
dissimilis, e
distractiō, ōnis, f.
diū
diūrēticus, a, um
dīvidō, ere, dīvīsus
dō, dare, datus
dolor, ōris, m.
dolorōsus, a, um
dorsālis, e
dorsum, ī, n.
dosis, is, f.
droga, ae, f.
dubius, a, um
ductiō, ōnis, f.
ductus, ūs, m.
dulcis, e
duodēnum, ī, n.
duplex, icis
dūrus, a, um
dysfūctiō, ōnis, f.
dyspepsia, ae, f.
dyspnoē, ēs, f.
dystrophia, ae, f.

E

ē, ex (předl. s abl.)
ectoderma, tis, n.
ectomia, ae, f.
effectus, ūs, m.
efferēns, entis

diagnóza, rozpoznání, určení choroby
diaforetický, vyvolávající pocení
mezistěna, přepážka, bránice
diafýza, střední část dlouhých kostí
diarea, průjem
diastola, ochabnutí srdeční svaloviny
řečený, stanovený
mezimozek
den
diference, rozdíl, různost
nesnadný, obtížný
difúzní, rozptýlený, neohraňčený
trávicí, sloužící k trávení
náprstník červený
prst
rozpoznávat, rozeznávat
dilatace, rozšíření, zvětšení objemu dutého orgánu
zředěný, rozpuštěný
difterie, záškrt
disacharid, sacharid tvořený dvěma jednoduchými cukry
nauka, znalost, obor, vzdělání
dislokace, rozmístění, rozložení, změna polohy
odvažovat, rozdělovat, vydávat
diseminace, rozsev, rozšíření chorobných procesů po celém orgánu nebo těle
nepodobný, rozdílný, odlišný
distrakce, roztažení, způsob léčby zlomenin tahem a protitahem
dlouho
diuretický, močopudný
rozdělovat, dělit
dávat
bolest, bolestivost
bolestivý, bolest působící
dorzální, hřbetní, zadní, patřící k záďům, obrácený k záďům, ležící u zad
záda, hřbet
dávka
označení pro všechny sušené suroviny k výrobě léčiv
pochybný, nejistý
dukce, vedení, odvádění
cesta, kanál, průchod, vývod
sladký
dvanáctník
dvojitý, dvojnásobný, dvojitý
tvrdý, pevný
dysfunkce, porucha činnosti
dyspepsie, porucha trávení
dyspnoe, porucha dýchání, dýchavičnost, dušnost
dystrofie, porucha výživy či látkové výměny buňky, tkáně nebo orgánu

z, ze, zevnitř, podle
ektoderm, zevní zárodečný list
ektomie, operační vynětí orgánu
efekt, výsledek, účinek působení
eferentní, odvodný, odvádějící, vývodný

effervescēns, entis	šumící, šumivý, kypící
electrocardiogramma, tis, n.	elektrokardiogram, záznam elektrických proudů vznikajících při činnosti srdečního svalu
electrocardiographia, ae, f.	elektrokardiografie, vyšetřovací metoda zaznamenávající bioelektrické potenciály srdečního svalu
elephantiāsis, is, f.	elefantiáza, chorobné zduření kůže a podkožní tkáně způsobené zablokováním odtoku mízy
embolia, ae, f.	embolie, vmetení, zaklínění vmetku v krevních cévách s jejich následným ucpáním, které vede k náhlému nedokrvení příslušné oblasti
emesis, is, f.	vrhnutí, zvracení, dávení
emeticus, a, um	emetický, vyvolávající dávení či zvracení
emphysēma, tis, n.	emfyzém, rozedma, nahromadění vzduchu v tkáních
emplastrum, ī, n.	náplast
ēmulsio, ōnis, f.	emulze
encephalītis, ītidis, f.	encefalitida, zánět mozku
encephalon, ī, n.	mozek
endēmia, ae, f.	endemie, výskyt nemoci omezený na určitou oblast
endocardītis, ītidis, f.	endokarditida, zánět srdeční nitroblány
endocardium, īī, n.	endokard, srdeční nitroblána
endogenēs, es	endogenní, vnitřního původu, z vnitřních příčin
endomētrium, īī, n.	endometrium, děložní sliznice
enterītis, ītidis, f.	enteritida, zánět tenkého střeva
enteron, ī, n.	střevo
enterorrhagia, ae, f.	enteroragie, krvácení ze střeva
enterosolvēns, entis	enterosolventní, rozpouštějící se ve střevech, odolný vůči účinku žaludečních šťáv
epicardium, īī, n.	epikard, přísrdečník, serózní blána tvořící vnitřní část perikardu
epidermis, idis, f.	epidermis, pokožka
epiglōttis, idis, f.	příklopka hrtanová
epilēpsia, ae, f.	epilepsie, skupina poruch mozku projevujících se opakovanými záchvaty různého charakteru
epiphysis, is, f.	epifýza, výrůstek, hrbol, samostatně osifikující konec dlouhé kosti
epistaxis, is, f.	epistaxe, krvácení z nosu
epithēlium, īī, n.	epitel, výstelka, komplex buněk s minimálním množstvím mezibuněčné hmoty, vystylající tělesné a orgánové dutiny a pokrývající celý povrch těla
equisētum, ī, n.	přeslička
erythrocytus, ī, m.	erytrocyt, červená krvinka
et	a
(a)ethanolum, ī, n.	etanol
(a)etheroleum, ī, n.	silice
eucalyptus, ī, f.	eukalypt, blahovičnick
euphoria, ae, f.	euforie, pocit dobré pohody
eupnoē, ēs, f.	normální, klidné, pravidelné dýchání
euthanasia, ae, f.	eutanazie, usmrcení z útrpnosti, usmrcení pacienta s nevyлéčitelnou chorobou pro zkrácení jeho utrpení
exāctus, a, um	exaktní, přesný, důkladný, pečlivý
excīsiō, ōnis, f.	excize, chirurgické vynětí, vyříznutí tkáně
exemplum, ī, n.	příklad
exitus, ūs, m.	východ, odchod, zánik, konec
exogenēs, es	exogenní, vnějšího původu, z vnějších příčin
expectorāns, antis	usnadňující odkašlávání
expediō, īre, expeditus	vydávat
expeditiō, ōnis, f.	expedice, vydávání, balení
explōrō, āre, explōrātus	vyšetřovat, zkoumat
exsanguinātiō, ōnis, f.	exsanguinace, vykrvácení, nadměrná ztráta krve

exsiccō, āre, exsiccātus
 exspirātiō, ōnis, f.
 extendō, ere, extēnsus (extentus)
 extēnsor, ōris, m. (mūsculus)
 exterior, ius
 externus, a, um
 extrā (předl. s ak.)
 extrācellulāris, e
 extrācorporālis, e
 extractiō, ōnis, f.
 extractum, ī, n.
 extrāuterīnus, a, um
 extrémus, a, um
 exulcerātiō, ōnis, f.
 exulcerātus, a, um

vysušovat
 exspirace, vydechování, doba použitelnosti léku
 rozpínat, natírat
 extenzor (sval), natahovač, napínač
 vnější
 externí, vnější, zevní, na vnější straně ležící
 mimo, kromě
 extracelulární, mimobuněčný
 extrakorporální, mimotělní
 extrakce, vytažení, vyluhování
 extrakt, výtažek
 extrauterinní, mimoděložní
 extrémní, nejzazší, krajní, přemrštěný
 exulcerace, zvrhedovatění, tvoření vředů
 exulcerovaný, zvrhedovatělý

F

faciālis, e
 faciēs, ēī, f.
 facile
 facilis, e
 falciformis, e
 familiāris, e
 farfara, ae, f.
 fascia, ae, f.
 febris, is, f.
 fel, fellis, n.
 felleus, a, um
 femorālis, e
 femur, oris, n.
 ferrum, ī, n.
 fibrōma, tis, n.
 fibula, ae, f.
 filtrō, āre, filtrātus
 fiō, fierī, factus
 flāvus, a, um
 flexibilis, e
 flexibilitās, ātis, f.
 flexiō, ōnis, f.
 flexor, ōris, m. (mūsculus)
 flexūra, ae, f.
 flōs, ōris, m.
 fluidus, a, um
 foeniculum, ī, n.
 folium, īī, n.
 forāmen, inis, n.
 forma, ae, f.
 formātiō, ōnis, f.
 formula, ae, f.
 fortis, e
 frāctiō, ōnis, f.
 frāctūra, ae, f.
 frāctus, a, um
 frāgāria, ae, f.

faciální, tvářový, lícní, obličejový
 plocha, tvář, obličej
 snadno
 snadný
 srpovitý
 familiární, rodinný, dědičný, zděděný, vrozený
 podběl
 povázka, pruh, obvaz, obinadlo
 horečka
 žluč
 žlučový
 femorální, stehenní
 stehno, kost stehenní
 železo
 fibrom, nezhooubný nádor z vazivové tkáně
 kost lýtková
 filtrovat, pročistit
 stávat se, vznikat
 žlutý
 flexibilní, ohebný, poddajný
 flexibilita, ohebnost
 flexe, ohýbání, ohnutí v kloubu
 ohybač (sval)
 ohyb, ohbí
 květ
 tekutý
 fenyklí
 list
 otvor, mezera, průchod
 forma, tvar, podoba
 formace, útvar, utváření
 formule, pravidlo, norma, předpis
 silný
 frakce, lámání, díl, podíl, část
 fraktura, zlomenina
 zlomený
 jahodník

fragilis, e
fragilitās, ātis, f.
frangula, ae, f.
frequēns, entis
frigidus, a, um
frontālis, e
fructus, ūs, m.
fūctiō, ōnis, f.
fūsiō, ōnis, f.

křehký, lomivý
fragilita, křehkost, lomivost
krušina
četný, hojný, častý
chladný, studený
frontální, čelní
užitek, užívání, plod, ovoce
funkce, činnost, úkon, úkol
fúze, lití, splnutí, sloučení

G

galeopsis, idis, f.
gargarisma, tis, n.
gastēr, gastris, f.
gastralgia, ae, f.
gastrectomia, ae, f.
gastricus, a, um
gastritis, itidis, f.
gastroduodenālis, e
gastrodynia, ae, f.
gastroenteritis, itidis, f.
gastroenterologia, ae, f.

gastrogenēs, es
gastrologia, ae, f.
gastropathia, ae, f.
gastrorrhagia, ae, f.
gastrosocopia, ae, f.
gastrospasmus, i, m.
gastrostenōsis, is, f.
gastrostomia, ae, f.
gastrotomia, ae, f.
gelatīna, ae, f.
gelatīnōsus, a, um
gelātum, i, n.
gentiāna, ae, f.
genū, ūs, n.
genus, eris, n.
gingīvālis, e
glandula, ae, f.
glaucōma, tis, n.
glūtaeus, a, um
glycaemia, ae, f.
glycerolicus, a, um
glycerolum, i, n.
gonarthritīs, itidis, f.
gossypium, ii, n.
gradus, ūs, m.
gramma, tis, n.
grānulum, i, n.
graviditās, ātis, f.
gravis, e
grossus, a, um
gustus, ūs, m.

konopice
kloktadlo
žaludek, břicho
gastralgie, bolení žaludku, žaludeční křeče
gastrektomie, chirurgické vynětí žaludku nebo jeho části
gastrický, žaludeční
gastritida, zánět žaludku
gastroduodenální, týkající se žaludku a dvanáctníku
gastrodynie, bolest žaludku
gastroenteritida, zánět žaludku a tenkého střeva
gastroenterologie, obor vnitřního lékařství zabývající se chorobami trávicího ústrojí
gastrogenní, žaludečního původu
gastrologie, nauka o žaludku a jeho chorobách
gastropatie, onemocnění žaludku blíže neurčené
gastroragie, krvácení ze stěny žaludku
gastroskopie, vyšetření žaludku pomocí gastroskopu
gastrospasmus, křečový stah žaludku nebo jeho části
gastrostenóza, zúžení dutiny žaludku
gastrostomie, chirurgické vyústění žaludku navenek
gastrotomie, operační otevření žaludku
želatina
želatinový
gel
hořec
koleno
rod, druh, pohlaví
gingivální, dásňový
žláza
glaukom, zelený oční zákal
hýžd'ový
glykémie, koncentrace cukru v krvi
glycerolový
glycerol
gonartritida, zánět kolenního kloubu
bavlna, bavlník, vata
stupeň, postavení, akademická hodnota
gram, písmeno
granule, zrnko
gravidita, těhotenství
těžký
silný, tlustý, hrubý
chut'

gutta, ae, f.
guttātim
guttātōrium, īī, n.
guttātōrius, a, um

kapka
po kapkách
kapátiko
kapací

H

haem(at)opatia, ae, f.
haem(at)ophobia, ae, f.
haem(at)ostasia, ae, f.
haem(at)ostaticus, a, um
haem(at)otherapia, ae, f.
haematogenēs, es
haematologia, ae, f.
haematōma, tis, n.
haematoscopia, ae, f.
haematūria, ae, f.
haemocoagulātiō, ōnis, f.
haemodialysis, is, f.

haemoglobinum, ī, n.
haemolysis, is, f.
haemopo(i)ēsis, is, f.
haemorrhagia, ae, f.
haemorrhagicus, a, um
hallūx, ūcis, m.
helianthus, ī, m.
hēmiparesis, is, f.
hēmiplēgia, ae, f.
hēmisphaerium, īī, n.
hēpar, atis, n.
hēpaticus, a, um
hēpatītis, ītidis, f.
hēpatopathia, ae, f.
hēpatōsis, is, f.
herba, ae, f.
heterogenēs, es
heterotopia, ae, f.
heterotrophia, ae, f.

homeopathia, ae, f.

homeostasis, is, f.

homō, inis, m.
homogenēs, es
hūmānus, a, um
humerus, ī, m.
hūmor, ōris, m.
hydrogenātus, a, um

hydrolysis, is, f.
hydrophilia, ae, f.
hydrophobia, ae, f.

hem(at)opatie, obecné označení pro krevní choroby
hem(at)ofobie, chorobný strach z krve, při pohledu na krev
hem(at)ostáza, zastavení krvácení
hem(at)ostatický, zastavující krvácení
hem(at)oterapie, léčba podáváním krve nebo některých jejích složek
hematogenní, vzniklý krevní cestou
hematologie, nauka o krvi a krevních chorobách
hematom, krevní výron, podlitina, modřina
hematoskopie, (mikroskopické) vyšetřování krve
hematurie, přítomnost krve v moči
hemokoagulace, srážení krve
hemodialýza, proces, kdy unikají z krve polopropustnou membránou zplodiny proteinového metabolismu, ionty a nadbytečná voda do očišťovacího roztoku
hemoglobin, barvivo červených krvinek schopné vázat kyslík
hemolýza, rozklad červených krvinek s uvolněním krevního barviva
hemopoeza, vznik, tvorba krevních buněk
krvácení
hemoragický, krvácivý, krvavý
palec u nohy
slunečnice
hemiparéza, částečné ochrnutí jedné poloviny těla
hemiplegie, ochrnutí, úplná ztráta hybnosti na jedné polovině těla
hemisféra, polokoule
játra
hepatický, jaterní, vztahující se k játrům
hepatitida, zánět jater
hepatopatie, choroba jater
hepatóza, jaterní onemocnění vzniklé následkem toxických vlivů
rostlina, bylina, nať
heterogenní, různorodý, různého původu
heterotopie, vznik tkáně na neobvyklém místě, odchýlné umístění
heterotrofie, výživa ústrojnými látkami, které byly připraveny jinými organismy
homeopatie, způsob léčení, při kterém se nemocnému podávají v malém množství léky vyvolávající při větších dávkách u zdravých jedinců podobné chorobné příznaky, jakými se projevuje léčená nemoc
homeostáza, stálost a rovnováha v lidském organismu a procesy, které tento stav zajišťují
člověk
homogenní, stejnorodý, stejných vlastností
humánní, lidský
kost pažní
vlhkost, vláha, tekutina, mok
hydrogenovaný, s vazbou vodíku na nenasycené vazby v organických sloučeninách
hydrolyza, chemický rozklad sloučenin působením vody
hydrofilie, schopnost látek slučovat se s vodou nebo rozpouštět se ve vodě
hydrofobie, chorobný strach z vody, z přijímání tekutin

hydrōsus, a, um
hydrotherapia, ae, f.
hydrothōrāx, cis, m.
hydrounguentum, ī, n.
hypacūsis, is, f.
hyper(h)idrōsis, is, f.
hyperaciditās, ātis, f.
hyperaemia, ae, f.
hyperemesis, is, f.
hyperglycaemia, ae, f.
hypericum, ī, n.
hyperplasia, ae, f.
hypersēcrētiō, ōnis, f.
hypertēnsiō, ōnis, f.
hypervitaminōsis, is, f.
hypnoticus, a, um
hypoglycaemia, ae, f.
hypoglycaemicus, a, um
hypophysis, is, f.
hypotēnsiō, ōnis, f.
hypotrophia, ae, f.
hypovitaminōsis, is, f.
hypoxia, ae, f.
hyssōpus, ī, m.
hysterectomia, ae, f.

I

icterus, ī, m.
ignōtus, a, um
immātūrus, a, um
immōbilis, e
immōbilitās, ātis, f.
immūnodēficiētia, ae, f.
īmus, a, um
in (předl. s ak. na ot. kam,
s abl. na ot. kde)
ināctīvitās, ātis, f.
ināctīvus, a, um
incertus, a, um
indicātiō, ōnis, f.
indūrātiō, ōnis, f.
īnfāns, antis, m., f.
īnfārtus, ūs, m.

īnfectiō, ōnis, f.
īnfectiōsus, a, um
īnferior, ius
īnfimus, a, um
īnflammātiō, ōnis, f.
īnfluenza, ae, f.
īnfā (předl. s ak.)
īnfrāctiō, ōnis, f.
īnfrāorbitālis, e
īnfrāscapulāris, e

vodný, s vodou
hydroterapie, vodoléčba
hydrotorax, nahromadění tekutiny v pohrudniční dutině
hydromast
hypakuze, nedoslýchavost
hyper(h)idrōza, nadměrné pocení, zvýšená potivost
hyperacidita, zvýšená kyselost žaludeční šťávy
hyperémie, překrvení
hyperemeze, nadměrné zvracení
hyperglykémie, zvýšená koncentrace cukru v krvi
třezalka
hyperplazie, zvětšení orgánu či jeho části v důsledku zvýšení počtu jeho buněk
hypersekrece, nadměrné vylučování sekretů
hypertenze, vysoký krevní tlak
hypervitaminóza, chorobný stav vyvolaný nadbytkem vitamínu
hypnotický, navozující spánek
hypoglykémie, snížená koncentrace cukru v krvi
hypoglykemický, týkající se snížené koncentrace cukru v krvi
hypofýza, podvěsek mozkový
hypotenze, nízký krevní tlak, podtlak
hypotrofie, nedostatečná výživa, omezení růstu některého orgánu nebo tkáně
hypovitaminóza, snížené množství vitamínů v organismu
hypoxie, nedostatek kyslíku v tkáních či celém organismu
yzop
hysterektomie, chirurgické odstranění dělohy

ikterus, žloutenka
neznámý
nezralý, nedospělý
imobilní, nehybný, nepohyblivý
imobilita, nepohyblivost, nehybnost
imunodeficiēcie, imunologická nedostatečnost
nejnižší
do, na
v, ve, na
inaktivita, nečinnost, neschopnost reakce
inaktivní, nečinný, neúčinný, bez projevu
nejistý, pochybný
indikace, určení, předepsání vhodné léčby, vhodného výkonu
indurace, zatvrdnutí tkáně způsobené zmnožením vaziva
nemluvné, dítě
infarkt, ischemická nekróza, odumření tkáně po zamezení přívodu krve z uzavřené tepny
infekce, nákaza, zanesení choroboplodných zárodků do těla
infekční, infekčního původu, nakažlivý
spodnější, spodní, dolní
nejnižší, nejdolejší, nejhlubší
zánět, zápal
chřipka
pod
infrakce, neúplná zlomenina, nalomení kosti
infraorbitální, podočnicový
infraskapulární, podlopatkový

īnfundō, ere, īnfusus
īnfūsiō, ōnis, f.

īnfūsum, ī, n.
īnhālātiō, ōnis, f.
īniectiō, ōnis, f.
īnoperābilis, e
īnsānābilis, e
īnsertiō, ōnis, f.
īnsolūbilis, e
īnspīrātiō, ōnis, f.
īnstillātiō, ōnis, f.
īnsufficiētia, ae, f.
īnter (předl. s ak.)
īnterāctiō, ōnis, f.
īntercellulāris, e
īntercostālis, e
īnterior, ius
īnternus, a, um
īnterosseus, a, um
īntervallum, ī, n.
īntestīnum, ī, n.
īntimus, a, um
īntoxicātiō, ōnis, f.
īntṛā (předl. s ak.)
īntṛacellulāris, e
īntṛacrāniālis, e
īntṛāmūsculāris, e
īntṛāuterīnus, a, um
īntṛāvēnōsus, a, um
īntṛāvītālis, e
īris, idis, f.
īrrigātiō, ōnis, f.
īschaemia, ae, f.
īsōmorphīsmus, ī, m.
īsothermia, ae, f.
īsōtonicus, a, um
īūnīperus, ī, f.

K

kālīnus, a, um
kardiā
keratolyticus, a, um

L

lac, lactis, n.
lacer, a, um
lactus, a, um
lactifer(us), a, um
laesiō, ōnis, f.
laesus, a, um
lagoena, lagēna, ae, f.

vlít, nalít
īnfúze, vpravování většho množství tekutiny do organismu z léčebných důvodů, zpravidla nitrožilně
nálev
īnhalace, (léčebné) vdechování jemně rozptýlených léčivých látek
īnjekce
īnoperabilní, neoperovatelný
nevyléčitelný, nezhojitelný
īnzerce, úpon, připojení orgánu na jiný orgán
nerozpuštěný
īnspirace, vdech, vdechnutí
īnstilace, vkapávání (léku)
īnsuficiēnce, nedostatečnost, neschopnost, selhání činnosti
mezi
īnterakce, vzájemná činnost, vzájemné působení dvou nebo více činitelů
īntercelulární, mezibuněčný
īnterkostální, mezižeberní
vnitřní
īnterní, vnitřní
īnteroseální, mezikostní
īnterval, mezidobí, odstup, místní nebo časová mezera
střevo
īntimní, nejvnitřnější
īntoxikace, otrava organismu jedovatými látkami
dovnitř, do, v, po (dobu)
īntracelulární, nitrobuněčný
īntrakraniální, nitrolebeční
īntramuskulární, nitrosvalový
īntrauterinní, nitroděložní
īntravenózní, nitrožilní
īntravitální, zaživa, za života
duhovka, kosatec
īrigace, závlaha, výplach
īschémie, místní nedokrevnost tkáně
īzōmorphīsmus, stejnotvárnost
īzōtermie, stálá tělesná teplota
īzōtonický, stejného osmotického tlaku
jalovec

draselný
srdce
keratolytický, změkčující a odstraňující příliš zkeratinizovanou kůži

mléko
tržný, potrhaný, nerovného okraje
mléčný
mlékovedoucí, mlékovodný
léze, poškození, porucha
poškozený, porušený
láhev, lahvička

lāna, ae, f.
 laparotomia, ae, f.
 laryngītis, ītidis, f.
 larynx, gis, m.
 latēns, entis
 laterālis, e
 lātus, a, um
 latus, eris, n.
 laxāns, antis
 lēniō, ire, lēnītus
 lētālis, e
 leucaemia, ae, f.
 leucocytus, ī, m.
 leucopenia, ae, f.
 levātor, ōris, m. (mūsculus)
 levis, e
 levisticum, ī, n.
 lēx, lēgis, f.
 līberātiō, ōnis, f.
 liēn, ēnis, m.
 ligāmentum, ī, n.
 ligātūra, ae, f.
 lignum, ī, n.
 līchēn, ēnis, m.
 lichēn islandicus
 lingua, ae, f.
 linīmentum, ī, n.
 linteum, ī, n.
 līnum, ī, n.
 lipōma, tis, n.
 lipos, ī, m.
 liquefaciō, ere, liquefactus
 liquidus, a, um
 liquiritia, ae, f.
 liquor, ōris, m.
 lobulus, ī, m.
 lobus, ī, m.
 locālis, e
 locus, ī, m.
 logopaedia, ae, f.
 longitūdō, inis, f.
 longus, a, um
 lumbālis, e
 luxātiō, ōnis, f.
 lymphadenopathia, ae, f.
 lymphaticus, a, um
 lymphocytus, ī, m.

M

mācerō, āre, mācerātus
 macrocytus, ī, m.
 macroscopia, ae, f.
 macrosōmia, ae, f.

vlna
 laparotomie, otevření břišní dutiny
 laryngitida, zánět hrtanu
 hrtan
 latentní, skrytý, bezpříznakový
 laterální, postranní, boční
 široký
 bok, strana
 uvolňující, projímavý
 mírnit, zklidňovat
 letální, smrtelný, smrtící
 leukémie, nádorové bujení bílých krvinek
 leukocyt, bílá krvinka
 leukopenie, chorobné snížení počtu bílých krvinek v krvi
 zdvihač (sval)
 lehký, nepatrný, slabý
 libeček
 zákon, pravidlo
 uvolňování
 slezina
 vaz, pruh, pouto, obvaz
 podvázání
 dřevo
 lišej, lišejník
 lišejník islandský
 jazyk
 mazání
 plátno
 len
 lipom, nezhoubný nádor z tukové tkáně
 tuk
 rozpouštět
 tekutý
 lékořice
 tekutina, mok
 lalůček
 lalok
 lokální, místní, omezený na určité místo
 místo
 logopedie, výchova k správné řeči, nauka o fyziologii dorozumivacího procesu
 a nápravě poruch řeči a výslovnosti
 délka
 dlouhý
 lumbální, bederní
 luxace, vykloubení, vymknutí
 lymfadenopatie, blíže nespecifikované onemocnění lymfatických žláz
 lymfatický, mízní
 lymfocyt, mízní buňka

macerovat, vyluhovat
 makrocyt, nadměrně velká červená krvinka
 makroskopie, pozorování pouhým okem
 makrosomie, nadměrně veliký vzrůst

magis	více
magistrāliter	podle pravidel lékárnického umění, po lékárnicku
magnopere	velmi, velice
magnus, a, um	velký
maior, ius	větší
male	špatně
malformātiō, ōnis, f.	malformace, znetvoření, vrozená tvarová úchylka vzniklá za vývoje plodu
malignus, a, um	maligní, špatný, zhoubný
malnūtrītiō, ōnis, f.	špatná výživa, podvýživa
malus, a, um	špatný
malva, ae, f.	sléz
mamma, ae, f.	prs, prsní žláza
mandibula, ae, f.	dolní čelist
manus, ūs, f.	ruka
massa, ae, f.	hmota
massētēr, ēris, m. (mūsculus)	žvýkač, sval žvýkací
matricāria, ae, f.	heřmánek
mātūrus, a, um	zralý, dospělý
maxilla, ae, f.	horní čelist
maximē	nejvíce
maximus, a, um	největší
mays, maydis, f.	kukuřice
medicāmentum, ī, n.	lék, léčebný prostředek, léčivá látka
medicīna, ae, f.	lék, lékařství
medicīnālis, e	medicinální, léčivý, léčebný
medicus, ī, m.	lékař
medius, a, um	střední
medulla, ae, f.	dřeň
megalocardia, ae, f.	megalokardie, nadměrně veliké srdce
megalocephalia, ae, f.	megalocefalie, nadměrně veliká hlava
megalomania, ae, f.	megalománie, chorobné zveličování, velikášství
mel, mellis, n.	med
melior, ius	lepší
melissa, ae, f.	meduňka
membrum, ī, n.	končetina, úd
mēningītis, ītidis, f.	meningitida, zánět mozkových plen
mentha, ae, f.	máta
Mentha piperita	máta peprná
mesencephalon, ī, n.	mezencefalon, střední mozek
mesenchýma, tis, n.	mezenchym, embryonální tkáň vzniklá z mezodermy, ze které se v organismu vytváří pojivo, svalstvo, cévy
mesoderma, tis, n.	mezoderm, střední zárodečný list
mesōītis, ītidis, f.	mezotitida, zánět středního ucha
metabolismus, ī, m.	látková přeměna
metacarpālis, e	metakarpální, zápěstní
metastasis, is, f.	metastáza, vytvoření druhotného ložiska v místě vzdáleném od původního chorobného procesu
metatarsus, ī, m.	nárt
methodus, ī, f.	metoda
mētrā	děloha
microbiologia, ae, f.	mikrobiologie, nauka o mikroorganismech
microfrāctūra, ae, f.	mikrofraktura, drobná zlomenina
microscopicus, a, um	mikroskopický, drobnohledný, viditelný jen mikroskopem
microsōmia, ae, f.	mikrosomie, velmi malý tělesný vzrůst, trpasličí vzrůst
mīllefolium, īī, n.	řebříček

mīlligramma, tis, n.
mīllilitrum, ī, n.
minimus, a um
minor, us
minūtīm
minūtissimē
misceō, ēre, mixtus
mixtura, ae, f.
mōbilis, e
mōbilitās, ātis, f.
moderāns, antis
molāris, e
mollis, e
mononucleōsis, is, f.

monosaccharidum, ī, n.
mora, ae, f.
morbillī, ōrum, m.
morbus, ī, m.
mors, tis, f.
morsus, a, um
morsus, ūs, m.
mōs, mōris, m.
mūcilāgō, inis, f.
mūcolyticus, a, um
mūcōsus, a, um
multicellulāris, e
multifocālis, e
multiplex, icis
multum
multus, a, um
mūsculus, ī, m.
myalgia, ae, f.
myasthenia, ae, f.
myatrophia, ae, f.
mycōsis, is, f.
myectomia, ae, f.
myelitīs, ītidis, f.
myocardium, īī, n.
myocytus, ī, m.
myogenesis, is, f.
myologia, ae, f.
myōma, tis, n.
myonecrōsis, is, f.
myopathia, ae, f.
myosītis, ītidis, f.
myospasmus, ī, m.
myotomia, ae, f.
myrtillus, ī, m.
mūs, myos, m.

miligram
mililitr
nejmenší
menší
drobné, na drobné kousky
velmi drobné
míchat
mixtura, směs
mobilní, pohyblivý
mobilita, pohyblivost, hybnost
mírnící, tlumivý
mlečí
měkký, jemný
mononukleóza, infekční virové onemocnění projevující se horečkou, zduřením lymfatických uzlin a zmnožením bílých krvinek
monosacharid, jednoduchý cukr
prodlení, odklad
spalničky
nemoc, choroba, onemocnění
smrt
poraněný kousnutím
pokousání, kousnutí, štípnutí
zvyk, obyčej, způsob
hlen, sliz
mukolytický, uvolňující, zředňující, zkapalňující hlen
hlenovitý, hlenový
multicelulární, mnohobuněčný
multifokální, mnohožiskový, víceložiskový
mnohočetný, mnohonásobný
mnoho
mnohý, četný
sval
myalgie, svalová bolest
myastenie, obecné označení pro rychlou svalovou slabost, únavu, ochablost
myatrofie, úbytek svalové hmoty
mykóza, onemocnění způsobené houbami (plísněmi, kvasinkami)
myektomie, chirurgické vynětí svalu nebo jeho části
myelitida, zánět míchy, zánět kostní dřene
myokard, srdeční svalovina
myocyt, svalová buňka
myogeneze, vývoj svalové tkáně
myologie, nauka o svaích, jejich funkcích a chorobách
myom, nezhoubný nádor ze svalové tkáně
myonekróza, odumření svalových vláken
myopatie, obecný název pro onemocnění svalstva
myozitida, zánět svalu
myospasmus, svalová křeč, křeč svalstva
myotomie, chirurgické protěti svalu
borůvka
sval

N

narcomania, ae, f.

narkománia, chorobná touha po omamných látkách a jejich užívání s následnou chorobnou závislostí

narcōsis, is, f.
nāsālis, e
nāsolacrimālis, e
nāsus, ī, m.
nē
necessārius, a, um
necrōsis, is, f.
neonātus, ī, m.
nephrectomia, ae, f.
nephritis, itidis, f.
nephrogenēs, es
nephrolithiāsis, is, f.
nephros, ī, m.
nephrosis, is, f.
nervōsus, a, um
nervus, ī, m.
neuralgia, ae, f.
neuritis, itidis, f.
neurologia, ae, f.
neuron, ī, n.
neuropathia, ae, f.
neurōsis, is, f.
neutralisō, āre, neutralisātus
niger, gra, grum
nimium
nōdōsus, a, um
nōdulus, ī, m.
nōdus, ī, m.
nōmen, inis, n.
nōn
numerus, ī, m.
nūtriō, ire, nūtritus
nux, nucis, f.

O

obducō, ere, obductus
obductus, a, um
obliquus, a, um
oblongātus, a, um
obscurus, a, um
obstipātiō, ōnis, f.
occipitālis, e
occiput, itis, n.
oculoguttae, ārum, f.
oculomōtōrius, a, um
oculus, ī, m.
oedēma, tis, n.
oesophagus, ī, m.
officīna, ae, f.
oleōsus, a, um
oleum, ī, n.
ricinī oleum
olfactōrius, a, um
olfactus, ūs, m.

narkóza, celkové znečitlivění vyvolané účinkem narkotik
nazální, nosní
nazolakrimální, nososlzní
nos
aby ne, s konj. ať ne
nutný, nevyhnutelný
nekróza, místní odumření tkáně nebo orgánu v živém organismu
novorozenec
nefrektomie, chirurgické odstranění ledviny
nefritida, zánět ledvin
nefrogenní, ledvinového původu
nefrolitiáza, ledvinové kameny
děloha
nefróza, nezánětlivé onemocnění ledvin
nervový, nervózní, podrážděný, popudlivý
nerv
neuralgie, bolest nervového původu
neuritida, zánět nervu
neurologie, nauka o nervových chorobách
nervová buňka
neuropatie, blíže nespecifikované onemocnění nervů, nervová choroba
neuróza, funkční duševní porucha bez zjevného mozkového poškození
neutralizovat
černý
příliš
nodózní, uzlovitý, bohatý na uzlíky, vyznačený tvorbou uzlů
uzlík, jádro, hrbolek
uzel
jméno, název
ne
počet, množství, číslo
živit, vyživovat
ořech

potáhnout, pitvat
obalený
šikmý, kosý
prodloužený
temný, tmavý
obstipace, zácpa, ucpání
okcipitální, týlní
týl, záhlaví
oční kapky
okulomotorický, okoohybný
oko
edém, otok, místní nahromadění tkáňového moku ve tkáních
jícen
dílna, lékárna
olejnatý, olejový
olej
ricinový olej
čichový
čich

oligophrēnia, ae, f.
oligosaccharidum, ī, n.
oligūria, ae, f.
olīva, ae, f.
olla, ae, f.
ononis, idis, f.
operābilis, e
operātiō, ōnis, f.
operculātus, a, um
ophthalmicus, a, um
ophthalmologicus, a, um
ophthalmos, ī, m.
opium, īī, n.
oppōnēns, entis
optimus, a, um
ōrālis, e
organum (organon), ī, n.
origanum, ī, n.
originālis, e
orthopaedia, ae, f.

orýza, ae, f.
ōs, ōris, n.
os, ossis, n.
osseus, a, um
ossiculum, ī, n.
ossificātiō, ōnis, f.
osteītis, ītidis, f.
osteōma, tis, n.
osteon, ī, n.
ōstium, īī, n.
ōtalgia, ae, f.
ōtītis, ītidis, f.
ōtodynia, ae, f.
ōtoguttae, ārum, f.

P

paediātria, ae, f.
palātīnus, a, um
palātum, ī, n.
palma, ae, f.
palmāris, e
palpātiō, ōnis, f.
palpebra, ae, f.
pān(h)idrōsis, is, f.
panacea, ae, f.
pāncardītis, ītidis, f.
pāncreas, tis, n.
pāndēmia, ae, f.
pānplēgia, ae, f.
papāver, eris, n.
paracentēsis, is, f.
paralysis, is, f.

oligofrenie, slabomyslnost
oligosacharid, sacharid tvořený několika molekulami jednoduchých cukrů
oligurie, snížené množství vylučované moči
oliva
kelímek
jehlice trnitá
operabilní, vhodný k operování, schopný operace
operace, práce, chirurgický výkon
opatřený víčkem, uzavřený
oční
oftalmologický, vztahující se k očnímu lékařství
oko
opium, šťáva z nezralých makovic obsahující různé alkaloidy
opačný, stojící proti, stavějící se proti
nejlepší, nejvhodnější
orální, ústní
orgán, ústrojí
dobromysl
originální, původní, vlastní, neodvozený
ortopedie, lékařský obor zabývající se nemocemi pohybového ústrojí, jejich diagnózou a léčbou
rýže
ústa
kost
kostní, kostěný
kostička, kůstka
osifikace, kostnatění, tvoření kosti, přeměna v kostní tkáň
osteitida, zánět kosti
osteom, nezhoubný nádor z kostní tkáně
kost
ústí
otalgie, bolest v uchu
otitida, zánět ucha
otodynie, bolest v uchu
ušní kapky

pediatrie, dětské lékařství
patrový
patro
dlaň, palma
palmární, dlaňový
palpace, pohmat, vyšetřování pohmatem
oční víčko
pan(h)idróza, pocení po celém těle
všelék, domnělý univerzální prostředek alchymistů
pankarditida, zánět postihující všechny vrstvy srdce
pankreas, slinivka břišní
pandemie, rozšíření nakažlivé nemoci na velkém území
panplegie, ochrnutí, obrna celého těla
mák
paracentéza, otevření, propíchnutí dutého orgánu
paralýza, obrna, ochrnutí

paraplēgia, ae, f.	paraplegie, oboustranná obrna, úplné oboustranné ochrnutí, zpravidla dolních končetin
parātus, a, um	připravený
parenterālis, e	parenterální, mimo trávicí trubici
pariēs, etis, m.	stěna
parietālis, e	parietální, nástěnný, temenní
parō, āre, parātus	připravovat
parōtis, idis, f. (glandula)	příušní žláza
parōtitis, itidis, f.	parotitida, zánět příušní žlázy
pars, tis, f.	část, díl
partim	zčásti, částečně
partus, ūs, m.	porod
parum	málo
parvus, a, um	malý, drobný
pasta, ae, f.	pasta
pathogenēs, es	patogenní, choroboplodný
pathologia, ae, f.	patologie, nauka o nemocech, chorobných pochodech a změnách v organismu
pathologicus, a, um	patologický, chorobný, chorobně změněný, odlišný, nenormální
paulum	málo
pectorālis, e	pektorální, hrudní
pectus, oris, n.	hrud', hrudník, prsa
peior, ius	horší
pelvis, is, f.	pánev
per (předl. s ak.)	přes, skrz, pro, během
peraciditās, ātis, f.	peracidita, zvýšená kyselost
peracūtus, a, um	perakutní, velmi prudký, velmi prudce probíhající, náhlý
percussio, ōnis, f.	perkuse, poklep, vyšetřování poklepem
perforatio, ōnis, f.	perforace, proděravění, proniknutí, proražení
perforō, āre, perforātus	perforovat, pronikat, proděravět, prostoupit
pericardium, iī, n.	perikard, osrdečník
pericarpium, iī, n.	oplodí
periculōsus, a, um	nebezpečný
periculum, ī, n.	nebezpečí
periodus, ī, f.	perioda, období
peritonaeum, ī, n.	pobřišnice
peritonitis, itidis, f.	peritonitida, zánět pobřišnice
permanēns, entis	permanentní, stálý, trvalý
perōrālis, e	perorální, podávaný ústy
pēs, pedis, m.	noha
pessimus, a, um	nejhorší
phagocytōsis, is, f.	fagocytóza, schopnost buněk pohlcovat částice
phagocytus, ī, m.	fagocyt, buňka pohlcující cizorodé nebo jiné částice
phalanx, gis, f.	článek prstu
pharmacia, ae, f.	farmacie, obor zabývající se výzkumem, výrobou, kontrolou a vydáváním léků
pharmacon, ī, n.	lék, léčivo, léčebná látka
pharmacotherapia, ae, f.	farmakoterapie, léčení pomocí léků
pharynx, gis, m.	hltan
phlegmonē, ēs, f.	flegmóna, neohrazený hnisavý zánět, který se šíří řidkými tkáněmi organismu
phōniātria, ae, f.	foniatrie, lékařský obor zabývající se vadami řeči, hlasu a jejich léčením
physiologia, ae, f.	fyzilogie, nauka o životních funkcích zdravého organismu
physiologicus, a, um	fyzilogický, normální, přirozený
phytogenēs, es	fytogetenní, rostlinného původu
phytotherapia, ae, f.	fytoterapie, léčení léky rostlinného původu, léčivými rostlinami
pīnus, ī nebo ūs, f.	borovice
piper, eris, n.	pepř

planta, ae, f.	ploska, chodidlo, rostlina
plantāgō, inis, f.	jitrocel
pleuropneumonia, ae, f.	pleuropneumonie, současný zánět pohrudnice a ple leteř, svazek nervů nebo cév
plexus, ūs, m.	olovo
plumbum, ī, n.	četnější, více
plūrēs, a	nejvíce
plūrimum	nejčetnější, nejvíce
plūrimus, a, um	více
plūs	pneumonie, zánět plic
pneumonia, ae, f.	pneumotorax, vzduch v pleurální dutině
pneumothōrāx, cis, m.	pneumotomie, protěti plicní tkáně
pneumotomia, ae, f.	poliomyelitida, zánět šedé hmoty míšni, dětská obrna
poliomyelītis, ītidis, f.	palec ruky
pollex, icis, m.	polyartritida, současný zánět několika kloubů
polyarthrītis, ītidis, f.	polymorfismus, tvarová pestrost, mnohotvárnost, různotvarost
polymorphismus, ī, m.	polysacharid, sacharid skládající se z mnoha jednoduchých cukrů
polysaccharidum, ī, n.	průchod, brána
porta, ae, f.	pozice, poloha, postavení
positiō, ōnis, f.	po
post (předl. s ak.)	pozdější, zadní
posterior, ius	postinflamatorní, pozánětlivý
postīnflamātōrius, a, um	postnatální, vzniklý po narození
postnātālis, e	postoperační, pooperační
postoperātīvus, a, um	poslední, nejzazší
postrēmus, a, um	posttraumatický, pouřazový, vzniklý poraněním, objevující se po poranění
posttraumaticus, a, um	zvláště, hlavně
praecipuē	rany, předčasně zralý, předčasný
praemātūrus, a, um	premedikace, podání léků před anestézií a operací
praemedicātiō, ōnis, f.	premolární, třenový
praemolāris, e	prenatální, týkající se doby před narozením
praenātālis, e	předoperační, v době před operací
praeoperātīvus, a, um	preparát, umělý přípravek
praeparātum, ī, n.	předepisovat
praescrībō, ere, praescrīptus	prevence, předcházení nemoci
praeventia, ae, f.	preventivní, předcházející (nemoci), sloužící prevenci
praeventīvus, a, um	pražský
Prāgēnsis, e	tlak
pressiō, ōnis, f.	žena poprvé těhotná
přimigravida, ae, f. (fēmina)	prvorodička
přimipara, ae, f. (fēmina)	prvosenka
přimula, ae, f.	pro, za
prō (předl. s abl.)	probatorní, pokusný, zkušební
probātōrius, a, um	výběžek
prōcessus, ūs, m.	dole ležící, hluboký
profundus, a, um	prognóza, předpověď, předurčení průběhu choroby a konečného výsledku
prognōsis, is, f.	léčení
prōgressīvus, a, um	progresivní, postupující, pokračující, šířící se
prōlongātus, a, um	prolongovaný, prodloužený
prōminēns, entis	prominující, vyčnívající, vystupující, přečnívající
pronephros, ī, m.	předledvina, vývojové stadium ledviny
prope	blízko, téměř
prophylacticus, a, um	profylaktický, ochranný
prophylaxis, is, f.	profylaxe, ochrana před nemocí, která by mohla nastat, léčebnými prostředky
propior, ius	bližší

proprius, a, um
propter (předl. s ak.)
prōtozōon, ī, n.
proximus, a, um
prūrītus, ūs, m.
pseudocystis, is, f.

pseudoicterus, ī, m.
pseudotumor, ōris, m.
psōriāsis, is, f.
psychiātria, ae, f.
psychopathia, ae, f.
pulmō, ōnis, m.
pulmōnālis, e
pulmōnāria, ae, f.
pulsus, ūs, m.
pulverātus, a, um
pulvis, eris, m.
pūctus, a, um
pūrificātus, a, um
pūrulentus, a, um
pūrus, a, um
pūs, pūris, n.
puter, putris, putre
pyodermia, ae, f.
pyogenēs, es
pyophthalmia, ae, f.
pyorrhoea, ae, f.
pyrōsis, is, f.

Q

quadriceps, cipitis
quantitās, ātis, f.
quantum
quantus, a, um
quercus, ūs, f.

R

rabiēs, ēī, f.
radioulnāris, e
radius, īī, m.
rādīx, īcis, f.
rādīx mundāta
raffinātus, a, um
rārō
rārus, a, um
recēns, entis
recidīvus, a, um
recipiō, ere, receptus
reconvalēscēntia, ae, f.
rēctum, ī, n. (intestīnum)
rēctus, a, um
recurrēns, entis

vlastní, zvláštní, výhradní
pro, kvůli
prvok
nejbližší
svrbění, svědění
pseudocysta, chorobná dutina, která připomíná cystu, ale na rozdíl od ní nemá vlastní výstelku
pseudoikterus, nepravá žloutenka
nepravý tumor, útvar podobný nádoru
psoriáza, lupénka
psychiatrie, nauka o duševních chorobách a jejich léčení
psychopatie, většinou vrozená duševní vada
plíce
pulmonální, plicní
plicník
puls, tep
práškováný
prach, prášek
bodný
čištěný
hnisavý
čistý
hnis
zkažený, shnilý
pyodermie, hnisavé onemocnění kůže
pyogenní, vyvolávající hnisání
pyoftalmie, zhnisání oka
pyorea, hnisotok
pyróza, pálení žáhy

čtyřhlavý
kvantita, množství, počet
kolik
jak veliký, jak mnoho
dub

vzteklina
radioulnární, týkající se kosti vřetenní a loketní
kost vřetenní, paprsek, poloměr
kořen
loupaný kořen
rafinovaný, čištěný, přečištěný rafinací
zřídka
řidký, vzácný
čerstvý, svěží
recidivující, obnovený, vracející se
vzít
rekonvalescence, období uzdravování, zotavování se po nemoci
konečník
rovný, přímý, správný
rekurentní, vracející se, zvrtný, návratný

refractiō, ōnis, f.
 refrigerāns, antis
 regiō, ōnis, f.
 reinfectiō, ōnis, f.
 relaxātiō, ōnis, f.
 remedium, ī, n.
 remittēns, entis
 rēn, is, m.
 rēnālis, e
 repetō, ere, repetītus
 repositiō, ōnis, f.
 rēs, rei, f.
 resectiō, ōnis, f.
 resistentia, ae, f.
 respīrātiō, ōnis, f.
 respīrātōrius, a, um
 resuscitātiō, ōnis, f.
 retardātus, a, um
 rēte, is, n.
 retentiō, ōnis, f.
 rētina, ae, f.
 r(h)aphē, ēs, f.
 rheum, ī, n.
 rheumatismus, ī, m.
 rhīnītis, ītidis, f.
 rhīnoguttae, ārum, f.
 rhīnorrhagia, ae, f.
 rhizōma, tis, n.
 ribes, is, n.
 rubeola, ae, f.
 ruber, bra, brum
 rubor, ōris, m.
 rubus (ī, m.) fruticōsus
 rubus (ī, m.) īdaeus
 ruptūra, ae, f.

S

sacer, cra, crum
 saccharātus, a, um
 saccharōsum, ī, n.
 sacrālis, e
 saepe
 sāl, salis, m., n.
 salūber, bris, bre
 salvia, ae, f.
 sambūcus, ī, f.
 sānābilis, e
 sānātiō, ōnis, f.
 sānātiō per prīmam intentiōnem
 sānātiō per secundam intentiōnem
 sanguis, inis, m.
 sānō, āre, sānātus
 sāpō, ōnis, m.
 satis

refrakce, opětovné zlomení špatně srostlé kosti
 ochlazující
 krajina, oblast
 reinfekce, nová infekce, nákaza stejnou chorobou po vyhojení
 relaxace, ochablost, uvolnění
 lék, léčivo, účinný prostředek
 remitující, povolující, přecházející, dočasně ustupující
 ledvina
 renální, ledvinový
 opakovat
 repozice, napravení, narovnání, uvedení do správné polohy
 věc, stav
 resekce, vynětí, chirurgické odstranění části tkáně nebo orgánu
 rezistence, odpor, odolnost
 respirace, dýchání, dech
 respirační, dýchací, týkající se dýchání
 resuscitace, křížení, přivádění k životu, oživování základních funkcí
 zpomalený, zpožděný
 síť
 retence, (chorobné) zadržení výměšků (např. moči) v těle, zástava, přidržení
 sítnice
 šev
 reveň
 revmatismus, souborné označení pro bolesti kloubů a svalů
 rinitida, zánět nosní sliznice, rýma
 nosní kapky
 rinoragie, silné krvácení z nosu
 oddenek
 rybíz
 zarděnky
 červený, rudý
 červeň, zrudnutí
 ostružiník
 maliník
 trhlina, prasknutí

svatý, křížový
 s cukrem
 sacharóza, cukr
 sakrální, křížový, týkající se křížové kosti
 často
 sůl
 zdravý
 šalvěj
 bez
 (vy)léčitelný, (vy)hojitelný
 vyléčení, vyhojení, uzdravení
 hojení rány primárně, bez komplikací
 hojení rány druhotně, s komplikacemi
 krev
 léčit, uzdravovat
 mýdlo
 dost

saturō, āre, sātūrātus	saturovat, nasýtit
scabiēs, ēī, f.	svrab
scapula, ae, f.	lopatka
scarlatina, ae, f.	spála
scatula, ae, f.	krabička
sceletum, ī, n., sceleton, ī, n. nebo sceletus, ī, m.	skelet, kostra
scissus, a, um	rozřezaný, rozštěpený
sclērōsis, is, f.	skleróza, chorobné ztvrdnutí tkáně nebo orgánu, kornatění
sclopetārius, a, um	střelný
scribō, ere, scriptus	psát
scriptiō, ōnis, f.	psaní
sēborrhoea, ae, f.	seborea, mazotok, nadměrné vylučování kožního mazu
Secāle (is, n.) cornūtum	námel
sēcrētiō, ōnis, f.	sekrece, vylučování, vyměšování
sectus, a, um	sečný
secundum (předl. s ak.)	podle
sēlectiō, ōnis, f.	selekce, výběr
sēmen, inis, n.	semeno
sēmīlunāris, e	semilunární, poloměsíčitý
sēmīsolidus, a, um	polotuhý
semper	vždy
senīlis, e	senilní, stařecký
sēnsus, ūs, m.	smysl, počitek, vnímání, vjem
sēparō, āre, sēparātus	separovat, oddělit, odloučit
sēpsis, is, f.	sepse, "otrava krve"
sēptum, ī, n.	přepážka
seriēs, ēī, f.	série, řada
sērō	pozdě
serpyllum, ī, n.	mateřídouška
sērus, a, um	pozdní
seu	nebo, anebo
sīc	tak
siccus, a, um	suchý
sīdēropenia, ae, f.	sideropenie, nedostatek železa (v organismu)
sīgmoīdēs, es	esovitý
signātūra, ae, f.	signatura, označení
signō, āre, signātus	označovat
signum, ī, n.	znamení, označení, známka
silvestris, e	lesní
similis, e	podobný
simplex, icis	jednoduchý, prostý, obyčejný
sināpis, is, f.	hořčice
sine (předl. s abl.)	bez
singulī, ae, a	po jednom, jednotliví
sinister, tra, trum	levý
sirupus, ī, m.	sirup
sitis, is, f.	žízeň
solūbilis, e	rozpuštný
solūtiō, ōnis, f.	roztok
solvō, ere, solūtus	uvolnit, rozpustit
somnifer, a, um	uspávající, přinášející spánek
spasmodysis, is, f.	spasmodýza, uvolnění, povolání křečí
spasmus, ī, m.	křeč, sevření, křečový stah
speciēs, ēī, f.	vzhled, podoba, druh, směs, pl. čajová směs, čajovina, čaj

sphincter, eris, m. (mūsculus)
 spina, ae, f.
 spinālis, e
 spinātus, a, um
 spinōsus, a, um
 spirātiō, ōnis, f.
 spīrituōsus, a, um
 spīritus, ūs, m.
 spissus, a, um
 spondylarthrōsis, is, f.
 spondylitis, itidis, f.
 spondylōsis, is, f.
 spondylus, ī, m.
 spūma, ae, f.
 squāmōsus, a, um
 statim
 status, ūs, m.
 stenōsis, is, f.
 sterilis, e
 sterilisō, āre, sterilisātus
 stomachicus, a, um
 stomachus, ī, m.
 strictūra, ae, f.
 sub (předl. s ak. na ot. kam,
 s abl. na ot. kde)
 subaciditās, ātis, f.
 subacūtus, a, um

 subcutāneus, a, um
 subitō
 subitus, a, um
 sublinguālis, e
 substantia, ae, f.
 subtilis, e
 subtōtālis, e
 succus, ī, m.
 suffusiō, ōnis, f.
 sulfur, sulphur, uris, n.
 sum, esse
 summus, a, um
 super, suprā (předl. s ak.)
 superficiālis, e
 superficiēs, ēī, f.
 superinfectiō, ōnis, f.
 superior, ius
 suppositōrium, īī, n.
 suppūrātīvus, a, um
 suprā (předl. s ak.)
 suprārēnālis, e
 suprāscapulāris, e
 suprāspīnātus, a, um
 surditās, ātis, f.
 suspectus, a, um
 suspēnsiō, ōnis, f.
 suspīciō, ōnis, f.

svěrač (sval)
 trn, hřeben, páteř
 spinální, trnový, hřebenový, páteřní, míšní
 trnem, hřebenem opatřený, hřebenovitý, trnitý
 spinózní, trnitý, bohatý na trny
 dýchání
 lihový, obsahující líh
 duch, dech, líh
 hustý
 spondylartróza, nezánettivé onemocnění meziobratlových kloubů
 spondylitida, zánět obratlů
 spondylóza, nezánettivé onemocnění meziobratlových plotének
 obratel
 pěna
 skvamózní, šupinatý, bohatý na šupiny
 ihned
 postoj, stav, poměry, okolnosti
 stenóza, zúžení
 sterilní, bez choroboplodných zárodků, neplodný
 sterilizovat, zbavit choroboplodných zárodků
 žaludeční
 žaludek
 striktura, zúžení, ztenčení
 pod

 subacidita, snížená kyselost
 subakutní, méně prudký, průběh nemoci, který je méně prudký než akutní, ale
 prudší než chronický
 podkožní
 náhle
 náhlý, nenadálý
 sublingvální, podjazykový
 substance, hmota, podstata, látka, obsah
 subtilní, jemný
 subtotální, neúplný
 šáva
 sufúze, podlitina, krevní výron, plošné krvácení do podkoží
 síra
 být
 nejvyšší, horní, vrchní
 nad, na
 superfiální, povrchový, vrchní
 povrch, vrchní část
 superinfekce, infekce, která se rozvíjí v průběhu jiné, již probíhající infekce
 hořejší, nahoře ležící, horní, vrchní
 čípek
 supurativní, hnisavý, produkující hnis
 nad
 suprarenální, nadledvinový
 supraskapulární, nadlopatkový, ležící nad lopatkou
 nadhřebenový, nadtrnový
 hluchota
 suspektní, podezřelý, budící podezření
 suspenze, rozptýlení, drobných pevných částecěk v tekutině
 podezření

sūtūra, ae, f.
suus, a, um
symphysis, is, f.
symptōma, tis, n.
syndesmōsis, is, f.
syndrōma, tis, n.
synchondrōsis, is, f.
synostōsis, is, f.
systēma, tis, n.
systolē, ēs, f.

T

tabuleta, ae, f.
tāctus, ūs, m.
tachycardia, ae, f.
tachypnoē, ēs, f.
tālis, e
tantum
tantus, a, um
taraxacum, i, n.
temporalis, e
tempus, oris, n.
tenuis, e
teres, teretis
tetanus, i, m.
tetraplēgia, ae, f.
therapeuticus, a, um
therapia, ae, f.
thōrācicus, a, um
thōrāx, cis, m.
thrombocytopenia, ae, f.
thrombocytus, i, m.
thymus, i, m.
thýmus, i, m.
thyroideus, a, um
tibia, ae, f.
tilia, ae, f.
tinctūra, ae, f.
tingō, ere, tinctus
tomographia, ae, f.

tōnsilla, ae, f.
tōnsillectomia, ae, f.
tōnsillitis, tīdis, f.
tormentilla, ae, f.
tōtālis, e
toxicomania, ae, f.

toxicōsis, is, f.
tractiō, ōnis, f.
trachēa, ae, f.
trachēostomia, ae, f.
trachēotomia, ae, f.
trāns (předl. s ak.)

sutura, šev, spojení mezi kostmi (lebečními), steh, sešití rány svůj
symfýza, srůst, spona, způsob pevného spojení dvou kostí
symptom, příznak, projev
syndesmóza, vazivový spoj kosti
syndrom, soubor příznaků charakterizujících chorobný stav
synchondróza, chrupavčité spojení kostí
synostóza, kostěný srůst sousedních kostí
systém, soubor, soustava
systola, stažení svaloviny srdeční komory

tableta
hmat, dotek, dotýkání
tachykardie, zrychlení srdeční činnosti
tachypnoe, zrychlené dýchání
takový
tolik
tak veliký
pampeliška
temporální, spánkový
čas, pl. spánky
tenký, jemný, řídký
oblý, hladký
tetanus
tetraplegie, ochrnutí všech čtyř končetin
terapeutický, léčebný
terapie, léčení, léčba
torakální, hrudní
hrudník, hrudní koš
trombocytopenie, nedostatek krevních destiček v periferní krvi
trombocyt, krevní destička
tymián
brzlík
štítný, ke štítné žláze patřící
kost holenní
lípa
tinktura, lihový výtažek drog
potírat
tomografie, rentgenová metoda umožňující zobrazit vybranou část těla ve vrstvách
mandle
tonzilektomie, chirurgické odstranění krčních mandlí
tonzilitida, zánět mandlí
nátržník
totální, celý, úplný
toxikománie, vášnivá touha po požívání jedovatých látek, chorobná závislost na určité droze
toxikóza, soubor příznaků vznikající působením jedovatých látek
trakce, natahování, natažení
průdušnice
tracheostomie, vyústění průdušnice navenek
tracheotomie, chirurgické otevření průdušnice
přes, za

trānsfōrmatiō, ōnis, f.
 trānsfūsiō, ōnis, f.
 trānsplantātiō, ōnis, f.
 trānspositiō, ōnis, f.
 trānsversus, a, um
 trauma, tis, n.
 traumaticus, a, um
 triceps, cipitis
 tricuspidālis, e
 trifolium, ī, n.
 trifolium fibrinum
 trigeminus, a, um
 trigōnum, ī, n.
 triplex, icis
 trīticum, ī, n.
 trochantēr, ēris, m.
 truncus, ī, m.
 tūber, eris, n.
 tūberālis, e
 tūberculōsis, is, f.
 tūberculum, ī, n.
 tūberōsitās, ātis, f.
 tūberōsus, a, um
 tumor, ōris, m.
 tunica, ae, f.
 tunica mūcośa
 tussis, is, f.
 tympanon, ī, n.

U

ulcerōsus, a, um
 ulcus, eris, n.
 ulna, ae, f.
 ulnāris, e
 ulterior, ius
 ultimus, a, um
 ultrā (předl. s ak.)
 unguentum, ī, n.
 unguis, is, m.
 ūnilaterālis, e
 ūniversālis, e
 ūraemia, ae, f.

ūrētēr, ēris, m.
 ūrēthra, ae, f.
 ūrīna, ae, f.
 ūrīnārius, a, um
 ūrocystis, is, f.
 ūrolithiāsis, is, f.
 ūrologia, ae, f.
 ūrologicus, a, um
 ūropo(i)ēsis, is, f.
 ūrtīca, ae, f.
 ūsus, ūs, m.

transformace, přetváření, přeměňování, přestavba
 transfúze, přelévání
 transplantace, operační přenos buněk, tkáně nebo orgánu
 transpozice, přenesení, přemístění, převedení
 příčný, napříč jdoucí
 poranění, úraz
 traumatický, úrazový, úrazem vzniklý
 trojhlavý
 trikuspidální, trojcípý
 jetel
 vachta trojlistá
 trojklaný, trojitý, trojnásobný
 trojúhelník, trojúhelníková krajina
 trojitý, trojnásobný, trojí
 pšenice
 trochanter, chocholík, výrůstek na kosti stehenní
 trup, kmen nervový, cévní
 hrb, hrbol, výběžek, hlíza
 patřící, vztahující se k hrbolu
 tuberkulóza
 hrbolek, vyvýšenina, uzel
 drsnatina
 hrbolatý, bohatý na hrbolky
 zduření, nádor, novotvar
 vrstva, obal, stěna
 sliznice
 kašel
 bubínek

ulcerózní, vředovitý, vředový
 vřed
 kost loketní
 ulnární, loketní
 zadní
 poslední, konečný
 za, nad, přes, déle než
 mast
 nehet
 unilaterální, jednostranný, po jedné straně
 univerzální, povšechný, celkový, obecný
 urémie, projevy selhání činnosti ledvin, vnitřní otrava organismu
 nevyločenými dusíkatými látkami
 močovod
 močová trubice
 moč
 močový
 močový měchýř
 urolitiáza, močové kameny
 urologie, nauka o močovém ústrojí a jeho chorobách
 urologický, vztahující se k funkci a chorobám močového ústrojí
 uropoeza, tvorba moči
 kopřiva
 užívání, zkušenost, praxe

ut
uterus, ī, m.

aby
děloha

V

vaccīnum, ī, n.
valdē
valerīana, ae, f.
valva, valvula, ae, f.
vapor, ōris, m.
varicella, ae, f.
varius, a, um
vās, vāsis, n.
vāsculum, ī, n.
vaselīnum, ī, n.
vāsocōnstringēns, entis
vāsođilātāns, antis
vēna, ae, f.
vēnaesectiō, ōnis, f.
venēnum, ī, n.
vēnopharmacōn, ī, n.

vēnōsus, a, um
ventriculus, ī, m.
vēnula, ae, f.
verbascum, ī, n.
vērisimiliter
vermiformis, e
veronica, ae, f.
versicolor, ōris
vertebra, ae, f.
vertebrālis, e
vertēns, entis
vēsīca, ae, f.
veterinārius, a, um
vetus, eris
videō, ēre, vīsus
virginālis, e
vīrōsis, is, f.
vīrulentia, ae, f.

vīrus, ī, n.
vīscerālis, e
vīsus, ūs, m.
vītaminum, ī, n.
vitium, īī, n.
vitreus, a, um
vitrum, ī, n.
vīvus, a, um
vomitus, ūs, m.
vulnus, eris, n.

vakcína, očkovací látka proti infekčním chorobám
silně, velmi, velice
kozlík
chlopeň
pára, teplo
plané neštovice
různý, rozmanitý, pestrý
céva, nádoba
drobná cévka
vazelína
vazokonstringens, stahující, zužující cévy
vazodilatans, rozšiřující cévy
žíla
venesekce, preparace žíly, získání přístupu k žíle po provedení kožního řezu
jed
lék užívaný k léčbě žilních onemocnění, zejména varixů a jejich zánětlivých komplikací
žilní, žilový, žilnatý
žaludek, komora, dutina
žilka, malá žíla
divizna
pravděpodobně
vermiformní, červovitý, červu podobný
rozrazil
barevný, různobarevný, pestrý
obratel
vertebrální, obratlový
obracející se, přecházející
měchýř
veterinární, týkající se zdravotní péče o zvířata
starý, letitý
vidět
panenský
viróza, infekční choroba způsobená viry
virulence, jedovatost, míra schopnosti choroboplodného zárodku vyvolat onemocnění
vir, jed
viscerální, útrobní
zrak, vidění, ostrost zraková
vitamin, látka, která je v malých dávkách nezbytná pro organismus
chyba, vada, kaz
skleněný, čistý, průhledný
sklenička, lahvička
živý
vrhnutí, zvracení
rána, poranění

X

xērophthalmia, ae, f.

xeroftalmie, vysychání spojivky a rohovky oka, které může vést k jejich těžkému poškození

xērostomia, ae, f.

xerostomie, suchost ústní sliznice

Z

zōophobia, ae, f.

zoofobie, chorobný strach před zvířaty

ČESKO-LATINSKÝ SLOVNÍK

A

a
absces
aby
aby ne
alkohol
aloe
alopatie
amputovat
angína
anýz
aromatický
atlas

B

bacil
balení
barevný
barva
barvit
barvivo červených krvinek schopné vázat kyslík
bavlna
bavlník
bederní
bérec
bez
bez
bezbarvý
bezvědomí
bezvodý
bílý
blízko
bližší
boční
bodný
bok
bolest, bolestivost
bolest hlavy
bolest nervového původu
bolest svalů
bolest svíravá silná (obecně)
bolest v uchu
bolest v srdeční krajině
bolest žaludku
bolestivý
boltec
borovice
borůvka
brána
bránice
bránicí, chránící proti početí

et
abscessus, ūs, m.
ut
nē
alcohol, is, m.
aloē, ēs, f.
allopathia, ae, f.
amputō, āre, amputātus
angīna, ae, f.
anīsum, ī, n.
arōmaticus, a, um
atlas, atlantis, m.

bacillus, ī, m.
expeditiō, ōnis, f.
versicolor, ōris
color, ōris, m.
colōrō, āre, colōrātus
haemoglobinum, ī, n.
gossypium, ī, n.
gossypium, ī, n.
lumbālis, e
crūs, crūris, n.
sambūcus, ī, f.
sine (předl. s abl.)
dēcolor, ōris
cōma, tis, n.
anhydricus, a, um
albus, a, um
prope
propior, ius
laterālis, e
pūctus, a, um
latus, eris, n.
dolor, ōris, m.
cephalgia, ae, f.
neuralgia, ae, f.
myalgia, ae, f.
angīna, ae, f.
ōtalgia, ae, f.; ōtodynia, ae, f.
cardialgia, ae, f.
gastralgia, ae, f.; gastrodynia, ae, f.
dolorōsus, a, um
auricula, ae, f.
pīnus, ī nebo ūs, f.
myrtillus, ī, m.
porta, ae, f.
diaphragma, tis, n.
contrāceptīvus, a, um

brzlík
břicho
břišní
břiza
bubínek
buněčný
buňka
buňka mízní
buňka nervová
buňka pohlcující cizorodé nebo jiné částice
buňka svalová
být

C

celkový
celulóza
centigram
céva
cévka drobná
cévy rozšiřující
cévy stahující, zužující
cibule
cirhóza
cukr
s cukrem
cysta

Č

čajovina, čajová směs
čas
část
část dlouhých kostí střední
částečně
často
častý
čelist dolní
čelist horní
čelní
černý
čerstvý
červený
červovitý
četnější
čich
čichový
činnost
činnost srdeční zpomalená
činnost srdeční zrychlená
činnost vzájemná, vzájemné působení
čípek (forma léku)
číslo
čistý
čištěný

thymus, ī, m.
abdōmen, inis, n.
abdominālis, e
betula, ae, f.
tympanon, ī, n.
cellulāris, e
cellula, ae, f.
lymphocytus, ī, m.
neuron, ī, n.
phagocytus, ī, m.
myocytus, ī, m.
sum, esse

universālis, e
cellulōsum, ī, n.
centigramma, tis, n.
vās, vāsis, n.
vāsculum, ī, n.
vāsodilātāns, antis
vāsocōnstringēns, entis
bulbus, ī, m.
cirrhōsis, is, f.
saccharōsum, ī, n.
saccharātus, a, um
cystis, is, f.

speciēs, ērum, f.
tempus, oris, n.
pars, tis, f.
diaphysis, is, f.
partim
saepe
frequēns, entis
mandibula, ae, f.
maxilla, ae, f.
frontālis, e
niger, gra, grum
recēns, entis
ruber, bra, brum
vermiformis, e
plūrēs, a
olfactus, ūs, m.
olfactōrius, a, um
fūctiō, ōnis, f.
bradycardia, ae, f.
tachycardia, ae, f.
interāctiō, ōnis, f.
suppositōrium, īī, n.
numerus, ī, m.
pūrus, a, um
dēpūrātus, a, um; pūrificātus, a, um;
raffinātus, a, um

článek prstu
člověk
čtyřhlavý

phalanx, gis, f.
homō, inis, m.
quadriceps, cipitis

D

dásňový
dát, dávat
dávka
decigram
délka
děloha
den
dezinfekce
dieta
disacharid
dítě
divizna
dlaň
dlaňový
dlouho
dlouhotrvající
dlouhý
do

doba použitelnosti léku
dobromysl
dobrý
dobře
dočasný
dolní
dospělý
dost
dovnitř
draselný
drobně, na drobné kousky
drobnohledný, viditelný jen mikroskopem
droga (sušená surovina k výrobě léčiv)
drsnatina
druh
dřeň
dřevo
dub
duhovka
důkladný
dušnost
dutina
dutina chorobná připomínající cystu
dutina vzniklá zánětem a vyplněná hnisem
dutý
dvanáctník
dvojaký, mající současně dvoji platnost
dvojcipý
dvojhlavý
dvojitý
dvoustranný

gingivālis, e
dō, dare, datus
dosis, is, f.
decigramma, tis, n.
longitudō, inis, f.
uterus, ī, m.; ř. mētrā
diēs, ēī, m.
dēsīnfectiō, ōnis, f.
diaeta, ae, f.
disaccharidum, ī, n.
īnfāns, antis, m., f.
verbascum, ī, n.
palma, ae, f.
palmāris, e
diū
chronicus, a, um
longus, a, um
ad (předl. s ak.); in (předl. s ak. na otázku kam);
intrā (předl. s ak.)
exspīrātiō, ōnis, f.
origanum, ī, n.
bonus, a, um
bene
dēcīduus, a, um
īnferior, ius
adultus, a, um
satis
intrā (předl. s ak.)
kalīnus, a, um
minūtīm
microscopicus, a, um
droga, ae, f.
tūberositās, ātis, f.
genus, eris, n.; speciēs, ēī, f.
medulla, ae, f.
lignum, ī, n.
quercus, ūs, f.
īris, idis, f.
exāctus, a, um
dyspnoē, ēs, f.
cavum, ī, n.
pseudocystis, is, f.
abscessus, ūs, m.
cavus, a, um
duodēnum, ī, n.
ambivalēns, entis
bicuspidālis, e
biceps, bicipitis
duplex, icis
bilaterālis, e

dýchací
dýchání
dýchání normální
dýchání zpomalené
dýchání zrychlené

E

elefantiáza
emulze
epilepsie
esovitý
etanol
eukalypt

F

farmacie
fenykl

G

gel
glycerol
glycerolový
gram

H

hemodialýza
heřmánek
hlava, hlavice
hlava nadměrně veliká
hlaváček
hlavový
hlen
hlen uvolňující, zkapalňující
hlenovitý, hlenový
hlíza
hloh
hltan
hluboký
hluchota
hmat
hmota
hnis
hnisání vyvolávající
hnisavý
hnisotok
hojení rány druhotně, s komplikacemi
hojení rány primárně, bez komplikací
horečka
horečku snižující
horní
horší

respīrātōrius, a, um
respīrātiō, ōnis, f.; spīrātiō, ōnis, f.
eupnoē, ēs, f.
bradypnoē, ēs, f.
tachypnoē, ēs, f.

elephantiāsis, is, f.
emulsiō, ōnis, f.
epilēpsia, ae, f.
sīgmoīdēs, es
ethanolum, ī, n.
eucalyptus, ī, f.

pharmacia, ae, f.
foeniculum, ī, n.

gelātum, ī, n.
glycerolum, ī, n.
glycerolicus, a, um
gramma, tis, n.

haemodialysis, is, f.
matricāria, ae, f.
caput, itis, n.
megaloccephalia, ae, f.
adonis, idis, f.
capitālis, e
mūcilāgō, inis, f.
mūcolyticus, a, um
mūcōsus, a, um
tūber, eris, n.
crataegus, ī, f.
pharynx, gis, m.
profundus, a, um
surditās, ātis, f.
tāctus, ūs, m.
massa, ae, f.; substantia, ae, f.
pūs, pūris, n.
pūrogenēs, es
pūrulentus, a, um; suppūrātīvus, a, um
pūorrhoea, ae, f.
sānātiō per secundam intentiōnem
sānātiō per prīmam intentiōnem
febris, is, f.
antipyreticus, a, um
superior, ius; summus, a, um; crāniālis, e
peior, ius

hořčice
hořec
hořký
hrbol
hrbolatý
hrbolek
hrbolek kosti
hrdlo
hrot
hrtan
hrubý
hrud'
hrudní
hrudník
hřbetní
hřeбен
hustý
hydrogenovaný
hydromast
hýžďový

CH

chinovník
chirurgie
chlopeň
chodídlo
chocholík
chorobný
choroboplodný
chránit se
chrupavka
chřipka
chudokrevnost
chuť
chyba

I

ihned
infarkt
infúze
injekce
interval

J

jahodník
jak veliký, jak mnoho
jalovec
jaterní
játra
jazyk
jed

sināpis, is, f.
gentiāna, ae, f.
amārus, a, um
tūber, eris, n.
tūberōsus, a, um
tūberculum, ī, n.; nōdulus, ī, m.
apophysis, is, f.
cervīx, īcis, f.
apex, icis, m.
larynx, gis, m.
grossus, a, um
pectus, oris, n.
thōrācicus, a, um; pectorālis, e
thōrāx, cis, m.; pectus, oris, n.
dorsālis, e
spīna, ae, f.
spissus, a, um
hydrogenātus, a, um
hydrounguentum, ī, n.
glūtaeus, a, um

cinchona, ae, f.
chīrurgia, ae, f.
valva, ae, f.; valvula, ae, f.
planta, ae, f.
trochantēr, ēris, m.
pathologicus, a, um
pathogenēs, es
caveō, ēre, cautus
cartilāgō, inis, f.; ř. chondros, ī, m.
īnfluenza, ae, f.
anaemia, ae, f.
gustus, ūs, m.
vitium, īi, n.

statim

īnfarctus, ūs, m.
īnfūsiō, ōnis, f.
īniectiō, ōnis, f.
intervallum, ī, n.

frāgāria, ae, f.
quantus, a, um
iūniperus, ī, f.
hēpaticus, a, um
hēpar, atis, n.
lingua, ae, f.
venēnum, ī, n.; vīrus, ī, n.

jednoduchý
jednostranný
jednotliví
jedovatost
jehlice trnitá
jemný
jetel
jícen
jídlo
jistý
jitrocel
jméno

K

k
kafr
kakao
kámen
kameny ledvinové
kameny močové
kameny žlučnickové
kameny žlučové
kamínek
kanál
kapací
kapátko
kapka
kapky nosní
kapky oční
kapky ušní
po kapkách
kašel
kašel potlačující
kaz zubní
kelímek
keratolytický
kloktadlo
kloub
kloubní
kmín
kolega
kolem, okolo
koleno
kolik
komora
koncentrace cukru v krvi
koncentrace cukru v krvi snižená
koncentrace cukru v krvi zvýšená
koncentrovaný
končetina
konec
konečník
konopí
konopice
kontraindikace

simplex, icis
unilaterālis, e
singulī, ae, a
virulentia, ae, f.
ononis, idis, f.
subtilis, e
trifolium, ii, n.
oesophagus, i, m.
cibus, i, m.
certus, a, um
plantāgō, inis, f.
nōmen, inis, n.

ad (předl. s ak.)
camphora, ae, f.
cacao (neskl.)
concrēmentum, i, n.
nephrolithiāsis, is, f.
ūrolithiāsis, is, f.
cholēcystolithiāsis, is, f.
cholēlithiāsis, is, f.
calculus, i, m.
ductus, ūs, m.
guttātōrius, a, um
guttātōrium, ii, n.
gutta, ae, f.
rhīnoguttae, ārum, f.
oculoguttae, ārum, f.
ōtoguttae, ārum, f.
guttātim
tussis, is, f.
antitussicus, a, um
cariēs, ēī, f.
olla, ae, f.
keratolyticus, a, um
gargarisma, tis, n.
articulātiō, ōnis, f.; ř. arthron, i, n.
articulāris, e
carvum, i, n.
collēga, ae, m.
circum, circā (předl. s ak.)
genū, ūs, n.
quantum
ventriculus, i, m.
glycaemia, ae, f.
hypoglycaemia, ae, f.
hyperglycaemia, ae, f.
concentrātus, a, um
membrum, i, n.
exitus, ūs, m.
rēctum, i, n.
cannabis, is, f.
galeopsis, idis, f.
contrāindicātiō, ōnis, f.

kopřiva
kornatění
kornatění tepen
korový
kořen
kořen loupaný
kosatec
kost
kost holenní
kost klíční
kost loketní
kost lýtková
kost pažní
kost stehenní
kost vřetenní
kostička, kůstka
kostnatění
kostní, kostěný
kostra
koule
koupel
kousnutí
kousnutím poraněný
kozlík
krabička
krajina
krajní
krátký
krční
krém
krev
krevní destička
krk, krček
kroužek
kruh
kruhový
krušina
krvácení
krvácení z nosu
krvácení z nosu silné
krvácení ze stěny žaludku
krvácení ze střeva
krvácivý
krvinka bílá
krvinka červená
krvinka červená nadměrně velká
křeč
křeč svalstva
křečový stah žaludku
křehkost
křehký
kříšení
křížový
kukuřice
kůra
kůže

ůrtíca, ae, f.
sclērōsis, is, f.
artēriosclērōsis, is, f.; athērosclērōsis, is, f.
corticālis, e
rādīx, īcis, f.
rādīx mundāta
Iris, idis, f.
os, ossis, n.; ř. osteon, ī, n.
tībia, ae, f.
clāvicula, ae, f.
ulna, ae, f.
fibula, ae, f.
humerus, ī, m.
femur, oris, n.
radius, ī, m.
ossiculum, ī, n.
ossificātiō, ōnis, f.
osseus, a, um
sceletum, ī, n.; sceletus, ī, m.; skeleton, ī, n.
bulbus, ī, m.
balneum, ī, n.
morsus, ūs, m.
morsus, a, um
valeriāna, ae, f.
scatula, ae, f.
regiō, ōnis, f.
extrēmus, a, um
brevis, e
cervīcālis, e
cremor, ōris, m.
sanguis, inis, m.
thrombocytus, ī, m.
cervīx, īcis, f.; collum, ī, n.
circulus, ī, m.
circus, ī, m.
circulāris, e
frangula, ae, f.
haemorrhagia, ae, f.
epistaxis, is, f.
rhīnorrhagia, ae, f.
gastrorrhagia, ae, f.
enterorrhagia, ae, f.
haemorrhagicus, a, um
leucocytus, ī, m.
erythrocytus, ī, m.
macrocytus, ī, m.
spasmus, ī, m.
myospasmus, ī, m.
gastrospasmus, ī, m.
fragilitās, ātis, f.
fragilis, e
resuscitātiō, ōnis, f.
sacer, cra, crum; sacrālis, e
mays, maydis, f.
cortex, icis, m.
cutis, is, f.; ř. derma, tis, n.

kůžička
květ
kvůli
kyčel, kyčelní kloub
kyselina
kyselina boritá
kyselina chlorovodíková
kyselina octová
kyselina peroctová
kyselina sírová
kyselost
kyselost snížená
kyselost zvýšená
kyselost žaludeční šťávy zvýšená
kyselý

cuticula, ae, f.
flōs, ōris, m.
propter (předl. s ak.)
coxa, ae, f.
acidum, ī, n.
acidum boricum
acidum hydrochloricum
acidum acēticum
acidum peracēticum
acidum sulfuricum
aciditās, ātis, f.
subaciditās, ātis, f.
peraciditās, ātis, f.
hyperaciditās, ātis, f.
acidus, a, um

L

láhev, lahvička
lalok
lahůček
lámání
lázeň
lebeční
lebka
léčení
léčení krví
léčení látkami připravenými chemickou cestou
léčení lázeňské
léčení léky rostlinného původu
léčení pomocí léků
léčit
léčitelný
léčivo
léčivý, léčebný
ledvina
ledvinový
lehký
lék

lék užívaný k léčbě žilních onemocnění
lékárna
lékař
lékařství
lékařství dětské
lékořice
len
lepší
lesní
levý
libeček
lidský
láh
lihový
lípa

lagoena (lagēna), ae, f.; vitrum, ī, n.
lobus, ī, m.
lobulus, ī, m.
frāctiō, ōnis, f.
balneum, ī, n.
crāniālis, e
crānium, īī, n.
cūrātiō, ōnis, f.; sānātiō, ōnis, f.; therapia, ae, f.
haem(at)otherapia, ae, f.
chēmotherapia, ae, f.
balneotherapia, ae, f.
phytotherapia, ae, f.
pharmacotherapia, ae, f.
cūrō, āre, cūrātus; sānō, āre, sānātus
sānābilis, e
remedium, īī, n.
medicinālis, e; therapeuticus, a, um
rēn, is, m.; ř. nephros, ī, m.
rēnālis, e
levis, e
medicāmentum, ī, n.; remedium, īī, n.; medicīna, ae, f.; ř.
pharmacon, ī, n.
vēnopharmacon, ī, n.
officīna, ae, f.
medicus, ī, m.
medicīna, ae, f.
paediātria, ae, f.
liquiritia, ae, f.
līnum, ī, n.
melior, ius
silvestris, e
sinister, tra, trum
levisticum, ī, n.
hūmānus, a, um
spīritus, ūs, m.
spīrituōsus, a, um
tilia, ae, f.

list
list zárodečný střední
list zárodečný zevní
lišej
lišejník
lišejník islandský
lití
loketní
lomivost
lomivý
lopatka
lupénka
lžice

M

mák
maliník
málo
malý
mandle
mast
máta
máta peprná
mateřídouška
mazání
mazotok
med
meduňka
měchýř
měchýř močový
měkký
menší
měsíček
metoda
mezenchym
mezi
mezibuněčný
mezikostní
mezimozek
mezižeberní
mícha
míchat
miligram
mililitr
mimo
mimo trávicí trubici
mimobuněčný
mimoděložní
mimotělní
mírníci
mírnit, uklidňovat
místní
místo
míšní
mít se na pozoru

folium, ī, n.
mesoderma, tis, n.
ectoderma, tis, n.
lichēn, ēnis, m.
lichēn, ēnis, m.
lichēn islandicus
fūsiō, ōnis, f.
ulnāris, e
fragilitās, ātis, f.
fragilis, e
scapula, ae, f.
psōriāsis, is, f.
cochlear, āris, n.

papāver, eris, n.
rubus (ī, m.) īdaeus
parum, paulum, nōn multum
parvus, a, um
amygdala, ae, f.; tōnsilla, ae, f.
unguentum, ī, n.
mentha, ae, f.
mentha piperita
serpyllum, ī, n.
linīmentum, ī, n.
sēborrhoea, ae, f.
mel, mellis, n.
melissa, ae, f.
vēsīca, ae, f.
vēsīca ūrīnāria; ř. ūrocystis, is, f.
mollis, e
minor, us
calendula, ae, f.
methodus, ī, f.
mesenchýma, tis, n.
inter (předl. s ak.)
intercellulāris, e
interosseus, a, um
diencephalon, ī, n.
intercostālis, e
medulla (ae, f.) spīnālis; spīna, ae, f.
miscēō, ēre, mixtus
milligramma, tis, n.
millilitrum, ī, n.
extrā (předl. s ak.)
parenterālis, e
extrācellulāris, e
extrāuterīnus, a, um
extrācorporālis, e
moderāns, antis
lēniō, ěre, lēnītus
locālis, e
locus, ī, m.
spīnālis, e
caveō, ēre, cautus

mízní
 mléčí
 mléčný
 mléko
 mlékovedoucí, mlékovodný
 mnoho
 mnohobuněčný
 mnohočetný
 mnoholožiskový
 mnohotvárnost
 mnohý, četný
 množství
 množství vitamínů v těle snížené
 množství vylučované moči snížené
 moč
 močopudný
 močovod
 močový
 mok
 mononukleóza
 monosacharid
 mozeček
 mozek
 mozek střední
 mozkomíšni
 mozkový
 mrtvice
 mýdlo

lymphaticus, a, um
 molāris, e
 lacteus, a, um
 lac, lactis, n.
 lactifer(us), a, um
 multum
 multicellulāris, e
 multiplex, icis
 multifocālis, e
 polymorphismus, ī, m.
 multus, a, um
 quantitās, ātis, f.
 hypovitaminōsis, is, f.
 oligūria, ae, f.
 ūrina, ae, f.
 diūrēticus, a, um
 ūrētēr, ēris, m.
 ūrinārius, a, um
 liquor, ōris, m.
 mononucleōsis, is, f.
 monosaccharidum, ī, n.
 cerebellum, ī, n.
 cerebrum, ī, n.
 mesencephalon, ī, n.
 cerebrospīnālis, e
 cerebrālis, e
 apoplēxia, ae, f.
 sāpō, ōnis, m.

N

na
 nad
 nadhřebenový
 nadledvinový
 nadlopatkový
 nádoba
 nádor
 nádor epitelový zhoubný
 nádor nepravý
 nádor z chrupavčité tkáně nezhoubný
 nádor z kostní tkáně nezhoubný
 nádor z tukové tkáně nezhoubný
 nádor z vazivové tkáně nezhoubný
 nádor ze žlázového epitelu
 nádorové bujení bílých krvinek
 nadtrnový
 náhle
 náhlý
 nahromadění tekutiny v pohrudniční dutině
 nákaza
 nákaza nová
 nakažlivý
 nálev
 nalomení kosti
 námel

in (předl. s ak. na ot. kam, s abl. na ot. kde)
 super, suprā (předl. s ak.)
 suprāspīnātus, a, um
 suprārēnālis, e
 suprāscapulāris, e
 vās, vāsis, n.
 cancer, crī, m.; tumor, ōris, m.
 carcinōma, tis, n.
 pseudotumor, ōris, n.
 chondrōma, tis, n.
 osteōma, tis, n.
 lipōma, tis, n.
 fibrōma, tis, n.
 adenōma, tis, n.
 leucaemia, ae, f.
 suprāspīnātus, a, um
 subitō
 subitus, a, um
 hydrothōrāx, cis, m.
 infectiō, ōnis, f.
 reīnfectiō, ōnis, f.
 contagiōsus, a, um; infectiōsus, a, um
 infusum, ī, n.
 infractiō, ōnis, f.
 Secāle (is, n.) cornūtum

náplast	emplastrum, ī, n.
napravení	repositiō, ōnis, f.
napravovat	corrīgō, ere, corrēctus
náprstník červený	Digitālis (is, f.) purpurea
narkománie	narcomania, ae, f.
narkóza	narcōsis, is, f.
nárt	metatarsus, ī, m.
nástěnný	parietālis, e
nasytit	saturō, āre, sātūrātus
nať	herba, ae, f.
natahovač (sval)	extēnsor, ōris, m. (mūsculus)
natahování, natažení	tractiō, ōnis, f.
natírat	extendō, ere, extēnsus (extentus)
nátržník	tormentilla, ae, f.
nauka	disciplīna, ae, f.
nauka o duševních chorobách a jejich léčení	psýchiātria, ae, f.
nauka o krvi a krevních chorobách	haematologia, ae, f.
nauka o mikroorganismech	microbiologia, ae, f.
nauka o močovém ústrojí a jeho chorobách	ūrologia, ae, f.
nauka o nemocech	pathologia, ae, f.
nauka o nervových chorobách	neurologia, ae, f.
nauka o normální formě a stavbě těla	anatomia, ae, f.
nauka o srdci a srdečních chorobách	cardiologia, ae, f.
nauka o svalech, jejich funkcích a chorobách	myologia, ae, f.
nauka o žaludku a jeho chorobách	gastrologia, ae, f.
nauka o životních funkcích zdravého organismu	physiologia, ae, f.
ne	nōn
nebezpečí	perīculum, ī, n.
nebezpečný	perīculōsus, a, um
nebo, anebo	seu, aut
nečinnost, neschopnost reakce	ināctīvitās, ātis, f.
nečinný	ināctīvus, a, um
nedokrevnost tkáně místní	ischaemia, ae, f.
nedoslýchavost	hypacūsis, is, f.
nedostatečnost, neschopnost	īnsufficiētia, ae, f.
nedostatečnost imunologická	immūnodēficiētia, ae, f.
nedostatek krevních destiček	thrombocytopenia, ae, f.
nedostatek kyslíku v tkáních či celém organismu	hypoxia, ae, f.
nedostatek melaninu v kůži, vlasech, očích a dalších tkáních	albinismus, ī, m.
nedostatek železa v organismu	sidēropenia, ae, f.
nehet	unguis, is, m.
nehybnost	akīnēsis, is, f.
nejbližší	proximus, a, um
nejčetnější, nejvíce	plūrimus, a, um
nejhorší	pessimus, a, um
nejistý	incertus, a, um
nejlepší	optimus, a, um
nejmenší	minimus, a, um
nejnižší	īmūs, a, um; īnfirmus, a, um
největší	maximus, a, um
nejvíce	maximē, plūrimum
nejvyšší	summus, a, um
nemoc	morbus, ī, m.
nemocný	aegrōtus, a, um

neohraničený
 neoperovatelný
 nepodobný
 nepohyblivost
 nepohyblivý
 nepravidelnost
 nepřítomnost kyslíku v organismu
 nepřítomný
 nerozpustný
 nerv
 nervový
 nesnadný
 neštovice plané
 neúplný
 neutralizovat
 nevyléčitelný
 nevyvinutí některého orgánu
 nezhoubný
 neznámý
 nezralý
 nitroblána srdeční
 nitrobuněčný
 nitroděložní
 nitrolebeční
 nitrosvalový
 nitrožilní
 noha
 nos
 nosní
 nososlní
 novorozenec
 nutkání ke krádežím (chorobné)
 nutný, nevyhnutelný

diffusus, a, um
 inoperabilis, e
 dissimilis, e
 immobilitas, atis, f.
 immobilis, e
 anomalía, ae, f.
 anoxia, ae, f.
 absens, entis
 insolubilis, e
 nervus, i, m.
 nervosus, a, um
 difficilis, e
 varicella, ae, f.
 subtotális, e
 neutralisō, āre, neutralisātus
 insānābilis, e
 agenesis, is, f.
 benignus, a, um
 ignotus, a, um
 immātūrus, a, um
 endocardium, ī, n.
 intrācellulāris, e
 intrāuterīnus, a, um
 intrācrāniālis, e
 intrāmūsculāris, e
 intrāvēnōsus, a, um
 pēs, pedis, m.
 nāsus, i, m.
 nāsālis, e
 nāsolacrimālis, e
 neonātus, i, m.
 cleptomania, ae, f.
 necessārius, a, um

○

o
 obal
 obalený
 období
 období uzdravování se po nemoci
 obecný
 oběh
 oběhový
 obinadlo
 obklad těstovitý, kašovitý
 oblouk
 oblý
 obor zabývající se chorobami trávicího ústrojí
 obor zabývající se nemocemi pohybového ústrojí
 obor zabývající se vadami řeči
 obor zabývající se vadami řeči, hlasu a jejich léčením
 obracející se
 obratel
 obratlový
 obrna

dě (předl. s abl.)
 capsula, ae, f.
 obductus, a, um
 periodus, i, f.
 reconvalescentia, ae, f.
 ūniversālis, e
 circulātiō, ōnis, f.
 circulātōrius, a, um
 fascia, ae, f.
 cataplasma, tis, n.
 arcus, ūs, m.
 teres, teretis
 gastroenterologia, ae, f.
 orthopaedia, ae, f.
 logopaedia, ae, f.
 phōniātria, ae, f.
 vertens, entis
 vertebra, ae, f.
 vertebrālis, e
 paralysis, is, f.

obsahující
 obvaz
 obvod
 oční
 od
 oddálení
 oddělit
 oddenek
 odnětí
 odolnost
 odpor
 odstranění
 odstranění části tkáně nebo orgánu
 odstranění červovitého přívěsku (chirurgické)
 odstranění dělohy (chirurgické)
 odstranění krčních mandlí (chirurgické)
 odstranění ledviny (chirurgické)
 odstranění svalu nebo jeho části (chirurgické)
 odstranění žaludku (chirurgické)
 odstranění žlučníku (chirurgické)
 odtahovací
 odtahovač (sval)
 odtržení
 odumření svalových vláken
 odumření tkáně nebo orgánu v živém organismu
 odvar
 odvodnění
 odvodný
 ohebnost
 ohebný
 ohnutí dopředu
 ohnutý
 ohraničený
 ohyb
 ohybač (sval)
 ohýbání
 ochabnutí srdeční svaloviny
 ochlazující
 ochrana před nemocí léčebnými prostředky
 ochranný
 ochrnutí
 ochrnutí celého těla
 ochrnutí jedné poloviny těla
 ochrnutí jedné poloviny těla částečné
 ochrnutí oboustranné
 ochrnutí všech čtyř končetin
 oko
 okohybný
 olej
 olej ricinový
 olejnatý, olejový
 oligosacharid
 oliva
 olovo
 oměj
 omezení růstu některého orgánu nebo tkáně

continēns, entis
 ligāmentum, I, n.
 circumferentia, ae, f.
 ophthalmicus, a, um
 ā, ab (předl. s abl.)
 āmotiō, ōnis, f.
 sēparō, āre, sēparātus
 rhizōma, tis, n.
 amputātiō, ōnis, f.
 resistentia, ae, f.
 resistentia, ae, f.
 āmotiō, ōnis, f.; excisiō, ōnis, f.; ectomia, ae, f.
 resectiō, ōnis, f.
 appendectomy, ae, f.
 hysterectomy, ae, f.
 tonsillectomia, ae, f.
 nephrectomia, ae, f.
 myectomy, ae, f.
 gastrectomia, ae, f.
 cholecystectomy, ae, f.
 abducēns, entis
 abductor, ōris, m. (mūsculus)
 abruptiō, ōnis, f.
 myonecrosis, is, f.
 necrosis, is, f.
 deococtum, I, n.
 dehydratātiō, ōnis, f.
 efferēns, entis
 flexibilitās, ātis, f.
 flexibilis, e
 anteflexiō, ōnis, f.
 circumflexus, a, um
 circumscriptus, a, um
 flexūra, ae, f.
 flexor, ōris, m. (mūsculus)
 flexiō, ōnis, f.
 diastolē, ēs, f.
 refrigerāns, antis
 prophylaxis, is, f.
 prophylacticus, a, um
 akīnēsis, is, f.; paralysis, is, f.
 pānplēgia, ae, f.
 hēmiplēgia, ae, f.
 hēmi paresis, is, f.
 paraplēgia, ae, f.
 tetraplēgia, ae, f.
 oculus, I, m.; f. ophthalmos, I, m.
 oculomōtōrius, a, um
 oleum, I, n.
 ricini oleum
 oleōsus, a, um
 oligosaccharidum, I, n.
 olīva, ae, f.
 plumbum, I, n.
 aconitum, I, n.
 hypotrophia, ae, f.

omrzlina
onemocnění
onemocnění duševní bez zjevného poškození mozku
onemocnění jater
onemocnění jater vzniklé následkem toxických vlivů
onemocnění kloubu nezánettivé degenerativní
onemocnění krve
onemocnění kůže hnisavé
onemocnění ledvin nezánettivé
onemocnění lymfatických žláz
onemocnění meziobratlových destiček nezánettivé
onemocnění meziobratlových kloubů nezánettivé
onemocnění nervů blíže nespecifikované
onemocnění srdeční
onemocnění srdeční svaloviny
onemocnění svalstva
onemocnění způsobené houbami (plísňemi, kvasinkami)
onemocnění způsobené jedem
onemocnění způsobené naprostým nedostatkem určitého vitamínu
onemocnění způsobené viry
onemocnění žaludku blíže neurčené
opačný
opakovat
opařenina
operace
operace schopný
opium
oplodí
orgán, ústrojí
ořech
osrdečník
ostružiník
ostrý
otevření břišní dutiny (chirurgické)
otevření průdušnice (chirurgické)
otevření žaludku (chirurgické)
otevření žíly (chirurgické)
otok
otrava botulinem
otrava krve
otrava organismu jedovatými látkami
otrava organismu vyvolaná nahromaděním odpadových látek v těle
otřes
otvor
ouško
označení
označovat
oživení po zřejmé smrti

congelātiō, ōnis, f.
morbus, ī, m.
neurōsis, is, f.
hēpatopathia, ae, f.
hēpatōsis, is, f.
arthrōsis, is, f.
haem(at)opathia, ae, f.
pyodermia, ae, f.
nephrosīs, is, f.
lymphadenopathia, ae, f.
spondylōsis, is, f.
spondylarthrōsis, is, f.
neuropathia, ae, f.
cardiopathia, ae, f.
cardiomyopathia, ae, f.
myopathia, ae, f.
mycōsis, is, f.

toxicōsis, is, f.
avitaminōsis, is, f.

vīrosīs, is, f.
gastropathia, ae, f.
oppōnēns, entis
repetō, ere, repetītus
combustiō, ōnis, f.
operātiō, ōnis, f.
operābilis, e
opium, īī, n.
pericarpium, īī, n.
organum (organon), ī, n.
nux, nucis, f.
pericardium, īī, n.
rubus (ī, m.) fruticōsus
ācer, ācris, ācre
laparotomia, ae, f.
trachēotomia, ae, f.
gastrotomia, ae, f.
vēnaesectiō, ōnis, f.
oedēma, tis, n.
botulismus, ī, m.
sēpsis, is, f.
intoxicātiō, ōnis, f.
autointoxicātiō, ōnis, f.

commōtiō, ōnis, f.
forāmen, inis, n.
auricula, ae, f.
signatūra, ae, f.; signum, ī, n.
signō, āre, signātus
anabiōsis, is, f.

P

palec nohy

hallūx, ūcis, m.

palec ruky
 pálení žáhy
 pampeliška
 panenský
 pánev
 papír
 pára
 pasta
 páteř
 páteřní
 patro
 patrový
 paže
 pelyněk
 pěna
 pepř
 pes
 písmeno
 plátno
 pleteň
 plíce
 plicní
 plicník
 plod
 plocha
 ploska, chodidlo
 po
 po kapkách
 pobřišnice
 pocení nadměrné
 pocení po celém těle
 pocení vyvolávající
 pocit dobré pohody
 počet
 pod

 podání léků před operací
 podávaný ústy
 podběl
 podezřelý
 podezření
 podjazykový
 podkožní
 podle
 podle pravidel lékárnického umění
 podlitina
 podlopatkový
 podobný
 podočnicový
 podvázání
 podvěsek mozkový
 podvýživa
 podzemnice
 pohyblivost, hybnost
 pohyblivý
 pochybný

pollex, icis, m.
 pyrōsis, is, f.
 taraxacum, ī, n.
 virginālis, e
 pelvis, is, f.
 charta, ae, f.
 vapor, ōris, m.
 pasta, ae, f.
 spīna, ae, f.; columna (ae, f.) vertebrālis
 spinālis, e
 palātum, ī, n.
 palātīnus, a, um
 brachium, ī, n.
 absinthium, ī, n.
 spūma, ae, f.
 piper, eris, n.
 canis, is, m., f. (gen. pl. canum)
 gramma, tis, n.
 linteum, ī, n.
 plexus, ūs, m.
 pulmō, ōnis, m.
 pulmōnālis, e
 pulmōnāria, ae, f.
 frūctus, ūs, m.
 faciēs, ēī, f.
 planta, ae, f.
 post (předl. s ak.)
 guttātum
 peritonaeum, ī, n.
 hyper(h)idrōsis, is, f.
 pān(h)idrōsis, is, f.
 diaphorēticus, a, um
 euphoria, ae, f.
 numerus, ī, m.
 ĩnfrā (předl. s ak.); sub (předl. s ak. na otázku kam, s abl. na otázku kde)
 praemedicātiō, ōnis, f.
 perōrālis, e
 farfara, ae, f.
 suspectus, a, um
 suspīciō, ōnis, f.
 sublinguālis, e
 subcutāneus, a, um
 secundum (předl. s ak.)
 magistrāliter
 haematōma, tis, n.; suffusiō, ōnis, f.
 ĩnfrāscapulāris, e
 similis, e
 ĩnfrāorbitālis, e
 ligātūra, ae, f.
 hypophysis, is, f.
 malnūtrītiō, ōnis, f.
 arachis, idis, f.
 mōbilitās, ātis, f.
 mōbilis, e
 incertus, a, um; dubius, a, um

pokousání
pokožka
polní
poloha
polokoule
poříměsíčitý
polotuhý
polysacharid
pomáhající
pomeranč
pooperační
popálenina
poranění
porod
porucha
porucha činnosti
porucha trávení
porucha výživy či látkové činnosti
poslední
postranní
postupující, pokračující
poškození
poškozený, porušený
potáhnout
potírat
potrat
potrava
potravinový, potravou způsobený
pouřazový
použit
povázka
povrch
povrchový
pozánětlivý
pozdě
pozdní
pozorování pouhým okem
prasknutí
prášek
práškováný
pravděpodobně
pravidlo
pravý
pražský
preparát
pro
procedit
pročistit
proděravění
prodlení, odklad
prodloužený
projímavý
proleženina
pronikat, proděravět
propíchnutí dutého orgánu
proskurník

morsus, ūs, m.
cuticula, ae, f.; ř. epidermis, idis, f.
arvensis, e
positiō, ōnis, f.
hēmisphaerium, iī, n.
sēmilūnāris, e
sēmisolīdus, a, um
polysaccharidum, ī, n.
adiuvāns, antis
aurantium, iī, n.
postoperātivus, a, um
combustiō, ōnis, f.
trauma, tis, n.
partus, ūs, m.
laesiō, ōnis, f.
dysfūctiō, ōnis, f.
dyspepsia, ae, f.
dystrophia, ae, f.
postrēmus, a, um; ultimus, a, um
laterālis, e
prōgressīvus, a, um
laesiō, ōnis, f.; dēfectus, ūs, m.
laesus, a, um
obducō, ere, obductus
tingō, ere, tinctus
abortus, ūs, m.
alimentum, ī, n.
alimentārius, a, um
posttraumaticus, a, um
applicō, āre, applicātus
fascia, ae, f.
superficiēs, ēī, f.
superficiālis, e
postinflammātōrius, a, um
sērō
sērus, a, um
macroscopia, ae, f.
ruptūra, ae, f.
pulvis, eris, m.
pulverātus, a, um
vērisimiliter
lēx, lēgis, f.
dexter, tra, trum
Prāgēnsis, e
praeparātum ī, n.
prō (předl. s abl.)
cōlō, āre, cōlātus
filtrō, āre, filtrātus
perforātiō, ōnis, f.
mora, ae, f.
oblongātus, a, um; prōlongātus, a, um
laxāns, antis
dēcubitus, ūs, m.
perforō, āre, perforātus
paracentēsis, is, f.
althaea, ae, f.

protěti plicní tkáně
protěti svalu
proti
protijed
protiprůjmový, působící proti průjmu
protizánětlivý
prs, prsní žláza
prst
průběh
prudký
prudký méně
průdušinka
průduška
průduškového původu
průdušnice
průjem
prvok
prvorodička
prvosěnka
přecitlivělost
před
předčasný
předepisovat
předepsání vhodné léčby, vhodného výkonu
předcházející (nemoci)
předcházení nemoci
předchorobí pacienta
předledvina
předloktí
přední
předoperační
předpis
předpověď
předsíň
překrvení
přeměna látková
přemístění
přepážka
přes
přeslička
přetváření
při
příčina
příčinný
příčný
přidat, přidávat
příklad
příklopka hrtanová
příliš
přímý
případ
připravený
připravovat
přirozený
přísrdečník
přítahovač (sval)

pneumotomia, ae, f.
myotomia, ae, f.
contrā (předl. s ak.); adversus (předl. s ak.)
antidotum, ī, n.
antidiarrhoicus, a, um
antiphlogisticus, a, um
mamma, ae, f.
digitus, ī, m.
dēcursus, ūs, m.
acūtus, a, um; ācer, ācris, ācre
subacūtus, a, um
bronchiolus, ī, m.
bronchus, ī, m.
bronchogenēs, es
trachēa, ae, f.
diarrhoea, ae, f.
prōtozōon, ī, n.
přimipara, ae, f. (fēmina)
přimula, ae, f.
allergia, ae, f.
ante (předl. s ak.)
praemātūrus, a, um
praescribō, ere, praescriptus
indicātiō, ōnis, f.
praeventīvus, a, um
praeventia, ae, f.
anamnēsis, is, f.
pronephros, ī, m.
antebrachium, īī, n.
anterior, ius
praeoperātīvus, a, um
formula, ae, f.
prognōsis, is, f.
atrium, īī, n.
hyperaemia, ae, f.
metabolismus, ī, m.
trānspositiō, ōnis, f.
sēptum, ī, n.
per (předl. s ak.); trāns (předl. s ak.)
equisētum, ī, n.
trānsformātiō, ōnis, f.
apud (předl. s ak.)
causa, ae, f.
causālis, e
trānsversus, a, um
addō, ere, additus
exemplum, ī, n.
epigiōttis, idis, f.
nimium
rēctus, a, um
cāsus, ūs, m.
parātus, a, um
parō, parāre, parātus
physiologicus, a, um
epicardium, īī, n.
adductor, ōris, m. (mūsculus)

přítahovat
přítomnost albuminu v moči
přítomnost bakterií v krvi
přítomnost krve v moči
přívěsek
přívodný
příznak
psaní
psát
pšenice
puškvorec
původní
původu krevního
původu ledvinového
původu rostlinného
původu skrytého, nejasného
původu vnějšího
původu vnitřního
původu žaludečního

R

rakovina
rána
reveň
revmatismus
rod
rodinný
roh
rok
rostlina
rozdělovat
rozdíl
rozedma
rozklad
rozklad červených krvinek
rozklad sloučenin působením vody (chemicky)
rozpouštějící se ve střevech
rozpouštět
rozpoznávat
rozpustit
rozpustný
rozrazil
rozřezaný
rozsev
rozšíření
rozšíření průdušek trvalé
rozšíření aorty (chorobné)
roztážení
roztok
ruka
rulík
různorodý
různý
rybíz
rychle

adducō, ere, adductus
albūminūria, ae, f.
bactēriaemia, ae, f.
haematūria, ae, f.
appendix, icis, f.
afferēns, entis
symptōma, tis, n.
scriptiō, ōnis, f.
scribō, ere, scriptus
trīticum, ī, n.
calamus, ī, m.
orīginālis, e
haematogenēs, es
nephrogenēs, es
phytogenēs, es
cryptogenēs, es
exogenēs, es
endogenēs, es
gastrogenēs, es

cancer, crī, m.; carcinōma, tis, n.
vulnus, eris, n.
rheum, ī, n.
rheumatismus, ī, m.
genus, eris, n.
familiāris, e
cornū, ūs, n.
annus, ī, m.
herba, ae, f.; planta, ae, f.
dīvidō, ere, dīvīsus
differentia, ae, f.
emphysēma, tis, n.
analysis, is, f.
haemolysis, is, f.
hydrolysis, is, f.
enterosolvēns, entis
liquefaciō, ere, liquefactus; solvō, ere, solūtus
dīgnōscō, ere
solvō, ere, solūtus; liquefaciō, ere, liquefactus
solūbilis, e
veronica, ae, f.
scissus, a, um
dissēminātiō, ōnis, f.
dīlatātiō, ōnis, f.
bronchiectasia, ae, f.
aortectasia, ae, f.
distractiō, ōnis, f.
solūtiō, ōnis, f.
manus, ūs, f.
belladonna, ae, f.
heterogenēs, es
varius, a, um
ribes, is, n.
citō

rychlý
rýma
rýže

celer, is, e; citus, a, um
rhīnītis, ītidis, f.
orýza, ae, f.

Ř

řada
řebříček
řečený
řepík lékařský
řezák
řezaný
řidký

seriēs, ēī, f.
mīllefolium, īī, n.
dictus, a, um
agrimōnia, ae, f.
dēns (dentis, m.) incīsīvus
cōnscissus, a, um
tenuis, e

S

s, se
samovýživa
sečný
selhání činnosti
semeno
sestupný, sestupující
schopnost buněk pohlcovat částice
schopnost látek slučovat se s vodou nebo
rozpouštět se ve vodě
schopný vázat na svůj povrch různé sloučeniny
silice
silně
silný
síra
sirup
sít'
sítnice
skleněný
sklenička
skrytý
slabomyslnost
slabost, únava svalů
slabý
sladký
slepý
sléz
slezina
slinivka břišní
slít
sliz
sliznice
sliznice děložní
složení
složený
složitý
sluch
slunečnice
slyšet
směs

cum (předl. s abl.)
autotrophia, ae, f.
sectus, a, um
īnsufficiētia, ae, f.
sēmen, inis, n.
dēscendēns, entis
phagocytōsis, is, f.
hydrophilia, ae, f.
adsorbēns, entis
(a)etheroleum, ī, n.
valdē
fortis, e
sulfur nebo sulphur, uris, n.
sirupus, ī, m.
rēte, is, n.
rētina, ae, f.
vitreus, a, um
vitrum, ī, n.
latēns, entis
oligophrēnia, ae, f.
myasthenia, ae, f.
levis, e
dulcis, e
caecus, a, um
malva, ae, f.
liēn, ēnis, m.
pāncreas, tis, n.
dēcantō, āre, dēcantātus
mūcilāgō, inis, f.
tunica (ae, f.) mūcōsa
endomētrium, īī, n.
compositiō, ōnis, f.
compositus, a, um
complicātus, a, um
audītus, ūs, m.
helianthus, ī, m.
audiō, īre, audītus
mixtūra, ae, f.

smrt	mors, tis, f.; exitus, ūs, m.
smrtný, smrtící	lētālis, e
smysl	sēnsus, ūs, m.
snadno	facile
snadný	facilis, e
snížení počtu bílých krvinek v krvi	leucopenia, ae, f.
soubor příznaků	syndrōma, tis, n.
soustava	systema, tis, n.
spála	scarlatina, ae, f.
spalničky	morbillī, ōrum, m.
spánek navozující	hypnoticus, a, um
spánkový	temporalis, e
spánky	tempora, um, n.
spodina	basis, is, f.
spoj kosti vazivový	syndesmōsis, is, f.
spojení chrupavčité	synchondrōsis, is, f.
srážení krve	haemocoagulātiō, ōnis, f.
srdce	cor, cordis, n.; ř. kardiā
srdce nadměrně veliké	megalocardia, ae, f.
srdční	cardialis, e
srdčnice	aorta, ae, f.
srpovitý	falciformis, e
srůst sousedních kostí	synostōsis, is, f.
srůst, způsob pevného spojení dvou kostí	symphysis, is, f.
stahující	adstringens, entis
stálost a rovnováha v lidském organismu	homeostasis, is, f.
stálý	permanens, entis
starý	vetus, eris
stařecký	senilis, e
stav	status, ūs, m.
stav vyvolaný nadbytkem vitamínu	hypervitaminōsis, is, f.
stažení	contractiō, ōnis, f.
stažení svaloviny srdeční komory	systolē, ēs, f.
stehenní	femorālis, e
stejného osmotického tlaku	isotonicus, a, um
stejnorodý	homogenēs, es
stejnotvárnost	isomorphismus, i, m.
stejný	aequālis, e
stěna	pariēs, etis, m.; tunica, ae, f.
sterilizovat	sterilisō, āre, sterilisātus
sterilní	sterilis, e
stlačení	compressiō, ōnis, f.
stlačený	compressus, a, um
stlačovač (sval)	dēpressor, ōris, m. (mūsculus)
stolička	dēns (dentis, m.) molāris
strach před zvířaty (chorobný)	zōophobia, ae, f.
strach z krve (chorobný)	haem(at)ophobia, ae, f.
strach z uzavřených prostor	claustrophobia, ae, f.
strach z vody (chorobný)	hydrophobia, ae, f.
strana	latus, eris, n.
střední	medius, a, um
střelný	sclopetārius, a, um
střevo	intestīnum, i, n.; ř. enteron, i, n.
studený	frīgidus, a, um
stupeň	gradus, ūs, m.
styk	contāctus, ūs, m.

suchost ústní sliznice
suchý
sůl
surový
suspenze
sval
svalovina srdeční
svědění
svěrač (sval)
svíravý
svrab
svůj
syrový
systém

xērostomia, ae, f.
siccus, a, um
sāl, salis, m., n.
crūdus, a, um
suspēnsiō, ōnis, f.
mūsculus, ī, m.; ř. mýs, myos, m.
myocardium, ii, n.
prūrītus, ūs, m.
sphinctēr, ēris, m. (mūsculus)
adstringēns, entis
scabiēs, ēī, f.
suus, a, um
crūdus, a, um
systēma, tis, n.

Š

šalvěj
šedivění vlasů
šev
šikmý
široký
škrob
škrobový
šlacha plochá
špatně
špatný
špičák
šťáva
štítný
šumivý
šupinatý

salvia, ae, f.
cānitiēs, ēī, f.
sūtūra, ae, f.; ř. r(h)aphē, ēs, f.
oblīquus, a, um
lātus, a, um
amylum, ī, n.
amylāceus, a, um
aponeurōsis, is, f.
male
malus, a, um
dēns (dentis, m.) canīnus
succus, ī, m.
thyroīdeus, a, um
effervēscēns, entis
squāmōsus, a, um

T

tableta
tak
tak veliký
takový
těhotenství
tekutina
tekutý
tělíčko, tělísko
tělo, těleso
temenní
tenký
tep
tepénka
tepenný, bohatý na tepny
teplota tělesná stálá
teplý
tepna
tetanus
těžký
tinktura
tlak

tabuletta, ae, f.
sīc
tantus, a, um
tālis, e
graviditās, ātis, f.
liquor, ōris, m.; humor, ōris, m.
fluidus, a, um; liquidus, a, um
corpusculum, ī, n.
corpus, oris, n.
parietālis, e
tenuis, e
pulsus, ūs, m.
arteriola, ae, f.
artēriōsus, a, um
isothermia, ae, f.
calidus, a, um
artēria, ae, f.
tetanus, ī, m.
gravis, e
tīnctūra, ae, f.
pressiō, ōnis, f.

U
u
úbyt
ucpé
účin
uhlí
ucho
ucho

tlak krevní nízký
 tlak krevní vysoký
 tlumivý
 tlustý
 tmavý
 tobolka
 tolik
 tomografie
 toxikománie
 tračník
 transfúze
 transfúze vlastní krve
 transplantace
 trávicí
 trhlina
 trn
 trnitý
 trnový
 trojcípý
 trojhlavý
 trojitý
 trojklaný
 trojúhelník
 trubice močová
 trup
 tržný
 třenový
 třepat
 třezalka
 tuberkulóza
 tučný, tukový
 tuk
 tvar
 tvář
 tvářový
 tvorba moči
 tvrdý
 tyčinka
 týkající se doby před narozením
 týkající se kosti vřetení a loketní
 týkající se snížené koncentrace cukru v krvi
 týkající se žaludku a dvanáctníku
 týkající se žeberních chrupavek
 týl
 týlní
 tymián

hypotēnsiō, ōnis, f.
 hypertēnsiō, ōnis, f.
 moderāns, antis
 crassus, a, um
 obscūrus, a, um
 capsula, ae, f.
 tantum
 tomographia, ae, f.
 toxicomania, ae, f.
 cōlon, ī, n.
 trānsfūsiō, ōnis, f.
 autotrānsfūsiō, ōnis, f.
 trānsplantātiō, ōnis, f.
 dīgestōrius, a, um
 ruptūra, ae, f.
 spīna, ae, f.
 spīnātus, a, um; spīnōsus, a, um
 spīnālis, e
 tricuspidālis, e
 triceps, cipitis
 triplex, icis
 trigeminus, a, um
 trigōnum, ī, n.
 ūrēthra, ae, f.
 truncus, ī, m.
 lacer, a, um
 praemolāris, e
 agitō, āre, agitātus
 hypericum, ī, n.
 tūberculōsis, is, f.
 adipōsus, a, um
 adeps, adipis, m., f.; ř. lipos, ī, m.
 forma, ae, f.
 faciēs, ēī, f.
 faciālis, e
 ūropo(i)ēsis, is, f.
 dūrus, a, um
 bacillus, ī, m.
 praenātālis, e
 radioulnāris, e
 hypoglycaemicus, a, um
 gastroduodēnālis, e
 costochondrālis, e
 occiput, itis, n.
 occipitālis, e
 thymus, ī, m.

U

u
 úbytek svalové hmoty
 ucpání
 účinek působení
 uhlí
 ucho
 uchovávat

apud (předl. s ak.)
 myatrophia, ae, f.
 obstipātiō, ōnis, f.
 effectus, ūs, m.
 carbō, ōnis, m.
 auris, is, f.
 cōnservō, āre, cōnservātus

uložení orgánů dopředu (chirurgické)
 uložení orgánů na pravé straně
 umělý
 umění
 úplavice
 úplavice cukrová
 úplný
 úpon
 úraz
 úrazový
 určení choroby
 urémie
 urologický
 usmrčení z útrpnosti
 usnadňující hojení a epitelizaci
 usnadňující odkašlávání
 uspávající
 ústa
 ústí
 ústní
 ústrojí
 ústřední
 ustupující dočasně
 ušní
 útrobní
 utváření
 uvolnění
 uvolnění křečí
 uvolňování
 uzel
 uzlík
 uzlovitý
 užívání
 užívány v kožním lékařství

antepositiō, ōnis, f.
 dextropositiō, ōnis, f.
 artificiālis, e
 ars, artis, f.
 diabētēs, ae, m.
 diabētēs (ae, m.) mellitus
 tōtālis, e
 ĩnsertiō, ōnis, f.
 trauma, tis, n.
 traumaticus, a, um
 diagnōsis, is, f.
 ūraemia, ae, f.
 ūrologicus, a, um
 euthanasia, ae, f.
 adstringēns, entis
 expectorāns, antis
 somnifer, a, um
 ōs, ōris, n.
 ōstium, iī, n.
 ōrālis, e
 apparātus, ūs, m.
 centrālis, e
 remittēns, entis
 auriculāris, e
 vīscerālis, e
 formātiō, ōnis, f.
 relaxātiō, ōnis, f.
 spasmolysis, is, f.
 liberātiō, ōnis, f.
 nōdus, ī, m.
 nōdulus, ī, m.
 nōdōsus, a, um
 ūsus, ūs, m.
 dermatologicus, a, um

V

v, ve
 vada
 vada duševní většinou vrozená
 vachta trojlistá
 vakcína
 vápník
 vařit
 vata
 vata buničitá
 vaz
 vazelína
 vdechnutí
 vdechování jemně rozptýlených léčivých látek
 věc
 vedení
 velikášství
 velký
 velmi
 velmi drobně

in (předl. s abl. na ot. kde); intrā (předl. s ak.)
 dēfectus, ūs, m.; vitium, iī, n.
 psychopathia, ae, f.
 trifolium (iī, n.) fibrinum
 vaccīnum, ī, n.
 calcium, iī, n.
 bulliō, ĩre, bullitus; coquō, ere, coctus
 gossypium, iī, n.
 cellulōsum (ī, n.) lignī
 ligāmentum, ī, n.
 vaselinum, ī, n.
 ĩspirātiō, ōnis, f.
 inhalātiō, ōnis, f.
 rēs, reī, f.
 ductiō, ōnis, f.
 megalomania, ae, f.
 magnus, a, um
 magnopere, valdē
 minūtissimē

velmi prudký	peracūtus, a, um
věncitý	corōnārius, a, um
veterinární	veterinārius, a, um
větrový	carminātivus, a, um
větší	maior, ius
vchod	aditus, ūs, m.
více	magis, plūs
víčkem opatřený	operculātus, a, um
víčko oční	palpebra, ae, f.
vidět	videō, ēre, vīsus
vir(us)	vīrus, ī, n.
vitamín	vītaminum, ī, n.
vkapávání (léku)	īnstillātiō, ōnis, f.
vlas	capillus, ī, m.
vlásečnicový	capillāris, e
vlasový	capillāris, e
vlastní	proprius, a, um
vlít	īfundō, ere, īnfūsus
vlna	lāna, ae, f.
vmetení	embolia, ae, f.
vnější	externus, a, um; exterior, ius
vnitřní	internus, a, um; interior, ius
voda	aqua, ae, f.
vodnatelost	ascītēs, ae, m.
vodný	aquōsus, a, um; hydrōsus, a, um
vodoléčba	hydrotherapia, ae, f.
vodovod	aquaeductus, ūs, m.
vosk	cēra, ae, f.
voskovaný	cērātus, a, um
vracející se	recidivus, a, um; recurrēns, entis
vrozený	congenitus, a, um
vrstva	tunica, ae, f.
vřed	ulcus, eris, n.
vředový	ulcerōsus, a, um
vstup	aditus, ūs, m.
všeléč	panacea, ae, f.
výběr	sēlectiō, ōnis, f.
výběžek	prōcessus, ūs, m.
vyčnívající	prōminēns, entis
vydávat	dispēnsō, āre, dispēnsātus; expediō, ĩre, expeditus
vydechování	exspirātiō, ōnis, f.
vykloubení, vymknutí	luxātiō, ōnis, f.
vykrvácení	exsanguinātiō, ōnis, f.
vyléčení	sānātiō, ōnis, f.
vylučování	sēcrētiō, ōnis, f.
vylučování sekretů nadměrné	hypersēcrētiō, ōnis, f.
vyluhovat	mācerō, āre, macērātus
výplach	irrigātiō, ōnis, f.
výron krevní	haematōma, tis, n.; suffusiō, ōnis, f.
výrůstek	epiphysis, is, f.
výskyt nakažlivé nemoci na velkém území	pāndēmia, ae, f.
výskyt nakažlivé nemoci omezený na určitou oblast	endēmia, ae, f.
výstelka	epithēlium, īī, n.
vysušovat	exsiccō, āre, exsiccātus
vysychání spojivky a rohovky oka	xērophthalmia, ae, f.
vyšetření žaludku gastroskopem	gastroscopia, ae, f.

vyšetřování krve (mikroskopické)
 vyšetřování pohmatem
 vyšetřování poklepem
 vyšetřování poslechem
 vyšetřování průdušek bronchoskopem
 vyšetřování zrakem
 vyšetřovat
 výtažek
 vytažení
 vytvoření druhotného ložiska
 vyústění průdušnice navenek (chirurgické)
 vyústění tlustého střeva břišní stěnou (chirurgické)
 vyústění žaludku navenek (chirurgické)
 vývod
 vývoj svalové tkáně
 vyvolaný uměle
 vyvolaný životními pochody
 výživa
 výživa nedostatečná
 vzácný
 vzduch v pleurální dutině
 vzestupný
 vzít
 vznik tkáně na neobvyklém místě
 vznik, tvorba krevních buněk
 vznikat
 vzniklý po narození
 vzrůst tělesný nadměrný
 vzrůst tělesný velmi malý
 vztahující se k hrbolu
 vztahující se k očnímu lékařství
 vztahující se k srdeční předsíni a komoře
 vzteklna
 vždy

haematoscopia, ae, f.
 palpātiō, ōnis, f.
 percussiō, ōnis, f.
 auscultātiō, ōnis, f.
 bronchosopia, ae, f.
 aspectiō, ōnis, f.
 explōrō, āre, explōrātus
 extractum, ī, n.
 extractiō, ōnis, f.
 metastasis, is, f.
 trachēostomia, ae, f.
 cōlostomia, ae, f.
 gastrostomia, ae, f.
 ductus, ūs, m.
 myogenesis, is, f.
 artificiālis, e
 biogenēs, es
 alimentum, ī, n.
 hypotrophia, ae, f.
 rārus, a, um
 pneumothōrāx, cis, m.
 ascendēns, entis
 recipiō, ere, receptus
 heterotopia, ae, f.
 haemopo(i)ēsis, is, f.
 fiō, fierī, factus
 postnātālis, e
 macrosōmia, ae, f.
 microsōmia, ae, f.
 tūberālis, e
 ophthalmologicus, a, um
 ātrioventriculāris, e
 rabiēs, ēī, f.
 semper

Y

yzop

hyssōpus, ī, m.

Z

z, ze
 z, ze, zevnitř
 za
 zabraňující srážení krve
 zácpa
 záda
 zadní
 zádový
 zadržení výměšků v těle (chorobné)
 zákal oční čočky šedý
 zákal oční čočky zelený
 základna
 základní
 zákon
 zakřivení

dē (předl. s abl.)
 ē, ex (předl. s abl.)
 post (předl. s ak.); ultrā (předl. s ak.)
 anticoagulāns, antis
 obstīpātiō, ōnis, f.
 dorsum, ī, n.
 dorsālis, e; posterior, ius; ulterior, ius
 dorsālis, e
 retentiō, ōnis, f.
 cataracta, ae, f.
 glaucōma, tis, n.
 basis, is, f.
 cardinālis, e
 lēx, lēgis, f.
 curvātūra, ae, f.

zánět	Inflammātiō, ōnis, f.
zánět červovitého výběžku slepého střeva	appendicitis, itidis, f.
zánět hrtanu	laryngitis, itidis, f.
zánět jater	hepatitis, itidis, f.
zánět kloubu	arthritus, itidis, f.
zánět kloubu kolenního	gonarthritus, itidis, f.
zánět kloubů několika	polyarthritus, itidis, f.
zánět kosti	osteitis, itidis, f.
zánět kostní dřené	myelitis, itidis, f.
zánět kůže	dermatitis, itidis, f.
zánět ledvin	nephritis, itidis, f.
zánět mandlí	tonsillitis, itidis, f.
zánět míchy	myelitis, itidis, f.
zánět mozkových plen	meningitis, itidis, f.
zánět mozku	encephalitis, itidis, f.
zánět neohraničený hnisavý	phlegmonē, es, f.
zánět nervu	neuritis, itidis, f.
zánět nosní sliznice	rinitis, itidis, f.
zánět obratlů	spondylitis, itidis, f.
zánět plic	pneumonia, ae, f.
zánět pobříšnice	peritonitis, itidis, f.
zánět pohrudnice a plic	pleuropneumonia, ae, f.
zánět postihující všechny vrstvy srdce	pancarditis, itidis, f.
zánět průdušek	bronchitis, itidis, f.
zánět příušní žlázy	parotitis, itidis, f.
zánět sliznice provázený značnou tvorbou sekretu	catarrhus, i, m.
zánět srdeční nitroblány	endocarditis, itidis, f.
zánět svalů	myositis, itidis, f.
zánět šedé hmoty míšni	poliomyelitis, itidis, f.
zánět tenkého střeva	enteritis, itidis, f.
zánět tepny	arteritis, itidis, f.
zánět tračníku	colitis, itidis, f.
zánět ucha	otitis, itidis, f.
zánět ucha středního	otitis (itidis, f.) media; mesotitis, itidis, f.
zánět žaludku	gastritis, itidis, f.
zánět žaludku a tenkého střeva	gastroenteritis, itidis, f.
zánět žlučníku	cholecystitis, itidis, f.
zápěstí	carpus, i, m.
zápěstní	carpalis, e
záprstní	metacarpalis, e
zarděnky	rubeola, ae, f.
zástava dechu	apnoē, es, f.
zastavení krvácení	haem(at)ostasia, ae, f.
zastavující krvácení	haem(at)ostaticus, a, um
zasýpací	adpersorius, a, um
záškrt	diphtheria, ae, f.
zatvrdnutí tkáně způsobené zmnožením vaziva	induratiō, ōnis, f.
zaživa	intrauitālis, e
zbavení jedovatých látek	dētoxicātiō, ōnis, f.
zdravý	salūber, bris, bre
zduření	tumor, ōris, m.
zdvíhač (sval)	levātor, ōris, m. (mūsculus)
zeměžluč	centaurium, ii, n.
zhmoždění	contūsiō, ōnis, f.
zhmožděný	contusus, a, um
zhnisání oka	pyophthalmia, ae, f.

zhoubný
 zhroucení
 získaný
 zkažený
 zkušební
 zlomení špatně srostlé kosti opětovné
 zlomenina
 zlomenina drobná
 zlomený
 změna polohy
 zmenšení normálně vyvinutého orgánu
 zmírňující bolest
 znecitlivění
 znetvoření
 znetvořit
 zneužívání
 zoubek
 zpomalení pohybů
 zpomalený
 způsob používání
 zrak
 zralý
 zrnko
 zrudnutí
 zředený
 zřídka
 zteplání zánětlivého ložiska
 zub
 zubatý
 zubní
 zúžení
 zúžení dutiny žaludku
 zúžení průdušek chorobné
 zvápenatění
 zveličování chorobné
 zvětšení orgánu či jeho části
 zvláště
 zvracení
 zvracení mírnící, odstraňující
 zvracení nadměrné
 zvracení vyvolávající
 zvrhedovatělý
 zvrhedovatění
 zvyk, způsob
 zvyšující sekreci žluči
 zvyšující tonus a sílu stahů selhávajícího srdce

Ž

žaludeční
 žaludek

žeberní
 žebro
 želatina
 želatinový

malignus, a, um
 collāpsus, ūs, m.
 acquisītus, a, um
 cariōsus, a, um; puter, tris, tre
 probātōrius, a, um
 refrāctiō, ōnis, f.
 frāctūra, ae, f.
 microfrāctūra, ae, f.
 frāctus, a, um
 dislocātiō, ōnis, f.
 atrophia, ae, f.
 analgēticus, a, um
 anaesthēsia, ae, f.
 dēformātiō, ōnis, f.; dēformitās, ātis, f.; malformātiō, ōnis, f.
 dēformō, āre, dēformātus
 abŭsus, ūs, m.
 denticulus, ī, m.
 bradykinēsis, is, f.
 retardātus, a, um
 applicātiō, ōnis, f.
 visus, ūs, m.
 mātŭrus, a, um
 grānulum, ī, n.
 rubor, ōris, m.
 dīlŭtus, a, um
 rārō
 calor, ōris, m.
 dēns, dentis, m.
 dentātus, a, um
 dentālis, e
 stenōsis, is, f.; strictūra, ae, f.
 gastrostenōsis, is, f.
 bronchostenōsis, is, f.
 calcificātiō, ōnis, f.
 megalomania, ae, f.
 hyperplasia, ae, f.
 praecipuē
 emesis, is, f.; vomitus, ūs, m.
 ant(i)emeticus, a, um
 hyperemesis, is, f.
 emeticus, a, um
 exulcerātus, a, um
 exulcerātiō, ōnis, f.
 mōs, mōris, m.
 cholagōgus, a, um
 cardiotonicus, a, um

gastricus, a, um; stomachicus, a, um
 ventriculus, ī, m.; ř. stomachus, ī, m.;
 ř. gastēr, tris, f.
 costālis, e
 costa, ae, f.
 gelatīna, ae, f.
 gelatīnōsus, a, um

železo
žena poprvé těhotná
žíla
žilka
žilní, žilový, žilnatý
živit, vyživovat
živočích
živý
žízeň
žláza
žláza příušní
žloutenka
žloutenka nepravá
žluč
žlučník
žlučové barvivo
žlučovod
žlučový
žlutý
žvýkač (sval)

ferrum, ī, n.
pr̄imigravida, ae, f. (fēmina)
vēna, ae, f.
vēnula, ae, f.
vēnōsus, a, um
nūtriō, īre, nūtrītus
animal, ālis, n.
vīvus, a, um
sitis, is, f.
glandula, ae, f.; ř. adēn, adenos, m.
parōtis, idis, f. (glandula)
icterus, ī, m.
pseudoicterus, ī, m.
fel, fellis, n.; ř. cholē, ēs, f.
vēsīca (ae, f.) fellea; ř. cholēcystis, is, f.
bīlirubinum, ī, n.
cholēdochus, ī, m. (ductus)
felleus, a, um
flāvus, a, um
massētēr, ēris, m. (mūsculus)

POUŽITÁ LITERATURA

- Ahrens, G.: *Naturwissenschaftliches und medizinisches Latein*. Leipzig, VEB Verlag Encyklopädie 1983
- Akademický slovník cizích slov, I. a II díl. Praha, Academia 1995
- Český lékopis 2005. Praha, Grada 2005
- Bunčáková, V.: *Úvod do lékařské terminologie*. Bratislava, SPN 1972
- Felklová, M.: *Systematická botanika pro farmaceuty*. Brno, VFU 1996
- Hiršová, D.: *Chemické názvosloví*. Praha, Karolinum 1999
- Hrková, V. – Kyselovič, J. – Křiška, M.: *Receptúrna propedeutika*. Martin, Osveta 1993
- Ivanová, A. – Mrázová, V.: *Latinský jazyk pre farmaceutov*. Bratislava, Univerzita Komenského 1991
- Kábrt, J. a kol.: *Latinsko-český slovník*. Praha, SPN 1991
- Kábrt, J. – Chlumská, E.: *Lékařská terminologie*. Praha, Avicenum 1988
- Kábrt, J. – Kábrt, J.: *Lexicon medicum*. Praha, Avicenum 1988
- Kábrt, J. – Valach, V.: *Stručný lékařský slovník*. Martin, Osveta 1992
- Kábrt, J. – Valach, V.: *Stručný lékařský slovník*. Praha, Avicenum 1984
- Kovářová, S.: *Proč se říká?* Olomouc, ALDA 1994
- Kozlíková, D.: *Cvičení z latinské lékařské terminologie*. Praha, Univerzita Karlova 1996
- Kunešová, K.: *Latina pro farmaceuty*. Praha, Nakladatelství Karolinum 2002
- Kuťáková, E. – Marek, V. – Zachová, J.: *Moudrost věků*. Praha, Svoboda 1988
- Lepař, F.: *Nehomérovský slovník řecko-český*. Mladá Boleslav 1892
- Marečková, E. – Reichová, H.: *Úvod do lékařské terminologie*. Brno, Masarykova univerzita 2000
- Mareš, V.: *Lékopisná problematika. Názvosloví léčiv. 1. část. Věstník SÚKL 1994, č. 6, s. 2-3*
- Mareš, V.: *Lékopisná problematika. Názvosloví léčiv. 2. část. Věstník SÚKL 1994, č. 7, s. 4-8*
- McMinn, R. M. H. – Hutchings, R. T.: *Barevný atlas anatomie člověka*. Bratislava, Slovart 1992
- Míka, K.: *Fytoterapia pre lekárov*. Martin, Osveta 1991
- Modr, Z. – Hejlek, J. – Šedivý, J.: *Praescriptiones magistras*. Praha, Grada Avicenum 1994
- Novotný, F.: *Základní latinská mluvnice*. Jinočany, H&H 1992
- Prach, V.: *Řecko-český slovník*. Praha, SCRIPTUM 1993
- Quitt, Z. – Kucharský, P.: *Latinská mluvnice*. Praha, SPN 1989
- Sedláček, S.: *Vademecum medicínskou terminologií*. Praha, SPN 1988
- Stejskal, M.: *Moudrost starých Římanů*. Praha, Odeon 1990
- Svobodová, D.: *Terminologiae medicae vestibulum*. Praha, Nakladatelství Karolinum 2002
- Šimon, F.: *Latinská lékařská terminologie*. Martin, Osveta 1991
- Terminologia Anatomica. International Anatomical Terminology*. Stuttgart, New York, Thieme 1998
- Vejražka, M. – Svobodová, D.: *Terminologiae medicae ianua*. Praha, Academia 2002
- Vokurka, M. – Hugo, J.: *Praktický slovník medicíny*. Praha, MAXDORF 1998
- Vokurka, M. – Hugo, J. a kol.: *Velký lékařský slovník*. Praha, MAXDORF 2002

OBSAH

Úvodní část		5
Hláskosloví		5
Tvarosloví		6
Syntaktická struktura řeckolatinských medicínských termínů		7
I. lekce	Substantiva a adjektiva I. deklinace	9
II. lekce	Substantiva a adjektiva II. deklinace	14
III. lekce	Řecká substantiva I. a II. deklinace	20
IV. lekce	Substantiva III. deklinace	24
V. lekce	Řecká substantiva III. deklinace	31
VI. lekce	Opakování	36
VII. lekce	Adjektiva III. deklinace	39
VIII. lekce	Stupňování adjektiv	45
IX. lekce	Adverbia	50
X. lekce	Substantiva IV. deklinace	54
	Substantiva V. deklinace	54
	Předložky	55
XI. lekce	Číslovky	61
XII. lekce	Opakování	67
XIII. lekce	Slovesa	70
XIV. lekce	Participia	77
	Gerundivum	77
XV. lekce	Tvoření slov – latinské prefixy	84
XVI. lekce	Tvoření slov – latinské sufixy	90
XVII. lekce	Tvoření slov – řecké prefixy a sufixy	96
XVIII. lekce	Tvoření slov – latinská kompozita a hybridní slova	102
XIX. lekce	Tvoření slov – řecká kompozita	106
XX. lekce	Receptura	116
	Přehled recepturních zkratk	117
	Příklady běžně užívaných remedií	120
	Příklady forem farmaceutických přípravků	122
	Příklady názvů částí rostlin	123
	Příklady názvů léčivých rostlin	124
	Chemické názvosloví	128
XXI. lekce	Opakování	137
Nejužívanější latinské a řecké ekvivalenty		141
Gaudeamus igitur		146
Latinsko-český slovník		147
Česko-latinský slovník		176
Použitá literatura		204
Obsah		205

Autor:	PhDr. Radoslava Šenkýřová, Ph.D.
Název:	LATINA PRO FARMACEUTY
Ústav:	Ústav cizích jazyků a dějin veterinárního lékařství
Náklad:	400 ks
Počet stran:	204
Vydání:	3. přepracované
Povoleno:	květen 2009
Vydala:	Veterinární a farmaceutická univerzita Brno

ISBN 978-80-7305-076-4